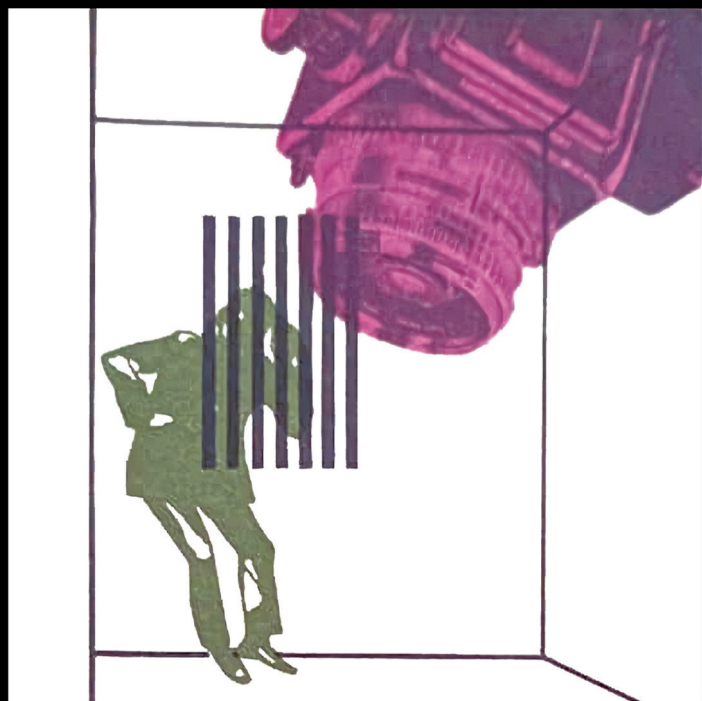

ERIC AMBLER

epitaf pentru un spion

CUPRINS

Această carte este eCAR	7
De ce pot descărca legal această carte de pe internet?	8
Capitolul 1	12
Capitolul 2	19
Capitolul 3	30
Capitolul 4	45
Capitolul 5	58
Capitolul 6	71
Capitolul 7	85
Capitolul 8	99
Capitolul 9	111
Capitolul 10	126
Capitolul 11	142
Capitolul 12	158
Capitolul 13	172
Capitolul 14	190
Capitolul 15	202
Capitolul 16	214
Capitolul 17	225
Capitolul 18	240
Capitolul 19	256
Postfață	265
Despre autor	269

EPITAF PENTRU UN SPION

COLECȚIA ENIGMA 1970 (NUMĂRUL 21)

ERIC AMBLER

editare și digitizare de
CAT GRAUR

...

EDIȚIE ECAR 2024

ACEASTĂ CARTE ESTE ECAR

O copie de lectură anticipată, cunoscută și sub denumirile de copie de revizuire avansată, ediție anticipată pentru cititor sau copie electronică avansată (ARC sau ARE), este o versiune gratuită a unei cărți noi sau a unei noi ediții, oferită de editor librarilor, bibliotecarilor, jurnaliștilor și altor profesioniști din domeniu înainte de distribuirea către public. Textul acestei ediții poate suferi modificări față de varianta finală, deoarece editorii iau în considerare comentariile cititorilor sau corectarea eventualelor erori identificate în manuscris. În plus, dacă un cititor influent sau un jurnalist oferă o opinie despre copie, aceasta poate fi inclusă în versiunea finală a cărții.

PENTRU RAPORTAREA EVENTUALELOR GREȘELI SAU întrebări, ne puteți contacta la adresa de email furnizată.

Clubul cărții digitale
dr.akoepp@gmail.com

DE CE POT DESCĂRCA LEGAL ACEASTĂ CARTE DE PE INTERNET?

Concluzia: Avînd în vedere toate acestea înseamnă că este legal să realizez o copie a operei protejate pentru uzul meu sau al familiei și prietenilor apropiați și /sau „să dau o copie a unei opere protejate prin dreptul de autor unui membru al familiei sau unui prieten” îndeplinind condițiile legii. La fel de legal pot descărca de pe internet o copie digitală a unei cărți pe care o am în formă fizică, pe hîrtie deoarece „cînd deții o copie autorizată a unei opere (dar nu a unui program pentru calculator) și faci o nouă copie a operei pentru uz personal sau al „cercului familiei”, chiar dacă acea copie este realizată prin descărcarea ei de pe Internet” ești în drepturile tale și nu încalci legea dreptului de autor.

PE LARG:

Poziția oficială a **Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală, EUIPO**, exprimată prin **Observatorul european privind încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală**.

. . .

ÎNTREBĂRI FRECVENTE PRIVIND DREPTURILE DE AUTOR (cu aplicare la cărțile digitale, digitizate)

*ÎNTREBĂRILE AU FOST COMPILATE DE REPREZENTANȚII
intereselor consumatorilor. Experții naționali în domeniul
drepturilor de autor din cele 27 de state membre ale UE au
oferit răspunsuri conform propriei jurisdicții. Observatorul
European coordonează aceste activități în cadrul grupurilor
de lucru.*

.....

**7. Am voie să dau o copie a unei opere protejate prin
dreptul de autor unui membru al familiei sau unui prieten?**

LEGEA DREPTULUI DE AUTOR PERMITE UTILIZATORILOR
autorizați ai unei opere să realizeze o copie a acesteia pentru
uzul lor sau al familiei și prietenilor apropiați, dar numai
dacă sînt îndeplinite anumite condiții: opera copiată trebuie
să fi fost făcută publică, copia privată nu trebuie să afecteze
utilizarea normală a operei copiate și reproducerea nu trebuie
să prejudicieze titularul dreptului.

**8. Am voie să descarc o operă protejată prin dreptul
de autor de pe Internet și contează ce tehnologie este
utilizată sau dacă descarc doar părți ale operei?**

ESTE FOARTE POSIBIL CA DESCĂRCAREA UNEI OPERE
protejate prin dreptul de autor de pe Internet, indiferent de
tehnologia folosită, să încalce drepturile de autor asupra

operei respective. Concluzia este aceeași și dacă doar părți ale operei ar fi descărcate (mai puțin în cazul în care părțile descărcate nu ar reprezenta ceva protejat prin dreptul de autor). Pentru a nu încălca drepturile de autor ar trebui ori să ai autorizarea titularului de drepturi pentru a face descărcarea, ori să fie aplicabilă una dintre limitările dreptului de autor (de exemplu în situația în care descărcarea ar putea fi calificată drept copie privată). Această situație ar fi aplicabilă atunci când deții o copie autorizată a unei opere (dar nu a unui program pentru calculator) și faci o nouă copie a operei pentru uz personal sau al „cercului familiei”, chiar dacă acea copie este realizată prin descărcarea ei de pe Internet. Pentru a nu încălca drepturile de autor trebuie însă să te asiguri că atunci când descarci nu permiți, în același timp, și încărcarea operei de către alții.

[HTTPS://TINYURL.COM/CCDROCOPY](https://tinyurl.com/ccdrocopy)

În românește de Paul B. Marin.

Editura Univers, București – 1970

Din 1969, Editura Univers a început să publice o colecție de literatură polițistă sub numele „**Enigma**”, cuprinzând atât autori români, cât și străini. Colecția nu a avut numerotare, iar primul roman publicat a fost „Bruta” de Guy des Cars. Primele cărți au apărut sub sigla Editura pentru Literatură Universală, transformată mai apoi în Editura Univers.

CAPITOLUL 1

La 14 august – într-o marți – am sosit la St. Gatien venind de la Nisa. Joi, 16 august, la ora 11.45 dimineața, am fost arestat de un *agent de police** însoțit de un inspector îmbrăcat în haine civile; am fost condus la comisariat.

Pe un parcurs de câțiva kilometri, între Toulon și Le Ciotat, calea ferată trece foarte aproape de coastă. În timp ce trenul gonește prin nenumărate tunele scurte, prin care a fost construită această porțiune a liniei ferate, prinzi din zbor străfulgerări ale mării, de un albastru orbitor, mărginite de stânci roșii și case albe risipite printre pădurile de brad. Ți se pare că ai sub ochi reprezentarea unei lanterne magice cu diapozitive multicolore și bățătoare la ochi, mînuite de un operator cam nervos. Ochiul n-are timpul să capteze amănuntele. Chiar dacă localitatea St. Gatien îți este cunoscută și o cauți cu ochii, nu vezi altceva decît acoperișul de un roșu aprins și zidurile de stuc galben deschis ale hotelului „La Réserve”.

Hotelul este situat pe locul cel mai înalt al promontoriului, iar terasa înconjoară latura dinspre sud a

* În franceză, în original. (n. tr.)

clădirii. Dincolo de terasă se vede un povârniș stîncos de vreo cincisprezece metri. Crengile brazilor care cresc dedesubtul terasei ating coloanele balustradei, ca și cum ar vrea să le perie. La o distanță oarecare spre promontoriu, terenul își accentuează din nou urcușul. Stînca roșie face spărturi în zidul verde al măracinișului uscat. Niște tamariști* își leagănă în bătaia vîntului ramurile chinuite, înspre marea de un albastru ultramarin intens. Din cînd în cînd, cîte un nor de spumă albă țîșnește dintre stîncile de dedesubt.

Satul St. Gatien se întinde la adăpostul micului promontoriu pe care se află hotelul. Zidurile clădirilor, ca de altfel majoritatea caselor din satele de pescari de pe coasta Mediteranei, sînt văruiate unele în alb, altele în culoarea albăstruie a coajei de ou sau în roz pal. Înălțimi stîncoase, ale căror pante acoperite de brazi se întîlnesc cu coasta mării pe partea opusă golfului, apără portul minuscul de mistralul care uneori suflă puternic dinspre nord-vest. Satul n-are mai mult de șapte sute patruzeci și trei de locuitori. Majoritatea trăiesc din pescuit. Mai sînt acolo două cafenele, trei bistrouri, șapte prăvălii, iar ceva mai departe, după cotul ce ocolește golful, poliția.

De la capătul terasei însă, unde ședeam în dimineața aceea, nu se puteau vedea nici satul, nici poliția. Se încălzise de-a binelea și greierașii cîntau în grădinile de la marginea hotelului. Înclinînd puțin capul, puteam vedea prin spațiile libere ale balustradei plaja mică a hotelului „La Réserve”. Două umbrele mari de soare, colorate, erau înfipse în nisip. De sub una dintre ele se puteau vedea două perechi de picioare, ale unei femei și ale unui bărbat. Păreau tinere și foarte bronzate. Un murmur stins de glasuri mă vestea că se

* Numele mai multor specii de arbuști cu flori albe sau roz, care cresc pe prundișuri sau pe nisipuri, folosiți ca ornament. (n. tr.)

mai aflau și alți oaspeți în afara razei mele vizuale, în partea umbroasă a plajei. Grădinarul, apărîndu-și capul și umerii cu o pălărie uriașă de pai, înconjura cu o dungă de vopsea albastră marginea unei bărcuțe răsturnate cu fundul în sus, susținută de niște capre de lemn. O barcă cu motor se zărea venind în direcția plajei, după ce ocolise limba de pământ dinspre partea îndepărtată a golfului. Pe măsură ce se apropia, se putea distinge silueta fină, lungă și slabă a lui Köche, directorul hotelului „Réserve”, aplecat pe bara cîrmei. Celălalt om din barcă era un pescar din sat. După cît se părea, fuseseră în larg din zorii zilei. Poate că la dejun vom avea ocheană. În zare se vedea un transatlantic al Companiei Lloyd – olandeze ce naviga de la Marsilia spre Villefranche. Totul era plăcut și liniștit.

În clipele acelea mă gîndeam că în seara următoare va trebui să-mi împachetez lucrurile și că sîmbătă dis-dimineață voi lua autobuzul spre Toulon, ca să prind trenul pentru Paris. Trenul va sosi în apropiere de Arles pe cea mai mare căldură a zilei, corpul mi se va lipi de banca acoperită cu piele groasă, într-un compartiment de clasa a treia. Peste tot se va fi așternut un strat gros de praf și de funingine. La Dijon, o să mă simt obosit și o să-mi fie sete. Nu trebuie să uit să iau cu mine și o sticlă cu apă, poate chiar cu puțin vin în ea. Voi fi fericit să mă văd la Paris, deși nu pentru un timp prea îndelungat. Va trebui să fac drumul pe jos de la peronul gării Lyon pînă la peronul metroului. Valiza o să mi se pară grea. *Direction Neuilly*, apoi spre *Concorde*. Acolo voi schimba *direction Mairie d'Issy* spre gara *Montparnasse*. Din nou apoi schimbare de direcție, de la *Porte d'Orléans* spre *Alésia*. Voi ieși la Montrouge. Apoi *Avenue de Châtillon*. Hotelul „Bordeaux”. Iar luni dimineața mă va aștepta micul dejun pe o măsuță la Café de l'Orient. După aceea, încă o călătorie cu metroul, de

la *Denfert-Rochereau* la *Place de l'Étoile* și, în fine, apoi pe jos pe *Avenue Marceau*. Domnul Mathis va fi acolo:

— Bună dimineața, *monsieur Vadassy*! Arătați foarte bine. În acest trimestru, veți avea de predat un curs de engleză pentru începători, unul de germană pentru avansați și unul de italiană pentru începători. Eu mă voi ocupa de cei avansați la engleză. Avem doisprezece studenți noi. Sînt trei oameni de afaceri și nouă chelneri. Pe toți îi interesează engleza, pe niciunul maghiara.

Încă un an înaintea noastră! Deocamdată, însă, erau pinii și marea, stîncile roșcate și nisipul. Mă întinsei cu voluptate pe șezlong și deodată o șopîrlă țîșni ca săgeata pe lespezile terasei. Se opri brusc ca să se încălzească la soare dincolo de umbra ce o arunca scaunul meu. Puteam să văd cum îi zvîcnește pulsul în beregată. Coadă îi era răsucită într-un semicerc clar, cu o tangentă formată de despărțitura diagonală dintre lespezile terasei. Șopîrlele au un ciudat simț propriu, acela de a desena curbe misterioase.

Tocmai această șopîrlă îmi reaminti de fotografiile mele. Două obiecte de valoare am pe lume: unul este un aparat fotografic, iar celălalt o scrisoare datînd din 10 februarie 1867 de la Deák* către Von Beust. De mi-ar oferi cineva bani pentru scrisoare, i-aș ceda-o cu recunoștință; în schimb, la aparatul meu fotografic țin foarte mult și numai foamea m-ar putea hotărî să mă despart de el. Nu sînt un fotograf prea bun, dar îmi place grozav să cred că sînt.

Am fotografiat „Réserve”, și cu o zi în urmă i-am dus un film farmacistului din sat, ca să mi-l dezvelopeze. De obicei, nu-mi trece măcar prin minte să le dau altora filmele la dezvoltat. Jumătate din plăcerea fotografului amator constă

* Deák Ferenc (1803-1876), om politic maghiar; inițiator al politicii de compromis față de Austria.

în a-și executa singur, în camera obscură, această lucrare. Experimentam însă un procedeu și, dacă n-aș fi văzut rezultatele experiențelor înainte de a pleca din St. Gatien, n-aș fi avut prilejul să mă folosesc de ele. Lăsasem așadar filmul la farmacist. Negativul urma să fie dezvoltat și uscat pînă la ora unsprezece. Era unsprezece și jumătate. Mă gîndeam că, dacă m-aș duce acum la farmacist, aș avea timp să mă înapoiez, să fac o baie în mare și apoi să iau un aperitiv înainte de dejun.

Pornii de-a lungul terasei, apoi înconjurai grădina și urcai cîteva trepte spre șosea, în timp ce un soare dogoritor făcea să tremure aerul deasupra asfaltului. Nu purtam pălărie și, cînd mi-am atins părul, aveam impresia că arde ca focul. Mi-am acoperit capul cu o batistă și am luat-o pe deal, apoi în josul străzii principale ce duce în port.

În farmacie era răcoare, iar mirosurile de parfumerie și dezinfectante îmbălsămau aerul. Nici nu se stinse bine sunetul clopoțelului de la ușă că farmacistul din spatele tejghelei își îndreptă ochii spre mine. Privirile ni se întîlniră, dar el părea că nu mă recunoaște.

— *Monsieur?*

— Am lăsat ieri aici un film la dezvoltat.

— Nu-i încă gata!

— Dar mi-ați promis pentru ora unsprezece.

— Nu-i încă gata, repetă farmacistul răspicat.

O clipă n-am spus nimic. Comportarea farmacistului era cam ciudată. Ochii lui măriți de lentilele groase de cristal ale ochelarilor rămăseseră ațintiți asupra mea. Aveau o strălucire stranie. Apoi mi-am dat seama ce înseamnă toate astea. Omului îi era teamă.

Îmi reamintesc că acest fapt mi-a provocat un ușor șoc. Îi era frică de mine. Îi era teamă de mine, care o viață întregă m-

am temut de alții! Găsisem în sfârșit pe cineva căruia să-i inspir teamă. Îmi venea să rîd. Totodată eram însă și indignat, căci îmi închipuiam că știu ceea ce s-a putut întîmpla. Mi-a stricat filmul.

— Negativul n-a ieșit bine? am întrebat eu.

El clătină energic din cap.

— Perfect, domnule. Trebuie doar să-l usuc. Dacă sînteți amabil să-mi dați numele și adresa dumneavoastră, vă voi trimite filmul cu fiul meu, îndată ce negativul va fi gata.

— Bine, atunci voi reveni.

— Nu trebuie să vă deranjați, *monsieur*.

Glasul avea acum o nuanță ciudată de alarmă. O bănuială îmi trecu prin minte. Dacă omul a stricat filmul și dacă se ferea copilărește să-mi comunice chiar el vestea proastă, asta nu mă privea pe mine. Mă și resemnasem cu pierderea experiențelor mele.

— Foarte bine. I-am dat numele și adresa.

Le repetă cu voce tare pe cînd le nota.

Monsieur Vadassy. Hotel de la Réserve.

Vocea lui deveni mai stinsă și-și umezi buzele înainte de a continua:

— Vă voi trimite filmul la adresa dumneavoastră de îndată ce va fi gata.

I-am mulțumit, îndreptîndu-mă spre ușa magazinului. Un om cu o pălărie de panama și un costum negru de sărbătoare ce-i venea prost se opri în fața mea. Caldărîmul era îngust și, cum nu se mișca din loc ca să mă lase să trec, i-am șoptit o scuză și am încercat să mă strecur pe lîngă el. Dar în acest moment, străinul îmi strînse brusc brațul:

— *Monsieur Vadassy?*

— Da?

— Trebuie să vă rog să mă însoțiți pînă la comisariat.

— Dar pentru ce anume?

— Doar o formalitate în legătură cu pașaportul dumneavoastră, *monsieur*, zise el cu o politeță flegmatică.

— Atunci n-ar fi cazul să mă duc să-mi iau pașaportul de la hotel?

Nu răspunse, dar privi peste capul meu, făcînd un semn imperceptibil. O altă mîină mă prinse și mai strîns de brațul celălalt. Privii peste umăr și observai că un agent în uniformă stătea în ușa farmaciei, în spatele meu. Farmacistul dispăruse.

Mîinile lor mă tot smuceau încoace și încolo, nu cu prea multă blîndețe.

— Nu înțeleg, am spus eu.

— Veți înțelege, răspunse scurt și răspicat cel îmbrăcat în haine civile. Allez, file!*

Acum nu mai era de loc politicos.

* Haide, mișcă-te! (*fr.*).

CAPITOLUL 2

Drumul pînă la poliție se sfîrși în liniște. După demonstrația de autoritate de la început, agentul rămase cu cîțiva pași în urmă, îngăduindu-mi astfel s-o iau înaintea cu omul îmbrăcat în haine civile. Eram mulțumit, deoarece nu doream deloc să fiu condus de mîină prin sat, ca și cum aș fi fost un hoț de buzunare. Cum se întîmplă, totuși, am atras cîteva priviri curioase și chiar am prins cu urechea o remarcă batjocoritoare a doi trecători făcînd aluzie la *violon*.

Argoul francez este foarte greu de priceput. Ți-ai putea închipui că „vioară” înseamnă orice altceva, afară de comisariatul de poliție. E singura clădire din St. Gatien într-adevăr urîtă, un fel de cub respingător din beton, murdar, cu niște ferestre asemănătoare unor ochi. Este situată la vreo cîteva sute de metri departe de sat, dincolo de golf; mărimea ei se explică prin aceea că adăpostește administrația poliției pe o arie al cărei centru este întîmplător St. Gatien. Faptul că St. Gatien este în același timp unul dintre satele cele mai mici din zona aceea, mai puțin accesibile și mai respectuoase față de lege, era, evident, trecut cu vederea de forurile corespunzătoare.

Camera în care am fost introdus n-avea nimic altceva

decît o masă și cîteva bănci de lemn. Omul în haine civile se retrase cu importanță, lăsîndu-mă cu agentul, care se așeză pe bancă alături de mine.

— Va dura mult treaba asta?

— N-aveți voie să vorbiți.

Am privit pe fereastră. Dincolo de golf, puteam vedea umbrelele colorate ale plajei hotelului „La Réserve”. Nu o să mai am timp, gîndii eu, să fac o baie în mare. În schimb poate că la înapoiere o să iau un aperitiv la una dintre cafenele. Toată povestea asta era foarte plicticoasă.

— *Attention*, zise pe neașteptate agentul ce mă escorta. Ușa se deschise și un om mai în vîrstă, cu un toc înfipt după ureche, fără chipiu, cu tunică descheiată, ne făcu semn să ieșim. Agentul meu își ridică gulerul, își aranjă tunică, își îndreptă chipiul, îmi strînse puternic brațul fără ca să fie nevoie și mă conduse printr-un coridor într-o cameră aflată la capătul acestuia. Bătu ușor la ușă și o deschise. Apoi mă împinse înăuntru.

Simții sub picioare o zdreanță de covor. Față în față cu mine, îndărătul unei mese, cu un vraf de hîrtii răspîndite alandala, ședea un omuleț ce părea a fi un afacerist. Era comisarul. Lîngă masă, pe un scăunel, cu brațele arcuite, ședea țeapăn un om foarte gras într-un costum crem. Afară de o șuviță sură, lipită pe cutele de grăsime din jurul gîtului, era chel. Pielea feței era moale și fălcile îi atîrnau în cute, trăgîndu-i în jos colțurile gurii. Acestea îi dădeau un vag aer de om al legii. Ochii îi erau extraordinar de mici, iar pleoapele mari. Nădușeala îi curgea pe față și-și vîrîse înăuntru gulerului o batistă stoarsă. Nu mă privea.

— Josef Vadassy?

Astfel mi se adresă comisarul.

— Da.

Comisarul îi făcu un semn agentului ce se afla în spatele meu și acesta ieși, închizînd încet ușa în urma lui.

— Buletinul duminical de identitate!

Am scos buletinul din portofel și i l-am prezentat.

Trase o foaie de hîrtie spre el și începu să ia notițe.

— Vîrsta?

— Treizeci și doi.

— După cîte vîd, ești profesor de limbi străine?

— Da.

— Unde ești angajat?

— La școala de limbi străine Bertrand Mathis, *Avenue Marceau* nr. 114 bis, Paris, 6.

În timp ce comisarul scria toate astea, îmi aruncau privirea spre omul cel gras. Ochii îi erau închiși și-și făcea ușor vînt cu batista.

— *Attention!* zise comisarul cu glas ascutit. Cu ce fel de afaceri te ocupi aici?

— Îmi petrec concediul.

— Ești cetățean iugoslav?

— Nu, ungur.

Comisarul privea neplăcut impresionat. Simțeam cum mă lasă curajul. Lunga și laborioasa explicație a situației cetățeniei mele sau, mai bine zis, a absenței unei cetățenii urma de-abia să fie dată. În mod infailibil, aceasta stîrnea cele mai rele instincte ale oficialității. Comisarul scotoci printre hîrțile ce se aflau pe masă. Deodată, scoase o exclamație de satisfacție și-mi vîrî ceva sub nas.

— Atunci cum explici asta, *monsieur*?

Cu o tresărire mi-am dat seama că „asta” reprezenta pașaportul meu, pașaport ce credeam că se află în valiza de la hotel. Asta însemna că poliția fusese în camera mea. Am început să mă simt îngrijorat.

— Aștept explicația, *monsieur*. Cum explici că dumneata,

un ungur, te folosești de un pașaport iugoslav? Și pe deasupra de unul care nu mai este valabil de zece ani?

Cu coada ochiului observai că omul cel gras încetase de a-și mai face vînt și începui să dau explicația învățată pe de rost.

— M-am născut la Szabadka, în Ungaria. În urma tratatului de la Trianon din 1919, orașul Szabadka a fost integrat în teritoriul iugoslav. În 1921, am fost student la universitatea din Budapesta. În acest scop, am obținut un pașaport iugoslav. Pe cînd mă aflam încă la universitate, tatăl și fratele meu mai în vîrstă au fost împușcați de poliția iugoslavă, din motive politice. Mama murise în timpul războiului și nu mai aveam niciun fel de rude sau prieteni. Fusesem sfătuit să nu mai încerc să mă înapoiez în Iugoslavia. Condițiile din Ungaria erau îngrozitoare. În 1922, am plecat în Anglia, unde am rămas, predînd limba germană la o școală din apropierea Londrei, pînă în anul 1931, cînd mi s-a retras permisul de exercitare a profesiei. Am fost unul dintre nenumărații străini cărora li s-au retras atunci cărțile de muncă. Îndată ce mi-a expirat pașaportul, am depus o cerere de reînnoire la legația iugoslavă din Londra, dar mi-a fost respinsă pe motivul că încetasem de a mai fi cetățean iugoslav. Mai tîrziu am optat pentru cetățenia britanică, dar în momentul cînd mi s-a retras dreptul de muncă, am fost silit de împrejurări să-mi caut de lucru în altă parte. Am plecat deci la Paris. Autoritățile polițienești mi-au eliberat autorizația de rămînere provizorie, cu condiția însă ca, odată plecat din Franța, să nu mi se mai permită înapoierea. De atunci am depus cerere pentru obținerea dreptului de cetățenie franceză.

Îi priveam pe rînd pe amîndoi. Omul cel gras își aprinse o țigară, comisarul trînti cît colo cu dispreț pașaportul meu fără valoare și-i aruncă o privire colegului său. Mă uitam tocmai la comisar, cînd omul cel gras deschise gura ca să vorbească.

Glasul lui mă făcu să tresar, fiindcă de pe buzele groase, din falca aceea masivă și din corpul enorm venea un timbru subțire, ușor răgușit.

— Care au fost acuzațiile politice pentru care tatăl și fratele dumitale au fost împușcați? întrebă el.

Vorbea încet și cu grijă, ca și cum îi era teamă ca nu cumva să i se stingă vocea. Când m-am întors spre dînsul ca să răspund, își aprindea o țigară, așa cum se aprinde țigara de foi, suflînd o dîră de fum spre capătul ce ardea.

— Erau social-democrați, am spus eu.

Comisarul exclamă „Aha!”, ca și cum totul era acum perfect clarificat.

— Atunci asta ar explica poate... începu el în silă. Dar omul cel dolofan ridică mîna, întrerupîndu-l.

O mîină mică și groasă, cu un colac de grăsime împrejurul încheieturii, ca acela al unui copilăș.

— Ce limbi predai, *monsieur* Vadassy? mă întrebă cu un ton blînd.

— Germana, engleza, italiana, uneori chiar maghiara. Nu văd, totuși, ce legătură pot să aibă întrebările astea cu pașaportul meu.

El se prefăcu că nu ia în seamă ultima mea observație.

— Ai fost în Italia?

— Da.

— Când?

— În copilărie. Îmi petreceam de obicei vacanța acolo.

— N-ai mai fost în timpul actualului regim?

— Din motive bine întemeiate, nu.

— Cunoști vreun italian în Franța?

— Da, pe unul care lucrează unde lucrez și eu. E profesor ca și mine.

— Numele lui?

— Filipino Rossi.

Observai cum comisarul își notă numele.

— Alții?

— Nu!

— Ești fotograf, *monsieur* Vadassy?

— Da, amator.

— Câte aparate de fotografiat ai?

— Unul. Întrebarea mi s-a părut fantastică.

— De ce fabricație?

— Zeiss-Contax.

Deschise un sertar al biroului.

— ăsta-i?

Am recunoscut aparatul.

— Da, ăsta e, am spus eu enervat. Și aș dori să știu cu ce drept mi-ați scos din cameră lucrurile ce-mi aparțin. Vă rog să mi-l înapoiati.

Am întins mîna spre el. Comisarul puse aparatul înapoi în sertar.

— Ai și alt aparat afară de ăsta?

— V-am spus o dată că nu!

Un rînjit de triumf răsări pe fața comisarului. Deschise din nou sertarul.

— Atunci, stimate *monsieur* Vadassy, cum îți explici faptul că farmacistul din sat a primit de la dumneata pentru dezvoltare filmul acesta care are o lungime de film cinematografic?

L-am privit fix. În mîinile lui întinse ținea negativul dezvoltat pe care i-l lăsasem farmacistului. Din locul unde ședeam puteam vedea prin lumina ferestrei filmările mele experimentale; două duzini cu un singur subiect: șopîrle. Apoi am văzut cum comisarul rînjește din nou. Am rîs plin de mînie, cît am putut:

— Acum îmi dau seama, am spus cu hotărîre, că nu sînteți fotograf, *monsieur*. ăsta nu-i un film cinematografic.

— Nu?

— Nu. Admit că seamănă puțin cu unul. Dar veți constata că filmul cinematografic este cu un milimetru mai îngust. Asta-i o bobină standard de 36/24 pentru expuneri de 36 de milimetri la aparatul Contax.

— Așadar, fotografiile astea au fost luate cu aparatul ăsta de aici, aparatul care a fost găsit în camera dumatăle?

— Desigur.

Interveni o pauză mai îndelungată. Observai cum cei doi schimbau priviri între ei.

— Când ai sosit la St. Gatien?

Întrebarea o puna din nou omul cel gras.

— Marți.

— De unde?

— De la Nisa.

— Când ai plecat din Nisa?

— Am plecat cu trenul de 9,29.

— Când ai sosit la „Réserve”?

— Exact înainte de masa de seară, cam pe la orele șapte.

— Trenul de la Nisa sosește însă la Toulon la 3,30. La ora 4 pleacă un autobuz de acolo spre St. Gatien. Ar fi trebuit să sosești la ora cinci. Cum explici întârzierea?

— Dar asta-i ridicol!

Privi repede spre tavan. Ochii lui mici deveniră glaciali și amenințători.

— Răspunde la întrebarea mea, de ce ai întârziat?

— Foarte bine. Am lăsat valiza în gara Toulon și m-am dus să mă plimb pe jos, pe malul apei. Nu văzusem pînă atunci Toulonul; de altfel, mai pleca un autobuz la ora șase.

Își șterse cu grijă interiorul gulerului.

— Ce salariu ai, *monsieur* Vadassy?

— O mie șase sute de franci pe lună.

— Nu prea mult, nu ți se pare?

- Din nefericire, nu-i prea mult.
- Contaxul nu-i un aparat scump?
- E un aparat bun.
- Nu mă îndoiesc; te întreb însă cât l-ai plătit?
- Patru mii cinci sute de franci.

Fluieră ușor.

- Aproape salariul pe trei luni, nu-i așa?

- Dar fotografiatul e pasiunea mea.

— De, mi se pare o pasiune cam costisitoare! Se pare că ești destul de ingenios ca s-o scoți la capăt cu un salariu de o mie șase sute de franci pe lună. În plus, concediul la Nisa precum și șederea la „Réserve”! Mai mult decât ne putem permite noi, bieții funcționari de poliție. Ce spui, domnule comisar?

Comisarul zîmbi cam sardonice. Simțeam cum îmi năvălește sîngele în obraz.

— Am făcut economii ca să-mi cumpăr un aparat fotografic, am spus. Cît privește concediul, este primul pe care mi l-am îngăduit în ultimii cinci ani. Am pus și pentru asta bani deoparte.

- Firește.

Comisarul rînji cam batjocoritor, rostind acest cuvînt. Rînjetul lui mă scoase din sărite.

— Acum, *monsieur*, am protestat cu minie, sînt sătul de toate astea. E rîndul meu să vă cer explicații. În definitiv, ce doriți de la mine? Sînt pregătit să vă răspund la întrebări în legătură cu pașaportul meu. Dumneavoastră aveți tot dreptul să le puneți. Dar nu aveți dreptul să vă însușiți obiecte ce-mi aparțin. Nu aveți dreptul să mă interogați în modul ăsta despre afacerile mele personale. În privința acelor negative cărora pare să le atribuiți o importanță atît de misterioasă, nu am știut pînă acum că fotografiatul unor șopîrle este interzis. Uitați ce-i, *messieurs*, n-am comis nicio crimă, dar mi-e foame

și e timpul să-mi iau micul dejun. Vă rog să-mi înapoiati imediat aparatul fotografic, filmul și pașaportul.

Pentru moment, se așternu o liniște mormîntală. Priveam cînd la unul, cînd la celălalt. Niciunul nu se mișca.

— Foarte bine, am spus în cele din urmă, întorcîndu-mă spre ușă.

— Un moment, replică omul cel gras.

M-am oprit.

— Ei, ce mai vreți acum?

— Te rog nu-ți mai pierde timpul degeaba și nu ne face nici pe noi să ni-l pierdem. Omul care stă afară, la ușă, nu-ți va permite să pleci. Mai avem cîteva întrebări.

— Puteți să mă țineți aici cu forța, am spus indignat, dar nu puteți să mă siliți să vă răspund la alte întrebări.

— Firește, zise încet omul cel gras, asta-i legea. Dar te putem sfătui să te conformezi, e doar în interesul dumitale.

N-am mai zis nimic.

Omul cel gras luă negativul de pe masa comisarului și, ținîndu-l în fața luminii, îl trecu printre degete.

— Peste două duzini de fotografii, comentă el și, practic vorbind, toate la fel. Mi se pare curios. Nu ești de aceeași părere, Vadassy?

— Nicidecum, am răspuns scurt. Dacă aveți vreo idee despre fotografiat sau dacă erați măcar un observator obișnuit, ați fi remarcat că fiecare dintre fotografii este altfel luminată, astfel că, în fiecare, umbrele sînt dozate în alte moduri. Faptul că obiectul fotografiat este în fiecare caz o șopîrlă n-are niciun fel de importanță. Diferențele constau în modul în care cade lumina asupra fiecăreia. Oricum, chiar dacă aș dori să fac o sută de imagini de șopîrle la soare, nu văd ce interes ar prezenta asta pentru dumneavoastră.

— Asta-i o explicație foarte ingenioasă, Vadassy. Într-adevăr, foarte ingenioasă. Dar acum lasă-mă să-ți spun ceea ce

cred eu. Părerea mea este că nu ai nici cel mai mic interes pentru ceea ce ai fotografiat în cele douăzeci și șase de experiențe și că mai degrabă ai căutat să consumi filmul cât mai repede cu putință ca să termini bobina și să developezi celelalte zece clișee.

— Celelalte zece? Dar despre ce-i vorba?

— Nu-i o pierdere de timp să te prefaci că nu știi, Vadassy?

— Într-adevăr, nu înțeleg deloc la ce vă referiți.

Se sculă de pe scaun și rămase în picioare lângă mine.

— Cum nu înțelegi? Dar despre primele zece clișee ce ai de spus, Vadassy? Nu vrei să ne explici, atât comisarului, cât și mie, cu ce scop ai făcut *acele* fotografii? Desigur că ne-ar interesa foarte mult să știm. Mă ciocăni cu degetul pe piept. Oare tot lumina te interesa așa de mult, Vadassy, sau masa de umbre ale noilor fortificații din afara portului naval al Toulonului?

Am rămas cu gura căscată.

— Nu cumva e o glumă?

Singurele fotografii care se mai găseau pe pelicula aceea erau câteva făcute cu ocazia carnavalului de la Nisa, ce avusese loc cu o zi înainte de plecarea mea.

— Recunoști că fotografiile de pe acest film sînt făcute de dumneata? rosti el apăsător.

— Da, am mai spus-o.

— Bine. Privește-le, te rog.

Am luat negativul, l-am ținut la lumină și l-am desfășurat încet printre degete. Șopîrle, șopîrle și iar șopîrle. Unele dintre imagini erau foarte reușite. Șopîrle. Alte șopîrle. Deodată, m-am oprit, mi-am îndreptat ochii în sus. Amîndoi mă priveau cu atenție.

— Continuă, Vadassy, zise comisarul în mod ironic, nu te osteni să te arăți surprins.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Privii din nou negativul. Era o filmare panoramică a unei părți a coastei, în parte întunecată de ceva ce părea o crenguță aproape de lentila aparatului. Era ceva pe linia coastei – o fișie scurtă, cenușie. O altă fotografie, de data aceasta luată de mai aproape și dintr-un unghi diferit, al aceleiași fișii cenușii. Într-o parte erau câteva obiecte care arătau ca niște chepenguri. Alte imagini. Două din ele luate din același unghi; alta era luată de sus în jos, și mai de aproape. Pe urmă se iviră trei clișee, aproape complet voalate, ale unei mase obscure, aflată în fața aparatului fotografic. Marginea masei era pătată și foarte slab imprimată, ca o bucată de cîrpă. Se mai vedea apoi ceva, complet neclar și foarte aproape de aparat, ce părea o suprafață de beton. Ultima dintre ele era supraexpusă și numai un colț era întunecat. Imaginea era luată de la capătul unui fel de galerii late de beton. Se mai vedeau unele dispozitive curioase de iluminare. Un moment, am fost nedumerit. Apoi am înțeles, în sfîrșit. Priveam țevile lungi și lucioase ale unor tunuri de asediu.

CAPITOLUL 3

De formalitățile arestării mele se ocupa un judecător de instrucție, un omuleț hărțuit care, îndemnat de inspectorul cel gras, mă supuse unei anchete superficiale, înainte de a-i da dispoziții comisarului să-și expună capetele de acuzare. După cum am aflat, eram acuzat de spionaj, de încălcarea legilor într-o zonă militară prin luarea unor fotografii care, aflându-se în posesia mea, erau socotite primejdioase pentru securitatea Republicii Franceze. După ce mi-au fost citite acuzațiile și am declarat că le-am înțeles, mi s-a luat cureaua, ca nu cumva să mă spînzur, mi-au fost golite buzunarele și, ținîndu-mi pantalonii cu mîinile, m-am lăsat condus într-o celulă din spatele clădirii. Acolo am fost lăsat singur.

Scurt timp după asta, am început să mă gîndesc cu mai mult calm. Era ridicol. Jignitor. Imposibil. Totuși se întîmplase. Mă afluam într-o celulă a poliției, arestat sub învinuirea de spionaj. Pedepsa, în caz de condamnare, ar fi fost, poate, patru ani de detențiune – patru ani într-o închisoare franceză – și apoi expulzarea. Aș fi putut rezista închisorii – chiar uneia franceze – dar expulzarea! Simțeam că mă îmbolnăvesc și eram disperat de teamă. Dacă eram

expulzat din Franța, nu mai aveam unde să mă duc. În Iugoslavia aș fi fost arestat, în Ungaria n-aș fi fost admis. Nici în Germania și nici în Italia. Chiar dacă un spion condamnat ar putea ajunge în Anglia fără pașaport, nu i s-ar permite să ocupe o slujbă. În America n-aș fi decît un străin indezirabil. Republicile sud-americe ar pretinde o garanție bănească pentru buna mea purtare, bani pe care nu-i aveam. Uniunea Sovietică nu m-ar putea ajuta fiind un spion condamnat, așa cum n-ar putea nici Anglia. Și chinezii îți cereau pașaport. Nicăieri n-aș fi putut să mă stabilesc, nicăieri. Dar în definitiv, ce importanță avea? Nu interesa pe nimeni ce ar urma să i se întîmple unui biet profesor de limbi străine fără cetățenie. Niciun consul n-ar interveni în favoarea lui; niciun parlament, niciun congres, nicio cameră de deputați nu s-ar interesa de soarta lui. În mod oficial, el nici nu există; e o abstracție, un fel de spirit. Tot ce ar putea face, în mod decent și logic, ar fi să-și curme zilele.

M-am stăpînit din răspuțeri. Mă năpădea isteria. Nu eram încă un spion condamnat. Mă mai găseam încă în Franța. Trebuia să-mi pun mintea la contribuție, să mă gîndesc ca să descopăr cea mai simplă explicație ce se poate da prezenței acelor fotografii în aparatul meu fotografic. Trebuia să cercetez fondul lucrurilor. Trebuia să-mi îndrept gîndurile înapoi la Nisa.

După cum îmi aminteam, pusesem un nou rol-film în aparat și efectuasem luni fotografiile carnavalului. M-am înapoiat apoi la hotel și mi-am pus aparatul în valiză. În seara aceea, cînd am împachetat mai tîrziu, era încă acolo. Rămăsese în valiza mea pînă marți seara, cînd am despachetat lucrurile la „Réserve”. În timpul cît am stat la Toulon, valiza mea fusese depozitată la biroul de bagaje al gării. Să fi putut oare cineva să se folosească de ea în cele două ore cît m-am plimbat prin Toulon? Imposibil. Valiza era încuiată și nimeni

n-ar fi putut s-o deschidă prin efracție în cele două ore cît s-a aflat la biroul de bagaje și astfel să fure aparatul, să execute fotografiile periculoase și apoi să aducă aparatul înapoi. Afară de asta, ce rost mai avea să aducă aparatul înapoi? Nu, această presupunere nu stătea în picioare.

Îmi trecu apoi prin minte altă idee. Fotografiile pe care se presupunea că le luasem erau primele zece de pe bobină. Așa trebuie să fi fost, deoarece ultima din seria șopîrlelor era a treizeci și șasea. După cum se știe, nu poți derula un film pe dos și nici nu era un film cu expuneri duble. Deci, cum filmul fusese început în timpul carnavalului de la Nisa, în locul lui trebuie să fi fost pus unul nou, înainte de a se fi luat fotografiile de la Toulon. Foarte emoționat, am sărit din patul pe care ședeam și pantalonii îmi căzură jos. I-am ridicat și, cu mîinile în buzunare, am început să măsoar celula încolo și înapoi.

Desigur! Acum îmi aduceam aminte. Am fost oarecum surprins să constat că, în momentul cînd începusem experimentările cu exponometrul, aparatul înregistrase numărul unsprezece. Credeam că făcusem numai opt clișee la Nisa. Dar e foarte ușor să uiți numerele unor clișee fără importanță, mai ales atunci cînd sînt treizeci și șase de clișee pe bobină. Da, cu siguranță că filmul fusese schimbat. Dar cînd? Desigur că nu putuse fi schimbat înainte de sosirea mea la „Réserve”; începusem să fotografiez șopîrlele de-abia în dimineața următoare, după micul dejun. Am ajuns, deci, la concluzia că în intervalul de marți, de la ora 7 seara, și pînă miercuri la ora 8,30 dimineața (ora micului dejun), aparatul mi-a fost luat din cameră, hoțul a introdus în el un film nou, s-a dus la Toulon, a pătruns în zona militară păzită cu multă strășnicie și a făcut fotografiile, apoi s-a înapoiat la „Réserve”, aducînd și lăsînd aparatul în camera mea.

Nu prea părea posibil și cu atît mai puțin probabil. Făcînd

chiar abstracție de orice altă obiecție, rămînea problema luminii. Pe la ora 8 seara e aproape întuneric și, cum eu nu sosisem înainte de șapte, asta însemna că ziua de marți putea fi exclusă. Chiar presupunînd că fotografia plecaseră seara tîrziu și începuse lucrul a doua zi, odată cu răsăritul soarelui, ar fi trebuit să lucreze foarte repede și cu multă îndemînare ca să-mi poată strecura aparatul înapoi în cameră, în timp ce eu mă aflam în pat, privind pe fereastră. Totuși, de ce să-mi înapoieze aparatul cu filmul în el? Și, în sfîrșit, cum a intrat poliția pe fir? S-o fi anunțat oare cel care executase fotografiile, fără să-și divulge numele? Desigur, mai era și farmacistul la mijloc. Evident că poliția stătuse la pîndă să-l înhațe pe posesorul negativului. Poate că farmacistul a fost prins cu fotografiile și a jurat că nu-i aparțineau. Dar asta nu explica deloc faptul că se aflau împreună cu fotografiile mele experimentale. Pe negativ nu era vizibil niciun fel de montaj. Totul era o enigmă îngrozitoare.

Tocmai pe cînd mă agitam să caut o a treia explicație, se auziră pași pe coridorul de afară și ușa celei se deschise. Intră omul cel gras în costumul crem. Ușa se închise în spatele lui. Mai întîi își șterse cu batista interiorul gulerului, apoi îmi făcu un semn și se așeză pe pat.

— Stai jos, Vadassy.

M-am așezat pe singurul obiect de mobilier ce se mai afla în cameră, un bideu de fier emailat, cu capac de lemn. Ochii lui mici și primejdioși mă cercetau foarte atent.

— N-ai dori o farfurie cu supă și puțină pîine?

Nu mă așteptam la asta.

— Nu, mulțumesc. Nu mi-e foame.

— Poate o țigară?

Îmi oferi un pachet mototolit de *Gauloises*. Gestul acesta de solitudine mi se păru foarte suspect; am luat totuși o țigară. Îmi dădu s-o aprind de la capătul țigării lui. Apoi își

șterse cu multă grijă nădușeala de pe buza de sus și din dosul urechilor.

— De ce, spuse el în sfârșit, ai admis că ai făcut fotografiile alea?

— Asta-i altă anchetă oficială? am întrebat eu.

Cu batista udă learcă de nădușeala își șterse scrumul ce-i căzuse pe pîntece.

— Nu.

Judecătorul de instrucție al districtului îți va lua un interogatoriu oficial. E o chestiune ce nu mă privește. Eu fac parte din siguranța generală și sînt atașat pe lîngă Serviciul de Informații al Departamentului Naval. Poți deci să-mi vorbești deschis, fără niciun înconjur.

Nu am putut înțelege cum ar fi cu puțință ca un spion să vorbească deschis unui membru al Serviciului de Informații de pe lîngă Departamentul Naval, totuși n-am menționat acest lucru. Intenționez într-adevăr să vorbesc atît de liber pe cît îmi era îngăduit.

— Foarte bine. Am admis că am făcut fotografiile deoarece le făcusem într-adevăr. Vreau să spun pe cele care erau pe film, în afară de primele zece.

— Fie. Dar atunci cum îți explici primele zece?

— Cred că mi-a fost schimbat filmul din aparat.

El ridică sprîncenele. M-am afundat într-o povestire lungă, ca să explic tot ce făcusem de cînd părăsisem Nisa și deducțiile la care ajunseseam cu privire la originea fotografiilor încriminate. Mă ascultă cu atenție, dar, după cît se părea, nu era de loc impresionat.

— Desigur, toate acestea nu sînt dovezi, zise el după ce am terminat.

— Nici nu le prezint ca atare. Nu fac altceva decît să încerc să găsesc o explicație rezonabilă a acestei povești fantastice.

— Comisarul crede că a găsit explicația. Nu-l condamn. Privind lucrurile în față, așa cum se prezintă cazul, este net împotriva dumitale. Fotografiile sînt pe negativul despre care ai admis că-i al dumitale. Ești totodată și o persoană suspectă. Simplu!

L-am privit țintă în ochi.

— Conchid, însă, *monsieur*, că nu sînteți mulțumit de această explicație.

— N-am spus asta.

— Nu, dar atunci, cu greu pot să-mi explic prezența dumneavoastră aici, vorbindu-mi în acest mod, dacă ați fi fost mulțumit.

Fața lui se schimbă, schițînd un rînj.

— Se pare că supraestimezi importanța dumitale. Nu mă interesează spionii, ci acei în al căror serviciu sînt.

— Atunci, am spus indignat, vă pierdeți timpul. Nu eu sînt persoana care a făcut fotografiile și singurul meu patron este *monsieur* Mathis, care mă plătește ca să predau cursuri de limbi străine.

Părea însă că nu mă ascultă. Intervenii o pauză.

— Comisarul și cu mine sîntem de acord, zise el în cele din urmă, că te afli într-una dintre următoarele trei situații: ești sau un spion deștept, sau unul foarte prost sau un om nevinovat. După părerea comisarului, ar trebui să afirm că te afli într-a doua. De la început, eu am înclinat să te cred nevinovat. Te-ai comportat prea stupid. Niciun vinovat n-ar putea fi atît de imbecil ca dumneata.

— Vă mulțumesc.

— Nu sînt deloc dornic de mulțumirile dumitale, Vadassy. A fost o concluzie ce mi-a displicut foarte mult. În orice caz, acum nu mai pot face nimic pentru dumneata. Te rog să înțelegi asta. Ai fost arestat de comisar. Poate să fii nevinovat,

dar n-o să mă simt cîtuși de puțin tulburat dacă vei fi trimis la închisoare.

— Sînt sigur de asta.

— Pe de altă parte, continuă el gînditor, esențialul este să știu cine a fost de fapt *acela* care a făcut fotografiile.

Se așternu din nou tăcerea. Îmi dădeam seama că el se aștepta la o explicație oarecare din partea mea. Dar, la rîndul meu, l-am lăsat să continue. Într-adevăr, după cîteva clipe, spuse:

— Dacă reușim să-l descoperim pe adevăratul criminal, am putea să facem ceva pentru dumneata, Vadassy.

— Să faceți ceva pentru mine?

Își drese zgomotos glasul.

— Ei bine, desigur, cum dumneata n-ai un consul să intervină, în cazul de față sîntem răspunzători și trebuie să avem grijă ca să fii tratat cum se cuvine. Cu condiția să colaborezi cu noi în mod satisfăcător, nu trebuie să-ți fie deloc teamă.

— V-am spus tot ce știu, *monsieur...*

Mă oprii. Mi se pusese un nod în gît, așa că nu mai puteam scoate niciun cuvînt. Dar omul cel gras crezu evident că mă așteptam să-și decline numele.

— Beghin, zise el. Michel Beghin.

Se opri ca să-și privească din nou regiunea pîntecelui. Căldura din celulă era insuportabilă și vedeam cum nădușeala de pe piept îi pătrundea prin cămașa vărgată.

— Oricum ar fi, adăugă el, cred că vei fi în stare să ne ajuți.

Se sculă de pe pat, se duse la ușa celulei și lovi cu pumnul în ea. Cheia țacăni și, în acel moment, am văzut afară uniforma unui agent. Omul cel gras îi șopti ceva ce n-am putut înțelege și ușa se închise din nou. El mai rămase în picioare acolo și-și aprinse o altă țigară. Peste un minut, ușa

se deschise din nou și grasul luă ceva de la agent. De îndată ce ușa se închise, se întoarse iar spre mine. Ținea în mână aparatul fotografic.

— Îl recunoști?

— Desigur.

— Ia-l și examinează-l foarte amănunțit. Aș vrea să știu dacă descoperi ceva curios la el.

L-am luat și am făcut ceea ce mi-a spus. Am încercat obturatorul, vizorul și telemetrul; am scos lentilele și am desfăcut cutia aparatului; am controlat cu atenție fiecare colțișor și ascunziș al aparatului. În cele din urmă, l-am așezat înapoi în casetă.

— Nu văd nimic curios. Este exact în starea în care l-am lăsat. Își puse mâna în buzunar și scoase o bucată de hîrtie împăturită. O ținu în sus.

— Asta am găsit-o în portofelul dumatăle, Vadassy. Uită-te la ea!

Am luat hîrtia și am desfăcut-o. Apoi l-am privit.

— Dar ce vreți să spuneți cu asta? am răspuns eu în defensivă. Nu-i altceva decît polița de asigurare a aparatului. După cum mi-ați reamintit, este vorba de un aparat scump. Am plătit cîteva franci ca să mă asigur împotriva unei eventuale pierderi sau, am adăugat apăsător, a unui furt.

El îmi luă hîrtia, scoțînd un oftător plin de răbdare.

— Norocul dumatăle, zise el, e că justiția franceză se îngrijește de imbecili tot atît cît și de criminali. Polița asta de asigurare despăgubește pe Josef Vadassy împotriva pierderii aparatului Zeiss Ikon Contax cu seria nr. F/64523/2. Te rog să te uiți la numărul seriei de pe aparatul de acolo.

M-am uitat. Numărul era altul.

— Dar, am exclamat iritat, ăsta nu-i aparatul meu. Cum se explică atunci că fotografiile mele se aflau pe negativul acela?

— Foarte simplu, scumpul meu imbecil, nu filmele au fost

schimbate, ci aparatele. Acest aparat este de fabricație standard, folosit pe o scară largă. Ai folosit acest aparat cu imaginile făcute la Toulon ca să fotografiezi șopîrlele alea stupide. Ai observat chiar că numărul expunerilor era altul decît acela al aparatului dumitale. Ai scos filmul și l-ai dus la farmacist. El a văzut ce reprezentau aceste zece fotografii, așa cum orice prost ar fi putut să vadă, și le-a adus la poliție. Acum îți dai seama, imbecilule.

Firește că îmi dădeam.

— Așadar, am spus eu, atunci cînd ați proclamat în mod așa de generos credința dumneavoastră în nevinovăția mea, erați perfect conștient de ea. Așa stînd lucrurile, aș vrea să știu cu ce drept m-ați ținut arestat, după cum s-a întîmplat?

Își șterse creștetul capului cu batista și mă măsură pe sub pleoapele lăsate în jos.

— Nu mă interesează arestarea dumitale. Nu pot face nimic. Cel ce-ți poartă sîmbetele e comisarul, deoarece dovada asta a zădărnicit actul de acuzare; totuși, în interesul justiției, s-a declarat de acord să anuleze trei dintre acuzații. Deci, rămîne doar una.

— Care-i aceea?

— Ai fost în posesia unor fotografii socotite primejdioase pentru siguranța Republicii. Asta-i un delict serios, adăugă el semnificativ. În afară de cazul cînd s-ar găsi mijloace ca să se anuleze și asta. Bineînțeles, voi interveni pe lîngă comisar în favoarea dumitale, dar mi-e teamă că în cazul că nu voi putea găsi un motiv destul de serios ca să justifice acest demers, care nu-i legal, acuzarea își va urma cursul. În cel mai fericit caz, asta ar însemna expulzarea.

Mi-a înghețat sîngele în vine.

— Vreți să spuneți, am răspuns eu cu fermitate, că dacă nu sînt de acord să colaborez cu dumneavoastră, după cîte înțeleg, acuzarea asta ridicolă va fi întărită?

Nu răspunse. Își aprinse a patra țigară. După ce termină, o lăsă să-i atîrne ușor între buzele lăsate în jos. Suflă fumul peste ea și privi gînditor la peretele gol, ca și cum ar fi fost un tablou, iar el un negustor de obiecte de artă, voind să știe cît să ofere.

— Aparatele fotografice, zise el gînditor, ar fi putut să fie schimbate pentru unul din trei motive: poate că cineva a vrut să-ți facă un rău; poate că a vrut să scape de fotografii cît mai repede; se mai poate, de asemenea, ca cineva să-l fi luat din greșeală. Cred că prima ipoteză trebuie eliminată. E prea banală. Nu a existat niciun fel de indiciu: a) că vei duce filmul la developat, b) că farmacistul va anunța poliția. A doua ipoteză este nereală. Fotografiile erau valoroase și posibilitatea de a le recupera foarte problematică. Afară de asta, ele erau destul de sigure în aparat. Nu, personal cred că a fost o întîmplare. Aparatele sînt de un model identic și în cutii standard. Întrebarea care se pune e următoarea: unde și cînd au fost schimbate? În niciun caz la Nisa, deoarece mi-ai spus că ai luat aparatul înapoi la hotel și l-ai împachetat. Nici în cursul călătoriei, deoarece a fost tot timpul încuiat în valiza dumatilă. Deci, schimbul nu s-a putut face decît la „Réserve”. Dacă schimbul s-a făcut din greșeală, apoi asta era posibil numai în una dintre sălile puse la dispoziția publicului. La ce oră? Spuneai că ieri ai adus aparatul la micul dejun? Unde ai luat micul dejun?

— Pe terasă.

— Ai luat aparatul cu dumneata?

— Nu. L-am lăsat în cutie, pe unul dintre scaunele din hol, de unde urma să-l iau cînd treceam pe acolo ca să mă duc în grădină.

— La ce oră te-ai dus să iei micul dejun?

— Cam pe la opt și jumătate.

— Și în grădină?

— Cam după o oră.

— Și după aceea ai fotografiat?

— Da.

— La ce oră te-ai înapoiat?

— Era aproape douăsprezece.

— Ce-ai făcut pe urmă?

— M-am dus direct în cameră și am scos rol-filmul.

— Așadar nu ți-ai lăsat aparatul înainte de a începe să fotografiezi șopîrlele decît timp de o oră, adică între opt treizeci și nouă treizeci?

— Da.

— Și în timpul acesta era atîrnat pe un scaun, lîngă ușa ce duce în grădină?

— Da.

— Acum bagă de seamă. Aparatul era în aceeași poziție cînd l-ai luat ca atunci cînd l-ai agățat pe scaun?

M-am gîndit atent.

— Nu, n-a fost, am spus în cele din urmă. L-am lăsat atîrnat de cureaua cutiei pe spătarul unuia dintre scaune. Cînd l-am luat, se afla așezat pe alt scaun.

— Nu te-ai uitat între timp, să vezi dacă aparatul mai era atîrnat în același loc unde l-ai lăsat?

— Nu, de loc. L-am văzut pe scaun și l-am luat. De ce să mă mai uit?

— Ai fi putut observa dacă mai era un alt aparat atîrnat de rezemătoarea scaunului.

— Aș fi putut și să nu observ. Cureaua este lungă, astfel că aparatul ar fi atîrnat în realitate sub nivelul fundului scaunului.

— Bine. Rezultă deci că ai atîrnat aparatul pe spătarul scaunului. La înapoiere, ai văzut un aparat identic așezat pe alt scaun. Crezînd că ăsta-i al duminale, l-ai luat, lăsîndu-ți aparatul acolo unde îl pusesei la început, pe spătarul

scaunului. Să presupunem că stăpînul celui de-al doilea aparat sosește mai tîrziu și constată că aparatul său lipsește de pe scaunul unde îl pusese, se uită de jur-împrejur și-l descoperă pe al dumatiale.

— E posibil.

— Toți oaspeții au coborît la micul dejun?

— Nu pot să știu. La „Réserve” sînt în total optsprezece camere și nu sînt toate ocupate, dar eu nu sosisem decît cu o noapte înainte. N-aș putea să știu. Dar oricine ar fi coborît și ar fi străbătut holul trebuia să treacă pe lângă scaune.

— Atunci, scumpe Vadassy, putem spune cu o certitudine rezonabilă că unul dintre acei care locuiesc acum la „Réserve” este proprietarul acestui aparat și a făcut fotografiile acelea. Dar care dintre ei? Cred c-ar fi cazul să lăsăm la o parte chelnerii și personalul de serviciu, deoarece sînt cu toții din satul ăsta sau din satele vecine. Desigur că vom face cercetări, dar, după părerea mea, fără niciun rezultat. Afară de cei zece oaspeți, mai sînt directorul Köche și soția lui. Acum fii atent, Vadassy, vinovatul a avut aparatul dumatiale, un Zeiss-Ikon-Contax, identic cu acesta de aici. Îți dai seama, desigur, că e aproape imposibil să arestăm întreaga pensiune și să cotrobăim prin bagajele fiecăruia în parte. Afară de faptul că unii dintre ei sînt străini și consuli lor ar putea deveni supărători, am da greș și n-am putea găsi aparatul. În cazul ăsta, vinovatul se va pune în gardă și atunci totul ar fi zadarnic. Cercetările, continuă el sarcastic, trebuie făcute de cineva a cărui prezență n-ar suscita niciun fel de suspiciune, de unul care ar putea descoperi discret cine a fost văzut cu un aparat Contax.

— Faceți aluzie la mine?

— Ai putea proceda în mod foarte simplu, stabilind care oaspeți au aparate fotografice. Acei care posedă aparate fotografice, dar nu Contax, ar putea fi mai bănuți decît aceia

care n-au deloc aparate. Ți dai seama, Vadassy, că persoana care se află în posesia aparatului dumitale poate să și știe despre schimbarea făcută. În cazul acesta, el l-ar ascunde, pentru a nu fi identificat drept proprietarul aparatului cu fotografiile de la Toulon. Mai există încă o posibilitate, adăugă el visător, și anume că ar putea să încerce să-și obțină aparatul înapoi. În privința asta trebuie să fii foarte atent.

— Sugestia dumneavoastră este serioasă?

Mă privi cu răceală.

— Crede-mă, prietene, că aș fi foarte bucuros dacă aș avea vreo alternativă. Nu pari prea inteligent.

— Dar știți bine că mă aflu în stare de arest, am obiectat cam înțepat. Veți fi în stare să-l convingeți pe comisar să mă lase liber?

— Vei fi menținut sub stare de arest, dar vei fi lăsat liber pe cuvînt de onoare. Despre arestarea dumitale știe numai Köche. Ți-am vizitat camera, lucru care nu i-a prea plăcut, dar i-am explicat că era vorba despre pașaport și că aceasta s-a făcut cu învoirea dumitale. Vei declara că a fost o neînțelegere la mijloc și că ai fost reținut din greșeală. Îmi vei raporta aici, telefonic, în fiecare dimineață. Ai telefon la oficiul poștal din sat. Dacă dorești să mă găsești la orice altă oră din zi, îi vei telefona comisarului.

— Dar sîmbătă dimineața trebuie să plec la Paris, unde sînt așteptat să încep luni cursurile.

— Ai să rămîi aici pînă cînd vei avea permisiunea să pleci. De asemenea, nu vei face niciun fel de încercare de a lua legătura cu alte persoane, în afara celor de la „Réserve” și de poliție.

Simțeam cum mă cuprinde disperarea.

— Am să-mi pierd slujba!

Beghin se sculă și mă privi de sus.

— Ascultă, Vadassy, zise el, și în vocea lui absurdă se

simțea o nuanță neplăcută, mult mai amenințătoare decât fanfaronada comisarului. Vei sta la „Réserve” pînă cînd îți vom spune noi să pleci. Dacă încerci să pleci mai înainte, ai să fii arestat din nou și mă angajez personal să fii trimis cu vaporul la Dubrovnik, iar dosarul dumatăle va fi înaintat poliției iugoslave. Și bagă-ți mințile în cap. Cu cît îl vom descoperi mai repede pe autorul acelor fotografii, cu atît mai repede vei putea pleca. Dar nu recurge la niciun fel de trucuri și nu scrie niciun fel de scrisori. Ori faci ceea ce ți se ordonă, ori vei fi expulzat. Oricum, consideră-te norocos dacă poți evita expulzarea. Deci, ai grijă, ai înțeles?

Desigur că da, era clar.

Peste o oră mă înapoiam pe drumul care duce de la comisariat în sat. Mi-am pus Contaxul pe umăr. Cînd mi-am vîrît mîna în buzunar, am simțit o bucată de hîrtie. Era o listă dactilografiată a oaspeților de la „Réserve”.

Cînd am ajuns acolo, Köche se afla în biroul său. În timp ce mă îndreptam spre camera mea, tocmai ieșea. Era îmbrăcat cu *bluejeans*, *maillot* și încălțat cu sandale. Judecînd după părul său ud, tocmai venise de la înot. Cu silueta slabă, ținuta încovoiată și felul lui adormit, nu prea avea înfățișarea unui director.

— *Monsieur*, zise el zîbind ușor. V-ați înapoiat, sper că n-a fost ceva serios. Poliția a fost azi-dimineață pe aici spunînd că are învoirea dumneavoastră și v-a luat pașaportul.

Căutam să par cît mai nemulțumit cu putință.

— Nu, nimic serios. O chestiune de identitate și o greșeală, care le-a răpit un timp fantastic de lung ca s-o descurce. S-au scuzat, dar ce puteam face? Poliția franceză e complet ridicolă.

Mă privi cu seriozitate, își exprimă surprinderea și indignarea, mă laudă pentru răbdarea dovedită. Nu părea însă deloc convins. Cu greu puteam să-l învinuiesc. Mă simțeam

prea slab ca să joc cu vreo speranță de reușită rolul cetățeanului ultragiatic.

— *À propos, monsieur!* zise el în treacăt, cînd mă pregăteam să urc scara, ați stabilit plecarea dumneavoastră pentru sîmbătă dimineată, dacă nu mă înșel?

Deci voia să scape de mine. M-am prefăcut că reflectam asupra acestei chestiuni.

— Mă hotărîsem pentru sîmbătă, am zis, totuși s-ar putea să stau o zi sau două în plus. Vreau să spun, am adăugat cu un surîs glacial, dacă poliția n-are nimic împotrivă.

Șovăi doar o clipă.

— Cu plăcere, îmi răspunse fără entuziasm.

Cînd dădui din nou să mă îndepărtez – poate că era o pură închipuire – am avut impresia că ochii lui erau îndreptați spre aparatul meu fotografic.

CAPITOLUL 4

E greu acum să-mi amintesc mare lucru din ce s-a întîmplat în următoarele două ore. Știu doar atît, că în momentul cînd m-am văzut în camera mea, nu mă preocupa decît o singură problemă: aveam, oare, duminică după-amiază vreun tren de la Toulon la Paris? Îmi aduc aminte cum m-am repezit la geamantan și am căutat mersul trenurilor.

O să vi se pară ciudat că tocmai în momentul cînd trebuia să fac față unei nenorociri extraordinare și totale, mă interesam de o chestiune atît de banală ca mersul trenurilor pentru Paris. Dar oamenii recurg la acțiunile cele mai bizare cînd se află în împrejurări de mare presiune. Așa, bunăoară, oaspeții unui vapor aflat pe punctul de a se scufunda aleargă înapoi în cabine ca să salveze bunuri personale de o valoare ridicolă, exact în momentul cînd se lansează ultima barcă de salvare. În ultimele clipe ale vieții, cînd sînt în pragul veșniciei, oamenii își mai fac sînge rău pentru mici facturi neachitate.

Ceea ce mă preocupa mai mult era perspectiva că voi întîrzia luni dimineața. *Monsieur* Mathis era foarte sever în privința punctualității. Față de cei întîrziați, fie elevi, fie profesori, își manifesta o mare indignare. Și o exprima în

termeni mușcători și cu glas foarte ridicat exact în momentul când trebuia suportată și neplăcerea suplimentară a prezenței unui public. De altfel, musturarea urma, de obicei, la câteva ore după comiterea crimei. Așteptarea putea fi foarte neplăcută.

După câte judecam eu, puteam prinde un tren de la Toulon duminică după-amiază și, călătorind noaptea spre Paris, aş fi putut ajunge la timp la şcoală. Îmi amintesc de senzația de ușurare pe care am simțit-o descoperind că aveam un tren ce sosea la Paris luni dimineța la ora șase. Mintea îmi rătăcea în beznă. Beghin spusese că nu voi fi în stare să plec sîmbătă. Îngrozitor! *Monsieur* Mathis s-ar fi supărat. Puteam sosi, oare, la timp la Paris dacă plecam duminică? Da, slavă Domnului, puteam! Totul mergea strună.

Cred că dacă în clipa aceea cineva ar fi insinuat că nu voi fi în stare să plec duminică, aş fi rîs, neputînd accepta o asemenea idee. Dar rîsul ar fi fost isteric, deoarece, în timp ce şedeam jos pe podea, lîngă valiza mea deschisă, frica făcu să-mi bată inima cu un zgomot surd şi-mi tăie totodată respirația, care deveni scurtă şi şuiătoare, ca şi cum aş fi alergat. Continuum să-mi înghit saliva, simțind, dintr-un motiv curios, că astfel aş fi putut opri inima să mai bată în ritmul acela accelerat. Mi se făcuse o sete grozavă şi peste o clipă m-am sculat, m-am dus la chiuvetă şi am băut puţină apă chiar din paharul cu care îmi clăteam gura. Apoi m-am înapoiat la geamantan, împingînd capacul în jos cu piciorul. Pe cînd făceam această mişcare, am simțit hîrtia lui Beghin fişîind în buzunar. M-am așezat pe pat. Cred că mi-am holbat ochii buimac la lista lui Beghin poate mai bine de o oră. Am citit-o şi recitit-o. Numele deveniră cifruri, aranjamente fără sens ale unor siluete. Am închis ochii, i-am deschis şi am citit din nou. Nu cunoşteam pe niciunul dintre aceşti oameni. Nu locuisem decît o zi la hotel. Hotelul dispunea de terenuri întinse. Schimbasesm doar cîteva saluturi cu ceilalți oaspeți în

timpul cînd se serveau mesele. Nimic altceva. Cu memoria mea proastă, aş fi trecut probabil pe lîngă ei pe stradă fără să mai recunosc vreunul. Cu toate astea, una dintre persoanele reprezentate prin acele nume se afla în posesia aparatului meu fotografic. Unul dintre acei care m-au salutat dînd din cap era un spion. Unul dintre ei fusese plătit ca, el sau ea, să ajungă pe furiş în zonele militare, să fotografieze fortificaţiile de beton armat şi tunurile, astfel ca într-o bună zi vase de război să poată bombarda din larg, sigur şi cu precizie, obiectivele şi să zdrobească, făcînd praf şi pulbere, betonul şi tunurile cu servanţii lor cu tot. Şi nu dispuneam decît de două zile ca să identific persoana aceea. În prostia mea, mă gîndeam că numele lor sunau foarte nevinovat.

*MONSIEUR ROBERT DULOS*FRANCEZ*NANTES*

*Monsieur André Roux*francez*Paris*

*Mademoiselle Odette Martin*franzuzoaică*Paris*

*Miss Mary Skelton*americancă*Washington D.C.**

*Mr. Warren Skelton*american*Washington D.C.*

*Frau Hilde Vogele*elveţiancă*Constance*

*Herr Walter Vogele*elveţian*Constance*

Major Herbert Clandon-Hartley englez*Buxton*

Mrs. Maria Clandon-Hartley englezoaică*Buxton*

*Herr Emil Schimler*german*Berlin*

*Albert Köche (director)*elveţian*Schaffhausen*

*Suzanne Köche (soţia)*elveţiancă*Schaffhausen*

O LISTĂ SIMILARĂ DE OASPEŢI AR FI PUTUT FI COPIATĂ aproape de la orice altă mică pensiune din sudul Franţei. Se

* Iniţiale pentru District of Columbia. (n. tr.)

găseau inevitabilul militar din armata engleză și soția sa. Americanii, nu tocmai inevitabili, dar nicidecum neobișnuiți. Elvețienii și câțiva francezi răzleți. Germanul cel solitar era ciudat, dar nu încălca uzanța. Directori de hotel elvețieni cu soțiile lor erau destul de obișnuiți.

Ce trebuia să fac? De unde să încep? Mi-am amintit apoi de instrucțiunile pe care mi le dăduse Beghin despre aparatele fotografice. Trebuia să descopăr printre aceste persoane pe cei care aveau aparate și apoi să raporteze. Mă lăsaî condus cu tot entuziasmul de această idee pozitivă.

Metoda cea mai potrivită părea să fie aceea de a intra în discuție cu fiecare pasager în parte, sau cu fiecare pereche separat, și să deschid vorba despre fotografiat. Dar asta nu avea niciun sens practic. Ce-ar fi făcut spionul, presupunînd că descoperise lipsa fotografiilor și că, în locul celor care înfățișau fortificațiile de beton și tunurile lor, găsise niște imagini luate de aproape, ale carnavalului de la Nisa?

Chiar dacă nu și-ar fi dat imediat seama că se află în posesia altui aparat, ar fi știut că ceva nu-i în regulă și s-ar fi pus în gardă. Oricine ar fi încercat să deschidă vorba despre fotografiat i-ar fi trezit bănuiala. Trebuia să procedez, deci, cu mijloace mai puțin directe.

Mă uitai la ceas. Era șapte fără un sfert. Pe fereastră puteam vedea că plaja era încă ocupată. Din cameră puteam zări pe o fișie de nisip o pereche de pantofi și o umbreluță de soare. M-am pieptănat și apoi am ieșit.

Există multe persoane care pot face cu cea mai mare ușurință cunoștințe întâmplătoare. Sînt înzestrate cu o suplețe misterioasă a minții, care le dă posibilitatea să-și adapteze repede procesul mintal, astfel ca să se înțeleagă cu străinii din jurul lor. Într-o clipă s-au și identificat cu interesele străinului. Zîmbesc. Străinii răspund la fel. Încep cu o

întrebare urmată de un răspuns. Peste o clipă, au și devenit prieteni, discutînd amical și flecărind.

Îmi lipsește facultatea de a captiva. Nu vorbesc decît atunci cînd sînt întebat. Și chiar în momentul acela, emoția împreună cu dorința disperată de a fi amabil mă fac să fiu țeapăn, formal sau exagerat de exuberant. Rezultatul e că străinii ori mă cred un posomorît, ori mă bănuiesc că încerc cu orice preț să le cîștig încrederea.

Pe cînd coboram treptele de piatră, îndreptîndu-mă spre plajă, m-am hotărît ca cel puțin o dată să mă dezbar de inhibițiile mele. Trebuie să inspir încredere și să fiu prietenos, trebuie să mă gîndesc cum să prezint lucrurile mai bine, ca să pară cît mai amuzante cu puțință, trebuie să știu să conduc o discuție și să fiu deștept. Dar pentru asta trebuie să depun o deosebită străduință.

Plaja cea mică era acum învăluită toată de umbră și o briză ușoară ce venea dinspre largul mării începu să clatine vîrfurile copacilor; cu toate astea, era încă foarte cald. Pe deasupra șezlongurilor, vedeam capetele a doi bărbați și a două femei și, pe măsură ce mă apropiam de ultimele trepte, am auzit cum se chinuiau să întrețină o discuție în limba franceză.

Am străbătut fișia de nisip și m-am așezat la cîtiva metri de ei, pe vîrfurile suporturilor de care se sprijinea barca proaspăt vopsită, și am aruncat o privire spre golf.

Din cît am putut cuprinde la repezeală cu privirea, în timp ce mă așezam, știam că în cele două șezlonguri mai apropiate de mine ședeau un tînăr de vreo douăzeci și trei de ani și o fată de vreo douăzeci. Înotaseră și era evident că ei fuseseră dimineța pe plajă, picioarele lor bronzate le văzusem de pe terasă. Judecînd după franceza pe care o vorbeau, am înțeles că erau cei doi americani, Warren și Mary Skelton.

Ceilalți doi erau cu totul diferiți. Ambii erau de vîrstă

mijlocie și foarte grași. Mi-am amintit că-i mai văzusem. Bărbatul avea o figură ce strălucea ca o lună, iar trunchiul lui, privit de la distanță, părea aproape sferic. Pantalonii pe care-i purta explicau, într-o oarecare măsură, această iluzie optică. Erau croiți dintr-un material închis și aveau craci foarte scurți și strâmți. Niște bretele rezistente îi trăgeau în jurul pîntecului rotund, pînă aproape de subsuori, betelia și așa prea înaltă. Purta o cămașă de tenis deschisă la gît și n-avea haină. Părea o caricatură din *Simplicissimus**. Soția lui – cei doi fiind perechea de elvețieni – era mai înaltă ca el și foarte dezordonată. Rîdea întruna și chiar atunci cînd nu rîdea, părea că-i totuși gata să rîdă. Soțul îi ținea isonul. Amîndoi păreau la fel de simpli și inconștienți de propriile persoane, ca doi copilași.

Se părea că Skelton încerca să-i explice domnului Vogel sistemul politic american.

— *Il y a, se exprima el cu greutate, deux parties seulement: les Républicains et les Démocrates. Ce sont du droit – tous les deux. Mais les Républicains sont plus au droit que les Démocrates. Ça c'est la différence.*[†]

— *Ah, oui, je comprends*[‡], zise Herr Vogel. Traduse repede sensul în germană. *Frau* Vogel rînji cu gura pînă la urechi. Se spune, continuă el în franceza sa stîlcită, că gangsterii (pronunță „gangstairii”) au o influență hotărîtoare în timpul alegerilor. Poate că ei formează un partid de centru?

Avea aerul unuia care renunță la conversații deșarte și frivole în schimbul unor probleme mai grave. Fata chicoti fără să se poată stăpîni. Fratele ei respiră adînc și începu să explice

* Revistă umoristică germană, care a apărut pînă la venirea hitleriștilor la putere.

† În franceză incorectă în original: Sînt doar două partide, republicanii și democrații. Amîndouă sînt de dreapta. Dar republicanii sînt mai de dreapta decît democrații. Asta-i singura deosebire. (n.tr.)

‡ A, da înțeleg (fr.). (n. tr.)

cu multă grijă și spre marea uimire a domnului Vogel, că 99,9% din populația Statelor Unite nu a văzut vreodată un gangster. Dar, cu franceza lui, se încurcă îndată:

— *Il y a, sans doute*, admise el, *une quantité de... quelque...* * Nu mai putu continua conversația. Mary, zise el plângăcios, cum naiba se spune în franceză „a strînge cu ușa”?

În momentul acela, norocul mă favoriză. Poate că predarea lecțiilor devine un instinct, iar imboldul de a-i instrui pe alții, ca și foamea sau teama, ajunge să biruie inhibițiile sociale. Văzui cu coada ochiului cum fata, neștiind ce să răspundă, ridică din umeri. O fracțiune de secundă mai târziu, cuvîntul îmi ieșea din gură:

— *Chantage* e cuvîntul ce-l căutați.

Toți își aruncară privirile spre mine.

— Oh, mulțumesc, zise fata.

O lumină intensă se ivi în ochii fratelui.

— Vorbiți tot atît de bine franceza ca și engleza?

— Da.

— Atunci, zise el cu un ton cam sarcastic, nu vă supărați și spuneți-i scîrbosului din stînga noastră că în America gangster se scrie cu „g” mic și că gangsterii nu sînt reprezentați în Congres. Cel puțin, nu în mod public. Puteți să mai adăugați că mîncarea noastră nu constă doar din conserve și că nu toți locuim în *Empire State Building*.

— Desigur.

Fata zîmbi.

— Frate-meu nu-i deloc serios.

— Cum Dumnezeu nu sînt! Ăsta-i o amenințare internațională. Cineva ar trebui să i-o spună.

Soții Vogel au urmărit discuția cu un zîmbet cam nedumerit. Am tradus cu tot tactul posibil în germană. Cei

* Există desigur un număr oarecare de... cîțiva... (fr.) (n. tr.)

doi soți se scuturau de rîs. *Herr* Vogel lămuri că este o imposibilitate să nu-i tachinezi pe americani. Un partid de gangsteri! Blocul Empire State Building! Din nou chicote de rîs. Era clar că elvețienii nu erau chiar atît de naivi pe cît păreau.

— Ce l-a apucat acum? întrebă Skelton.

Îi explicai. Tînărul zîmbi.

— N-ai fi zis că au și spirit, observă el și se aplecă să-i vadă mai bine pe Vogeli. Ce sînt, germani?

— Cred că sînt elvețieni.

— Tronc! remarcă fata. Seamănă exact cu ilustrația din Tenniel a lui Tweedledum și Tweedledee*. (Ia privește-i pantalonii.)

Obiectul acestor critici ne privea neliniștit. Mi se adresă:

— *Die junge Leute haben unsern kleinen Spass nicht übel genommen.*[†]

— Spune, am explicat celor doi Skeltoni, că speră să nu vă fi ofensat.

Tînărul Skelton păru oarecum surprins:

— Pentru numele lui Dumnezeu, dar nicidecum. Iată. Se întoarse către soții Vogel. *Nous sommes très amusés.*[‡] *Sie sind sehr liebenswürdig,*[§] zise el cu toată sinceritatea. Apoi către mine. La naiba, vreți să le traduceți?

M-am executat. După asta, a urmat un șir de plecăciuni și zîmbete. Pe urmă, Vogelii au început să discute între ei.

— Cîte limbi vorbiți? mă întrebă Skelton.

— Cinci.

* Reprezentarea umoristică a unor lucruri care diferă între ele doar ca nume, dar în realitate se aseamănă. (n. tr.)

† Să sperăm că tinerii n-au luat în nume de rău glumele noastre inofensive. (germ.) (n. tr.)

‡ Ne-am amuzat foarte mult. (fr.) (n. tr.)

§ Sînteți foarte amabili. (germ.) (n. tr.)

Rîse dezgustat.

— N-ați vrea atunci să ne explicați în amănunt, adăugă fata, cum se învață o limbă străină? Eu nu vreau să învăț cinci. Dar dacă ați putea să vă gândiți deocamdată doar la una singură, ne-ar interesa atît pe mine cît și pe fratele meu.

Am bombănit ceva despre a trăi în țări străine și despre cultivarea „simțului limbii”, apoi i-am întrebat dacă sînt de mult la „Réserve”.

— Oh, sîntem aici cam de vreo săptămînă! răspunse el. Săptămîna viitoare ne sosesc și părinții de peste ocean, cu vasul „Conte di Savoia”. Ne vom întîlni cu ei la Marsilia. Dumneavoastră ați sosit aici marți, nu-i așa?

— Da.

— Atunci sîntem bucuroși că putem vorbi cu cineva engleza. Köche se exprimă destul de bine în englezește, numai că nu prea are timp să stea de vorbă. N-am avut ocazia să vorbim decît cu maiorul ăla britanic și cu soția lui. Dar el e cam încrezut, iar ea nu vorbește deloc.

— Ceea ce poate e chiar spre norocul nostru, zise sora lui.

După cum mi-am dat seama, deși nu era deloc drăguță, fata era în schimb extrem de atrăgătoare. Avea o gură prea mare, nasul nu prea simetric, și fața puțin turtită, cu pomeții proeminenți; dar felul cum își mișca buzele exprima umor și inteligență, iar nasul și pomeții i se potriveau bine. Pielea corpului era plăcută, curată și bronzată, în timp ce claiă de păr roșcat, pe care spătarul șezlongului i-o ridica spre frunte, strălucea într-un mod foarte interesant. Era aproape frumoasă.

— Ce-i prost cu francezii ăștia, spuse fratele ei, e că înnebunesc dacă cineva nu vorbește limba lor așa cum trebuie. Eu nu înnebunesc dacă un franțuz nu știe să vorbească engleza.

— Nu, dar explicația acestui lucru e că francezul de rînd

iubește sunetul limbii lui. Nu le place să audă un accent franțuzesc urît, tot așa cum nu-ți place nici dumitale să asculți un începător care exersează la vioară.

— N-are niciun rost să faceți apel la urechea lui muzicală, comentă fata. E total afon. Se sculă și-și netezi costumul de baie. Ei bine, zise ea, cred că-i cazul să ne îmbrăcăm.

Herr Vogel se ridică de pe șezlong, își consultă ceasornicul enorm și anunță în franceză că este ora șapte și un sfert. Apoi își mai săltă bretelele și începu să-și strângă atît lucrurile lui, cît și pe ale soției. Ne-am îndreptat, unul după altul, spre trepte. Eu mă aflam în spatele americanului.

— Apropo, domnule, zise el cînd am început să urcăm. N-am reținut numele dumneavoastră.

— Josef Vadassy.

— Al meu e Warren Skelton. V-o prezint pe sora mea, Mary.

Dar de-abia l-am auzit. Pe spatele gras al domnului Vogel atîrna un aparat fotografic și am căutat să-mi amintesc unde mai văzusem unul la fel. Apoi mi-am adus aminte. Era un Voigtländer tip cutie.

CÎND SERILE ERAU MAI CALDE, LA „RÉSERVE” SE SERVEA cina pe terasă. În acest scop, se întindea o tendă vărgată, iar iluminatul se făcea cu lumînări puse pe mese. Cînd acestea erau aprinse, totul părea foarte vesel.

În seara aceea mă hotărîsem să fiu primul pe terasă. Mai întîi, pentru că mi-era foame. Și apoi, pentru că voiam să-mi examinez cu atenție colocatarii, pe măsură ce veneau, cîte unul. Cînd am sosit eu, trei dintre ei se și aflau însă pe locurile lor.

Unul ședea singur în spatele meu, așa că nu l-aș fi putut vedea decît dacă mă întorceam cu totul pe scaun. Am căutat

să prind cît mai mult cu putință din înfățișarea lui, pe cînd mă îndreptam spre masă.

Lumînarea de pe masa lui și faptul că se apleca peste farfurie mă împiedicau să-i văd mai mult decît capul, acoperit cu păr scurt blond, puțin încărunțit, și periat într-o parte, dar fără cărare. Purta o cămașă albă și pantaloni de in gros, confecționați, fără îndoială, în Franța.

M-am așezat, îndreptîndu-mi atenția spre ceilalți doi. Ședeau foarte țepeni, privindu-se față în față peste masă, el avînd capul mic, cu părul castaniu încărunțit și o mustață tunsă scurt. Ea era o femeie de vîrstă mijlocie, apatică, osoasă, cu tenul palid și părul alb, bine coafat. Amîndoi se schimbaseră pentru masa de seară. Ea purta o bluză albă și o fustă neagră. El își îmbrăcase niște pantaloni gri de flanelă, o cămașă cu dungi maro, o cravată cazonă și o haină largă de călărie din stofă cadrilată. Pe cînd îl priveam, își lăsă lingura de supă pe masă, luă o sticlă conținînd un vin roșu de calitate inferioară și o ținu la lumină.

L-am auzit spunînd:

— Sînt ferm convins, dragă: chelnerii ne beau vinul. Am marcat sticla asta cu multă grijă la dejun.

Avea vocea pătrunzătoare a unui englez din marea burghezie. Femeia ridică ușor din umeri. Evident nu era de aceeași părere.

— Draga mea, răspunse el, ceea ce mă interesează pe mine e principiul. Ar trebui luați la rost. Îi voi atrage atenția lui Köche asupra acestui fapt.

Soția ridică din nou din umeri și-și șterse ușor gura cu șervetul. Aceștia erau cu siguranță maiorul și doamna Clandon-Hartley.

Acum începură să sosească și ceilalți oaspeți.

Soții Vogel ședeau la o masă în spatele celor doi englezi,

lîngă balustradă. Altă pereche se îndreaptă spre masa de lîngă perete.

Aceștia erau desigur francezii. Bărbatul, cu fața foarte bronzată, ochii holbați și bărbia nerasă, părea să aibă vreo treizeci și cinci de ani. Femeia, o blondină slabă, într-o pijama de plajă din saten, cu niște cercei care imitau perlele, de mărimea unor struguri, părea ceva mai în vîrstă. Ambii manifestau foarte mult interes unul față de altul.

Pe cînd îi oferea scaunul ca să se așeze, o mîngîie pe braț. Ea răspunse cu o atingere furișă a degetelor, apoi se întoarse repede, ca să vadă dacă nu cumva vreunul dintre oaspeți observase. I-am văzut pe soții Vogel rîzînd pe înfundate de acest incident. *Herr Vogel* îmi făcu semn cu ochiul.

Doamna blondă, am stabilit eu, era probabil Odette Martin. Tovarășul ei de masă nu putea fi altcineva decît Duclos sau Roux.

Apoi sosiră Mary Skelton și fratele ei. Mă salutară din cap în mod politicos și se duseră la o masă din dreapta, în spatele meu. Nu mai lipsea decît o singură persoană. Aceasta se dovedi a fi un domn mai vîrstnic, cu o barbă albă și purtînd niște ochelari *pince-nez* legați cu o panglică lată neagră.

Cînd chelnerul îmi luă farfuria de supă, l-am oprit.

— Cine-i domnul acela cu barbă albă?

— *Monsieur Duclos*.

— Dar acela cu blondina?

Chelnerul zîmbi discret.

— *Monsieur Roux* cu *mademoiselle* Martin. Accentua puțin cuvîntul *mademoiselle*.

— Bine, atunci care-i *Herr Schimler*?

El ridică din sprîncene.

— *Herr Schimler, monsieur?* Nu există nimeni cu numele ăsta la „Réserve”.

— Ești sigur?

— Absolut sigur, *monsieur*.

Am privit peste umăr.

— Dar cine-i domnul de la masa din capăt?

— Acela-i domnul Paul Heinberger, un scriitor elvețian și prieten al domnului Köche. Doriți pește, *monsieur*?

Am făcut un semn afirmativ și el plecă în grabă. Timp de o secundă sau două am stat liniștit. Apoi, calm, dar cu o mână tremurîndă, am căutat în buzunar lista lui Beghin, am acoperit-o cu șervetul și am recitit-o cu atenție. Dar acum o știam pe de rost. Numele lui Heinberger nu figura pe ea.

CAPITOLUL 5

Mi-e teamă că mi-am cam pierdut capul. Pe cînd mîncam peștele, imaginația mea începu s-o ia razna. Mă bucuram într-ascuns de scena care va urma cu Beghin, după descoperirea făcută.

Voi fi rece și stăpîn pe situație.

— Ascultați-mă, *monsieur* Beghin, voi spune eu. Cînd mi-ați dat lista, am înțeles, firește, că ea conține numele tuturor oaspeților ce locuiesc la «Réserve», în afară de personal. Primul lucru pe care-l constat e că nu s-a ținut seama de acest Paul Heinberger. Ce știți despre el? De ce n-a fost înregistrat? Întrebările astea trebuie să capete un răspuns neîntîrziat. Și vă sfătuiesc să controlați toate lucrurile ce-i aparțin. Voi fi extrem de surprins dacă nu veți găsi printre ele un aparat fotografic Zeiss-Ikon-Contax și un film conținînd niște fotografii de la carnavalul din Nisa.

Chelnerul îmi luă farfuria.

— Și încă ceva, Beghin. Anchetează-l pe Köche. Chelnerul spune că Heinberger este un prieten al lui Köche, ceea ce înseamnă că și el este implicat în această afacere. Nu mă miră deloc. Am și observat că s-a interesat de aparatul meu fotografic într-un mod care îmi dă de bănuît. Este cazul

să fie pus sub observație. Credeai că știți totul despre el, ce zici? Ei bine, dacă aș fi fost în locul vostru, aș fi cercetat situația cu ceva mai multă atenție. E periculos să ajungi așa de repede la concluzii, prietene.

Chelnerul îmi aduse o porție mai mare de *coq au vin à la Réserve**.

— Este cazul să cercetezi un om cu numele de Heinberger, dragul meu Beghin.

Nu, nu e prea abil. Poate cu un zîmbet batjocoritor ar fi mai indicat. Tocmai experimentam acest zîmbet și eram la a patra încercare, cînd chelnerul îmi prinse privirea. Se grăbi să vină spre mine, curios.

— Nu vă place cocoșul ăsta în sos de vin, *monsieur*?

— Ba da. E excelent.

— Scuzați-mă, vă rog.

— Pentru nimic.

Îmi năvăli sîngele în cap, dar continuai să mănînc.

Întreruperea aceasta mă aduse însă din nou cu picioarele pe pămînt. Oare descoperirea mea să fie într-adevăr atît de importantă? S-ar putea ca acest Heinberger să fi sosit chiar în după-amiaza aceea. Dacă așa ar sta lucrurile, hotelul nu ar fi putut comunica încă poliției datele din pașaportul său. Unde era atunci Emil Schimler? Chelnerul fusese foarte precis cînd îmi spusese că nu locuiește nimeni cu acest nume în hotel. Poate că greșise. Poate că poliția să fi greșit. În orice caz nu puteam face altceva decît să-i raportez lui Beghin a doua zi dimineța. Trebuia să aștept, dar timpul trecea. Nu puteam telefona mai devreme de ora nouă. Deci, peste douăsprezece ore pierdute. Douăsprezece din aproape șazeci. Fusesem nebun să-mi închipui că aș putea pleca pînă duminică. De-aș avea măcar posibilitatea să-i scriu domnului Mathis și să-i

* Cocoș în sos de vin, specialitatea hotelului Réserve. (fr.). (n.tr.)

explic sau să-l mint că sînt bolnav. Dar nu aveam nicio speranță. Ce puteam face? Omul care deținea aparatul meu fotografic nu putea fi un prost. Spionii sînt deștepți, oameni șireți. Ce puteam spera să descopăr? În șaiszeci de ore. Ar fi putut tot atît de bine să se limiteze la șaiszeci de secunde. Chelnerul îmi luă farfuria. În timp ce făcea asta, îmi privi dezaprobator mîinile. Mi-am dat seama că tot sucind între degete o linguriță de desert o îndoisem. Am îndreptat-o la repezeală, m-am sculat de pe scaun și am părăsit terasa. Numi mai era foame. Am trecut prin hotel în grădină. Pe una dintre terasele de jos, de unde se deschidea o priveliște spre plajă, se afla o nișă mică. De obicei, nu era ocupată. M-am dus acolo.

Soarele apusese și era întuneric. Deasupra dealurilor, peste golf, stelele scînteiau. Briza se mai înăsprise puțin, aducînd un miros de alge marine. Mi-am sprijinit mîinile pe zidul rece de cărămizi al parapetului, lăsînd ca briza să-mi bată fața. Undeva în grădină, în spatele meu, orăcăia o broască. Clipocitul ușor al valurilor rostogolite peste nisip abia se auzea.

În largul mării ba licărea o lumină, ba dispărea. Poate că vasele își semnalizau ceva. Unul părea să fie un vas mare de oaspeți ce-și tăia calea prin valurile uleioase, spre est, celălalt un cargou, călătorind fără încărcătură, cu elicea pe jumătate în mare, croindu-și drum spre Marsilia. Poate că pe vasul de oaspeți lumea dansa sau se sprijinea de balustrada covertei de promenadă, privind cum răsare luna și ascultînd cum apa, clocotind și vîjîind, se izbea de pereți. Jos, sub picioarele oaspeților, în adîncimea vasului, în larma duduitoare a cazanelor încălzite cu păcură și în zgomotul surd al elicelor, se aflau marinari indieni, pe jumătate goi, cu nădușeala curgîndu-le pe față. Farurile unei mașini luminară șoseaua din jurul golfului, se reflectară o clipă în apă, apoi se pierdură

printre copaci, în timp ce mașina se îndrepta spre Toulon. De-aș fi avut posibilitatea...

Pietrișul așternut pe alea din spatele meu scîrțîi sub pantofii cuiva care începu apoi să coboare treptele ce duceau la terasă. Pașii se auziră răsunînd la capătul treptelor. M-am rugat ca persoana, cine-o fi fost, s-o cotească la dreapta, îndepărtîndu-se de mine. Deodată se făcu liniște, ca și cum necunoscutul șovăia dacă să-și continue sau nu drumul. Apoi se auzi un fișîit, o plantă agățătoare ce atîrna deasupra cărării fu dată la o parte și am văzut capul și umerii unui bărbat conturîndu-se vag pe fundalul cerului albastru închis. Era maiorul.

Îl văzui măsurîndu-mă cu oarecare nedumerire. Apoi se aplecă peste parapet și privi spre golf.

Primul meu gînd a fost să plec. Nu aveam deloc chef să stau de vorbă cu maiorul Herbert Clandon-Hartley din Buxton. Apoi, mi-am amintit de felul cum îl comentaseră tinerii Skelton. Era „cam încrezut”. Așadar, nu părea probabil să intre în vorbă. Dar greșisem.

Cred că au trecut cel puțin zece minute de cînd stăteam aplecați peste parapet, înainte ca să deschidă vorba. Aproape că uitasem de existența lui, cînd deodată își dresе glasul și spuse că e o seară frumoasă.

Eram de acord.

Urmă apoi încă o tăcere îndelungată.

— Cam rece pentru luna august, continuă el în cele din urmă.

— Așa se pare.

Aș fi fost curios să știu dacă se gîndea într-adevăr la această chestiune și socotea într-adevăr că-i rece, sau dacă felul acesta de a discuta era pur formal. Dacă într-adevăr credea că-i rece, trebuia, de politete, să-i atrag atenția asupra brizei.

— Intenționați să stați mai mult?

— O zi, două.

— O să vă mai văd, atunci.

— Mi-ar face plăcere.

Mi-ar fi fost greu să consider că acesta-i felul de a fi al unui ins încrezut.

— Nu mi-aș fi închipuit că sînteți englez. Dar v-am auzit vorbind cu tînărul acela american, chiar înainte de cină. Dacă nu vă supărați că-mi spun părerea, nu păreți englez.

— N-am niciun motiv să mă supăr. Sînt ungar.

— Cum?! Credeam că sînteți englez. Chiar și soția mea spunea la fel, deși nu v-a auzit vorbind.

— Am petrecut cîtiva ani în Anglia.

— Acum înțeleg. Așa se explică. În timpul războiului?

— Eram prea tînăr.

— Desigur, așa trebuie să fie. Cam greu pentru noi, vechi militari, să ne dăm seama că războiul este acum o poveste veche. L-am făcut în întregime din nouă sute paisprezece pînă în optsprezece. Am primit comanda unui batalion tocmai la timp ca să luăm ofensiva din martie în nouă sute optsprezece. La o săptămînă după aceasta, am fost rechemat de pe front. Spre norocul meu, am fost trecut comandant-adjunct și pensionat din cadrele armatei, ca invalid. N-am avut niciodată de-a face cu ai dumneavoastră, deși am aflat că austriecii sînt soldați minunați.

Aceasta nu cerea niciun răspuns din partea mea și se așternu din nou tăcerea. O întrerupse cu o întrebare cam deplasată.

— Ce părere aveți despre respectabilul nostru director?

— Cine? Köche?

— Așa îl pronunțați dumneavoastră? Da, *Köche*?

— De, n-aș putea spune exact. Pare să fie un director competent, dar...

— Exact! *Dar!* Cam neglijent, dezordonat, le îngăduie blestemaților ăstora de chelneri să facă ce vor. După cum știți, ei fură vinul. I-am prins asupra faptului. Köche ar trebui să-i țină din scurt.

— Mîncarea este foarte bună.

— Da, într-adevăr, dar pe lângă mîncare mai trebuie și altele ca să te simți bine. Dacă localul ăsta ar fi fost al meu, aș fi pus mai multă ordine în toate. Ați avut ocazia să stați mai mult de vorbă cu Köche?

— Nu.

— Am să vă povestesc acum ceva nostim despre el. Acum cîteva zile, eram cu soția la Toulon ca să facem niște cumpărături. Terminasem cu treburile și am intrat într-o cafenea ca să luăm un aperitiv. Ce credeți? Tocmai făcusem comanda, cînd deodată intră Köche mai zorit decît l-am văzut vreodată. Nu ne vede și, chiar cînd eram pe punctul de a-l invita să bea ceva cu noi, el și traversează drumul și o ia pe trotuarul din fața noastră. Apoi trece de două sau trei case în jos, furișează o privire de jur-împrejur, ca să vadă dacă nu-l observă cineva, și se strecoară printr-un gang. Ei bine, terminasem cu băutura, dar eu nu pierdeam din ochi gangul din care nu mai ieșea. Și ce credeți? Cînd am ajuns la stația terminus, ca să luăm autobuzul, iată-l în persoană în autobuzul spre St. Gatien.

— Extraordinar, am murmurat.

— Același lucru am gîndit și noi. Și trebuie să recunosc că ne-a cam nedumerit.

— Se-nțelege.

— Dar lucrul cel mai interesant nu-l știți. O cunoașteți pe soția lui?

— Nu.

— E un adevărat zbîr. E franțuzoaică, mai în vîrstă decît el, cred că are și ceva parale. Oricum, ea îl ține pe Albert al

nostru din scurt. Lui îi place să se ducă pe plajă cu clienții și să înoate. Ei bine, ea este aceea care dă ordine și ține din scurt cameristele și-i place să-l știe acolo de unde poate să-l urmărească din ochi. Așa încît nici n-apucă omul să plece pe plajă pentru zece minute că ea, care stă de obicei sus pe terasă, îi și strigă în gura mare să se întoarcă în casă. Dar ceea ce e și mai grav e că face asta de față cu toți pasagerii. Ăsta-i genul de femeie. Nu poți să observi toate acestea și să nu-ți închipui că Köche ar fi jenat. Aș, de unde! El rîde – după cum știți – în felul lui discret, bombăne cîteva cuvinte în franceză, care trebuie să fie foarte tari, judecînd după modul cum începe să rîdă personalul de serviciu, și, totuși, face ceea ce i se spune. În fine, în ziua aceea ne-am urcat în autobuze și l-am salutat. Firește, nu ne-am putut reține să-i spunem că ni s-a părut că l-am văzut în oraș. Pot să vă mărturisesc că în tot timpul ăsta nu l-am scăpat din ochi, dar ce credeți, el nici n-a clipit măcar.

Am scos un murmur de surprindere.

— Ceea ce vă spun e un fapt cert. Nici n-a clipit din ochi. Desigur, credeam că era dispus să nege totul și să declare că a fost o greșeală la mijloc. Vedeți, soția mea și cu mine am gîndit imediat că se dusesse într-un local frecventat de marinari, avînd două intrări, pe unde era ceva marfă. În orice caz, era foarte jenant.

— Ce vreți să spuneți?

— Păi, să vedeți, omul nu a negat deloc. Era cît se poate de rece. Ne spunea că nu ține prea mult la nevastă-sa și că avea acolo o brunetă care-i era mai pe plac. De, îi plăcea să facă puțin pe grozavul. Dar, în momentul cînd a început să ne povestească despre farmecele ei, cu zîmbetul acela al lui pe sub mustață, am socotit de cuviință să încheiem discuția. Soția mea e cam religioasă și a trebuit să-i dau a înțelege clar că nu ținem să-i ascultăm mai departe povestea aceea.

Maiorul privea în sus spre stele. Femeile sînt cam sensibile la unele lucruri, adăugă el.

— Presupun că așa e, a fost tot ce am găsit de cuviință să spun.

— Ciudate ființe sînt femeile, remarcă el, apoi rîse scurt și cam afectat. Totuși, continuă pe un ton glumeț, dacă sînteți ungar, probabil că știți mai multe despre femei decît un militar bătrîn ca mine. Apropo, numele meu e Clandon-Hartley.

— Al meu Vadassy.

— Și acum, domnule Vadassy, va trebui să intru în casă, căci aerul nopții îmi face rău. De obicei joc o partidă de biliard rusesc cu francezul acela bătrîn, Duclos. După cîte înțeleg eu, are o fabrică de conserve de fructe la Nantes. Dar franceza mea nu-i prea grozavă. S-ar putea să fie numai directorul fabricii. Un om cumsecade, dar întotdeauna își mai adaugă cîteva puncte în plus cînd crede că nu-i observat. După cîtva timp, însă, devine cam obositor.

— Așa trebuie să fie.

— Acum însă e timpul să mă duc la culcare. Tinerii aceia americani i-au amuzat pe toți în timpul mesei. Fata-i drăguță, iar el e un băiat simpatic, dar cam vorbăreț. Le-ar prinde bine tinerilor ăstora să fie sub comanda bătrînului meu colonel. Regula pentru ofițerii tineri era să vorbească numai cînd sînt întrebați. Și acum, noapte bună.

— Noapte bună.

Plecă. Cînd ajunsese în capul scării, începu să tușească. O tuse cu un sunet cam urît. Pe măsură ce pașii i se pierdeau pe alee, gîfîia și se sufoca. Auzisem mai demult pe cineva tușind la fel: un soldat, care fusese gazat la Verdun.

Un timp mai îndelungat domni liniștea. Am fumat cîteva țigări. Trebuiau făcute investigații cu privire la Köche! Cu siguranță că Beghin va avea ce să cerceteze.

Luna răsărise și puteam să văd contururile tufișurilor de bambus ce se întindeau în vale. Puțin mai la dreapta era o fișie de plajă. Pe cînd priveam, am deslușit niște umbre și am auzit rîsetul unei femei. Era un sunet melodios, plăcut, jumătate amuzat, jumătate tandru. În dîra de lumină, se zări o pereche. Am văzut bărbatul oprindu-se și trăgînd femeia spre el. Apoi o îmbrățișă și-i sărută ochii și gura. Erau francezul nebărbierit și blondina lui.

Îi privii un răstimp. Mai vorbeau. Apoi se așezară pe nisip și el îi aprinse o țigară. Mă uitai la ceas. Era zece și jumătate. Am strivit țigara și am pornit-o de-a lungul terasei, apoi am urcat treptele.

Poteca era cam abruptă și șerpuită. Am urcat-o încet, păzindu-mi cu mîna fața de crengile ce se întindeau din tufișurile care creșteau de-o parte și de alta. Între capătul potecii și intrarea în casă, era o curtică pavată. Sandalele mele de piele erau moi din cauza uzurii și pășeam fără niciun zgomot. Mă aflam cam pe la jumătatea drumului spre casă, cînd deodată m-am oprit brusc și am rămas nemișcat. Holul hotelului era în întuneric, afară de o rază de lumină care se strecura printr-o despărțitură a geamului de la biroul lui Köche. Ușa biroului era deschisă și dinăuntru se auzea murmurul unor glasuri: acela al lui Köche și al altui bărbat. Vorbeau în limba germană.

— Voi încerca din nou mîine, spunea Köche, dar mi-e teamă că-i inutil.

Urmă o pauză. Apoi vorbi celălalt bărbat. Avea un glas mai gros, dar vorbea așa de încet, încît mi-era greu să-l pot înțelege.

— Trebuie să stărui în încercări, zise el cu o voce stinsă. Trebuie să știu ce s-a întîmplat. Trebuie să știu ce urmează să fac de aci înainte.

Urmă o nouă pauză. Cînd vorbi Köche, am constatat un

fel de blîndețe ciudată în vocea lui, pe care n-o observasem mai înainte.

— Nu poți face nimic, Emil. Tot ce poți face e să aștepți.

Emil! Cu greu îmi puteam stăpîni emoția. Dar celălalt bărbat, Emil, vorbi din nou:

— Și așa am așteptat prea mult!

O altă pauză. Pauzele acelea aveau ceva emoționant.

— Foarte bine, Emil. Voi încerca din nou. Noapte bună, somn ușor.

Dar celălalt nu răspunse. Am auzit pași în hol și, simțind cum îmi bate inima în piept, m-am ascuns repede în umbra ce o făcea peretele. Un bărbat ieși și se opri o clipă în pragul ușii. I-am recunoscut îmbrăcămintea, dar fața nu i-o văzusem înainte. Era persoana pe care chelnerul o numise Heinberger. Coborî repede poteca spre terasă și, cum lumina îl lovea în față, în clipa aceea scurtă am putut observa o gură subțire dar hotărîtă, o falcă puternică, obrajii supti, o frunte fină și lată. Dar aceste constatări erau incidentale. De-abia le-am făcut în treacăt. Altceva, însă, mi-a reținut privirea, ceva deosebit, ce nu mai văzusem de cînd părăsisem Ungaria: ochii unei ființe umane care nu mai speră decît ca moartea să-i pună capăt suferinței.

Cînd am ajuns în cameră, am deschis obloanele, am tras perdelele și m-am trîntit în pat cu un suspin de ușurare. Eram foarte, foarte obosit.

Un timp oarecare, am stat cu ochii închiși, așteptînd să pot adormi. Dar se petreceau prea multe în mintea mea ca să le dau uitării. Capul îmi ardea, iar perna se încălzi și deveni lipicioasă. Mă suceam și mă învîrteam. Aci deschideam ochii, aci îi închideam din nou. Paul Heinberger era Emil Schimler, Emil Schimler era Paul Heinberger. Köche trebuia să continue să încerce. Schimler trebuie să știe ce s-a întîmplat. Schimler și cu Köche. Amîndoi spioni. Descoperisem

adevărul. Beghin trebuie să afle. Chiar mâine dimineată. Cam mult de așteptat. Dis-de-dimineată. La șase. Nu, la șase oficiul poștal nu-i încă deschis și Beghin mai e în pat, în pijama. Trebuie să afle imediat. Totul e absurd. Of, Doamne, cît eram de obosit. Trebuie să adorm. Heinberger era Schimler. Spion. M-am sculat din pat, mi-am pus un prosop de baie pe trup și m-am așezat lângă fereastră.

Heinberger era Schimler. Trebuie arestat imediat. Dar pe baza cărei acuzații? Fiindcă s-a declarat poliției sub un nume fals? Doar poliția avea numele lui exact. Emil Schimler – german, Berlin. Un chelner îmi spusese că numele lui este Heinberger. Era, oare, un act ilegal faptul de a comunica oamenilor că numele tău este Heinberger, cînd în realitate te cheamă Schimler? Nu puteam eu, Vadassy, să spun că numele meu era Karl May sau George Higgins, dacă aș fi dorit astfel? Ce importanță ar fi avut? Schimler și Köche erau spioni. Trebuie să fie spioni. Aparatul meu fotografic se afla în momentul de față în posesia lor. Și acum se mirau de cele ce se întîmplaseră cu fotografiile lor.

Totuși, nu puteam să-mi alung bănuiala că expresia feței lui Schimler nu avea nimic care să indice că-l interesau aparatele fotografice sau fotografiile. Mai era ceva curios cu omul ăsta, ceva în legătură cu vocea lui, înfățișarea lui, care... Nu te puteai aștepta totuși ca un spion să aibă înfățișarea unui spion – oricum ți-ai fi închipuit că trebuie să arate un spion. Nu și-a indicat ocupația. Pretutindeni în Europa, în toată lumea, oamenii spionau în timp ce în birourile guvernelor alte persoane clasificau rezultatele activității spionilor: grosimea plăcilor cuirasei, unghiurile de elevație ale tunurilor, viteza glonțului, amănunte despre mecanismele pentru reglarea focului și a telemetrelor, eficiența rachetelor, amănunte referitoare la fortificații, pozițiile depozitelor de muniții, dispoziția fabricilor-cheie, punctele de reper pentru

bombardiere. Lumea se pregătea de război. Exista o conjunctură favorabilă pentru îndeletnicirea spionilor. Poate că ar fi rentabil ca cineva să deschidă un birou de spionaj, un fel de casă de cliring pentru toate aceste informații de importanță vitală. Îl vedeam parcă pe Köche mergînd cu pași grăbiți pe o stradă, dînd colțul, intrînd într-un gang printr-o parte și ieșind prin alta. Ar fi putut oare să fi recunoscut, așa pe loc, că are o metresă, dacă aceasta ar fi existat cu adevărat? Numai un prost ca maiorul englez putea crede așa ceva. Eu eram de altă părere. Cartierul general era la Toulon. Köche și Schimler. Schimler și Köche. Spioni.

Tremuram. Noaptea se lăsa frig. M-am vîrît din nou în pat. Apoi, pe cînd închideam ochii, o nouă teamă pusese stăpînire pe mine, făcîndu-mă să mă zvîrcolesc în pat cînd pe o parte, cînd pe alta. Această teamă devenea din ce în ce mai mare, o cumplită posibilitate. Dacă unul dintre oaspeți avea să părăsească hotelul?

Aceasta s-ar putea întîmpla foarte ușor. Mîine, domnul Vogel sau domnul Duclos sau Roux cu blondina lui, oricare dintre ei ar putea spune: „M-am hotărît să plec imediat.”

Exista posibilitatea ca unul dintre ei să-și fi și pregătît bagajele ca să plece dimineața. Ce-aș fi putut face ca să-l opresc? Să presupunem că greșisem în privința lui Köche și Schimler. Să presupunem că Roux și blondina lui erau agenți străini, cu pașapoarte franceze false. Să presupunem ca americanii sau elvețienii sau englezii erau chiar spionii. Îmi vor aluneca printre degete. N-are niciun sens să-mi spun că mă voi ocupa de acest aspect, cînd se va ivi într-adevăr. Poate că atunci va fi prea tîrziu. În definitiv, ce-ar trebui să fac exact? Să mă hotărăsc chiar acum! Să ne închipuim că pleacă toți, părăsindu-mă, și că rămîn singur a doua zi dimineața. Ce-ar fi de făcut? Să iau un revolver de la Beghin. Da, asta-i o soluție, să obțin un revolver de la Beghin. Să nu mă expun

prostește. „Stai pe loc ori te cură! Zece gloanțe în magazia de rezervă! Cîte unul pentru fiecare din voi.” Nu, poate opt gloanțe de rezervă. Depinde de tipul revolverului. Poate că așa avea nevoie de două revolve.

Am aruncat păturile de pe mine și m-am sculat. Dacă voi continua așa pînă dimineața, am să înnebunesc. M-am dus la chiuveță și mi-am stropit fața cu apă rece. Trebuie să fi visat, mi-am spus. Știam, totuși, că nu închisesem deloc ochii.

Am tras perdelele la o parte și am privit afară brazii scâldați în lumina lunii. Trebuia să examinez faptele cu calm – la rece și cu multă stăpînire de sine. Ce-a spus Beghin exact?

Pesemne că am stat la fereastră un timp mai îndelungat.

Cînd m-am băgat în sfîrșit din nou în pat cerul începuse să se lumineze deasupra golfului. Eram rebegit de frig, dar mintea mi se liniștise, deoarece acum aveam un plan și în mintea mea obosită acesta părea perfect.

Pe cînd închideam ochii din nou, îmi trecu un gînd prin cap. Maiorul englez îmi spusese ceva care mi se păruse curios, un lucru de mică importanță. Dar nu-mi mai păsa. Am adormit.

CAPITOLUL 6

Mă deșteptai cu o durere de cap. Uitasem să trag perdelele la loc, astfel că soarele de dimineață, pătrunzînd prin ferestrele deschise, începuse să și ardă. Avea să fie o zi caldă. Și aveam o grămadă de lucru. De cum se va ivi posibilitatea, va trebui să-i telefonez lui Beghin. Apoi, trebuia să-mi pun în aplicare planul. Eram mulțumit că acum mi se părea tot atît de simplu de îndeplinit, cum mi se păruse și în orele tîrzii ale nopții. Am început să mă simt mai bine.

Am coborît devreme jos pe terasă și, pe cînd mîncam cornulețe și beam cafeaua, mă felicitam. M-am trezit eu, un profesor de limbi străine, cu un temperament nervos și teamă de violență, elaborînd în cîteva ceasuri un plan precis, abil, pentru prinderea unui spion periculos. Și cînd te gîndești că-mi chinuisem mintea de teamă că nu voi putea ajunge la Paris pînă luni dimineața! După a doua ceașcă de cafea, durerea de cap începu chiar să mă lase.

Familia Vogel se și afla la masa obișnuită cînd am ieșit. M-am oprit și le-am spus bună dimineața.

Apoi am observat că amîndoi păreau neobișnuit de serioși. Zîmbetele lor, pe cînd îmi răspundeau la salut, aveau

ceva mecanic și erau foarte reci. Poate că domnul Vogel îmi observase privirea curioasă, pentru că a adăugat:

— Nu sîntem prea fericiți în dimineața asta.

— Oh, îmi pare rău.

— Am primit știri rele din Elveția.

Arată spre o scrisoare ce se afla pe masă.

— A murit un prieten drag de-al nostru. Vă rog să ne iertați dacă părem cam duși pe gînduri.

— Firește. Îmi pare foarte rău.

Era evident că voiau să scape de mine. Îmi văzut de drum. Apoi o altă constatare mi-i alungă din minte. Eram urmărit.

Oficiul poștal funcționa în magazinul băcanului, în partea de jos a satului. Pe cînd coboram în vale, îmi dădui seama că un om mă urmărea la cîțiva pași, avînd aerul că se plimbă. Mă oprii în fața primei cafenele și mă uitai în urmă. Se oprise și el. Era detectivul care mă arestase cu o zi înainte. Mă salută politicos, cu o înclinare a capului.

Mă așezai la una dintre mese, iar el veni în urma mea și luă loc la o distanță de două mese de mine. I-am făcut semn să vină. Se ridică și se îndreptă spre mine. Felul său de a se comporta era prietenos.

— Bună dimineața, i-am spus. Presupun că ai primit ordin să mă urmărești.

Aprobă din cap.

— Din păcate, da. Socot lucrul ăsta o corvoadă. Aruncă o privire spre hainele lui negre. Costumul ăsta îmi ține prea cald.

— Atunci de ce-l porți?

Fața lui lungă de țaran deveni deodată solemnă.

— Sînt în doliu după mama. N-au trecut nici patru luni de cînd a murit. A avut o piatră.

Chelnerul se apropie.

— Ce doriți să beți?

El se gîndi puțin, apoi ceru o limonada gazoasă. I-am spus chelnerului să i-o aducă și m-am ridicat de pe scaun.

— Acum, am zis, eu mă duc la oficiul poștal din capul străzii ca să-i telefonez domnului Beghin. Timp de cinci minute n-am să mai fiu supravegheat de dumneata. Rămîi aici să-ți bei limonada. Cînd mă întorc, vom fi iarăși împreună.

El dădu din cap.

— Datoria mea e să te urmăresc.

— Știi asta, dar toată lumea din sat își va da seama că sînt urmărit. Asta nu-mi place. Fața lui luă o înfățișare stupidă.

— Am ordin precis să te urmăresc și să nu mă las mituit.

— Nici prin gînd nu-mi trece să te mituiesc. Îți cer să te gîndești la liniștea dumitale personală și la a mea.

El clătină din nou din cap.

— Îmi cunosc datoria.

— Foarte bine.

Am ieșit din cafenea și am pornit în josul străzii.

Pe cînd ieșeam, l-am auzit polemizînd cu chelnerul pe tema plății pentru limonada gazoasă.

Telefonul de la oficiul poștal era public în toată puterea cuvîntului.

Într-o parte atîrna de tavan o legătură cu cîrnați usturoiați; în cealaltă erau așezați stivă niște saci de faină. Nu exista nicio cabină. Cînd am ridicat receptorul și am chemat cu glas voalat „Poliția”, aveam impresia că întreg satul St. Gatien s-a oprit să asculte.

— *Poste administratif*, răspunse în sfîrșit o voce.

— *Monsieur Beghin?*

— *Il est sorti.*

— *Monsieur le commissaire.*

— *De la part de qui?*

— *Monsieur Vadassy.*

— *Ne quittez pas.* *

Am așteptat. Apoi se auzi la aparat vocea comisarului:

— Alo! Vadassy?

— Da.

— Ai să-mi raportezi ceva?

— Da.

— Cheamă orașul Toulon 83-55 și cere-l pe domnul Beghin.

— Foarte bine.

Comisarul închise telefonul. Răspunderea lui se terminase, căci se convinsese că mai sînt încă la St. Gatien. Am cerut orașul Toulon 83-55. Chemarea mea produse un efect ciudat. N-a trecut niciun minut și mi s-a dat legătura. Peste cîteva clipe, vorbeam cu Beghin. La telefon, vocea lui părea ascuțită și iritată.

— Cine ți-a dat numărul ăsta?

— Comisarul.

— Ai obținut informații despre aparatul fotografic?

— Încă nu.

— Atunci de ce mă deranjezi?

— Am descoperit ceva.

— Ce anume?

— Că neamțul Emil Schimler se numește Paul Heinberger. Am tras cu urechea la o convorbire a lui cu Köche, care suna cam suspectă. Nu există nicio îndoială că Schimler este un spion și că Köche este complicele lui. Köche frecventează o anumită casă din Toulon. El susține că are o prietenă acolo, ceea ce nu pare să fie adevărat.

Îndată ce am terminat de vorbit, am simțit cum încrederea în mine însumi dispare ca apa prin sită. Cît de

* „Poliția administrativă.” „Domnul Beghin?” „A plecat.” „Domnul comisar.” „Cine îl caută?” „Domnul Vadassy” „Rămîneți la telefon” (fr.) (n. tr.)

stupid suna totul! Pe fir se auzi un sunet, despre care puteam jura că era un rîs precipitat, dar înăbușit. Ceea ce a urmat, însă, mi-a dovedit că mă înșelasem.

— Ascultă, sună glasul ascuțit și mîniat al lui Beghin, ai primit anumite instrucțiuni. Ți s-a spus să afli care dintre oaspeți au aparate fotografice. Nu te-a rugat nimeni să te crezi detectiv sau să joci rolul unui detectiv. Ai avut instrucțiuni. Acestea erau clare și precise. De ce nu te-ai conformat lor? Nu cumva vrei să te înapoiezi în celula dumitale? Nu mai vreau să aud asemenea prostii. Întoarce-te imediat la „Réserve”. Trage-i de limbă pe oaspeți și comunică-mi ce-ai constatat, am nevoie de informațiile dumitale imediat ce le-ai obținut. Orice altă chestiune nu te privește. Ai înțeles?

Închise brusc telefonul.

Omul din dosul tejghelei se uită la mine curios. În dorința de a-l impresiona pe Beghin cu importanța descoperirilor mele, trebuie să fi ridicat vocea. M-am uitat încruntat la el și am părăsit prăvălia.

Afară mă aștepta detectivul meu, roșu la față de căldură și de plictiseală. Pe cînd mergeam țăntoș și furios în susul străzii, el își tîra pașii lîngă mine și-mi șoptea la ureche că îi datoram optzeci și cinci de centime plus *pourboire** în total un franc și douăzeci și cinci. Repeta întruna că eu comandasem limonada gazoasă și era, deci, de datoria mea să plătesc. El nu ar fi comandat o limonadă gazoasă, decît doar dacă ar fi fost invitat s-o facă. Guvernul nu-i îngăduie să facă cheltuieli de felul ăsta. Trebuie să plătesc, deci, un franc și douăzeci și cinci. Optzeci și cinci de centime era limonada gazoasă, iar bacșișul încă patruzeci de centime. Era un om sărac. Își cunoștea datoria și nu admitea să fie mituit.

* Bacșiș. (fr.) (n. tr.)

Cu greu înțelegeam ce vrea să spună. Așadar, trebuia să-i chestionez pe oaspeți și să aflu care dintre ei aveau aparate fotografice! Era o nebunie. Desigur că spionului adevărat îi va fi teamă și va pleca. Beghin era un prost, iar eu mă aflu în mâinile lui. Întreaga mea existență depindea de el. Vezi-ți de treburile dumitale! Dar treaba mea principală era prinderea spionului. Dacă îmi scăpa, totul era pierdut. De multe ori am auzit că cei de la serviciile de informații se caracterizează prin stupizenia lor. Iată o dovadă a acestui fapt. Dacă trebuia să mă încred în Beghin și în Serviciul de Informații al Marinei din Toulon, șansele mele de a ajunge luni la Paris erau iluzorii. Nu, voi proceda așa cum mă taie pe mine capul. Era mai sigur. Schimler și Köche trebuie demascați, dar demascarea trebuie s-o realizez eu. Voi duce planul meu la bun sfârșit, așa după cum m-am gândit inițial. Beghin va rămîne uluit cînd îi voi prezenta dovada de care are nevoie. Și pentru a descoperi persoanele care dețin aparate fotografice nu voi proceda deloc prin întrebări directe. O să obțin această informație; nu aveam nimic împotrivă. Dar o voi obține în mod discret.

— Optzeci și cinci de centime plus bacșișul de patruzeci de centime...

Ajunsesem în fața porților hotelului. I-am dat detectivului o monedă de doi franci și am intrat.

În ușă m-am întîlnit cu Skeltonii, care tocmai ieșeau. Erau în costume de baie și duceau cu ei halate de baie, niște gazete și cîteva sticlute cu ulei protector contra razelor solare.

— Hei, bună! zise el.

Fata salută cu un zîmbet.

Am răspuns.

— Vii și dumneata jos pe plajă?

— Mă duc să mă schimb și apoi vin și eu.

— Nu uita să aduci manualul de engleză, strigă el după

mine și am auzit-o pe sora lui spunându-i: „mai lasă-l în pace pe domnul ăsta gentil.”

După câteva minute, am coborât din nou și trecând prin grădini, am luat-o spre treptele care duceau la plajă. Apoi, pentru întâia oară, îmi surîse și mie norocul.

Ajunsesem aproape de prima treaptă când se auziră în fața mea niște glasuri mai agitate. În clipa următoare, apărură domnul Duclos, grăbindu-se îngrijorat spre hotel. După câteva momente, Warren Skelton se repezi sus pe trepte și zbură după el. Când trecu pe lângă mine, zvîrli peste umăr câteva cuvinte. Am prins cuvîntul „aparat fotografic”.

M-am grăbit să ajung jos pe terasă. Apoi mi-am dat seama de motivul acestei agitații.

În golf, un iaht mare alb aluneca lin cu velele complet întinse. Oameni în șorturi albe și cu pălării de soare din bumbac alergau de-a lungul coastei imaculate. În momentul când îl prinsei cu privirea, iahtul era în plin vînt. Pînzele filfăiau, vela mare se încrețea, pe când ghiul mare era lăsat în jos. Prin fața ochilor mei treceau gabietul, focul zburător, velastraiul mare, iar apa clocotindă de la proră se pierdea în unde adînci. Lanțul unei ancore zăgănea.

Un grup admirativ se îngrămădi la capul terasei. Iată-l pe Köche, în costumul său de baie. Mary Skelton, familia Vogel, cei doi englezi, perechea de francezi, Schimler și o femeie durdulie și bondoacă, în halat, pe care am recunoscut-o ca fiind doamna Köche. Unii dintre ei țineau în mîini aparate fotografice. Mă grăbii spre ei.

Köche privea c-un ochi prin vizorul aparatului de filmat. Domnul Vogel își înfășura de zor un nou film. Doamna Clandon-Hartley examina iahtul printr-un binoclu, care atîrna de gîtul soțului ei. Domnișoara Martin fotografia cu un aparat mic cu cutie, sub îndrumarea emoționată a iubitului ei.

Schimler stătea izolat deoparte, privind cum Köche lucrează cu aparatul său cinematografic. Părea bolnav și obosit.

— E drăguț iahtul, nu-i așa? mă întrebă Mary Skelton.

— Da. Mi s-a părut că fratele dumneavoastră alerga după francezul acela bătrîn în sus pe potecă. N-am știut ce rost avea toată agitația asta.

— S-a dus să ia un aparat fotografic.

În acest moment apăru și fratele ținînd în mînă un Kodak scump.

— Ce rost are entuziasmul ăsta copilăresc? exclamă el cu un ton de reproș. Nu înțeleg de ce să fotografiez un iaht care nu-i al meu.

Cu toate acestea, făcu două fotografii ale iahtului. La rîndul său, domnul Duclos veni tropăind, ținînd în mînă un enorm Filmpack reflex de tip vechi. Respirînd din greu, desfășură apărătoarea de pînză a aparatului și se urcă pe parapet.

— Credeți că lucrează cu barba înăuntru sau cu ea în afara vizorului? murmură Skelton.

Se auzi un țacănit puternic pe cînd domnul Duclos învîrți obturatorul aparatului, urmă apoi o clipă de liniște, și un pocnet ușor cînd îl declanșa. Coborî de pe parapet cu un aer satisfăcut.

— Pariez c-a uitat să pună o placă.

— Ai pierdut, zise fata. Hai să coborîm.

Maiorul și doamna Clandon-Hartley se aplecau peste parapet, stînd pe ultima treaptă a scărilor. El îmi făcu semn cu capul.

— E drăguță nava aceea mică. După cîte pot constata, e de construcție britanică. În '917, am petrecut un concediu pe un iaht la Norfolk Broads. Într-adevăr, splendid sport. Dar trebuie să fie cineva bogat ca să-și permită așa ceva. Ați fost vreodată la Broads?

— Nu.

— Splendid sport. Apropo, am uitat să vă prezint soției mele. Draga mea, ți-l prezint pe domnul Vadassy...

Doamna mă privi cu nepăsare și răceală; aveam totuși impresia că mă cîntărește. Aș fi dorit să fiu ceva mai îmbrăcat. Schiță un zîmbet din colțul gurii și se înclină ușor. Am făcut o plecăciune. Aveam sentimentul neplăcut că orice formă de salut verbal ar fi fost considerată o impertinență.

— Am putea juca mai târziu o partidă de biliard rusesc, adaugă vesel, soțul ei.

— Încîntat.

— Bine. Pe curînd.

Doamna Clandon-Hartley se înclină scurt.

Era un fel de a-mi arăta că pot să mă retrag.

I-am găsit pe cei doi Skelton, într-un colț al plajei, întinși pe nisip, sub o umbrelă de soare. Îmi făcură loc și m-am așezat jos.

Fata suspină fericită.

— Ce ziceți, domnule Vadassy, ați văzut vreodată ceva care să semene cu elvețienii aceia?

Îi urmării privirea. Domnul Vogel își fixa aparatul pe un trepied lung de oțel. Doamna Vogel stătea în fața lentilei, îmbujorată și chicotind. Pe cînd priveam, Vogel potrivea autoknipsul, stabilind timpul de declanșare, apoi sări, ocolind trepiedul ca să intre și el în imagine, cuprinzîndu-și soția cu brațul. Deodată, se auzi un zgomot ușor al aparatului, obturatorul țacăni, iar Vogelii izbucniră în hohote de rîs. Prietenul lor scump care murise, fusese bineînțeles dat uitării.

Privind înveseliți pe acești caraghioși, perechea de francezi și Köche se amuzau nespus. Acesta din urmă aruncă o privire spre noi, ca să vadă dacă îi urmăream. Apoi se apropie.

Skelton îl întrebă:

— Nu cumva i-ai angajat pe ăștia doi ca să distreze oaspeții?

Köche zîmbi:

— Mă gîndesc să-i rog să stea în permanență aici, ca punct de atracție.

— Am înțeles. Duo elvețian! Umor, farse, rîsete. Sosiți direct după succesul repurtat la New York! Buni acrobați la înălțime și la sol!

Köche se uită cam nedumerit și era gata să răspundă, cînd deodată aerul fu sfișiat de o chemare stridentă ce venea de pe terasa de sus.

— Al-beert!

Mi-am rotit privirile în jurul umbrelei de soare. Doamna Köche era aplecată peste parapet cu mîinile făcute pîlnie la gură:

— Al-beert!

Köche nu se uită în sus.

— Vocea din minaret, observă el vesel, care-i cheamă pe credincioși la rugăciune.

Înclinîndu-se în direcția mea, se îndreptă spre trepte.

— Știți, comentă Skelton cam visător, dacă aș fi în locul lui Albert, aș omorî-o pe zgripturoaica aceea bătrînă.

— Mai taci odată, șopti sora lui, apoi către mine: Ce-ați zice, domnule Vadassy, de o partidă de înot?

Atît ea cît și fratele ei erau înotători excelenți. Cînd eu înaintasem abia vreo cincizeci de metri, înotînd pe spate, ei se și bălăceau în jurul iahtului, ancorat cam la mijlocul golfului. Am înotat încet înapoi spre plajă. Acum intraseră elvețienii în apă. Cel puțin domnul Vogel era în apă. Doamna Vogel stătea întinsă pe o plută de cauciuc, scuturîndu-se de rîs, în timp ce bărbatul ei făcea pe grozavul, sărind în jurul ei, împrôscînd furios apa în dreapta și în stînga și cîntînd cu vocea plină melodii tiroleze.

M-am înapoiat la umbrela de soare și mi-am uscat părul cu prosopul. Apoi m-am așezat jos și mi-am aprins o țigară. Problema aparatului fotografic se clarifica. Făceam mintal o schiță a rezultatului observațiilor mele.

HERR VOGEL VOIGTLÄNDER CU CUTIE

Frau Vogel

Monsieur Duclos Film-pack reflex demodat

Mr. Skelton Kodak Retina

Miss Skelton

Monsieur Roux Aparat mic cu cutie (francez)

Mademoiselle Martin

Monsieur Köche Aparat cinematografic (Pathé)

Madame Köche

Herr Schimler Fără aparat

Maiorul Clandon-Hartley Fără aparat

Mrs. Clandon Hartley

MĂ GÎNDII LA ULTIMELE TREI NUME.

Pe cei doi englezi nu-i interesa probabil să fotografieze. Poate că doamna Clandon-Hartley n-ar fi fost de acord. Cît privește pe domnul Schimler, am început să mă gîndesc că nu merită să mă ostenesc să caut alte dovezi împotriva lui. Totuși, Beghin insista asupra informațiilor: le va avea. Köche? Vom vedea. Mă întorsei pe burtă, în afara cercului de umbră aruncat de umbrelă. Nisipul era fierbinte și soarele foarte puternic. Mi-am înfășurat capul într-un prosop. Între timp și Skeltonii, cu apa și roind pe ei și morți de oboseală, se așezară lîngă mine cînd tocmai ațipisem.

Tînărul Skelton îmi dădu un ghiont în coastă.

— E ora mesei, spuse el.

Simplitatea este esența tuturor planurilor bune, mi-am repetat eu pe cînd luam dejunul. Planul meu era destul de simplu, deci totul era în regulă.

Unul dintre cei doisprezece oaspeți avea aparatul meu. Eu eram în posesia unui aparat identic cu al acelei persoane. Beghin a accentuat că atunci cînd și dacă acea persoană va descoperi pierderea fotografiilor, el sau ea va arde de nerăbdare să le capete înapoi. Din cîte știa persoana respectivă, fotografiile se aflau încă în aparat. Deci, dacă el sau ea ar avea ocazia să schimbe aparatele, ar face-o cu siguranță.

Planul meu era să las Contaxul într-un loc vizibil, folosind un prilej favorabil, cînd toți oaspeții ar putea să-l vadă. Să mă retrag apoi undeva de unde aș putea privi aparatul fără să fiu observat și să aștept rezultatul. Dacă nu se va întîmpla nimic, va însemna că schimbul aparatelor nu fusese încă descoperit. În cazul acesta, n-ar fi nicio pagubă. Dar, dacă s-ar întîmpla ceva, atunci aș putea stabili în mod neîndoielnic identitatea spionului.

Mi-am pus toată gîndirea la contribuție ca să găsesc locul cel mai potrivit unde să instalez capcana. În cele din urmă, am hotărît să atîrn aparatul pe același scaun din hol, de pe care fusese luat inițial. Era locul dictat de logică și, pe lângă asta, mai avea și avantajul de a-l putea supraveghea ușor. În sala de corespondență care se deschidea în partea opusă a holului, era o oglindă cu rama aurită, atîrnată de un cîrlig și înclinată puțin în față. Schimbînd în sală poziția unuia dintre fotoliile mari, aș fi putut să stau cu spatele spre ușă, de unde se vedea, în oglindă, scaunul din hol. Ar fi imposibil ca eu să fiu văzut din hol, afară doar de cazul că cineva s-ar apleca la nivelul scaunului, astfel încît să privească prin ușa sălii de corespondență în oglindă. Dar probabil că nimeni nu va face asta, oricît de prudent ar fi.

Mi-am terminat în grabă dejunul, am părăsit terasa intrînd în sala de corespondență, unde am așezat fotoliul în poziția pe care o plănuisem. Apoi am adus aparatul. Un minut mai tîrziu, așteptam cu răsuflarea tăiată. Ceilalți oaspeți începură să părăsească terasa.

Primii fură soții Vogel. Apoi, urmă un interval mai lung. După aceștia, trecu domnul Duclos, scuturîndu-și în mers niște firimituri de pîine de pe barbă. Urmară apoi Roux și domnișoara Martin, maiorul și doamna Clandon-Hartley și americanii. Schimler trecu ultimul. Așteptam. Dacă urma să se facă vreo schimbare, ar fi trebuit adus mai întîi aparatul meu ca să-l înlocuiască pe cel de pe scaun.

Trecură zece minute. Pendula de pe etajera de deasupra căminului bătu ora două. Am privit în oglindă, încercînd nici să nu clilesc, de teamă ca nu cumva să se întîmple ceva în acea fracțiune infinitezimală de secundă, cît ochii mi-ar fi fost închiși. Acest efort făcu să-mi lăcrimeze ochii. Două și cinci minute. La un moment dat, mi s-a părut că o umbră s-a mișcat prin cameră, ca și cum trecuse cineva prin fața ferestrei. Dar tocmai atunci soarele era în partea opusă a casei, astfel că nu puteam fi sigur. În orice caz, căutam ceva mai substanțial decît o umbră. Două și zece.

Începui să mă plictisesc. Mă bizuisem prea mult pe teorii. Erau prea mulți „dacă” în raționamentul meu. Ochii îmi ardeau de efortul depus. Începui să-mi plimb privirea de colo pînă colo.

Mi se păru că aud un ușor scîrțîit, undeva în spatele meu. M-am uitat fix în oglindă. N-am putut să văd nimic. Apoi deodată, am sărit de pe scaun și m-am repezit la ușă. Dar n-am fost destul de iute ca s-o prind înainte de a se închide. Ușa fu trîntită. O cheie se întoarse repede în broască.

Am încercat clanța, apoi am privit fioros în jurul meu. Fereastra! M-am repezit la ea, am dibuit o clipă sau două în

căutarea mânerului și am deschis-o brusc. Am călcat ca un zănatic peste niște răzoare de flori, alergînd spre holul hotelului.

Holul era gol și liniștit. Scaunul pe care atîrnasem aparatul era gol. Capcana mea funcționase. Dar mă prinsese pe mine. Pierdusem singura mărturie care putea să-mi dovedească nevinovăția.

CAPITOLUL 7

In după-amiaza aceea am rămas un timp mai îndelungat în cameră, încercînd să mă conving că cel mai bun lucru pe care-l puteam face era să părăsesc „Réserve”, s-o pornesc pe uscat pînă la Marsilia și acolo să mă îmbarc în calitate de chelner, sau de muncitor, pe un vas cu destinația Orientului.

Plănuisem totul. Voi lua barca cu motor a lui Köche și voi debarca la vest de St. Gatien, într-un loc mai pustiu. Apoi voi fixa cîrma bărcii, voi pune în mișcare motorul, lăsînd barca să pornească încet în larg, în timp ce eu aș lua-o la picior spre Aubague. Acolo ar urma să prind un tren spre Marsilia.

Cînd am ajuns la acest punct, au început să mi se strecoare unele îndoieli în legătură cu planul meu. Citești mereu despre tineri care au fugit pe mare, despre oameni care s-au îmbarcat ca muncitori, cîștigîndu-și astfel întreținerea în timpul călătoriei. După cît se pare, pentru asta nu e nevoie de o calificare deosebită. Nu se cere să știi să legi parîme și nici să te cațeri pe frînghii. Toată munca se rezumă la vopsitul ancorei, la curățatul ruginii de pe plăcile de metal ale punții și la a spune „Da, domnule” cînd ți se adresează un ofițer. E o viață dură și întîlnești oameni duri. Biscuiții de pe vapor au

gîndaci, iar mîncarea e puțină și apoasă. Certurile se termină cu pumni și trebuie să umbli dezbrăcat pînă la brîu. Dar mai totdeauna se întîmplă ca cineva din echipaj să aibă o muzicuță și, cînd munca zilei se termină, încep cîntecele. Mai tîrziu, în cursul vieții, scrii o carte despre toate astea.

Dar, mă întrebam, pentru mine oare lucrurile s-ar fi petrecut tot astfel? Îmi venea să cred că nu. Poate că sînt un ghinionist, dar am constatat că acțiunile mele nu se desfășoară niciodată după tipicuri clasice.

Curățatul ruginii se va dovedi probabil o meserie care cere o deosebită îndemînare. Ar rîde cel ce și-ar închipui că un om care călătorește prima oară pe mare ar fi în stare s-o facă. Apoi s-ar putea chiar să nu fie niciun loc liber. Sau s-ar mai putea întîmpla să găsesc un serviciu pe un vapor care face curse de-a lungul coastei, avînd destinația Toulon. S-ar mai putea să fiu obligat să obțin un permis special de la poliție, cu trei luni înainte de a porni în călătorie pe mare. S-ar mai putea întîmpla să se constate că n-am vederea destul de bună. Mai este posibil ca cei de pe vapor să insiste să prezint un certificat, dovedind o experiență prealabilă. Realitatea este totdeauna plină de piedici.

Am fumat o țigară și am analizat din nou situația în care mă aflam. Un lucru era clar. Nu trebuie ca Beghin să afle că pierdusem al doilea aparat fotografic. Altminteri, ar însemna să provoc din nou arestarea mea. Comisarul pretindea dovezi convingătoare. Fără dovada aparatului fotografic, n-aș avea nicio șansă să-mi stabilesc nevinovăția în fața unui judecător de instrucție. Ce prost am fost! Acum mai mult ca oricînd era necesar, în interesul meu, să clarific misterul. Trebuie să risc. *Trebuie* să știu în mod cert că Schimler deține aparatele fotografice. Trebuie să fiu în stare să-l conving pe Beghin. Nu aveam decît un singur lucru de făcut. Să cercetez camera neamțului.

Ideea mă înfricoșa. Dacă aș fi fost prins, la necazurile mele actuale s-ar adăuga acuzația de furt. Totuși, cercetarea trebuia făcută. Afară de aceasta, eram sigur de reușită. S-o fac acum? Inima îmi bătea mai repede ca de obicei. M-am uitat la ceas. Era aproape trei. Ar trebui să știu întâi exact unde se află Schimler în acest moment. Trebuie să am sînge rece și să fiu foarte prudent. Acest gînd m-a liniștit. Nu trebuie să-mi pierd capul. Pantofi cu talpă moale? Absolut necesari. Un revolver? Absurd! Nu aveam niciunul și chiar dacă aș fi avut... O lanternă de buzunar? Ce idiot! Doar nu era întuneric. Apoi mi-am adus aminte că nu știam nici măcar numărul camerei lui.

Mă cuprinse un val de ușurare și imediat m-am disprețuit pentru asta. N-avea niciun sens să-mi spun că, orice aș simți, supărare sau ușurare, faptul că nu știam numărul camerei lui Schimler rămînea în picioare. Esențialul era că o persoană descurcăreță l-ar fi aflat pînă acum. Dacă aceasta era calea pe care îmi apăram interesele proprii – simțindu-mă ușurat atunci cînd se iveau dificultăți – atunci Domnul să mă ajute!

În timp ce-mi frămîntam astfel mintea, coboram spre terasă. Sperasem s-o găsesc goală. Dar nu era. Într-un colț, pe un șezlong, ședea domnul Schimler fumînd o pipă. Acum, dacă i-aș fi știut numărul camerei, era momentul cel mai prielnic să mă duc s-o cercetez.

Era cît pe aci să fac cale-ntoarsă, dar m-am oprit pe loc. Era cazul să renunț deocamdată la această ocazie. Totuși, n-ar strica să intru în vorbă cu acest om, ca să aflu cu cine aveam de-a face. La urma urmelor, unul dintre principiile unei bune strategii era studierea stării sufletești a adversarului.

Dar îmi era mai ușor să mă gîndesc la studierea stării sufletești a domnului Schimler, decît s-o pun în practică. Am mutat un fotoliu de răchită la umbră, aproape de el, m-am așezat și mi-am dres glasul.

El își mută pipa între dinți și întoarce o pagină din cartea pe care o citea. Nu aruncă nici măcar o privire în direcția mea.

Auzisem că dacă cineva se uită țintă la ceafa unei persoane, vrînd s-o determine să se întoarcă, cel fixat o va face în curînd. M-am uitat țintă timp de zece minute și mai bine și am vrut să-l determin pe domnul Schimler să se întoarcă spre mine. Aș fi putut chiar să fac un desen antropometric al cefeii sale. Totuși, nu am avut niciun efect asupra lui. Am reușit să văd titlul cărții. Era *Nașterea tragediei* de Nietzsche, în limba germană, una dintre cele cîteva cărți în germană pe care le zărisem pe rafturile sălii de corespondență. Am renunțat la ideea de a concura cu Nietzsche și am contemplat largul mării.

Soarele dogorea îngrozitor. Ceața se lăsase deasupra orizontului. Din cauza căldurii, aerul de deasupra parapetului de piatră tremura. În grădină, greierașii cîntau în cor.

Priveam cum o libelulă uriașă făcu înconjurul uneia dintre plantele agățătoare, apoi își luă zborul peste brazi. Nu era o după-amiază în care să te gîndești la spioni. Știam că trebuie să-i telefonez lui Beghin și să-i comunic lista acelor care au aparate fotografice. Dar putea să mai aștepte. Poate mai tîrziu, cînd se va mai răcori puțin, am să mă duc la oficiul poștal. Detectivul, în hainele lui groase, transpira probabil la umbra palmierilor plini de praf, afară, în fața porții hotelului, tînjind după o limonadă gazoasă. Îl invidiam. În schimbul liniștii mele, aș purta cu plăcere un costum negru în după-amiezile de arșiță și aș transpira, așteptînd, privind și dorind o limonadă gazoasă. Așa viața înțeleg și eu! Pe cînd a mea era o viață trăită pe ascuns, ca aceea a unui criminal. Eram cel urmărit.

Aș fi fost curios să știu ce crede Mary Skelton despre

mine. Probabil că nimic. Sau chiar dacă da, desigur crede că sînt un tînăr politicos, prezentabil, dotat cu talent la limbi străine, ceea ce era folositor. Mi-am amintit de cuvintele folosite cînd se referise la mine, crezînd că sînt la o depărtare de unde nu pot auzi: „Domnul gentil”. Era o intenție de glumă exprimată într-un mod foarte amabil. Foarte potrivită pentru o cunoștință de hotel. Ar fi deosebit de agreabil să-ți dai seama că o interesezi pe Mary Skelton. Îl înțelegea perfect pe fratele ei. Era foarte clar. Tot atît de clar era și faptul că el credea că o înțelege. Asta se putea deduce din felul lui de a se purta cu ea. Dar ea...

Domnul Schimler închise cartea cu un pocnet și lovi ușor pipa de șezlong.

M-am avîntat.

— Greu poate fi socotit Nietzsche un tovarăș pentru o după-amiază atît de fierbinte, am zis.

Își întoarse ușor capul și mă examină.

Obrajii lui fini erau mai colorați acum decît în noaptea trecută; dar ochii albaștri nu mai reflectau suferința, ci exprimau mai curînd o emoție bruscă – bănuiala. Am văzut cum i se contractează mușchii din colțurile gurii.

Își scoase pipa și începu s-o umple din nou. Glasul lui, pe cînd vorbea, era voit nepăsător.

— Probabil că aveți dreptate, dar eu n-am căutat tovărășia nimănui.

În oricare altă împrejurare, un astfel de refuz m-ar fi redus la o cumplită tăcere. Acum însă am perseverat:

— Oare oamenii îl mai citesc în zilele noastre pe Nietzsche?

Era o întrebare nu prea inteligentă.

— Dar de ce nu l-ar citi?

Am continuat să vorbesc aiurea:

— Oh, nu știu. Am crezut că e cam demodat.

Își scoase pipa din gură și mă privi peste umăr.

— Vă dați seama ce spuneți?

Discuția mă cam plictisea.

— Sincer să vă spun, nu. Voiam doar să stau de vorbă.

Un moment mă privi fix; apoi buzele lui subțiri se deschiseră și zîmbi. Era un zîmbet plăcut și contagios.

Am zîmbit și eu.

— Cu ani în urmă, am spus, un coleg de-al meu student petrecea ore întregi povestindu-mi de ce Nietzsche a fost un om mare. Eu personal mă împotmoleam în *Zarathustra*.

Puse pipa între dinți, se întinse și privi spre cer.

— Prietenul dumneavoastră nu avea dreptate. Nietzsche *ar fi putut* fi un om mare. Atinse cu degetul arătător cartea de pe genunchii săi. Aceasta era prima lui lucrare și în ea sînt germenii unor idei grandioase. Imaginați-vă, îl etichetează pe Socrate drept decadent. Moralitatea drept un simptom al decadentei! Ce concepție! Dar ce credeți că a scris despre aceasta cu douăzeci de ani mai tîrziu?

Am tăcut.

— A spus că miroase șocant a concepție hegeliană. Și avea dreptate, Identitatea este doar definiția simplului, imediatului, lucru mort, dar contradicția este rădăcina întregii mișcări și a vitalității. Numai în măsura în care un lucru cuprinde în sine contradicția, se mișcă, posedă impuls și activitate.

Ridică din umeri.

— Dar ceea ce tînrul Nietzsche a perceput la Hegel, Nietzsche bătrînul a disprețuit. Bătrînul Nietzsche a înnebunit.

Cu greu am putut urmări toate acestea. Am spus cam jenat:

— Nu v-am văzut scaldîndu-vă.

— Eu nu fac băi de mare, dar, dacă vă face plăcere, vă invit la o partidă de biliard rusesc. Sau poate socotiți asta un fleac?

Pronunță aceste cuvinte cam dezgustat. Avea aerul unui om care se supune cu neplăcere inevitabilului.

Intrarăm.

Masa biliardului rusesc se afla într-un colț al salonului. Începurăm jocul în tăcere. În zece minute mă bătu cu ușurință. Odată cu ultima lovitură își îndreptă spatele și zîmbi:

— Nu prea v-a amuzat jocul, zise el. Nu mi se pare că sînteți un bun jucător, nu-i așa? V-ar plăcea să mai jucăm o partidă?

Am zîmbit. Felul lui de a fi era cam sever, aproape brusc, dar din toată ființa sa se degaja ceva colosal de simpatic. Simțeam nevoia să fiu prietenos. Aproape că uitasem că el era suspectul numărul unu.

I-am spus că mi-ar face plăcere să joc încă o partidă. Întoarse numărătorul înapoi la zero. Luă tacul și-i frecă vârful cu cretă, apoi se aplecă peste masă ca să dea prima lovitură. Lumina ce pătrundea prin fereastră îi cădea pe fruntea lată. Era un cap frumos, model pentru un pictor. Mîinile erau și ele atrăgătoare, mari, dar bine proporționate, solide și precise în mișcări. Strîngînd ușor între degete tacul, îl trecu binișor peste degetul mare al mîinii stîngi. Pe cînd vorbea, își ținea privirea ațintită pe bila roșie.

— Ați avut oarecare neplăceri cu poliția, nu-i așa?

Întrebarea era pusă cu indiferență, ca și cum ar fi întreat cît e ceasul. În momentul următor, se auzi o pocnitură, pe cînd trei bile căzură repede, una după alta.

M-am silit să răspund cu aceeași indiferență:

— Strașnică lovitură! Da, a fost o greșeală în legătură cu pașaportul meu.

Făcu câțiva pași în jurul mesei, ca să schimbe alinierea bilelor.

— Sînteți iugoslav, nu-i așa?

De data aceasta nu căzu decît o bilă.

— Ungur.

— Oh, îmi dau seama. În urma Tratatului de la Trianon?

— Da.

Lovitura următoare dădu pionul peste cap. Oftă.

— Mi-era teamă că se va întîmpla așa. Scorul total: zero. Acum e rîndul dumneavoastră. Povestiți-mi despre Iugoslavia.

M-am aplecat peste masă. La jocul acesta puteau participa două persoane.

— N-am mai fost pe acolo de peste zece ani. Sînteți german, nu-i așa?

Am reușit să bag bila roșie în gaură, după un număr mic de lovituri.

— Strașnică lovitură! Faceți progrese.

Dar nu răspunsese la întrebarea mea. Am încercat din nou o lovitură.

— În zilele noastre, nu-i prea obișnuit să întîlnești germani care își petrec vacanța în străinătate.

Atinsei din nou cu precizie bila roșie.

— Splendid! Merge foarte bine. Ce spuneți adineauri?

— Am spus că în zilele noastre nu-i prea obișnuit să întîlnești germani care își petrec vacanța în străinătate.

— Da-a? Dar asta nu mă supără. Sînt din Basel.

Asta era o minciună sfruntată. În emoția mea, am băgat bila direct în gaură, fără să fac un carambolaj.

— Ghinion! Unde-i creta?

I-am dat-o fără să spun un cuvînt. Frecă tacul cu grijă și începu să joace din nou. Punctajul lui crescuse repede.

— Al cîtelea punct a fost ăsta de acum? murmură în cele din urmă. Al șaiszeci și patru, nu-i așa?

— Da.

Se mai aplecă încă o dată peste masă.

— Cunoașteți bine Germania, domnule Vadassy?

— N-am fost niciodată acolo.

— Ar trebui să vă duceți. Oamenii sînt așa de drăguți.

Bila roșie oscilă pe marginea unui număr mare de puncte.

— Oh, bila asta n-a avut destul efect. Șaizeci și patru! Își îndreptă spatele. Vorbiți foarte bine germana, domnule Vadassy. S-ar crede că ați locuit mai mulți ani acolo.

— La universitatea din Budapesta se vorbea cel mai mult germana. Afară de asta, dau lecții de limbi străine.

— Așa? Acum e rîndul dumneavoastră.

Am jucat, dar am jucat prost, căci nu mai eram în stare să mă concentrez asupra jocului. Am doborât de trei ori pionul. O dată nu am lovit deloc bila. Mintea îmi era obsedată de diferite probleme. Ce voia oare omul acesta să afle de la mine? Întrebările lui nu erau fără rost. Ce scop aveau? Mă bănuia oare că am făcut fotografiile intenționat? Și, printre aceste întrebări la care nu se putea răspunde, se amesteca gîndul că omul acesta nu poate fi un spion. Era în el ceva care făcea ideea să mi se pară absurdă. O oarecare demnitate. Afară de asta, mă întrebai, oare spionii îl citeau pe Hegel? Oare îl citeau pe Nietzsche? Desigur, în cazul acesta, răspunsul său ar fi satisfăcător! „De ce nu?” În orice caz, ce importanță avea? Cineva ar putea tot așa de bine să pună întrebarea: „Pot oare spionii să fie soți buni?” De ce nu?

— E rîndul dumneavoastră, prietene.

— Îmi pare rău. În momentul ăsta, mă gîndeam la altceva.

— Oh! Zîmbi ușor. Am impresia că jocul nu vă prea amuză. Să ne oprim?

— Nu, deloc. Mă gîndeam tocmai la ceva ce uitasem să fac.

— Să sperăm că nu era ceva important.

— Nu, nu era important.

Dar era important. Îi voi telefona lui Beghin, voi implora îndurare, îi voi explica pierderea aparatului fotografic, îi voi cere să percheziționeze camera lui Schimler, așa cum se procedase și în cazul meu. Pentru aceasta, numele său fals era o scuză. Numai de-aș putea găsi o singură dovadă concretă împotriva lui, ceva ce ar stabili legătura lui cu aparatul fotografic, ceva ce m-ar convinge că nu comit o greșală stupidă. Ce-ar fi dac-aș risca? Ce-ar fi să-l întreb, pur și simplu, dacă n-are un aparat fotografic? La urma urmelor, ce rău aș face? Persoana care trântise ușa sălii de corespondență și luase al doilea aparat nu se îndoiește deloc de legătura mea cu această afacere.

Am băgat două bile în același timp în gaură.

— Nu mă așteptam la una ca asta, am zis.

— Nu, nici eu nu credeam.

— Sînt un om care n-are decît o singură manie, am continuat, pe cînd mă pregăteam pentru a doua lovitură.

Am greșit lovitura și am schimbat locurile de la biliard.

— Zău?

— Da. Fotografiatul.

Își privi tacul cam chiorîș.

— Ce plăcut!

L-am privit de aproape pe cînd i-am pus întrebarea fatală:

— Aveți un aparat fotografic?

Se ridică încet și mă privi.

— *Herr Vadassy*, v-aș ruga să nu discutați în timp ce pregătesc lovitura asta. Este una grea, vedeți, am de gînd să lovesc banda acolo, să atingă tangent bila albă, să izbesc iar banda și să vîr bila roșie la punctul maxim. Bila albă ar trebui să se rostogolească la cinci.

— Vă rog să mă iertați.

— Eu trebuia să vă cer iertate. Jocul acesta absurd mă

interesează. Este o invenție extrem de antisocială. E ca un drog. Te privează de necesitatea de a gândi. Cum începi să te gîndești, joci prost. M-ați întrebat dacă am un aparat fotografic. Nu, n-am. De altfel, nici nu mai pot să-mi amintesc cînd am ținut ultima oară unul în mînă. Nu mi-ar cere un efort prea mare de gîndire ca să vă răspund. Totuși, e de ajuns să fi distrat ca vraja să se rupă. Lovitura ar fi dat greș.

Vorbea cu greutate, ca și cum soarta lumii ar fi putut depinde de reușita acestei lovituri. Totuși, în ochii lui – ochii aceia atît de expresivi – se ivi o licărire de ironie. Credeam că înțeleg motivul acelei licăriri.

— Îmi dau seama, am remarcat, că n-am să pot fi niciodată un bun jucător de biliard.

El se aplecă însă din nou peste masă. Intervenii o pauză, o ușoară tăcînătură și zgomotul a două bile care cădeau huruind în cutie.

— Splendid! se auzi un glas.

Mă întorsei. Era Köche.

— Splendid, murmură Schimler, dar n-a fost nicio luptă. Domnul Vadassy a avut foarte multă răbdare cu mine. Jocul nu-l atrage deloc.

Am avut impresia că cei doi schimbau între ei priviri semnificative. Ce a înțeles Schimler prin aluzia aceea ridicolă? Am protestat la repezeală, spunînd că jocul m-a amuzat. Poate că-l mai repetam mîine.

Schimler consimți, dar fără entuziasm.

— *Herr* Heinberger, zise Köche voios, este un expert al jocului de biliard rusesc.

Atmosfera se schimbase însă în mod ciudat. Era evident că cei doi așteptau, nerăbdători, ca eu să plec. Mi-am luat rămas-bun, salutîndu-i cît mai prietenos cu putință.

— Am avut prilejul să observ acest lucru. Vă rog să mă scuzați. Trebuie să mă duc în sat.

— Desigur.

Au stat și m-au privit pe cînd plecam. Era clar că nu vor scoate niciun cuvînt, pînă cînd nu mă voi fi îndepărtat, astfel ca să nu pot prinde ceea ce vorbesc.

Pe cînd treceam prin hol, soții Clandon-Hartley urcau scările. Murmurai un salut, dar niciunul dintre ei nu răspunse. Apoi, ceva din atitudinea lor, ceva în tăcerea lor de piatră mă făcu să mă opresc și să-i urmăresc cu privirea. Cînd cotiră în capul scării, am observat că doamna ținea o batistă pe față. Oare doamna Clandon-Hartley plîngea? Imposibil. O astfel de englezoaică nu știe cum se plînge. Îi intrase probabil ceva în ochi. Mi-am continuat drumul.

La poartă mă aștepta alt detectiv. De astă-dată, era unul scund, cam gras, cu o pălărioară de pai cu fundul plat, care mă urmări în timp ce mă duceam la poștă. Mi se dădu imediat legătura cu Beghin.

— Ce-i Vadassy? Ai obținut amănunte în legătură cu aparatul fotografic?

— Da. Dar chestiunea lui Schimler...

— N-am timp de pierdut. Aparatele fotografice, te rog. Am început să-i dictez lista încet, astfel ca el s-o poată nota. Pufni de nerăbdare.

— Mai repede, te rog. N-avem toată ziua la dispoziție și convorbirea costă bani.

Iritat, îi înșirai lista cît mai repede cu putință. La urma urmelor, eu trebuia să plătesc convorbirea, nu el. Omul acesta era imposibil. Încheiai lista, fiind sigur că mă va ruga s-o repet. Dar nici gînd!

— Bine! Și ce-i cu ăia trei fără aparate?

— L-am întrebat pe Schimler, adică pe Heinberger. Spune

că n-are aparat fotografic. N-am avut ocazia să-i controlez pe englezi. În schimb, au un binoclu de câmp.

— Ce-ai spus?

— Un binoclu de câmp.

— Asta n-are niciun fel de importanță. Ocupă-te numai de aparate fotografice. Mai ai ceva de raportat?

Am șovăit. Acum era momentul...

— Alo! Vadassy. Mai ești la aparat?

— Da.

— Atunci nu mai pierde timpul. Mai ai altceva de raportat?

— Nu.

— Foarte bine. Telefonează-i, ca de obicei, mâine dimineată comisarului.

Închise telefonul.

M-am înapoiat la „Réserve” cu inima grea ca plumbul. Eram un prost; un neputincios, un laș prost.

CĂLDURA ÎMI LIPISE CĂMAȘA DE CORP, ÎN MOD NEPLĂCUT. M-am dus în cameră ca să mă schimb.

Cheia era în broască, așa cum o lăsasem, dar ușa nu fusese închisă cum trebuie. Cum am atins clanța, zăvorul tăcăni și ușa se deschise brusc. Am intrat și am scos valiza de sub pat.

Afară de un singur lucru, n-aș fi observat desigur nimic neobișnuit. Și acest singur lucru era că, după cum mi-era obiceiul, nu încuiasem decît o închizătoare a valizei. Acum erau închise amîndouă.

Am deschis valiza și m-am uitat înăuntru.

În mod obișnuit, n-aș fi văzut nimic curios într-o cămașă care era puțin mototolită. M-am ridicat repede și m-am îndreptat spre scrin. Totul era în ordine; nu mi-a reținut

privirea decît un teanc de batiste, așezate într-un colț al sertarului de sus. Aveam o singură batistă cu marginea colorată, care se aflase dedesubtul celorlalte. Acum era deasupra. Mi-am rotit privirea prin cameră. Un colț al cuverturii de pe pat era prins deasupra saltelei. Camerista n-o lăsase așa.

În mintea mea nu mai încăpea nicio îndoială. Camera și lucrurile îmi fuseseră controlate.

CAPITOLUL 8

Este o senzație neplăcută când îți dai seama că ți s-a scotocit prin lucruri.

Prima mea reacție, când am descoperit acest lucru, a fost mînia. Era ceva monstruos ca mîini străine să-mi deschidă valiza, să-mi cotrobăie prin lucruri, să mi le cerceteze. Dacă n-ar fi fost încuietorile valizei, nu mi-aș fi dat niciodată seama. Aici era buba! Asta mă înfuriase mai mult ca orice. Nu atît cotrobăitul și scotocitul lucrurilor, ci încercarea de a afla un secret și faptul că neîndemînaticul acela a crezut că n-am să știu, pentru că a închis cu grijă ambele încuietori. Ce lipsă de pricepere! Ar fi trebuit să-și dea seama că închisesem o singură încuietoare! Ar fi trebuit să-și dea seama că lăsasem batista albă deasupra celorlalte în sertarul de sus. Stîngaci, nerod, neîndemînatic!

M-am dus la dulap și mi-am aranjat batistele așa cum le lăsasem. Am închis din nou valiza cu o singură încuietoare. Am îndreptat cuvertura de pe pat. Simțindu-mă apoi mai liniștit, m-am așezat pe scaun.

Doar o singură persoană ar fi putut cotrobăi prin lucrurile mele din cameră fără să ia nimic: spionul. Recăpătîndu-și aparatul fotografic și dîndu-și seama de lipsa filmului, a

încercat, în mod firesc, să-mi cerceteze camera. Firesc? Da, deoarece m-a văzut când priveam pe fereastra sălii de corespondență și a conchis că, de vreme ce încercam să-i întind o cursă, dezvoltasem filmul și descoperisem caracterul specific al fotografiilor sale. Apoi, mi-am adus aminte că dedesubtul lucrurilor mele din valiză lăsasem două filme nedezvoltate, pe care le făcusem la Nisa. Nu m-am gândit să mă uit dacă mai erau acolo. Am scos valiza din nou și am examinat conținutul cu multă grijă. Bobinele dispăruseră. Spionul, evident, nu lăsase nimic la voia întâmplării. Pe viitor îmi va folosi să-mi amintesc acest lucru.

Dacă m-aș fi putut înapoia la vreme ca să-l fi prins asupra faptului! Am petrecut o jumătate de minut plăcut, meditănd la această scenă. Am hotărât că nu va rămîne mare lucru din spion atunci când îl voi da pe mîna lui Beghin. În mintea mea, îl tîram pe nenorocitul acela, care se miorlăia, și-l zvîrleam în brațele agenților care așteptau.

Mi-am dat seama cu oarecare surprindere că acest spion din imaginația mea nu era Schimler. Nu era nici Köche. Nu era nimeni de la „Réserve”. Era un spărgător răzbunător, cu o figură plină de răutate, un revolver în buzunarul de la spate și un stilet ascuns în mîneacă; o creatură plină de vicii dezgustătoare, fără nici o singură calitate care să inspire respect; un nemernic viclean, ascuns, disprețuit chiar de aceia în slujba cărora se afla.

Nimic, m-am gândit cu amărăciune, nu putea demonstra mai clar extraordinarul meu pesimism. Era perfect! În loc să caut să descopăr care dintre cele douăsprezece persoane mi-a cotrobăit prin cameră, mă ocupam să scot o a treisprezecea din basme. Meritam să dau greș.

— Acum, am zis cu voce tare, bagă-ți mințile în cap. Acest spion, bărbat sau femeie, care ți-a luat fotografiile și aparatul de valoare, cel ce te-a văzut prin fereastra sălii de

corespondență și care te-a încuiat ca pe un neghiob neputincios ce ești în timp ce ți-a luat aparatul fotografic de pe scaun, persoana aceea care a intrat în camera ta și a scotocit printre lucrurile tale căutînd fotografiile, este o persoană reală, trăiește, este cineva dintre oaspeții de afară. Nu are aparența unui spion, imbecilule. Nu are înfățișarea unui om înrăit și niciun revolver în buzunarul de la spate. E o persoană reală. Ar putea să aibă o barbă albă ca bătrînul Duclos sau ochii holbați ca Roux. Poate să citeze din Hegel ca Schimler sau să fie un adormit ca Köche. Poate să pară austeră și rece ca doamna Clandon-Hartley sau tînără și atrăgătoare ca Mary Skelton. Poate să rîdă ca doamna Vogel sau să fie tandră ca domnișoara Martin. Poate fi gras ca domnul Vogel, sau zvelt ca maiorul Clandon-Hartley, sau bronzat ca Warren Skelton. Poate să fie un patriot sau un trădător, un escroc sau chiar un om cinstit, sau cîte puțin din fiecare. Ar putea să fie în vîrstă sau tînăr. Ar putea să aibă părul castaniu sau blond, poate să fie inteligent sau prost, bogat sau sărac. Dar oricine ai fi tu, nebun incapabil, nu ești bun de nimic dacă stai aici pe loc.

M-am ridicat și am privit pe fereastră.

Skeltonii tocmai urcau scara venind de la plajă și se așezară la o masă pe terasa de jos. De-abia le auzeam glasurile. Warren rîse brusc și luă o atitudine napoleoniană. Sora lui clătină vehement din cap. Mă întrebam, în mod confuz, despre ce-și puteau vorbi. Dacă ei au stat toată după-amiaza jos, pe plajă, ar fi fost poate în stare să prezinte alibiuri pentru unii dintre ceilalți oaspeți. Căci camera mea n-a putut fi percheziționată decît în timpul cît am stat cu Schimler sau cît am fost în sat, ca să-i telefonez lui Beghin. A doua ipoteză era mai probabilă. Cu siguranță că am fost văzut cînd părăseam hotelul. Cărarea ce duce la poartă era vizibilă de la jumătate din ferestrele camerelor sau din sala de corespondență. Poate

că tocmai cînd eu plănuiam percheziționarea camerei lui Schimler, el plănuia percheziționarea camerei mele. O simplă ironie. Schimler, în schimb, știa numărul camerei mele. Asta în cazul cînd acela care a închis ambele încuietori ale valizei mele, în loc de una, a fost Schimler. Dar poate că mintea lui era ocupată atunci cu *Nașterea tragediei*. Poate că Köche o fi făcut cercetarea, sau *Herr Vogel*, sau *monsieur Duclos*, sau...

Dar astăzi era vineri. Încă o singură zi și ar fi timpul să plec; și totuși, nu voi face altceva decît să sper în continuare, să mă mir, repetîndu-mi mie însumi numele – Köche, Schimler, *Herr Vogel*, *monsieur Duclos* – și iată că voi mai fi încă aici, privind limbile ceasornicului cum se mișcă și nefăcînd altceva decît să sper. Trebuie să acționez. Trebuie să fac ceva. Trebuie să mă grăbesc.

Cînd am părăsit camera, am încuiat cu multă grijă ușa și am pus cheia în buzunar. Îngrijitoarea nu prea știe de glumă.

Coborîi încet pe terasa de jos. Skeltonii vorbeau încă, dar, cînd m-am apropiat de ei, priviră în sus. Mă salutară cu multă voioșie.

— V-am căutat. Warren veni spre mine, mă luă de braț și mă privi cercetător. Ați auzit?

— Ce s-aud?

Mă conduse spre masa lor, ținîndu-mă strîns.

— N-a aflat, anunță el cu satisfacție.

— Cum, n-ați aflat? răsună vocea fetei. Se ridică și mă luă de brațul celălalt. Stați jos, domnule Vadassy și ascultați.

— Senzația săptămînii, adăugă fratele ei.

— Prea bună ca să fie adevărată!

— Povestești tu sau eu?

— Tu. Eu mă voi ocupa de scenele mai importante.

Skelton mă împinse deodată pe un scaun și-mi vîrî sub nas un pachet de țigări.

— Fumatul liniștește nervii.

— Dar despre ce-i vorba?

— Un chibrit?

Am aprins țigara.

— Păi să vedeți, adăugă fata cu seriozitate, nu vrem să ne credeți complet nebuni, dar azi am fost martorii unei scene care...

— Vă va ucide, mă informă fratele ei. De altfel, muream de dorința de a-i povesti cuiva. Deci, datorită dumneavoastră, domnule Vadassy, trăim.

Am zîmbit sfios. Începeam să mă simt cam stîngenit.

— Unul dintre noi doi, observă cam posomorîtă fata, nu va mai trăi mult, dacă nu-ți continui povestirea!

— La treabă deci, anunță el. Domnule Vadassy, ați aflat despre iahtul care a intrat în port azi-dimineață?

— Da.

— Este italian.

— Da, așa?

— Da, e italian. Ei bine, azi după-amiază eram împreună cu alții pe plajă. Erau elvețienii și perechea de francezi, și tipul acela cu barbă. Ceva mai târziu au venit maiorul britanic cu soția lui.

— Dar zi odată! interveni fata.

— Așteaptă! Vreau să creez mai întîi atmosfera pentru domnul Vadassy. Iată cum s-a întîmplat. Ei au coborît la scurt timp după toți ceilalți. Știți ce căldură era. Noi toți eram culcați, pe ici, pe colo, pe jumătate ațipiți în șezlongurile noastre, după acel *poulet à la crème** ce ne-a fost servit la dejun. Tocmai aflasem că englezul coborîse, fiindcă l-am auzit spunînd că scaunul lui e șubred, sau cam așa ceva.

— Vedeți, întrerupse ea, ei ședeau la dreapta noastră, astfel că eram destul de aproape și am văzut totul. Și apoi...

* Pui cu smîntînă (fr.). (n. tr.)

— Acum taci, zise fratele ei, strici totul. Partea ta urmează imediat. După cum spuneam, domnule Vadassy, noi toți ședeam acolo, întrebându-ne dacă e posibil ca soarele să dogorească și mai tare și dacă nu cumva mîncasem prea mult, cînd doamna elvețiană îi spuse ceva domnului elvețian. Ei bine, știți cum e. Chiar dacă nu cunoști o limbă, poți s-o înțelege de multe ori după intonație. Am deschis deci ochii și am observat cum elvețienii privesc de-a curmezișul golfului. Apoi am văzut cum de pe iaht a fost coborîta o barcă pe mare și că un marinar vîslea spre pasarelă. De pe pasarelă coborî un om cu o șapcă de iahting și îmbrăcat într-un costum de dril alb. Era cam trupeș, dar sări destul de ușor în barcă și marinarul porni să vîslească spre plajă. Să vedeți, acum toată lumea își îndreaptă privirea într-acolo. Probabil că așa își mai abăteau gîndurile de la *poulet à la crème*, pe care nu-l digeraseră încă; toți începură să vorbească. Tînărul făcu un semn dramatic cu degetul. Habar n-aveau de ceea ce li se pregătea.

— Pentru noi însă, îl întrerupse sora sa, intriga se și profila, deoarece britanicii începură deodată să vorbească. Ceea ce-i ciudat e că vorbeau italiană. Și mai curios e că cel mai mult vorbea doamna Clandon-Hartley. Și mai mult încă, arăta mereu cu degetul spre barcă. Apoi, maiorul se uită și el și începu să-i replice. Nu părea să fie de acord cu spusele ei, deoarece clătina mereu din cap și spunea ceva care suna ca numele unei fete, Kay nu mai știu cum. După cît se pare, asta nu-i plăcea doamnei și începu să arate din nou spre barcă. De astă-dată însă, distanța dintre barcă și țărîm nu era decît de vreo doisprezece *iarzi** și omul cu șapcă se sculă în picioare și încercă să prindă cu o cange de fier un inel fixat în stînci, cînd doamna scoase o exclamație gîfuită și alergă spre marginea

* Măsură englezească, reprezentînd 914 mm. (n. tr.)

apei, strigînd ceva și făcîndu-i cu mîna un semn omului, care era pe punctul de a coborî pe țarm.

— În aceeași clipă o văzu și omul cu cangea în mînă și era să cadă peste bord de emoție, spuse Warren Skelton, apoi el strigă „Maria”! Nu înțeleg niciun cuvînt italianesc, așa că nu pot spune despre ce discutau, dar continuau să-și vorbească pe cît puteau de tare tot timpul cît el traversă apa, pînă cînd, în sfîrșit, barca atinse coasta stîncii de debarcare și omul sări pe mal.

— Apoi, zise fata, o îmbrățișă și o sărută de două sau de trei ori. Era evident că se cunoșteau foarte bine. Nu mi-aș dori să fiu sărutată nici măcar o singură dată de bărbatul acela. Era gras și, atunci cînd își scoase șapca de pe cap, părul îi stătea lipit, astfel încît capul îi arăta ca un ou cenușiu murdar. Îi mai atîrnau și niște piei la gît și, dacă-i ceva ce nu-mi place la un bărbat, este să-i atîrne astfel pielea. Ea m-a surprins însă cel mai mult. Înainte n-o auzisem niciodată rostind vreun cuvînt și iată că acum se purta ca un copil cînd iese de la școală. Rînjea întruna, pînă cînd am avut impresia că o să-i plesnească obraji. Desigur că nu-l aștepta pe acest *signor* Atîrnă-Piei și că totul era o surpriză plăcută. El arăta cu degetul spre iaht și se lovea cu degetul mereu în piept, ca și cum ar fi vrut să spună „Privește ce am realizat”, și ea arăta cu degetul spre hotel spunîndu-i că locuiește acolo. După aceea au început să se îmbrățișeze și să se sărute din nou. Toți cîți ne aflam pe plajă ne-am distrat grozav.

— Adică, sublinie Skelton, toți, cu excepția maiorului. Nu părea deloc mulțumit. De fapt, arăta foarte posac și indispus. Cînd începură iarăși să se îmbrățișeze, se sculă încet de pe scaun și se îndreptă spre ei. Nu făcea decît să meargă, dar în mersul lui era ceva special, care-ți dădea impresia că se va întîmpla ceva. Elvețienii începură să-i vorbească francezului

cel bătrîn, dar deodată încetară. Dacă n-ar fi fost zgomotul mării, s-ar fi putut auzi pe plajă bîzîitul unei muște.

Dar nu se întîmplă nimic... atunci. *Signor* Atîrnă-Piei privi în sus și, văzîndu-l pe maior, îi zîmbi. Puteai să-ți dai seama că se cunoșteau de mai de mult, dar totodată puteai să observi că nu prea aveau o părere bună unul despre celălalt. Se salutară, dîndu-și mîna unul altuia. Și Atîrnă-Piei continuă să rînjească, dar doamna maior deveni din nou foarte gravă, ca și cum cineva o stropise cu un furtun cu apă. Apoi începură cu toții să vorbească liniștit. Cînd s-a ajuns aici, cred că nimeni nu mai era interesat să-i urmărească cu privirea, în afară de mine. Vedeți, îmi place să studiez natura omului. Eu spun totdeauna că obiectul cel mai adecvat pentru studiul omenirii îl constituie omul.

— Pentru numele lui Dumnezeu... întrerupse sora lui, continuă-ți povestirea. Domnule Vadassy, ceea ce încearcă el să vă istorisească este că toți trei păreau să exprime orice altceva, în afară de singurul lucru pe care ar fi vrut să-l exprime.

— Adică, întrerupse Skelton, pînă cînd cineva de fapt l-a exprimat. Dar pentru asta a trebuit să așteptăm. Trebuie să recunosc că începusem să mă cam plictisesc, cînd deodată cei trei, cel puțin cei doi bărbați, începură să ridice tonul. Știți cum sună italiana de la distanță, ca o mașină cu carburatorul blocat. Apoi, pe neașteptate, cineva apăsă pe accelerator. Atîrnă-Piei continua să se bîlbîie furios, gesticulînd mereu cu mîna în fața maiorului. Maiorul se făcu deodată alb la față. Atunci Atîrnă-Piei se opri, întorcîndu-se pe jumătate într-o parte, ca și cum ar fi terminat. Dar tocmai atunci se gîndea în chip evident la o farsă murdară, fiindcă se întoarse din nou, spuse ceva și apoi își răsturnă capul pe spate, scuturat de un rîs tunător.

— În momentul următor, l-am văzut pe maior încleștîndu-și pumnul și trăgîndu-și brațul înapoi. Cineva țipă – cred că a fost franțuzoaica. Apoi – așa mi s-a părut – maiorul se repezi și-i aplică lui *signor* Atîrnă-Piei o lovitură tocmai în regiunea plexului. Ar fi trebuit să vedeți asta. A fost o frumusețe. Atîrnă-Piei rămase cu rîsul în gît, cu gura căscată, făcu un zgomot ca gîlgîitul unei ape cînd se scurge din baie, se clătină, făcu un pas înapoi și căzu mototol pe nisip, tocmai în clipa cînd un val ușor trecea peste el. Doamna Clandon-Hartley izbucni într-un strigăt strident apoi, întorcîndu-se către maior, începu să se răstească la el în italiană. Pe el îl apucă un acces de tuse, de aveai impresia că se sfarmă. Parcă nu se mai putea opri. Desigur, atunci am alergat cu toții spre locul unde se petrecuse scena. Marinarul care era în barcă sări în apă, ca să vină în ajutorul tînărului francez, care se îngrijea de Atîrnă-Piei, în timp ce elvețianul și cu mine îl țineam strîns pe maior. Doamna elvețiană, franțuzoaica și cu Mary o înconjurară pe doamna Clandon-Hartley. Bătrîiorul bărbos țopăia de jur-împrejur, spunînd că era mare păcat. Nu că ar fi fost nevoie de intervenția noastră, căci maiorul, din cauza accesului de tuse, nu mai era în stare să facă altceva decît să repete, gîfîind, aproape sufocat: „Porcule!”, iar doamna Clandon-Hartley începu să plîngă și să explice într-o englezească stricată că regretă foarte mult cele întîmplate și că bărbatul ei este un lup turbat. Eu nu aveam această impresie. Atîrnă-Piei continua să amenințe cu pumnul și, după ce-și recăpătă răsufarea, începu să strige întruna, în italiană, o mulțime de cuvinte. Apoi, cu pantalonii uzi, se tîrî spre barcă.

În fine, tusea maiorului se potoli, își relua aerul demn și urcă împreună cu soția. Spuneți, nu regretați că n-ați fost de față? Ne-ați fi putut lămuri motivele acestei întîmplări, zise fata melancolică.

Eu însă nu-mi băteam prea mult capul să înțeleg ceea ce spuneau. M-am înclinat, manifestînd o oarecare nerăbdare.

— Cînd, aproximativ, s-au întîmplat toate astea?

Amîndoi părăură cam decepționați.

Pesemne se gîdeau că nu acord importanța cuvenită istorisirii.

— Oh, nu știu exact, zise Skelton nerăbdător. Cred pe la orele trei și jumătate. Dar de ce întrebați?

— Și n-a lipsit nimeni de pe plajă toată după-amiaza?

Ridică din umeri, puțin cam enervat.

— N-aș putea să spun. Era un continuu du-te-vino. După ce s-a potolit puțin halima, unul sau doi dintre oaspeți s-au dus să-și schimbe costumele de baie.

— Am impresia că Philo Vance* are ceva interesant de povestit, zise fata. Hai, domnule Vadassy, spuneți-ne la ce vă gîndiți.

— Oh, la nimic, am răspuns cu voce stinsă. I-am întîlnit pe maior cu doamna Clandon-Hartley tocmai cînd urcau scările. Coboram în sat. Doamna ținea o batistă la ochi. Se pare că plîngea.

— Bine, bine, bine! Mi-a fost teamă că dumneavoastră o să aveți o explicație pentru toată întîmplarea. Slavă Domnului că nu aveți una, deoarece eu am găsit o explicație frumoasă.

— *Noi* am găsit o explicație frumoasă, adăugă fratele ei.

— Foarte bine. Să vedeți, domnule Vadassy, *noi* credem că, în urmă cu mulți ani, doamna Clandon-Hartley nu era decît o simplă fată de țăran din sudul Italiei, locuind într-un sat modest de acolo – le știți, totul în stil baroc, văruiat în alb și fără canalizare – împreună cu părinții ei. Ea îi fusese promisă bătrînului Atîrnă-Piei, pe atunci tînăr și frumos, fiul unor țărani, aparținînd altei categorii. Tocmai atunci se întîmplă să

* Figura unui detectiv celebru din romanele polițiste ale lui Van Dine.

vină în sat maiorul îndrăzneț și răutăcios, răsucindu-și mustața. Opriți-mă, vă rog, dacă ați mai auzit asta. Ce se întâmplă? Maiorul, cu purtările abile ale orașanului și în costumele lui moderne, o zăpăcește pe țărănuța simplă. Ca să nu mai lungim vorba, o ia cu el la oraș și se însoară cu ea.

— Hei! zise Skelton. Partea asta a poveștii, cu însurătoarea, nu făcea parte din scenariu.

— Pe scurt, se căsătoresc. Poate că, la urma urmei, ea nu-i chiar atât de simplă.

— Foarte bine. Să trecem peste asta.

— Anii se scurg. Mary zîmbi triumfător. Între timp, tînărul înveninat și deziluzionat – ceea ce explică felul cum arată acum fața lui – a muncit și a prosperat. Pornind de jos de tot și adunînd întruna, el este azi unul dintre cei mai mari speculanți din Italia.

— Mi se pare, adăugă colaboratorul ei, că povestea asta sfîrșește prost. Ar fi trebuit ca Atîrnă-Piei să fie cel care aplică lovituri în plin și maiorul cel cu pantalonii uzi.

Fata se uită gînditoare.

— Poate că așa ar fi trebuit să fie. Mă privi. Cred că dumneavoastră gîndiți că bagatelizăm întâmplarea asta. Să vedeți însă, întreaga chestiune a fost într-adevăr așa de neplăcută, că ar fi trebuit să ne deprime, dacă n-am fi luat-o în rîs.

N-am știut exact ce să spun.

— Văd, am murmurat, că iahtul a plecat.

— Da, a plecat acum o oră, zise Skelton cam posomorît.

În acest moment, sus pe trepte apărură soții Vogel.

Amîndoi păreau cam prost dispuși. Se opriră la masa noastră.

— Tinerii v-au povestit despre cele întîmplate azi după-amiază? întrebă el în germană.

— Da, am aflat cîte ceva.

— De, o întîmplare cam nenorocită, urmă el cu gravitate.

Nevastă-mea i-a dat doamnei Clandon-Hartley niște săruri mirositoare, dar nu cred să-i folosească. Bietul om! Soția lui spune că a fost rănit în război și că nu-i cu mintea întreagă. După cât se pare, nu-i răspunzător de faptele lui. Proprietarul iahtului debarcase probabil ca să cumpere niște vin de la pivnițele lui Köche și să-i ceară puțină gheață. *Frau* Clandon-Hartley a recunoscut în el un vechi prieten. Asta a fost tot. Bietul maior a înțeles însă lucrurile pe dos.

Cei doi își văzură apoi de drum, ducându-se sus la hotel.

— Ce a spus? întrebă curios Skelton.

— A spus, după explicațiile doamnei Clandon-Hartley, că maiorul a fost grav rănit în timpul războiului și că nu-i în toate mințile.

Un moment se așternu tăcerea. Apoi, am văzut cum fata își încrețește fruntea, gînditoare:

— Știți, zise ea, fără să se adreseze în mod special unuia dintre noi. Nu prea îmi vine să cred că-i adevărat.

Fratele ei pufni cam nerăbdător.

— În sfîrșit, să uităm de toată această chestiune. Ce vreți să beți, domnule Vadassy? Dubonnet sec? Bine. În total trei. Să tragem la sorți care dintre noi le aduce.

Am pierdut.

Pe cînd mă duceam sus ca să comand băuturile, l-am văzut pe domnul Duclos discutînd agitat cu Köche. Îi demonstra cum se aplică un pumn în bărbie.

CAPITOLUL 9

Familia Clandon-Hartley n-a coborît la masa de seară. Îmi stîrniseră interesul, chiar fără să vreau. Aşadar, doamna Clandon-Hartley era italiancă! Asta explica multe. Explica în primul rînd cuvîntul „*apperitivo*”, de care se folosisese maiorul vorbind cu mine cu o seară mai înainte. Explica tăcerea aproape respingătoare a soţiei lui. Era probabil foarte timidă atunci cînd vorbea engleza ei stricată. Explica spusele maiorului că „nevastă-mea este puţin cam religioasă”. Explica felul ei de a fi atît de puţin englezesc. Şi Clandon-Hartley părea într-adevăr să fie un om şocat de explozia unei bombe, nefiind răspunzător de faptele sale. Mi-am reamintit de îndoielile domnişoarei Mary Skelton cu privire la acest lucru. Într-adevăr, dacă povestea lor despre incidentul petrecut pe plajă ar fi fost exactă, şi eu înclinam să mă îndoiesc. Se părea că a fost vorba de ceva mai grav decît un simplu acces de nervi. Toată această chestiune nu mă privea însă. Aveam lucruri mai importante la care trebuia să mă gîndesc. Păţania asta regretabilă a familiei Clandon-Hartley contribuia ca Skeltonii să nu-mi fie, din punctul meu de vedere, de niciun folos. Avusese deci loc un adevărat „du-te-vino”. Cred că

toate acestea se petrecuseră în timpul cît am fost în sat. Nu mai speram nimic.

Cina se terminase aproape, cînd Köche veni pe terasă și ne anunță că se aranjase o masă de ping-pong sub pomii din grădină și că oaspeții erau invitați s-o folosească. Cînd mi-am încheiat și eu masa, am înțeles din comentarii că invitația fusese acceptată. M-am dus și eu într-acolo.

O lampă electrică, instalată în crengile copacilor, deasupra mesei verzi, reflecta o lumină puternică pe fețele jucătorilor. Aceștia erau Skelton și francezul Roux. Șezînd pe niște stînci artificiale, domnișoara Martin și Mary Skelton îi priveau cum joacă.

Roux juca înclinîndu-se într-o atitudine de concentrare îndîrjită, iar ochii lui holbați, fixați asupra mingii, păreau ca țintesc spre o bombă gata să explodeze. Sărea mereu, cînd într-o parte, cînd într-alta. În contrast cu el, jocul liniștit și domol al lui Skelton dădea impresia de vlăguit și inefficient. Am observat totuși că, după cît se părea, Skelton cîștiga cele mai multe puncte. Domnișoara Martin nu căuta deloc să-și ascundă supărarea, izbucnind în exclamații disperate ori de cîte ori Skelton cîștiga un punct. În schimb, o victorie a lui Roux era primită cu nespusă bucurie. Vedeam cum Mary Skelton o privea cu interes și făcea haz.

Jocul se termină. Domnișoara Martin îi aruncă o privire malițioasă lui Skelton și șterse cu batista fruntea transpirată a iubitului ei. Am auzit-o asigurîndu-l că ghinionul lui la joc nu avea nicio influență asupra afecțiunii ce-i purta ea.

— Ce ziceți, facem o partidă? mi se adresă Skelton.

Înainte de a-i răspunde însă, Roux sări la capătul celălalt al mesei, gesticulînd cu paleta și anunțînd, cu un zîmbet ușor, că voia să-și ia revanșa.

— Ce spune? bombăni Skelton.

— Spune că vrea să-și ia revanșa.

— Oh, în ordine. Îi făcu semn cu ochii că acceptă. Aș dori să și-o ia.

Începură din nou jocul. M-am așezat alături de Mary Skelton.

— Cum se explică, întrebă ea, că nu pot să înțeleg un cuvînt din tot ce spune francezul ăsta? Pare să aibă un accent foarte ciudat.

— Probabil că-i provensal. Chiar parizienii nu pot înțelege franceza vorbită de un provensal.

— Atunci, asta mă consolează. Știți, dacă mai continuă să joace mult, cred că o să-i sară ochii din orbite.

Am uitat ce i-am răspuns, deoarece mă căzneau, pentru propria curiozitate, să identific accentul lui Roux. Mai auzisem unul la fel și chiar acum de curînd. Îl cunoșteam tot atît de bine pe cît îmi cunosc numele. Un strigăt mai puternic de bucurie al domnișoarei Martin îmi atrase din nou atenția asupra jocului.

— Dacă vrea, Warren poate să piardă o partidă în mod foarte convingător, zise fata. Mă lasă uneori să câștig cîte o partidă și eu am impresia că am câștigat-o jucînd bine.

Warren fu destul de convingător, pierzînd partida cu o diferență infimă de puncte, cu toate că a trebuit să arbitreze o discuție vie iscată între Roux și domnul Duclos, care apăruse în scenă tocmai la jumătatea meciului, stăruind să marcheze scorul. Domnișoara Martin jubilă și sărută lobul urechii lui Roux.

— Știți, murmură Skelton, bătrînul ăsta, nu știu cum îl cheamă, cu barba albă, e o catastrofă. L-am prins trișînd la biliardul rusesc, dar nu mi-am închipuit că va merge pînă într-acolo, încît să falsifice scorurile meciurilor de ping-pong jucate de alții. Am ținut chiar eu socoteala. Aveam cinci puncte, și nu două. Dacă am mai fi continuat, ar fi câștigat el

partida în locul meu. S-ar putea să sufere de un fel de cleptomanie inversată.

Persoana care forma obiectul acestor comentarii întrebă amabil:

— Dar unde sînt, oare, în seara asta maiorul englez și soția lui? De ce nu joacă și ei ping-pong? Maiorul trebuie să fie un adversar formidabil.

— Prost și nebun bătrîn! exclamă Mary Skelton.

Domnul Duclos o privea, cu fața radiind de bucurie.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ține-ți gura, se răsti fratele ei, s-ar putea să te înțeleagă.

Domnișoara Martin, cu cunoștințele ei vagi de engleză, dîndu-și seama că se vorbește englezește, îi zise O Kay* și How do you do?† lui Roux, care se prefăcu că rîde și o răsplăti cu un sărut pe ceafă. Nimeni nu înțelese, evident, nimic. Domnul Duclos mă ținu de vorbă și începu să discute împlinirea de pe plajă.

— Nimeni n-ar fi crezut, zise el, că în ofițerul ăsta rece există atîta patimă, atîta dragoste pentru italianca asta, soția lui. Dar așa sînt englezii, în aparență reci și preocupați de afacerile lor. Unii cred că englezii se ocupă mai mult de afaceri. Dar cine știe ce zace în ei! Se încruntă. Am văzut multe în viață, dar nimeni nu-i poate înțelege pe englezi sau pe americani. Sînt de nepătruns. Își mîngîie barba. A fost o lovitură frumoasă și zgomotul curios pe care l-a scos italianul a produs o mare satisfacție. Drept în bărbie. Italianul a căzut ca o piatră.

— Eu am aflat că lovitură i-a fost aplicată în stomac. Se uită la mine fix.

* În ordine. (engl.) (n. tr.)

† Ce mai faceți? (engl.) (n. tr.)

— Și în bărbie, *monsieur*, și în bărbie. Două lovituri minunate.

Roux, care asculta, interveni:

— N-a fost niciun fel de lovitură, zise hotărîtor. Maiorul englez a folosit jiu-jitsu. L-am urmărit de aproape. Eu însumi cunosc acest fel de luptă.

Monsieur Duclos își puse ochelarii pe nas și îl privi amenințător:

— A fost o directă în bărbie, *monsieur*, zise el cu severitate.

Roux ridică mâinile în sus. Ochii holbați îi ieșeau din orbite. Țipă:

— N-ați avut posibilitatea să vedeți, zise el brusc. Se întoarse apoi spre domnișoara Martin. Tu ai văzut, *ma petite**, nu-i așa? Vederea ta e perfectă. Tu nu porți ochelari ca să vezi lucrurile confuz, așa cum le vede acest domn bătrîn de aici. A fost fără îndoială o figură de jiu-jitsu, nu-i așa?

— *Oui, chéri*.†

Îi trimise o sărutare din vârful degetelor.

— Poftim, vedeți! zise batjocoritor Roux.

— A fost o lovitură în bărbie, fără doar și poate! Ochelarii domnului Duclos tremurau de mînie.

— Nicidecum, zise Roux cu glas sălbatic. Priviți.

Se întoarse spre mine, mă apucă deodată de încheietura mîinii stîngi și mă trase. Instinctiv, m-am dat îndărăt. În momentul următor, mi-am dat seama că sînt gata să cad. Roux mă apucă de celălalt braț și mă sprijini. În strînsoarea lui, am simțit o forță uimitoare. Mi-am dat seama cum corpul său subțire și flexibil a devenit brusc rigid. Apoi, m-am pomenit din nou în picioare.

— Vedeți, strigă cu o voce stridentă. Asta a fost o figură

* Micuța mea. (fr.) (n. tr.)

† Da, dragul meu. (fr.) (n. tr.)

de jiu-jitsu. Totul se rezumă la o simplă mișcare. Aș fi putut să-i aplic domnului de aici aceeași figură pe care i-a aplicat-o maiorul englez omului de pe iaht.

Domnul Duclos se ridică în picioare și se înclină:

— O demonstrație interesantă, *monsieur*, dar inutilă. Am vederea perfectă. A fost o directă în bărbie.

Se înclină din nou și-și îndreptă pașii spre hotel. Roux rîse batjocoritor în urma lui și-și pocni degetele.

— Bătrînul ăsta e un cretin, zise el cu dispreț. Fiindcă noi ne prefacem că nu observăm cînd trișează, crede că nu vedem nimic.

Am zîmbit discret. Domnișoara Martin începu să-l laude pentru modul cum s-a descurcat în această situație. Cei doi Skeltoni începuseră o partidă de ping-pong. M-am îndreptat spre terasa de jos.

De după perdeaua de întuneric a pomilor, am văzut două figuri aplecîndu-se peste parapet. Era maiorul cu nevastă-sa. Cînd pașii mei scîrțîiră pe pietrișul cărării, el întoarse capul. L-am auzit șoptindu-i ceva, apoi se îndepărtară. Un moment sau două am rămas locului, ascultînd cum li se pierdeau încet pașii, pe cînd urcau în susul potecii. După aceea, cînd mă pregăteam să mă îndrept spre locul unde stătuseră ei, am văzut licărirea unei pipe, în beznă, aproape de pomi. Pornii într-acolo.

— Bună seara, *Herr* Heinberger.

— Bună seara.

— Nu v-ar face plăcere să jucăm o partidă de biliard rusesc?

O ploaie de scînteii se răspîndi cînd își ciocăni pipa de marginea scaunului.

— Nu, mulțumesc.

Dintr-un motiv ce nu mi-l puteam lămuri, inima începu să-mi bată mai tare. Pe buze îmi veneau cuvinte și fraze.

Aveam o dorință copleșitoare să dau drumul bănuielilor ce mă obsedau, să-l demasc pe acest om care sta aici în întuneric, pe acest spion invizibil. „Hoț! Spion!” Eram gata să-i strig aceste cuvinte. Simțeam că tremur. Am deschis gura și buzele mi se mișcară. Apoi, pe neașteptate, pe cînd aprinse un chibrit, am văzut în pîlpîirea luminii galbene fața lui fină, trasă, ciudat de dramatică.

Ridică chibritul ca să-și aprindă pipa, apropiind flacăra de ea. Chibritul pîlpîi de două ori și se stinse. Își mișcă pipa aprinsă cu un anumit gest.

— De ce nu luați loc, *Herr Vadassy*? Uite, acolo-i un scaun.

Într-adevăr, stăteam ca un gură-cască și un prost, privindu-l. M-am așezat pe scaun, simțindu-mă ca și cum tocmai aș fi scăpat să nu fiu călcat de o mașină și aceasta datorită mai curînd îndemînării șoferului decît agilității mele. Neavînd nimic altceva de spus, l-am întrebat dacă aflase despre incidentul petrecut cu perechea de englezi pe plajă.

— Da, am aflat. Se opri. Se spune că englezul ar fi cam dezechilibrat.

— Credeți că este adevărat?

— Nu în mod absolut. Se pune însă întrebarea în ce măsură a fost provocat. Chiar și un dement nu devine violent decît dacă este ațîțat. Din nou se opri. Violența, continuă el, este ceva foarte urît. Un om cu mintea normală este înzestrat cu un mecanism extraordinar de complicat, care îl oprește să recurgă la violență. Dar puterea acestui mecanism variază în raport cu diferitele civilizații. La popoarele occidentale, este mai puțin marcantă decît la cele orientale. Desigur, nu vorbesc despre război. În cazul acesta, mai contribuie și alți factori. Indianul este un bun exemplu ca să illustreze ceea ce doresc să spun. În India Britanică, numărul tentativelor de asasinare a funcționarilor de stat este în mod firesc foarte mare. Faptul interesant este însă numărul foarte ridicat al

atentatelor care n-au izbutit. Nu din cauză că indienii sînt foarte proști trăgători; ci din pricina instinctului lor de a nu practica violența; în momentul crucial, ei sînt imobilizați, abținîndu-se de a deveni asasini. Am avut odată ocazia să vorbesc cu un comunist din Bengal despre acest lucru. El mi-a spus că un indian cu inima plină de ură și cu un revolver bun ar putea să-l omoare pe reprezentantul local al asupritorilor săi. Ar putea chiar să scape neprins, ar putea să rămînă neobservat de mulțime în momentul cînd dușmanul s-ar apropia și el ar ridica revolverul ca să tragă. Funcționarul de stat ar fi la discreția lui. Dar tocmai în clipa aceea indianul va ezita. Nu-l va mai vedea pe asupritorul pe care îl urăște, ci va vedea un om. Va șovăi, scopul său va fi zădărnicit și, în clipa următoare, va fi împușcat de gărzi. Un neamț sau un francez, sau un englez, îmboldit de ură, ar fi tras și ar fi împușcat direct.

— Și ce imbold de ură credeți că l-a făcut pe maiorul Clandon-Hartley să-i dea un pumn italianului drept în stomac?

— S-ar putea, zise el, cu oarecare nerăbdare, ca maiorul să nu-l poată suferi pe omul acela. Se sculă în picioare. Vă rog să mă scuzați, trebuie să scriu cîteva scrisori urgente.

Plecă. Un timp oarecare rămasei pe scaun, căzut pe gînduri. Nu mă gîndeam la maiorul Clandon-Hartley, ci la indianul domnului Schimler. „Nu-l va mai vedea pe asupritorul pe care-l urăște, ci va vedea un om.” Simțeam un imbold de simpatie pentru acel indian. Dar cu asta nu se termina, deoarece „în clipa următoare va fi împușcat de gărzi”. Toată povestea încăpea într-o coajă de nucă. Să te temi și să fii ucis. Sau, fie că te temi, fie că nu, tot ești ucis? Da, ești ucis. Binele nu triumfă. Răul nu triumfă. Ambele, odată rezolvate, se distrug reciproc și creează un nou rău, un nou bine, care la rîndul lor se răpun unul pe celălalt. Contradicția

esențială. „Contradicția este izvorul întregii mișcări și al vitalității.” Ah, aceasta a fost maxima lui Schimler. M-am încruntat în întuneric. Dacă aş fi acordat mai multă atenție acțiunilor lui Schimler și mai puțină spuselor sale, poate că aş fi ajuns la oarecare rezultate.

Am pornit spre casă. Sala de corespondență era goală. Astfel se explicau „scrisorile urgente” ale lui Schimlet? Când străbăteam salonul hotelului trecui pe lângă doamna Köche, care ducea un teanc de lenjerie. I-am spus:

— Bună seara!

— Bună seara, *monsieur*. L-ați văzut pe soțul meu? Nu? Cu siguranță că joacă ping-pong. Așa-i în lumea asta, cei deștepți își petrec zilele plăcut, iar cei proști robotesc ca niște sclavi în spatele scenei. Dar cineva trebuie să muncească. La „Réserve”, munca-i lăsată pe seama femeilor.

Dispăru, urcându-se pe scări și strigînd cu glas ascutit:

— Marie!

Trecui prin salonul gol spre terasa de sus.

Domnul Duclos stătea la o masă lângă balustradă, avînd un Pernod în față și fumînd o țigară. Mă văzu, se sculă și se înclină.

— Ah, *monsieur*, vă rog să mă scuzați că v-am părăsit pe toți așa de brusc. De altfel, era imposibil să mai rămîn acolo ca să fiu insultat.

— Înțeleg și simpatizez cu dumneavoastră, *monsieur*.

Se înclină din nou.

— Nu vreți să luați o băutură, *monsieur*? Eu am un Pernod.

— Vă mulțumesc, pentru mine un vermut cu lămîie.

Sună să vină chelnerul și-mi oferi o țigară, pe care am acceptat-o.

— Deși sînt în vîrstă, zise el, pe cînd își turna puțină apă în pahar, sînt un om mîndru. Foarte mîndru. Se opri, ca să mai ia o bucată de gheață. Nu prea înțelegeam de ce mîndria

trebuie să scadă cu vremea, dar, din fericire, continuă, înainte ca eu să-i spun aceasta. Deși sînt om în vîrstă, repetă el, l-aș fi lovit pe Roux, dacă nu mă reținea prezența doamnelor.

— Ați adoptat poziția cea mai demnă cu putință, l-am asigurat eu.

Își mîngîie barba.

— Îmi pare bine că vedeți astfel lucrurile, *monsieur*. Dar e greu pentru un om mîndru să-și înfrîneze supărarea în astfel de împrejurări. Cînd eram student, m-am bătut în duel. Adversarul a pus cuvîntul meu la îndoială. L-am lovit. M-a provocat. Ne-am bătut. Prietenii noștri au aranjat lucrurile.

Reamintindu-și toate acestea, oftă:

— O dimineată friguroasă de noiembrie; era atît de frig, încît mîinile mi se învînețiseră și mi înțepeniseră. E curios cum îl pot supăra pe un om astfel de fleacuri. Am luat o trăsură ca să ne ducă la locul de întîlnire. Prietenul meu voia să mergem pe jos, deoarece niciunul dintre noi n-avea bani să plătească trăsura. Dar am insistat. Dacă urma să fiu omorît, n-avea niciun fel de importanță. Dacă n-aș fi fost omorît, consolarea ar fi fost atît de mare, încît n-avea să-mi mai pese de cheltuială. Ne-am hotărît deci să luăm o trăsură. Dar cu toate acestea mă îngrijorau mîinile mele reci. Deși le-am băgat în buzunar, erau totuși reci ca gheața. Mi-era teamă să le vîr la subsuoară, ca nu cumva prietenul meu să-și închipuie, din cauza poziției mele ghemuite, că mi-ar fi teamă. Am încercat să-mi vîr mîinile sub mine, dar pielea scaunelor era netedă și lucioasă și chiar și mai rece. Îmi concentrasem toate gîndurile asupra mîinilor mele. Și știți de ce?

Am clătinat din cap. Ochii îi clipeau în dosul ochelarilor.

— Fiindcă, în primul rînd, mi-era teamă că n-am să fiu în stare să trag drept ca să-mi nimeresc adversarul. În al doilea rînd, dacă mîinile lui ar fi fost tot așa de reci ca ale mele, putea să aibă norocul să mă nimerască.

Am zîmbit.

— Cred, *monsieur*, că pînă la urmă totul s-a terminat cu bine.

— Perfect! N-am nimerit nici unul, nici altul. Nu numai atît. Dar eram cît pe-acî să ne-mpușcăm secunzii. Rînji. Am rîs de multe ori amintindu-ne asta. El este acum proprietarul fabricii vecine cu a mea. Are cinci sute de muncitori. Eu, în schimb, am șapte sute treizeci. El construiește mașini. Eu confecționez lăzi de ambalaj.

Sosi chelnerul.

— Un vermut cu lămîie pentru domnul.

Eram uimit. Cineva, Skelton sau maiorul, îmi spusese că domnul Duclos avea o fabrică de cutii de conserve. Poate că am înțeles greșit.

— Trăim timpuri grele, repeta el întruna. Salariile cresc, prețurile cresc. În momentul următor, prețurile scad, și totuși salariile trebuie să crească. Mă văd forțat să reduc salariile. Ce se întîmplă? Muncitorii mei intră în grevă. Unii sînt angajații mei de mai mulți ani. Îi cunosc pe nume și, cînd trec prin fabrică, îi salut. Apoi agitatorii, comuniști, se bagă între ei, instigîndu-i împotriva mea. Oamenii mei intră în grevă. Ce credeți că am făcut?

Chelnerul sosind cu băutura mea, mă scuti de obligația de a-i răspunde.

— Ce-am făcut? M-am așezat mai bine să mă gîndesc. De ce oare oamenii mei s-au ridicat împotriva mea? De ce? Răspunsul a fost: ignoranța. Bieții oameni n-au înțeles, n-au știut. M-am hotărît să-i adun laolaltă, să le explic, să le explic simplul adevăr. Eu, papa Duclos, trebuia să le explic. Se cerea curaj, deoarece cei tineri nu mă cunoșteau așa de bine ca cei vîrstnici, iar agitatorii își îndepliniseră bine misiunea.

Monsieur Duclos sorbi din Pernodul lui.

— I-am înfruntat, continuă el cu un ton dramatic, stînd

pe treptele fabricii, am ridicat mîna, cerînd să se facă liniște. Ei au tăcut. Copiii mei! am spus, voi doriți salarii mai mari! Ei aclamau. Am ridicat iarăși mîna ca să-i fac să tacă. Am vorbit din nou: Copiii mei. Dați-mi voie să vă spun ce se va întîmpla dacă voi face asta. Apoi veți putea să alegeți singuri! Se auzi un murmur, apoi se făcu din nou tăcere. M-am simțit inspirat. Prețurile scad, am continuat eu. Prețurile sînt în curs de scădere. Dacă aș mări salariile voastre, prețurile întreprinderii Duclos ar trebui să fie mai mari decît cele ale concurenților. Vom pierde comenzile. Mulți dintre voi nu vor mai avea de lucru. Doriți asta? Se auziră strigăte: „Nu!” Unii dintre agitatori, în ignoranța lor, strigau că trebuie reduse beneficiile. Dar cum să le explici unor astfel de imbecili că trebuie plătite dobînzile la investiții, că, dacă nu există profituri, afacerea stagnează? N-am ținut seama de aceste intervenții. Am continuat să le vorbesc despre dragostea ce le-o port, despre răspunderea ce-mi revine pentru bunăstarea lor, cît de mult bine le doresc tuturor, despre modul cum trebuie să cooperăm pentru binele nostru și pentru Franța. Trebuie ca noi toți – am zis – să facem sacrificii pentru binele comun. Am apelat la ei ca să accepte o reducere a salariilor cu resemnare și cu hotărîrea de a munci cu mai multă rîvnă. Cînd am terminat, am fost aplaudat, iar muncitorii mai în vîrstă s-au declarat toți de acord să se înapoieze la lucru. Era un moment măreț. Am plîns de bucurie.

Ochii îi străluceau prin ochelari.

— După cum spuneți, a fost un moment înălțător, am răspuns cu tact. Dar credeți oare că-i chiar așa de simplu? Dacă salariile scad, nu scad oare și prețurile în același raport, prin simplul fapt că oamenii dispun de mai puțini bani de cheltuială?

El ridică din umeri.

— Există însă, continuă vag, anumite legi economice, de

care nu-i deloc înțelept să se atingă cineva. Dacă salariile cresc peste nivelul lor firesc, echilibrul delicat al sistemului este dat peste cap. Nu trebuie să vă plictisesc însă cu astfel de teorii. În fabrica mea, eu sînt un om de afaceri vigilant, hotărît, puternic. Acum mă aflu în vacanță. Pentru moment, marile mele răspunderi sînt date la o parte. Sînt mulțumit să-mi liniștesc mintea obosită contemplînd stelele. Își lăasă capul și privi spre stele. Ce frumusețe! murmură el plin de admirație. Ce grandoare! Și cîte... cîte! Formidabil!

Mă privi din nou.

— Sînt foarte sensibil la frumusețe, continuă el. Își îndreptă atenția spre pahar, diluă din nou conținutul cu puțină apă și-l goli. Apoi se uită la ceas și se sculă.

— *Monsieur*, zise, sînt orele zece și jumătate. Sînt bătrîn. Mi-a făcut o deosebită plăcere discuția noastră. Acum, cu permisiunea dumneavoastră, mă voi retrage să mă culc. Noapte bună.

Se înclină, îmi întinse mîna, își puse ochelarii în buzunar și plecă cu un pas cam nesigur spre camera sa. De-abia atunci m-a fulgerat bănuiala că poate domnul Duclos băuse în seara aceea mai mult decît un pahar de Pernod.

Un timp oarecare am mai rămas în sala mare a hotelului și am citit un număr din „Gringoire”, vechi de două săptămîni. Apoi plictisit de lectură, am ieșit în grădină să-i caut pe americani.

Masa de ping-pong era părăsită, doar lumina se mai reflecta pe ea. Paletele erau așezate una peste alta, iar între mînerile lor zăcea o minge stricată. Am luat mingea și am azvîrlit-o pe masă. Răsună ciudat, a spart. Pe cînd o puneam la loc între palete, am auzit niște pași pe undeva prin apropiere. M-am întors, așteptînd să văd pe cineva. Întunericul, dincolo de locul luminat din jurul mesei, era opac. Chiar de ar fi fost cineva acolo, bărbat sau femeie, nu aş

fi putut să-l deslușesc. Ascultam, dar nu mai auzeam niciun sunet. Oricine ar fi fost, trebuie să fi trecut. M-am hotărât să cobor la nișa de pe terasa de jos.

Mi-am croit drum printre arbuști spre cărare și am început să cobor. Aproape că ajunseseam la trepte și puteam desluși, din cînd în cînd, printre chiparoși, o fișie îngustă de cer albastru închis, spuzit de stele, cînd se întîmplă ce s-a întîmplat.

În stînga mea se auzi un foșnet ușor printre arbuști. M-am întors să văd. În clipa următoare, ceva mă lovi în ceafă.

Nu cred că mi-am pierdut într-adevăr cunoștința, dar singurul lucru de care mi-am dat seama cît de cît coerent e că mă aflam trîntit cu fața în jos, în mijlocul cărării, și că cineva îmi ținea umerii fixați pe pămînt cu o forță considerabilă. Vedeam stele verzi în fața ochilor, iar urechile îmi vîjîiau. Cu tot vîjîitul urechilor, mai auzeam însă zgomotul respirației accelerate a celui ce mă ataca și am simțit cum mîinile lui îmi scotoceau prin buzunare.

Înainte ca mintea mea buimăcită să realizeze ce s-a întîmplat, toată povestea se și terminase. Presiunea asupra umerilor slăbi brusc; am auzit scîrțîitul unor pantofi, după aceea se făcu liniște.

Timp de cîteva minute, am rămas culcat în locul unde mă aflam, strîngîndu-mi capul în mîini, pradă unor valuri de durere amețitoare. Apoi, pe măsură ce aceste valuri se transformară într-un dîrdîit constant, am fost în stare să mă ridic încet în picioare și să aprind un chibrit. Portofelul meu zăcea pe jos deschis. Nu conținea decît bani și cîteva hîrtii fără valoare. Nu mi se luase nimic.

Am pornit-o pe jos, spre casă. De două ori mă apucă amețea, fiind silit să mă opresc și să aștept ca să-mi treacă accesul, dar cu toate acestea, am ajuns în cameră fără ajutorul cuiva, fără să mă întîlnesc cu cineva.

M-am trîntit în pat oftînd. Uşurarea de a-mi odihni capul pe o pernă moale era aproape dureroasă.

Poate să fi fost efectul unui şoc întîrziat sau să fi fost la mijloc oboseala, dar n-a trecut niciun minut şi am şi adormit. Inconsecvenţa ultimului meu gînd conştient mă face să cred că era vorba de un şoc.

„Trebuie să-mi amintesc, continuam să-mi spun, să-i povestesc lui Beghin că doamna Clandon-Hartley este italiancă.”

CAPITOLUL 10

Privind în urmă la aceste prime douăzeci și patru de ore, mi se pare că e ca și cum aș privi scena unui teatru prin partea opusă a unui binoclu. Oamenii se văd mișcându-se, dar fețele lor sînt prea mici ca să fie deslușite.

Trebuie să întorc binoclul pe cealaltă parte ca să văd normal. Și totuși, cînd încerc să fac acest lucru, figurile par șterse și marginile deformate. Ca să zic așa, numai uitîndu-mă pe rînd la cîte o parte a scenei pot să văd lucrurile limpede. Desigur, acum îmi dau seama că am pierdut complet simțul proporției, întotdeauna e ușor să înțelegi aceasta ulterior. Lucru remarcabil este că în ziua următoare n-am pierdut complet contactul cu realitatea. A fost, ca să nu folosesc o expresie exagerată, o zi fantastică. Prima notă de fantezie a fost adusă tocmai de maiorul Clandon-Hartley. Am întîrziat la micul dejun și pe terasă nu se aflau decît soții Vogel.

Aveam la ceafă o umflătură cît o ghiulea de tun.

Deși era nespus de dureroasă, era foarte moale și zvîcnea ori de cîte ori mergeam și tocurele atingeau pămîntul.

M-am îndreptat foarte încet spre terasă și m-am așezat. Soții Vogel tocmai se sculasera și se pregăteau să plece. Mă

priviră radioși și veniră spre mine. Ne-am dat bună dimineța. Apoi domnul Vogel deschise focul zilei.

— Ați aflat, zise el, că maiorul englez și soția lui pleacă? Am simțit cum îmi zvîcnește capul îngrozitor.

— Când?

— Nu știm. Domnul Duclos a adus știrea. El este foarte bine informat. Cred că-i cel mai bun lucru. Vreau să spun că este cel mai bun lucru ca englezii să plece. S-or fi ivit oarecare dificultăți în urma incidentului de ieri. Sper că vă vom vedea pe plajă în dimineța asta? Domnul Vogel făcu semn cu mîna. Domnișoara americană se și află acolo jos.

Am răspuns cam vag și ei își văzură de drum. S-a întîmplat tocmai lucrul de care mă temeam cel mai mult. Nu că ar fi existat cea mai îndepărtată posibilitate ca maiorul Clandon să fie un spion. Ar fi fost ceva prea absurd. Și totuși, rămînea faptul că doamna Clandon-Hartley era italiancă. M-am dus înapoi cu gîndul la camera comisarului și la întrebările stăruitoare ale lui Beghin despre relațiile mele italiene. Nu părea posibil, dar...

Nu mai aveam de făcut decît un singur lucru: să-i telefonez imediat lui Beghin. Am înghițit la repezeală cafeaua și am străbătut sala mare a hotelului, îndreptîndu-mă spre șoseaua carosabilă. Nici n-am apucat să ajung la jumătatea aleii, cînd deodată îl văzui pe maior. Venea spre mine, prin deschizătura dintre copacii care creșteau pe marginea drumului ce ducea în grădină. După toate aparențele, dorea să mă oprească.

— Te-am căutat peste tot, Vadassy, mă întîmpină el de la o distanță de unde îi puteam auzi vocea.

M-am oprit și el veni spre mine. Își domoli puțin glasul și mi șopti cam pe furiș:

— Dacă nu ești prea ocupat acum, aș avea să-ți spun ceva între patru ochi.

Trebuie să mărturisesc că, în ciuda evidentei stupidități a ideii, primul lucru ce-mi trecu prin minte fu gîndul că maiorul îmi va mărturisi că-i spion. Am șovăit un moment, apoi m-am înclinat formal.

— Desigur, domnule maior. Sînt la dispoziția dumneavoastră.

Fără să spună un cuvînt, mă conduse înapoi spre hotel și am intrat în sala de corespondență. Trase un scaun spre mine.

— Scaunele astea blestemate nu sînt deloc comode, zise el scuzîndu-se. Totuși, sînt mai bune decît acelea din sala mare.

Nu era adevărat. Evident alesese sala de corespondență deoarece, ca de obicei, era goală. Ne-am așezat.

— Regret că nu pot să-ți ofer o țigară, spuse el. Nu fumez. Jena lui era penibilă. Am aprins una dintre țigările mele. Se aplecă înainte pe scaunul său, încleștîndu-și și descleștîndu-și mereu mîinile. Ținea ochii ațintiți în podea.

— Ascultă, Vadassy, zise el brusc, am vrut să am o convorbire cu dumneata pentru un motiv cu totul special.

Se opri. Eu așteptam privindu-mi vîrful țigării. În liniștea ce domnea puteam auzi tic-tacul ceasului de pe cămin.

— N-ai fost ieri după-amiază pe plajă, nu-i așa? mă întrebă pe neașteptate.

— Nu.

— Mi-am închipuit că n-ai fost. Nu-mi aminteam să te fi văzut. Tot șovăia, încurcîndu-se în cuvinte. Probabil că ai aflat despre cele întîmplate acolo. Mi-e teamă că mi-am ieșit din fire. Un lucru foarte neplăcut.

— Da, am auzit ceva despre asta.

— Bănuiam că ai auzit. Nu poți să te aștepți ca oamenii să nu vorbească despre așa ceva.

Se opri din nou. Am început să fiu curios, întrebîndu-mă cînd va ajunge la subiect. Deodată, înălță capul și mă privi drept în ochi.

— Lumea spune că sînt nebun, nu-i așa, că nu sînt răspunzător de faptele mele?

Această întrebare mă luă prin surprindere. Nu știam ce să-i răspund. Simții că roșesc.

— Poftim?

El zîmbi ușor.

— Îmi pare rău că trebuie să te plictisesc cu toate acestea, dar trebuie să știu cum stau lucrurile. Citesc pe fața dumitale că răspunsul este „da”. Ei bine, despre asta voiam să-ți vorbesc, despre asta și încă despre ceva.

— Oh, înțeleg.

Am încercat să dau răspunsului un caracter incidental, ca și cum eram obișnuit cu oamenii care-mi explicau motivul pentru care ceilalți îi considerau nebuni. Părea că nu ascultă.

— Știu, zise el, că-i cît se poate de urît să-ți dezvălui intimitățile în fața unor străini, adică în fața unor oameni pe care de-abia i-ai cunoscut, dar am un motiv bine întemeiat. Vezi, Vadassy, ești singura persoană cu care pot vorbi aici. Mă privi cam posomorît. Sper că nu mi-o vei lua în nume de rău.

I-am răspuns, mirîndu-mă ce Dumnezeu avea să-mi spună, că nu i-o voi lua în nume de rău.

— Îmi pare bine că ai răspuns astfel, continuă el, străinii aceștia blestemați... Se opri, dîndu-și seama evident că o astfel de expresie era nepotrivită. Vezi, domnule Vadassy, e vorba despre soția mea.

Se opri din nou. Povestea începuse să mă cam plictisească.

— Ce-ar fi, am sugerat eu, să vă bizuiți pe toată bunăvoința mea și să-mi spuneți ceea ce aveți de spus. Nu trebuie să uitați că eu n-am nici cea mai vagă idee despre ce-i vorba.

Se roși la față. Această sugestie îl făcu să-și amintească de manierele lui milităroase.

— Ai dreptate. N-are niciun sens să ocolesc lucrurile. N-

aș fi stat aici, făcându-te să-ți pierzi timpul, dacă n-ar fi existat un motiv. Să dăm cărțile pe față. Am să-ți istorisesc întreaga poveste. Apoi ai să poți judeca singur. Nu vreau deloc să-ți faci o idee greșită. Își lăsă pumnul în palma celeilalte mîini. Am să dau cărțile pe față, repetă el. Mi-am cunoscut soția la începutul anului 1918 la Roma.

Se opri, și-mi era teamă că vor mai urma alte șovăieli, dar de astă-dată continuă:

— Era tocmai după ce italienii s-au repleat la Caporetto, retrăgîndu-se peste Piave. Eu fusesem transferat la statul-major ca aghiotant pe lîngă un general de divizie. Ca să-ți spun, ministerele de război britanic și francez erau foarte îngrijorate în legătură cu situația italienilor. Mai toată lumea credea că obiectivul austriecilor era regiunea industrială din jurul orașului Milano; dar existau zvonuri, și unele chiar stăruitoare, că statul-major general austro-german nu ar fi transferat un număr atît de important de trupe de pe frontul de vest doar în scopul ăsta și că planul lor real se rezuma la acoperirea flancului dinspre frontiera cu Elveția prin cîmpia de nord a Italiei, avînd ca obiectiv Lyonul. Un fel de *Drang nach Westen**.

Se cam poticni cu germana lui.

— Oricum, atît noi, cît și francezii am trimis tunuri și trupe în Italia ca să împiedicăm prăbușirea frontului și cîtiva dintre noi am fost angajați acolo ca să punem lucrurile la punct. Întîi am stat la Pisa. Sistemul feroviar era într-o debandadă de nedescris. Desigur, nu știam mare lucru despre căile ferate, dar era cu mine un soldat care avusese oarecare

* Expansiune spre Apus (*germ.*). Este reluată una dintre lozincile imperialismului german și ale hitlerismului *Drang nach Osten* – extindere spre Răsărit, pe care autorul o aplică aici în cealaltă direcție a continentului european. (n. tr.)

experiență civilă în Anglia și împreună ne descurcam strașnic. Spre sfârșitul anului 1918, am fost trimis la Roma.

Ai fost vreodată iarna la Roma? Nu-i deloc neplăcut. Pe atunci, exista acolo o colonie destul de mare de britanici, dar care, în cea mai mare parte, era alcătuită din militari. O parte din îndatorirea noastră era să intrăm în relații cu italienii și să ne împrietenim cu ei. Pentru o nimica toată ar fi făcut pace cu noi. Ei bine, eram acolo de câteva luni când am avut un mic ghinion. Știți, unii ofițeri de cavalerie italieni sînt călăreți minunați, aș putea spune chiar cam nebuni. La fel sînt și caii lor. Oricum, ieșisem la o mică plimbare într-o zi, cu unul dintre tipii ăștia, la una dintre cursele de galop. Cu această ocazie, el își îndemnă calul să facă o săritură, pe care eu n-aș fi îndrăznit s-o încerc nici măcar călărind un cîștigător de mare premiu. Calul meu încercă să-l urmeze și am fost în asemenea hal trîntit, încît m-am ales cu o fractură la picior și cu câteva coaste rupte. Locuiam pe atunci la hotel și, cum acolo nu puteam fi îngrijit, a trebuit să fiu internat într-un spital. Marele neajuns era că tocmai pe vremea aceea se dăduseră niște lupte izolate pe frontul de nord. Trenuri întregi îi evacua pe răniții din spitalele de pe front în sudul țării, ca să le facă loc celor răniți recent. Paturile lipseau, spitalul unde am fost dus era supraaglomerat și fără nicio speranță de a avea personal sanitar. Am lansat un S.O.S. către un ofițer al statului-major italian, pe care îl cunoșteam, și, în ziua următoare, am fost mutat într-o uriașă vilă particulară în afara Romei. Apartinea unei familii care, de bunăvoie, se declarase dispusă să îngrijească ofițerii convalescenți. Numele acestei familii era Staretti.

Mă privi fix.

— Cred că ești mirat ce legătură au toate mărturisirile astea cu cele petrecute ieri după-amiază pe plajă.

În realitate, mă întrebam mult mai mult decît atît. În

orice caz, mă întrebam ce amestec aveam eu în toate cele întâmplate pe plajă. Am dat afirmativ din cap.

— Ajung și acolo, zise el. Începu să-și frece degetele, ca și când ar fi fost înghețate de frig.

— Staretti alcătuiau o familie ciudată. Cel puțin așa credeam eu. Mama murise. Nu erau decît bătrînul și copiii lui: două fice, Maria și Serafina, și un fiu, Batista. Maria avea vreo douăzeci și cinci de ani, iar Serafina era cu doi ani mai tînără. Batista avea treizeci și doi de ani. Staretti-tatăl era un bătrîn costeliv, sfrijit, cu un moț de păr alb. Avea șaptezeci de ani, era mare bancher la Roma și tot atît de bogat precum Cresus. Desigur, știi și dumneata că nu poți locui într-o casă timp de mai multe săptămîni la rînd fără să-ți faci o idee destul de precisă asupra raporturilor ce există între membrii ei. Ședeam de obicei, mai tot timpul zilei, afară în grădină, cu piciorul și coastele bandajate și ei veneau în mod obișnuit să mă vadă și să-mi vorbească. Vreau să spun toți, afară de bătrînul Staretti, care mai tot timpul era la birou sau vizita ministerele. Pe atunci, era o persoană destul de importantă la Roma. Maria venea tot mai des să mă vadă și uneori Serafina, deși tot timpul nu vorbea despre altceva decît de italianul care mă adusese acolo. Trebuiau să se căsătorească. Apoi începu să vină și Batista.

Batista îl ura pe bătrînul său tată, iar bătrînul nu prea avea timp să se ocupe de el. Cred că această situație se datora în bună parte faptului că Batista suferea de o afecțiune cardiacă, motiv pentru care era considerat inapt pentru armată. Bătrînul era foarte furios pe austrieci, pe care voia să-i vadă înfrînți. Oricum, Batista obișnuia să mi se plîngă de faptul că tatăl său îl istovise prin muncă grea și-l ținea din scurt cu banii. Îmi mai spunea ce intenționa să facă după moartea bătrînului Staretti, cînd va deveni moștenitorul averii ce i se cuvenea. Uneori mă plictisea. Era greu de suportat, gras și

fără pic de vlagă încă de pe atunci; dar n-aveam altceva de făcut decît să mă uit la peisajul înconjurător și acesta era și mai plictisitor – nimic altceva decît o cîmpie lungă, dreaptă, cu un grup de chiparoși, răspîndiți ici-colo; o priveliște tristă. Era însă ceva care mă izbea la Batista. Era înzestrat cu instinctul de afaceri al tatălui său, un fel de șiretenie complicată, ce-l făcea să sesizeze lucrurile de trei ori mai repede ca oricare altul. Mai tîrziu am constatat mai multe în legătură cu aceasta.

Dacă țin seama de toate cîte s-au întîmplat, săptămînile acelea au trecut destul de repede. Cu Maria mă înțelegeam foarte bine. Nu era vorba de raporturi între pacient și îngrijitoare, deoarece aveam o infirmieră specială care se îngrijea de mine. Dar Mariei nu-i plăceau acești tineri filfizoni de ofițeri italieni, un fel de pierde-vară, care nu făceau altceva decît să-și dea aere. Ea nu-i putea manevra ca sora ei. Oricum, în cele din urmă, am aranjat cu Maria ca îndată ce se va termina războiul să revin și să ne căsătorim. Dar despre aceasta n-am vorbit cu nimeni, deși cred că Serafina, mai isteată, prinsese firul lucrurilor. Înțelegi, cum Maria era catolică, ne loveam de o dificultate și nu voiam ca această chestiune să fie discutată pînă cînd nu eram pregătiți. În primăvară, am fost trimis înapoi în Franța.

Ce să-ți spun, lucrurile au mers destul de bine pînă în august, cînd am fost prins de un bombardament cu gaze asfixiante. Era pe la sfîrșitul anului 1919; am fost scos din cadrele armatei, cu un singur plămîn sănătos, recomandîndu-mi-se să locuiesc într-o regiune cu o climă caldă și uscată. Ei bine, asta îmi convenea și am luat drumul spre Roma. Toată lumea era mulțumită să mă revadă, dar mai ales Maria. După cîteva săptămîni, am anunțat logodna noastră.

La început, părea că totul merge strună. Bătrînul Staretti era încîntat. Am impresia că regreta puțin că nu pierdusem

mai curînd un picior sau un braț în loc să fiu gazat, dar ne promise cerul și pămîntul. Făuream planuri despre căsătoria noastră și clima făcea minuni plămînilor mei bolnavi, dar după aceea apărură supărările.

Pe atunci, Batista dezvoltase afacerile tatălui său și într-o zi veni la mine și mă întrebă dacă n-aș vrea să cîștig o sumă mare de bani. Firește, așteptam să aflu mai multe amănunte. După cît se părea, foarte mulți oameni făceau afaceri bunicile cumpărînd stocuri suplimentare de mitraliere de la guvernul italian, la un preț redus, pe care le expediau apoi în Siria, unde li se vindeau arabilor cu un preț de șase ori mai mare decît cel de cost. Singurul lucru necesar era capitalul de investit în mitraliere. Așa îmi explica Batista lucrurile. Îți poți deci închipui că n-am lăsat să-mi scape șansa ce mi se oferea. Batista se plîngea că n-avea decît o mie de lire sterline în dolari și că ar fi nevoie de cel puțin cinci mii ca afacerea să renteze. Am declarat că sînt de acord să completez restul de patru mii. Era cam tot ce aveam, în afară de pensia mea, precum și o mică participație reversibilă la o moșie ce-i aparținea vărului meu și eram foarte dornic să-mi înmulțesc cele patru mii cu șase.

Nu mă pricepeam de loc la afaceri. Niciodată nu eram în stare să înțeleg ceva despre asta. În schimb, dacă mi-ai fi dat cîtiva oameni și tunuri, știam ce am de făcut cu ei. Dar nu am cap pentru chițibușurile unor speculații. Toate astea le-am lăsat pe seama lui Batista. El spunea că afacerea reclamă bani peșin, deci i-am pus la dispoziție bani gheață. Spunea că amănuntele îl privesc pe el. Am iscălit chiar o sumedenie de acte pe care mi le-a prezentat spre semnare.

Poate că am fost un prost, dar oricum cunoștințele mele de italiană nu erau chiar așa de avansate, ca să fiu în măsură să-l verific, chiar dacă aș fi voit s-o fac. Trecu un timp, fără să se întîmple ceva deosebit, apoi, într-o zi, bătrînul Staretti

trimise după mine. Mi-a spus că-i ajunsese la urechi că m-am angajat în negocieri cu două persoane, despre care nu auzisem niciodată, în legătură cu un transport de mitraliere pentru Siria și că dădusem o garanție scrisă că le voi plăti douăzeci și cinci la sută din prețul de vânzare. I-am răspuns că nu știam nimic despre garanția aceea de douăzeci și cinci la sută și că investisem, prin Batista, patru mii de lire sterline într-un transport de mitraliere. Nu cunoșteam mai mult despre această afacere. Ar face mai bine să-l întrebe pe Batista.

Ei, ce să vă spun, s-a supărat foc. Era vorba de garanția mea scrisă. Am semnat-o sau n-am semnat-o? Am recunoscut că am semnat, dar n-am știut ce iscălesc. El îmi spuse să nu fac pe nebunul și-mi ceru o explicație. Ca să scurtăm povestea, s-a dovedit că actul pe care-l semnasem fusese o garanție de douăzeci și cinci la sută ce li se cuvenea celor două persoane de la Ministerul de Război, care aveau răspunderea vânzării mitralierelor – cu alte cuvinte, o mită pe scară largă. Ei, situația politică era cam gingașă pe atunci și Ministerul de Război se repezi ca un berbec asupra bătrînului Staretti, voind să știe ce ițe trăgea viitorul lui ginere. Pentru bătrînul Staretti, situația era foarte neplăcută.

Bineînțeles că am negat cu fermitate și apoi el a trimis după Batista. În momentul cînd Batista a intrat în cameră, mi-am dat seama că mă înșelase. Pe fața-i rînjitoare i se oglindea ticăloșia, îndemnîndu-mă să-i aplic o lovitură și să-l trîntesc la pămînt. Își pleda complet nevinovăția, ca și cum ar fi fost cu totul străin de întreaga afacere. Spunea că-i foarte scandalizat.

L-am văzut pe maior strîngîndu-și pumnii, pînă cînd încheieturile îi deveniră albe.

— Nu mai am nimic de adăugat, încheie el. Se pare că bătrînul Staretti își schimbase testamentul, lăsîndu-i Mariei jumătate din avere. Batista căuta acum să anuleze această

dispoziție testamentară și în cele din urmă reuși. De asemenea m-a escrocat cu cele patru mii de lire. Am avut o scenă groaznică cu bătrînul. M-a acuzat că am încercat să ponegresc numele fiului său și să mă însor cu fiica lui pentru bani. Îmi spuse că socotește căsătoria desfăcută și dacă în timp de douăzeci și patru de ore nu părăsesc Italia va dispune arestarea mea, cu riscul unui scandal. Am plecat, adăugă el încet, dar am rămas mai departe un prost și jumătate, căci am convins-o pe Maria să vină cu mine, împotriva dorinței tatălui ei. Ne-am căsătorit la Bîle.

Se opri. N-am rostit niciun cuvînt. De altfel, nu era nimic de spus. Dar el nu terminase încă. Își dresе glasul.

— Femeile sînt niște creaturi ciudate, continuă el încet. Se opri. Nu cred că soția mea știa cît de puțini bani aveam atunci cînd a acceptat să mă urmeze. Nu era deprinsă cu hoteluri de mîna a doua. Am încercat cîtva timp să stăm în Anglia, dar clima de acolo nu pria bolii mele de plămîni. Am plecat apoi în Spania. Cînd a început revoluția, a trebuit să părăsim această țară. Ne-am dus, pentru cîtva timp, la Juanles-Pins, dar în timpul sezonului viața era foarte scumpă, așa că de acolo ne-am mutat aici. Ea regretă că și-a părăsit țara și poporul. Toți sîntem niște străini pentru ea. Nu poate suferi să vorbească limba engleză. Uneori am impresia că mă urăște și pe mine. Nu m-a iertat niciodată cu adevărat că l-am lăsat pe Batista să arunce vina pe mine. Repetă mereu că nu sînt în toate mințile. Uneori spune asta și altor persoane.

Se simțea o oarecare oboseală în glasul lui.

— Ar fi trebuit s-o vezi ieri, cînd l-a recunoscut pe Batista. Știe tot ce mi s-a tras de la el, dar a fost entuziasmată cînd l-a văzut. M-a răsturnat complet. Și pe urmă el a început toată povestea. A intrat în posesia banilor bătrînului său tată și-și bătea joc de mine. Glumea în legătură cu felul cum m-a tratat. Glumea! Dar, Dumnezeuule, de-aș fi avut o armă în

mîină, l-aş fi împuşcat pe loc. Aşa cum s-au petrecut lucrurile, însă, i-am aplicat doar un pumn şi nici măcar în faţa lui cu rinjetul ticălos, ci în pîntecele gras. Porcul!

Vocea maiorului deveni mai puternică şi începu să tuşască. Reuşi însă în curînd să se liniştească. Se uită la mine provocator:

— Mă crezi al naibii de prost, nu-i aşa?

Am negat cu glasul cam stins.

Rîse cu amărăciune.

— Nu eşti departe de adevăr. Şi o să mai crezi despre mine că sînt un blestemat de străin, deoarece am să te rog să faci ceva pentru mine.

Nu ştiu din ce motiv capul îmi vîjîia îngrozitor. În cele din urmă, ajunsesem la subiect. Am zis:

— Vă ascult, şi am aşteptat.

Maiorul deveni din nou grav şi cam stîngenit. Se bîlbîi, încurcînd cuvintele, pîrînd că face un efort pronunţîndu-le.

— Nu ţi-aş fi povestit toate acestea, Vadassy, dar voiam să înţelegi împrejurările. Îţi vine cam greu să te rogi de cineva. În urma celor întîmplate ieri, soţia mea şi cu mine nu mai putem rămîne aici. Toată lumea trîncăneşte. E destul de neplăcut pentru noi. De altfel, nici clima nu-i prea potrivită pentru pieptul meu. În fiecare luni pleacă un vapor de la Marsilia spre Alger. Mă gîndeam că-l pot prinde. Partea neplăcută însă... şovăi o clipă – nu-mi place să te plictisesc cu chestiuni personale ca astea, dar adevărul e că mă aflu într-o jenă financiară. Nu mă aşteptam să fac călătoria asta în Alger. Mai e şi nota de plată a lui Köche. Se mai întîmplă lucruri dintr-astea. Trebuie să ţi se pară ceva cumplit, ca o poveste de groază. Nu-mi place să cerşesc. Faptul rămîne, însă, Vadassy. N-ai putea cumva să-mi împrumuţi două mii de franci pînă la sfîrşitul lunii? Mi-ar fi de mare ajutor. Îmi displace să-ţi cer şi cred că-ţi dai seama cît îmi e de penibil s-o fac.

Nu știam câtuși de puțin ce să răspund, dar am deschis gura să vorbesc. El mi-o luă înainte:

— Nu mă aștept, desigur, să-mi împrumuți bani fără garanție. Am să-ți dau în schimb, bineînțeles, un cec postdatat asupra băncii Cox – adică, dacă nu ai nimic împotriva, în lire engleze. Ce zici, e mai sigur decît franci!

Rîse forțat. Observam mici picături de transpirație pe templele lui.

— Desigur, nici prin vis nu mi-ar fi trecut să te deranjez, dar, cum noi trebuie să părăsim localitatea, mă văd pus în această situație penibilă. Cred că vei înțelege. Ești singura persoană de aici pe care îndrăznesc s-o rog – crede-mă, n-am nevoie să-ți spun cît de mult aș aprecia acest gest.

Mă uitai la el, neputincios. În acel moment aș fi dat aproape orice ca să am cinci mii de franci disponibili și să fiu în stare să-i zîmbesc cu bucurie, prezentîndu-i portofelul și liniștindu-l:

„Pentru numele lui Dumnezeu, domnule maior, de ce nu mi-ați spus mai înainte? Nu e nicio supărare. Poate ar fi mai bine să rotunjim suma la cinci mii. La urma urmelor, este vorba doar de a încasa un cec, și un cec al băncii Cox este oricînd tot așa de bun ca o bancnotă a Băncii Naționale a Angliei. Sînt încîntat să vă pot ajuta. Îmi pare chiar bine că v-ați adresat mie.” Dar n-aveam cei cinci mii de franci, n-aveam nici măcar două mii. Tot ce aveam era biletul de întoarcere pentru Paris și banii necesari ca să achit nota hotelului „Réserve” și cheltuielile de întreținere pe timp de o săptămînă. Nu puteam face altceva decît să mă uit cu ochi mari la el și să ascult tic-tacul ceasornicului de pe cămin. Se uită la mine:

— Îmi pare rău, m-am bîlbîit eu și apoi am repetat: îmi pare rău.

Se ridică de pe scaun.

— Nu-i nimic, zise el cu o indiferență forțată, n-are prea mare importanță. Mă întrebam numai dacă nu m-ai putea ajuta. Regret că ți-am răpit atât timp. N-a fost prea politicos din partea mea. Te rog să uiți chestiunea bănească. Mă întrebam numai dacă nu mi-ai putea fi de folos, asta a fost totul. Mi-a făcut plăcere convorbirea. N-am deseori prilejul să schimb o vorbă cu cineva în limba engleză. Se ridică în picioare. Acum trebuie să-mi văd de treabă, să-mi fac bagajele. Mă gîndesc să plecăm mîine dis-de-diminează și trebuie să expediez și o telegramă. Sper să te revăd înainte de plecare.

Mi-am recăpătat prea tîrziu graiul.

— Nu pot să vă spun cît de mult regret, domnule maior, că nu pot să vă fiu de folos. Nu pentru că n-aș vrea să încasez un cec pe numele dumneavoastră. N-am două mii de franci. Ceea ce posed de-abia îmi ajunge ca să achit nota de plată a hotelului. De-aș fi avut ceva disponibil, aș fi fost foarte încîntat să vă împrumut. Îmi pare foarte rău. Eu...

Acum, că începusem să vorbesc voiam să continui să-mi cer scuze, să mă pun într-o situație stînjenitoare ca să-l fac să-și recapete stima de sine. Dar n-am mai avut norocul să fac asta, deoarece chiar în timp ce vorbeam, el făcu stînga-împrejur și ieși din cameră.

Peste zece minute, cînd am telefonat la comisariat și am rugat să-mi dea legătura cu comisarul, mi-a răspuns glasul enervat al lui Beghin.

— Alo, Vadassy!

— Am ceva de raportat.

— Spune.

— Maiorul și cu doamna Clandon-Hartley vor pleca probabil mîine. El m-a rugat să-i împrumut niște bani pentru cheltuielile de drum pînă la Alger.

— Și? I-ai împrumutat banii?

— Patronii mei nu mi-au plătit încă fotografiile făcute la Toulon, am replicat curajos.

Spre surprinderea mea, această obraznicie a fost primită cu un rîs strident la celălalt capăt al firului.

— Altceva?

Grăbit cum eram, am renunțat să mai fac altă glumă.

— Presupun că nu veți găsi importantă comunicarea mea. Noaptea trecută, în grădină, un individ m-a lovit și m-a trîntit la pămînt, apoi mi-a scotocit buzunarele.

Nici n-am apucat bine să termin fraza și mi-am dat seama că am comis o mare prostie. De data aceasta, răspunsul nu mai fu un rîset, ci un ordin scurt să repet cele spuse. Ceea ce am și făcut.

Urmă o tăcere semnificativă. Apoi:

— De ce nu mi-ai spus asta de la bun început, în loc să pierzi timpul cu alte lucruri mai puțin importante? Ai identificat persoana? Explică limpede.

I-am explicat. Apoi urmă întrebarea pe care o așteptam cu groază.

— Ți-a fost cercetată camera?

— Cred că da.

— Ce înțelegi prin „cred că da”?

— Mi-au fost sustrase din valiză două bobine de film.

— Cînd?

— Ieri.

— Altceva ți s-a mai luat?

Întrebarea era foarte înțeleaptă.

— Nu.

De fapt, aparatul de fotografiat îmi fusese luat de pe scaunul din hol.

Urmă o altă tăcere. Acum așteptam să mă întrebe dacă aparatul era în siguranță. Dar nu mi-a pus această întrebare. Mi s-a părut că am fost întrerupt și am spus: „Alo”. Mi s-a

răspuns să aștept un minut. Capul îmi vîjîia teribil. Am așteptat două minute. Am putut asculta murmurul a două voci, pițigăitul lui Beghin și urletul comisarului, dar n-am putut înțelege ce-și spuneau. În cele din urmă, Beghin reveni la telefon.

— Vadassy!

— Da?

— Fii atent. Înapoiază-te direct la hotelul „Réserve”, caută-l pe Köche și comunică-i că ți s-a forțat valiza și ți s-au furat diferite lucruri: o tabacheră de argint, o cutie conținînd un ac de cravată cu diamant, un lanț de aur pentru ceas și două bobine de film. Fă scandal. Comunică-le furtul celorlalți oaspeți. Reclamă. Vreau ca toată lumea de la „Réserve” să afle asta. Nu chema însă poliția.

— Dar...

— Nu discuta. Fă așa cum ți se spune. Valiza ți-a fost forțată?

— Nu, dar...

— Atunci forțezi-o dumneata înainte de a-i comunica lui Köche ceva. Acum ține bine minte toate astea. Chestiunea filmelor s-o menționezi la urmă, ca pe un lucru neînsemnat. Te vei arăta mai supărat de pierderea lucrurilor mai de valoare. E limpede?

— Da, dar eu n-am nici tabacheră, nici ac de cravată cu diamant, nici lanț de aur pentru ceas.

— Firește că n-ai. Ți-au fost furate. Acum fă așa cum ți-am spus.

— Dar asta-i imposibil, absurd. Nu mă puteți obliga să fac așa ceva...

Dar el și închisese telefonul.

M-am înapoiat la hotel cu inima cătrănită. Dacă în toată această poveste exista un idiot mai mare ca mine, apoi acela era Beghin. Dar el n-avea altceva de pierdut decît un spion.

CAPITOLUL II

Mă frământam cum să duc la îndeplinire treaba ca să pară cât mai verosimilă.

Am scos valiza și am încuiat-o. Apoi am căutat să găsesc în jurul meu ceva cu care să forțez încuietorile. Prima încercare am făcut-o cu o foarfecă de unghii. Încuietorile erau destul de slabe, dar nu puteam folosi foarfecă drept pîrghie. După cinci minute de muncă fără succes, am reușit doar să strîmb unul dintre tășurile foarfecii. Am mai pierdut încă vreo cîteva minute, căutînd în zadar o unealtă mai rezistentă. Disperat, am scos cheia din broasca ușii dormitorului și am folosit mînerul ei plat de oțel drept pîrghie. Pînă la urmă, încuietorile au cedat, dar cu această ocazie am strîmbat cheia și mi-am pierdut o mulțime de vreme ca s-o îndrept. După aceea, am deschis capacul, am răscolit conținutul valizei și, luînd o înfățișare de nevinovăție jignită, m-am grăbit să cobor scara, ca să-l caut pe Köche.

Nu era în birou. Pînă să dau de el pe plajă, unde stătea întins în costum de baie, nevinovăția mea jignită se muiase, prefăcîndu-se într-un fel de anxietate crispată. Jos, pe plajă, mai erau cu el Skeltonii, perechea de francezi și *monsieur* Duclos. Mă gîndeam să aștept un moment mai prielnic, dar

am renunțat la această idee. Trebuia să-mi amintesc că era vorba de un furt. Din camera mea se sustrăseseră obiecte de valoare. Trebuia să mă comport așa cum s-ar fi comportat orice persoană normală într-o împrejurare ca asta. Urma să-l încunoștințez pe director, chiar dacă era îmbrăcat doar în chiloți de baie. Pentru asemenea ocazie, ar fi fost mai potrivit un director zvelt, îmbrăcat în negru, dar n-aveam încotro, trebuia să-mi joc rolul față de Köche cît mai bine cu putință.

Coborîi în grabă treptele ce duceau spre plajă și mă îndreptai pe nisip spre el. Tocmai în clipa aceea interveni însă o întrerupere deconcertantă. Auzindu-mi pașii pe scară, Skelton privi de sub umbrela lui de soare și mă văzu:

— Hei, încotro? strigă după mine. Nu v-am văzut toată dimineața. Nu intrați în apă înainte de masă?

Am șovăit, apoi dîndu-mi seama că n-am încotro, mă îndreptai spre el. Mary Skelton, care era culcată pe nisip, cu fața în jos, își întoarse capul și mă privi cu coada ochiului.

— Credeam că ne-ați părăsit, domnule Vadassy. N-aveți dreptul să bagatelizați astfel afecțiunea ce v-o arată niște copii. Îmbrăcați-vă costumul de baie și veniți să ne povestiți toată întîmplarea aceea josnică cu Clandon-Hartley. V-am văzut prin fereastra sălii de corespondență vorbind cu el după micul dejun.

— Ești lipsită de finețe, se plînsese fratele ei. Mă pregăteam să aduc treptat în discuție acest subiect. Dar ce-ați aflat, domnule Vadassy?

— Vă rog să mă iertați, am spus în grabă, sînt nevoit să-l văd urgent pe Köche, am ceva de vorbit cu el. Vă văd mai târziu.

— E în regulă, strigă el după mine.

Köche vorbea tocmai cu Roux și cu Duclos. Scandalul din seara trecută fusese evident uitat. L-am întrerupt în mijlocul

unei tirade asupra virtuților orașului Grenoble. Am fost sever și grav:

— Scuzați-mă, vă rog, *monsieur*, dar aș dori să vă vorbesc între patru ochi. Este o chestiune care reclamă urgență.

Ridică sprâncenele și se scuză față de ceilalți. Ne-am îndepărtat puțin.

— Cu ce vă pot servi, *monsieur*?

— Îmi pare rău că vă deranjez, dar v-aș ruga, dacă n-aveți nimic împotriva, să mă însoțiți în camera mea. Pe când eram în sat, chiar acum de curînd, valiza mea a fost deschisă prin efracție și mi s-au furat din ea unele obiecte de valoare.

Ridică din nou sprâncenele. Fluieră ușor printre dinți și mi aruncă repede o privire. Apoi bombănind un „Scuzați-mă”, străbătu plaja, își luă halatul de baie și sandalele, le încălță și mă urmă.

— Vin imediat cu dumneavoastră.

Plecarăm de pe plajă, urmăriți de privirile curioase ale celorlalți. În drum spre camera mea mă întrebă ce-mi lipsește. I-am dat amănuntele grotești alese de Beghin, pomenind și despre filme, ca de un lucru neînsemnat. El dădu din cap și tăcu. Începu să-mi fie teamă. Ce-i drept, nu avea posibilitatea să descopere întreaga afacere, așa cum fusese ticluită; totuși, acum, cînd toată povestea se pusese în mișcare, mă simțeam cam neliniștit. Cu tot felul lui de a fi greoi și indolent, Köche nu era prost. Nu puteam trece cu vederea nici faptul că nu era exclus ca autorul furtului filmului să fi fost însuși Köche și tot el acela care îmi aplicase cu o seară în urmă, în grădină, lovitura ce mă amețise. În cazul acesta ar fi știut că mint. Consecințele ar fi foarte neplăcute pentru mine. Și l-am blestemat din nou pe Beghin, cu înfocare.

Köche cercetă treaba pe care o făcusem cu încuietorile valizei, cu un interes mohorît. Apoi își îndreptă spatele și privirile noastre se încrucișară.

— Spuneți că ați părăsit camera cam pe la orele nouă?

— Da.

— Valiza era intactă?

— Da. Ultimul lucru pe care l-am făcut înainte de a pleca a fost să încui valiza și s-o împing sub pat.

Se uită la ceas.

— Acum este ora unsprezece și douăzeci. Cît este de cînd v-ați înapoiat?

— Acum cincisprezece minute. Dar nu m-am dus imediat la valiză. Cum am văzut cele întîmplate, am venit direct la dumneavoastră. Este într-adevăr o rușine, adăugai eu fără convingere.

Clătină din cap și mă măsură cu o privire gînditoare.

— N-ați avea nimic împotriva să veniți în biroul meu, *monsieur*? Aș vrea să-mi faceți o descriere mai amănunțită a obiectelor ce vă lipsesc.

— Desigur. Dar trebuie să vă previn, *monsieur*, am bîlbîit eu, că vă fac răspunzător și aștept să mi se restituie imediat obiectele de valoare, iar hoțul să fie pedepsit.

— Firește, zise el politicos. Nu mă îndoiesc că voi fi în măsură să vă înapoiez lucrurile ce vă lipsesc într-un timp foarte scurt. Nu aveți motive să vă îngrijorați.

Simțindu-mă ca un actor amator care și-a uitat rolul, l-am urmat pe Köche în biroul său. Închise ușa cu grijă, trase un scaun spre mine și luă un toc.

— Poftim, *monsieur*. Să începem cu tabachera, vă rog. Mi-ați spus, mi se pare, că a fost de aur.

Îi aruncai o privire scurtă. Mîzgălea ceva pe hîrtie. Eram cuprins de panică. Îi spuseseam oare că era de aur, cînd urcam scara venind de la plajă? Pe viața mea dacă îmi mai reaminteam. Sau încerca să mă prindă cu minciuna? Dar am avut o inspirație.

— Nu, era de argint suflată cu aur. Avea, am zis

entuziasmindu-mă de fantezia mea, inițialele mele, „J.V.”, gravate într-un colț și partea de deasupra ciocănită. Încap în ea zece țigări, dar îi lipsește elasticul dinăuntru.

— Vă mulțumesc. Dar lanțul?

Mi-am amintit de un lanț cumpărat de ocazie, expus în vitrina unui bijutier, în apropierea gării Montparnasse.

— Era de aur de optsprezece carate, gros și greu, cu verigi late demodate. Are un medalion mic de aur, comemorativ, al expoziției de la Bruxelles din 1901.

El scrise totul cu grijă.

— Și acum, acul de cravată, *monsieur*.

Nu era prea ușor.

— Un ac de cravată oarecare, lung de vreo 6 centimetri, cu un mic diamant la capăt, avînd un diametru de 3 milimetri. Stimulat de un imbold, am adăugat cu un zîmbet semnificativ: Diamantul nu era decît o imitație.

— Dar acul era de aur?

— Da, suflat cu aur.

— Și cutia în care se aflau toate aceste obiecte?

— O cutie din metal alb. O cutie de țigări. O cutie germană de țigări. Nu-mi reamintesc marca. În ea se mai aflau și două rolfilme. Filme Contax. Nedevelopate.

— Aveți un aparat fotografic Contax?

— Da.

Mă privi din nou.

— Cred că v-ați asigurat că aparatul există, *monsieur*. Un hoț ar obține un preț bun pentru un aparat fotografic.

Am simțit cum inima îmi bate accelerat. Săvîrșisem o mare greșală.

— Aparatul? am răspuns prosteste. Nu m-am uitat. Îl lăsasem în sertar.

Se sculă de pe scaun.

— Atunci, eu propun, *monsieur*, să mergem din nou în cameră și să căutăm imediat.

— Desigur, sînt de acord.

Am simțit cum mi se înroșește brusc fața. Ne-am urcat din nou sus și apoi în camera mea, pregătindu-mă cu grijă cum să-mi exprim, în modul cel mai potrivit, consternarea și supărarea.

M-am repezit nerăbdător la dulap, am tras sertarul de sus și am răscolit agitat conținutul. Apoi m-am întors brusc și am luat o înfățișare dramatică.

— S-a dus, am exclamat, încruntîndu-mă. E prea mult. Aparatul valorează aproape cinci mii de franci. Hoțul trebuie găsit imediat. Pretind, *monsieur*, să întreprindeți numaidecît ceva.

Spre surprinderea și zăpăceala mea, un zîmbet discret îi apărui pe buze.

— Desigur că vom întreprinde ceva, spuse Köche calm, dar în privința aparatului fotografic nu mai e nevoie să cercetăm. Priviți.

Am urmărit direcția pe care mi-o indica el. Pe scaunul de lîngă pat se afla un aparat Contax, cu cutie cu tot.

— PROBABIL, AM SPUS PROSTEȘTE PE CÎND COBORAM DIN nou, că am uitat că-l lăsasem pe scaun.

El dădu din cap.

— S-ar mai putea ca hoțul, după ce l-a scos din sertar, să-l fi uitat pe scaun.

Mă gîndeam că poate conștiința mea vinovată mă făcea să descopăr o notă de ușoară ironie în glasul său.

— Oricum, am zis cu o veselie neafectată, bine că am aparatul fotografic.

— Trebuie să sperăm, spuse el grav, că și celelalte lucruri or să reapară în curînd.

Am aprobat, cu cît entuziasm am putut. Ne-am înapoiat în birou.

— Cam cît valorează tabachera și lanțul de ceasornic? mă întrebă el.

M-am gîndit cu grijă.

— E greu de spus, dar cred că tabachera valorează vreo opt sute de franci, iar lanțul cam vreo cinci sute. Amîndouă erau daruri. Acul, deși n-are vreo valoare intrinsecă propriu-zisă, păstrează totuși pentru mine o valoare sentimentală. În ceea ce privește filmele, aș fi supărat, firește, să le pierd, dar... am ridicat din umeri.

— Înțeleg. Tabachera și lanțul erau asigurate?

— Nu.

Puse tocul jos.

— Veți înțelege, *monsieur*, că în astfel de chestiuni bănuiala este sortită să cadă asupra servitorilor. Îi voi interoga pe ei mai întîi. Aș prefera să fac acest lucru singur. Sper că nu veți găsi necesar ca în stadiul actual al lucrurilor să apelăm la poliție și să sînteți convins că voi trata întreaga chestiune cu toată discreția.

— Desigur.

— De asemenea, *monsieur*, personal aș aprecia dacă nu le veți relata celorlalți clienți despre această daravără nenorocită.

— Bineînțeles că nu.

— Vă mulțumesc. Vă dați seama ce prejudicii considerabile îi aduce reputației unui hotel mic ca ăsta un asemenea incident neplăcut. Vă voi informa de îndată ce-mi voi completa cercetările.

Am plecat simțindu-mă grozav de jenat. Köche mă rugase să nu le comunic nimic celorlalți oaspeți; în ceea ce mă

privește, aș fi fost cu plăcere de acord cu rugămintea. Cu cît s-ar fi vorbit mai puțin despre această chestiune, cu atît aș fi fost mai mulțumit. Dar Beghin stăruise ca știrea să le fie difuzată tuturor oaspeților. În privința asta, fusese categoric. Trebuia să fac un mare război. Și mai erau și nenorociții aceia de servitori care urmau să fie anchetați. Situația era foarte neplăcută din orice punct de vedere aș fi privit-o și, după cîte îmi dădeam seama, fără vreo șansă de reușită: afară doar de cazul că ar fi survenit ceva, despre care eu nu știam nimic. Nu puteam pricepe ce legătură aveau tabacherele și lanțurile de ceas de aur cu spionii. Oare intenția lui Beghin era de a folosi pretinsul furt ca pe un pretext pentru arestarea spionului? Era absurd! De unde avea să iasă dovada la iveală? Cele două rolfilme ale mele fuseseră, desigur, pînă acum dezvoltate și apoi azvîrlite, iar tabachera și lanțul nici nu existaseră. În mod judicios, problemele nu puteau fi atacate decît într-un singur fel. Mai întîi trebuia ca spionul să fie identificat, apoi să-l prind cu aparatul meu fotografic asupra lui. Aparatul meu! Urcai în fugă ultimele trepte și mă repezii în cameră. Nu trecură decît cîteva clipe ca să-mi confirm temerile. Da, era aparatul meu. Dovada incriminatorie îmi fusese în mod politicos înapoiată.

Simțindu-mă într-un hal fără de hal, mi-am pus costumul de baie. Desigur, l-aș fi putut minți pe Beghin. Puteam să-i spun că aparatul meu fotografic fusese schimbat din nou, fără știrea mea. Puteam s-o fac pe neștiutorul. Aș fi putut insista că schimbul avusese loc în timpul cît mi-a fost percheziționată camera. La urma urmei nimeni nu se putea aștepta să-mi controlez din oră în oră, în tot cursul zilei, numărul aparatului. Dacă procedam cu băgare de seamă, nu putea exista niciun motiv ca Beghin să știe că timp de optsprezece ore n-am avut niciun aparat. Bineînțeles, dacă spionul n-ar fi fost prins între timp. Atunci lucrurile s-ar fi dat

în vileag și, din lipsă de dovezi, Beghin ar trebui poate să pună în libertate persoana respectivă. Nu că ar fi existat cea mai neînsemnată șansă să-l prindă cu povestea spargerii încuietorilor valizei și a furtului unor lanțuri de ceasornice. Dar aceasta era o chestiune care îl privea pe Beghin personal. Totul, în acest joc, nu reprezenta decît un atu sau o muscă prinsă între niște roți dințate. Mă năpădi un val de milă bolnăvicioasă față de mine însumi. Stăteam în cămașă, privindu-mă în oglindă. Sărman nebun! Ce picioare slabe! Terminai să mă schimb. Pe cînd coboram scările îl văzui pe Schimler urmîndu-l pe Köche în birou și închizînd ușa. Schimler! Simțeam un gol în piept. Asta era o altă problemă. Astăzi eram hotărît să percheziționez camera lui Schimler.

Familia Vogel se alătură perechii de francezi pe plajă. Americanii erau în apă. M-am apropiat de domnul Duclos, am tras un șezlong alături de al lui și m-am așezat. Timp de un minut sau două, n-am făcut altceva decît să schimbăm banalități. Apoi m-am pus pe lucru:

— Dumneavoastră, *monsieur*, sînteți un om de lume. V-aș fi recunoscător dacă mi-ați da un sfat într-o chestiune delicată.

Fața îi oglinzi o adevărată plăcere. Își mîngîie barba cu gravitate.

— Îți stau la dispoziție cu toată experiența mea, atîta cîtă am. Își roti ochii răutăcios. Poate că sfatul pe care vrei să mi-l ceri e în legătură cu domnișoara americană!

— Nu înțeleg.

El rînji ștregărește:

— Nu trebuie să te simți jenat, prietene. Dacă mi-ar fi îngăduit să mă exprim astfel, toți au observat privirile pe care i le arunci. Dar fratele și sora sînt nedespărțiți, nu-i așa? Te rog să mă crezi, *monsieur*, eu am părerea mea în astfel de chestiuni. Își înmuie glasul și-și apropie capul de mine. Am observat că și domnișoara îți aruncă priviri. Își slăbi și mai

mult glasul și-mi șopti următoarea frază la ureche: Manifestă un deosebit interes atunci cînd te vede îmbrăcat așa cum ești acum. Rîse în barbă.

L-am privit ținută cu oarecare răceală.

— Ceea ce aveam să vă spun n-are nicio legătură cu domnișoara Skelton.

— Nu-u? Mă privi dezamăgit.

— Pe mine mă preocupă acum faptul că unele obiecte de valoare mi-au fost furate din cameră.

Pince-nez-ul îi tremură atît de tare, încît îi căzu. Îl prinse ușor și și-l așeză din nou pe nas.

— Un furt?

— Exact. În timp ce mă aflam în sat, azi-dimineață, valiza mea încuiată mi-a fost forțată și mi s-au furat: o tabacheră de aur, un lanț de aur pentru ceas, un ac de cravată cu un diamant și două filme fotografice. Valoarea acestor obiecte trece de două mii de franci.

— *Formidable!*

— Sînt dezolat de această pierdere. Acul de cravată avea pentru mine o deosebită valoare sentimentală.

— *C'est affreux!**

— Într-adevăr, așa-i. M-am plîns lui Köche și el interoghează acum personalul de serviciu. Dar – și tocmai ăsta-i esențialul pe care vreau să vi-l spun, ca să mă sfătuiți cum ar fi mai bine să procedez – nu sînt deloc mulțumit de felul în care Köche conduce această afacere. Pare că el nu-și dă seama de gravitatea pierderii. Oare aș fi justificat să anunț poliția ca să se ocupe ea de această chestiune?

— Poliția? exclamă domnul Duclos, agitat de emoție. Dar desigur! Asta-i o chestiune care fără doar și poate e de

* E îngrozitor! (fr.) (n. tr.)

competența poliției. Dacă doriți, vă voi însoți chiar eu personal la poliție.

— Și totuși, am spus grăbit, Köche e de părere că ar fi mai bine dacă poliția nu s-ar amesteca în toată treaba asta. El va ancheta personalul de serviciu. Poate că ar fi mai bine să așteptăm și să aflăm rezultatul acestei cercetări.

— A, da! Poate că ar fi mai bine așa. Evident, era împotriva propunerii de a se renunța așa de repede la concursul poliției. Dar...

— Vă mulțumesc, *monsieur*; adăugai eu blajin. Vă sînt recunoscător pentru sfatul dumneavoastră. A fost chiar o confirmare a propriilor proiecte în această afacere. Am văzut cum își plimba privirile de la soții Vogel spre francezi. Firește, vă dați seama că tot ce v-am spus e strict confidențial. În stadiul acesta trebuie să fim discreți.

Dădu din cap cam posomorît.

— Firește, *monsieur*. Vă rog să folosiți experiența unui om de afaceri ca mine. Puteți avea încredere în mine. Se opri, apoi îmi răsuci mîneca halatului. Bănuiți pe cineva?

— Nu. Bănuielile sînt periculoase.

— Așa-i, dar... Își înmuie vocea și începu să-mi șoptească din nou la ureche: V-ați gîndit cumva la maiorul ăsta englez? Violent om! Și din ce trăiește? Din nimic. Se află de trei luni de zile aici. Am să vă mai spun ceva. Azi-dimineață, după micul dejun, a venit la mine, pe terasa de jos, și mi-a cerut un împrumut de două mii de franci. Individul ăsta e într-o mare criză de bani. Mi-a oferit o dobîndă de cinci la sută lunar.

— L-ați refuzat?

— Firește. Am fost foarte indignat. Spunea că-i trebuie banii ca să plece în Algeria. Ce rost are ca eu să-i plătesc cheltuielile de drum spre Algeria? N-are decît să muncească la fel ca toată lumea. Mai spunea ceva despre nevasta lui, dar n-

am priceput ce. Franceza lui este de neînțeles. Desigur, e cam scrîntit la cap.

— Și credeți că el ar putea fi autorul furtului din camera mea?

Monsieur Duclos zîmbi cu un aer viclean și ridică mîna în semn de protest.

— Oh, nicidecum, *monsieur*. Eu nu *spun* asta. Sugerez doar. Avea aerul că tratează cu multă dibăcie o șmecherie legală. Ceea ce vreau să subliniez este pur și simplu faptul că omul ăsta n-are niciun fel de ocupație, că-i trebuie bani, că-i disperat. Doar un om disperat ar oferi o dobîndă de cinci la sută pe lună. Mi-a spus ceva în legătură cu niște bani pe care-i aștepta, dar care n-au sosit. Nu-l acuz pe maiorul ăsta, am făcut doar o simplă sugestie.

I-am văzut pe americani ieșind din apă. Mă ridicai în picioare.

— Vă mulțumesc, *monsieur*. N-am să uit sugestia dumneavoastră. Între timp, bineînțeles, trebuie să fim discreți. Poate că discutăm ceva mai tîrziu, în cursul zilei, această chestiune.

— După ce vom afla rezultatele cercetărilor preliminare, conveni el.

— Exact. Mă înclinai.

Cînd traversam plaja, îndreptîndu-mă spre Skeltoni, *monsieur* Duclos întreținea o discuție vie cu perechea de francezi și cu soții Vogel. Nu era nevoie să ghicesc subiectul acestei conversații. Puteam să am toată încrederea în *monsieur* Duclos că va urma întocmai instrucțiunile lui Beghin.

Cu toate instrucțiunile tipărite și afișate în camere, Skelton se ștergea cu unul dintre prosoapele hotelului.

— Oh! salută el. Iată-l pe omul care aduce vești!

Sora lui îmi făcu loc sub umbrela de soare.

— Haideti, domnule Vadassy, veniți să stați jos. Nu vă mai retrageți cu domnul Köche. Vrem să știm tot adevărul.

Mă așezai.

— Regret că a trebuit să fug, așa cum am făcut-o, dar a survenit ceva cam neplăcut. S-a mai întâmplat ceva?

— Mă tem că da. Azi-dimineață, pe cînd eram jos în sat, mi s-a forțat valiza și mi s-au furat niște lucruri din ea.

Skelton se așează lîngă mine, ca și cum nu-l mai susțineau picioarele.

— Pfui! Neplăcut lucru. Era ceva de valoare?

Am repetat lista.

— Cînd spuneți că s-a întâmplat?

De astă-dată întrebă fata.

— Tocmai cînd mă aflam în sat. Cam între orele nouă și zece și jumătate.

— Dar era nouă și jumătate cînd v-am văzut vorbind cu maiorul.

— Da, dar părăsisem camera pe la nouă.

Skelton se aplecă spre mine, confidențial:

— Spuneți, nu cumva maiorul v-a atras într-o discuție, în timp ce soția lui vă opera?

— Ține-ți gura, Warren. Asta-i o chestiune serioasă! Probabil că a fost cineva din personalul de serviciu.

Skelton pufăi nerăbdător.

— De ce să fie totdeauna bănuît un servitor? Asta mă dezgustă. Ori de cîte ori se fură ceva, toată lumea dă vina pe un servitor, un comisionar sau pe cineva care nu-i în stare să arunce vina pe altul. Ca să fim serioși, se tot învîrtea Papa elvețianul pe coridor azi-dimineață?

— Dar nu era pe partea unde-i camera domnului Vadassy. Ce număr are camera dumneavoastră, domnule Vadassy?

— Șase.

Începu să-și ungă brațele cu ulei.

- Vezi că greșești! Era tocmai pe partea cealaltă, a doua cameră după a mea. E camera prietenului domnului Köche.
- Luai un pumn de nisip și-l prefirai printre degete.
- Ce număr e? am întrebat nepăsător.
- Paisprezece, cred. Și, dacă vrei să știi, elvețianul acela nu se plimba fără rost pe acolo. Îi căzuse tocmai o monedă de cinci franci pe coridor.
- Și ce părere are Köche despre treaba asta, domnule Vadassy?
- Mi-e teamă că-i suspectează pe servitori.
- Firește, zise fata cu hotărîre. Lui Warren prea îi place să ia o atitudine subiectivă. Știm cu toții că *ar trebui* să fie un bătrîn bogătaș înclinat spre cleptomanie. Probabil furtul a fost comis de o biată îngrijitoare, prost plătită, avînd un prieten în sat, căruia vrea să-i dăruiască tabachera.
- Și un lanț de aur pentru ceas, și un ac de cravată cu diamant și cîteva rolfilme? întrebă fratele ei cam sarcastic.
- S-ar putea să fie unul dintre chelneri.
- Sau s-ar putea să fie bătrînul Duclos ori maiorul.
- Apropo, ce mai știți despre maior, domnule Vadassy?
- Eram hotărît să nu-i distrez cu povestea maiorului.
- Voia doar să prezinte o scuză cu caracter general pentru agitația petrecută ieri pe plajă. Omul de pe iaht era cumnatul său. A avut cu el un conflict în legătură cu niște afaceri bănești. Cumnatul a adus din nou chestiunea pe tapet și maiorul și-a pierdut cumpătul. Mi-a explicat că soția lui era cam deprimată, dar că nu-l socotește cu adevărat nebun.
- Asta-i tot? Dar de ce v-a povestit toate astea?
- Părerea mea e că se simțea foarte jenat de întreaga întîmplare. Cum eu nu fusesem de față, a tăbărit asupra mea.
- Nu intenționez să le mai povestesc că-i prezentase și domnului Duclos o scuză mai pe scurt, în același sens, și că-i

ceruse și lui bani. În orice caz, maiorul și soția lui se pregătesc de plecare și...

— Cu alte cuvinte, Warren, adăugă fata, să ne vedem de treburile noastre și să nu ne comportăm ca o pereche de copii gălăgioși. N-am dreptate, domnule Vadassy?

În realitate așa era, dar m-am înroșit și am protestat. Warren Skelton mă întrerupse.

— Am chef de o băutură. Hai, acum nu mai e timp de înot, e aproape ora prânzului.

Cînd se duse să aducă băuturile, fata și cu mine ne îndreptarăm spre mesele de pe terasa de jos.

— Nu trebuie să luați în seamă tot ce spune Warren, zise ea, zîmbind. Este primul lui voiaj în străinătate.

— Dumneavoastră ați mai fost înainte?

Un moment nu răspunse și am crezut că nu m-a auzit. Părea că șovăie, ca și cum ar fi vrut să spună ceva important. Apoi am observat că ridică ușor din umeri.

— Da, eu am mai fost înainte. În timp ce ne așezam, îmi zîmbi. Warren spune că aveți un aer misterios.

— Așa crede?

— Spune că arătați ca un om care vrea să ascundă ceva. Mai spune că nu-i deloc firesc ca o persoană să vorbească perfect mai multe limbi străine. Am impresia că speră că pînă la urmă se va afla că sînteți un spion sau ceva senzațional de felul ăsta.

Am simțit cum roșesc din nou.

— Un spion?

— V-am spus doar că nu trebuie să luați în seamă ce crede el. Îmi zîmbi din nou. Ochii ei inteligenți și plăcuți se întîlniră cu ai mei peste masă. Deodată am simțit nevoia să-i fac confidențe și să-i spun, ca să-i cîștig simpatia și ajutorul, că într-adevăr eram un om care avea ceva de ascuns. Mă aplecai spre dînsa peste masă.

— Aș dori... am început.

Dar n-am apucat să-i spun niciodată ceea ce aș dori și acum am uitat chiar și ceea ce doream să-i spun, căci în clipa aceea apăru fratele ei cu tava cu băuturi. Era desigur bine că se întâmplase așa.

— Chelnerii sînt ocupați pe terasă, zise el, așa că am adus eu băuturile. Ridică paharul. Să sperăm, domnule Vadassy, că prietenului îngrijitoarei nu-i place tabachera dumneavoastră!

— Sau, adăugă fata cu un aer grav, cele două rolfilme. Nu trebuie să uităm de *ele*.

CAPITOLUL 12

Nu prea am mâncat la dejun.

În primul rînd, a început să mă doară iar capul; în al doilea rînd, odată cu supa, am primit o veste de la Köche. Directorul ar fi recunoscător dacă *monsieur* Vadassy ar avea puțin timp liber să vină după dejun la birou.

Da, *monsieur* Vadassy era liber și dispunea de timp. Dar perspectiva mă îngrijora. Să presupunem că Köche a stabilit că o „biată îngrijitoare prost plătită” e vinovată. Ce-ar fi trebuit să fac? Idiotul de Beghin n-a ținut seama de un astfel de eveniment neprevăzut. Nenorocita aia de fată nega, firește, vina ce i se impută. Ce-aș putea spune? Aș putea oare asista și vedea pe cineva complet nevinovat terorizat de un zelos ca Köche și acuzat de un furt pe care nu l-a săvîrșit? Era o situație oribilă.

Dar, așa cum s-au petrecut lucrurile, nu trebuia să mă neliniștesc deloc. Îngrijitoarea era în deplină siguranță.

De-abia am părăsit terasa, că *monsieur* Duclos se și rezezi la mine:

— V-ați hotărît să chemați poliția, *monsieur*?

— Nu încă. Urmează să discut cu Köche.

Își mîngîie barba jenat.

— Mă gîndeam, *monsieur*, că fiecare ceas de întîrziere e în favoarea hoțului.

— Cam așa-i. Dar...

— Ca om de afaceri, vă sfătuiesc să acționați imediat. Trebuie să fiți ferm cu Köche.

Se trase cu înverșunare de barbă.

— Voi fi foarte ferm, *monsieur*, voi...

Dar înainte de a putea pleca, sosiră și soții Vogel. Îmi dădură mîna și-și exprimară regretul în legătură cu pierderea ce suferisem. *Monsieur* Duclos nu era cîtuși de puțin tulburat de această dovadă a perfidiei lui.

— *Monsieur* Vogel și cu mine ne-am înțeles, zise el, să fie chemat comisarul.

— Cinci mii de franci este o pagubă serioasă, confirmă *Herr* Vogel, clătînd tare din cap. E o chestiune pe care poliția trebuie s-o lămurească negreșit. *Monsieur* Roux este de aceeași părere. Trebuie să ne gîndim la siguranța bunurilor celorlalți oaspeți. *Mademoiselle* Martin, o domnișoară cu o fire nervoasă, se și teme pentru bijuteriile ei. Domnul Roux a liniștit-o, dar m-a înștiințat că, dacă nu se descoperă hoțul, va fi obligat să plece. Köche trebuie să fie bine sfătuit, ca să trateze chestiunea cu mai multă seriozitate. Cinci mii de franci! repetă el versiunea domnului Duclos despre pierderea mea. Într-adevăr, e un lucru serios.

— Așa este, întări doamna Vogel.

— Vedeți, adăugă *monsieur* Duclos triumfător, poliția trebuie să fie chemată.

— Cu privire la bănuielile dumneavoastră, domnule Vadassy, continuă domnul Vogel în șoaptă, sîntem de părere să nu le comunicați deocamdată poliției.

— Bănuielile mele? întrebai eu, aruncîndu-i o privire domnului Duclos.

El avu eleganța să-mi evite privirea, jucîndu-se stîngaci și

ostentativ cu ochelarii. *Herr* Vogel zîmbi cu oarecare indulgență:

— Înțeleg perfect. Ei, ce spuneți, n-ar fi mai bine să nu pomenim nimic care ar putea fi interpretat ca avînd legătură cu — își roti privirea și-și coborî glasul — cu o anumită persoană de naționalitate engleză? Îmi făcu cu ochiul. Chestiunile astea trebuie tratate cu discreție, nu-i așa?

— Da, da! răsună glasul doamnei Vogel.

Am mormăit că n-am niciun fel de bănuială și m-am făcut nevăzut. *Monsieur* Duclos se dovedea un agent de publicitate compromițător.

Köche mă aștepta în birou.

— A, da, domnule Vadassy, vă rog să intrați. Închise ușa după mine. Un scaun? Bine. Acum să discutăm problema care ne interesează.

Mi-am jucat rolul.

— Sper, domnule, că aveți să-mi dați vești satisfăcătoare. Nesiguranța asta e cît se poate de chinuitoare.

Părea grav.

— Sînt dezolat, domnule, că cercetările mele n-au dat niciun fel de rezultat.

Mă încruntai.

— Foarte rău.

— Foarte rău. Într-adevăr, foarte rău! Se uită la o hîrtie ce o avea în față, o ciocăni de cîteva ori cu degetul arătător și mă privi în față. Am interogat pe fiecare om de serviciu în parte, chiar și pe chelneri și pe grădinar, sperînd că unul dintre ei va fi în stare să aducă, în orice caz, puțină lumină în această chestiune. Se opri. Vă declar sincer, domnule, continuă el liniștit, îmi dau seama că toți îmi spun adevărul atunci cînd mărturisesc că nu știu nimic despre furt.

— Așadar, presupuneți că ar fi cineva dintre pasageri?

Nu răspunse deocamdată. Începui să mă simt și mai

stingherit, fără să pot stabili motivele. Apoi el dădu ușor din cap.

— Nu, domnule, nu vreau să spun că a fost unul dintre pasageri.

— Atunci cineva din afară?

— Nici asta.

— Atunci?

El se aplecă înainte.

— M-am hotărât, domnule, să dau cazul pe mâna poliției.

Asta era cam complicat. Beghin îmi ceruse foarte clar ca poliția să nu fie chemată.

— Dar desigur, ăsta ar fi ultimul lucru pe care aș dori să-l faceți, am protestat eu. Gîndiți-vă la scandalul pe care l-ar provoca.

Își strînse buzele. Acesta era un alt Köche, nu mai era acela dinainte, politicoș și blajin, ci un Köche foarte asemănător cu un om de afaceri. Atmosfera se încărcă brusc de o tensiune neplăcută.

— Din nefericire, zise el cu glas tăios, răul s-a și comis. Nu numai că clienților mei le este cunoscută toată afacerea, care-i subiectul general de discuție, dar unul dintre ei e considerat de ceilalți ca vinovatul posibil.

— Îmi pare rău să aud una ca asta, eu...

Dar el nu ținu seama de întreruperea mea:

— V-am rugat, domnule, să nu vorbiți pînă cînd n-am terminat cercetările. Constat însă nu numai că nu v-ați abținut de a vorbi despre această chestiune, dar, și mai urît încă, ați discutat cu ceilalți oaspeți în modul cel mai nefericit.

— M-am sfătuit cu domnul Duclos, în mod confidențial, dacă-i cazul să informăm poliția. Dacă domnul Duclos a fost indiscret, îmi pare rău.

Cînd îmi răspunse, glasul lui deveni ușor sarcastic:

— Și care a fost, vă rog, părerea domnului Duclos?

— M-a sfătuit să chemăm poliția, dar, din spirit de deferență pentru dumneavoastră...

— În cazul acesta, domnule, sîntem perfect de acord. Aveți ocazia s-o faceți. Întinse mîna spre receptor. Voi chema imediat poliția.

— O clipă, domnule Köche! Mîna lui se opri pe receptor. N-am făcut altceva decît să vă repet sfatul domnului Duclos. Personal, nu consider necesar să chemați poliția.

Spre marea mea ușurare, își ridică mîna de pe telefon. Apoi se întoarse încet și mă privi drept în ochi:

— Îmi închipuiam că nu veți fi de părere să chem poliția, rosti el apăsător.

— Sînt sigur că veți trata această chestiune cu mai multă eficiență decît poliția, am spus cu toată amabilitatea de care eram capabil. Nu vreau să-mi pricinuiesc nicio neplăcere. Dacă obiectele furate îmi vor fi înapoiate, foarte bine. Dacă nu, n-am ce face. În orice caz, poliția va fi mai mult o piedică decît un ajutor.

— Vă cred, domnule. Acum sarcasmul lui era evident. Pot să-mi dau bine seama că veți socoti poliția o piedică.

— Nu prea înțeleg ce vreți să spuneți.

— Nu? Un zîmbet îi schimonosi gura. Lucrez în profesiunea de hotelier de mai mulți ani, domnule. Sînt convins că n-o să mă acuzați de impolitețe, dacă vă spun că am mai întîlnit și altădată gentlemeni ca dumneavoastră. Am învățat să fiu prudent. Atunci cînd mi-ați comunicat acest presupus furt, mi-ați spus că ați pierdut o tabacheră. Mai tîrziu, cînd v-am sugerat să mi-o descrieți ca fiind de aur, ați șovăit și ați ieșit din încurcătură, spunînd că era și de aur și de argint. Puțin cam prea ingenios, prietene. Cînd am intrat în camera dumneavoastră, am observat că una dintre lamele foarfecii zăcea pe podea, lîngă valiză. Pe pat era restul foarfecii. Le-ați privit de două ori, dar n-ați spus nimic. De

ce? Era cît se poate de evident că fuseseră folosite pentru forțarea valizei. Era o dovadă importantă. Dumneavoastră, însă, nu le-ați luat în seamă. Pentru dumneavoastră, foarfecă n-avea nicio importanță, deoarece ați știut cum a fost forțată valiza. Ați forțat-o chiar dumneavoastră.

— Absurd! Eu...

— Apoi ați manifestat o reală îngrijorare cînd am pomenit despre aparatul fotografic. În momentul cînd vi l-am arătat pe scaun, emoția dumneavoastră era foarte sinceră. În clipa aceea, vă temeai, desigur, că vi s-a furat într-adevăr ceva.

— Eu...

— Ați mai făcut încă o greșală, atunci cînd ați evaluat tabachera. O astfel de tabacheră, după descrierea dumneavoastră, ar fi valorat cel puțin o mie cinci sute de franci. Ce-i drept, ați spus că era un cadou, dar chiar așa, cu greu ați fi prețuit-o cu cincizeci la sută în minus. Persoanele care pierd anumite obiecte trec, fără excepție, la cealaltă extremă.

— Niciodată n-am...

— Singurul lucru care mă pune în încurcătură este mobilul acestui act. De obicei, pasagerul păgubit amenință hotelul cu poliția și caută să-i deruteze pe ceilalți oaspeți, afară doar de cazul că el, sau mai des ea, primește o despăgubire. Este bine cunoscut că hotelurile sînt asigurate împotriva unor astfel de întîmplări. Dumneavoastră însă ori sînteți nou în această meserie, ori aveți alte motive, deoarece le-ați comunicat imediat clienților toată această daraveră. Poate că mi-ați putea spune care-i într-adevăr mobilul acestui act.

M-am ridicat în picioare. Acum eram sincer supărat.

— Asta-i o acuzare monstruoasă, domnule. Niciodată n-am fost insultat astfel, m-am bîlbîit eu furios. Voi...

— Chema poliția? adăugă el cu glas apăsător. Poftiți telefonul. Sau poate că nu doriți s-o chemați?

Mi-am luat o mutră cît mai demnă cu putință.

— Nu intenționez să mai prelungesc această farsă.

— Ești înțelept. Își mișcă scaunul. Te-am suspectat, Vadassy, chiar din joia trecută, cînd ai avut întrevvedereea aceea lungă cu poliția. Poliția franceză nu obișnuiește să facă descinderi și să percheziționeze camera unei persoane decît dacă are bănuieli grave împotriva ei. Explicația cu pașaportul nu stă în picioare. Îmi dau bine seama că ți-e teamă și vrei să eviți alte întîlniri cu comisarul. Sînt, de asemenea, întru totul de acord cu dumneata că nu dorești să prelungești situația actuală. Am întocmit, deci, nota de plată. Te rog să nu consideri aceasta ca un act de clemență din partea mea. Dacă ar fi după mine, ar trebui să te predau poliției sau, în orice caz, să-ți dau termen de o oră ca să părăsești hotelul. Soția mea e însă de părere că oricare dintre aceste căi ar provoca discuții și mai aprinse printre oaspeții noștri. Ea are un spirit mai practic decît mine. Mă înclin în fața hotărîrii ei. Vei părăsi „Réserve” mîine dis-de-dimineață. Depinde de comportarea dumitale, în timpul scurt cît vei mai rămîne aici, dacă înștiințez sau nu poliția. Aștept acum să le comunic celorlalți oaspeți că plîngerea n-a fost întemeiată, că ai rătăcit pur și simplu lucrurile, că ai folosit altă cheie la valiză și astfel ai stricat încuietorile. Nu mă îndoiesc că vei fi în stare să dai povestirii o astfel de nuanță, încît să-i convingi pe cei neexperimentați. Ne-am înțeles?

M-am străduit să înfrunt situația cu dramul de stăpînire ce-mi rămăsese.

— Îmi dau perfect seama, domnule. În orice caz, nu mai intenționez să rămîn aici după comportarea dumneavoastră fantastică!

— Bine! Iată-ți nota de plată.

Cercetai nota în mod ostentativ, ca nu cumva să se fi strecurat vreo greșeală. Era ceva copilăresc, dar de astă-dată

mă simțeam ca un copil. Köche aștepta în tăcere. Nu era nicio greșeală. Bani de care dispuneam abia îmi ajungeau. Îi primi cu o mutră care îmi dovedea că nu se aștepta să-i achit nota prezentată.

Pe cînd făcea chitanța, priveam confuz itinerarul Societății de Navigație Istalia Consulich Line de pe peretele de lîngă mine. Îl citisem de două ori înainte ca Köche să-mi înmîneze chitanța.

— Îți mulțumesc, domnule, regret că nu mai pot spera să te revăd la „Réserve”.

Am plecat.

Pînă să ajung în camera mea, tremuram din cap pînă în picioare. Descoperirea că prosoapele, fructiera și orice alt obiect portabil aparținînd hotelului, cu excepția lenjeriei de pat, fuseseră luate din cameră, nu contribui deloc la îmbunătățirea stării mele. Mi-am pus capul sub robinet, am băut puțină apă, am aprins o țigară și m-am așezat pe scaun la fereastră.

Am început să mă gîndesc la cuvintele pe care ar fi trebuit să i le spun lui Köche, cu sînge rece, cuvinte grele. Apoi, după un timp oarecare, m-am liniștit, nu mai tremuram. Greșeala era a lui Beghin, nu a mea. El ar fi trebuit să știe că planul acesta copilăresc nu avea șanse de reușită. E adevărat că neglijența și ineficiența mea mă duseseră la acest insucces, dar nu eram obișnuit să mă comport ca un escroc de rînd. Mă cuprinse un val de mînie justificată. Ce drept avea Beghin să mă pună într-o situație atît de vrednică de dispreț? Dac-aș fi avut o situație în regulă, aș fi avut un consul care să-mi apere drepturile. Oricum, care era sensul? Sau ideea lui fusese că trebuia să fiu descoperit? Eram oare un fel de cobai, folosit pentru cine știe ce experiență ne bună? S-ar fi putut să fiu. În orice caz, ce importanță ar fi avut? Lucrul principal era că, dacă nu intervenea Beghin, exercitîndu-și autoritatea, urma să

fiu dat afară de la „Réserve” în dimineața următoare. Și atunci? Mă aștepta, probabil, o celulă la comisariat. Ar trebui, poate, să-i telefoniez chiar acum lui Beghin și să-i explic situația...

Dar chiar în clipa când această idee îmi trecu prin minte, știam că n-o puteam înfăptui. Adevărul era că mă temeam de el, mă temeam că îmi va imputa faptul de a fi fost descoperit de Köche. Mai presus de orice mi-era teamă ca nu cumva să fiu dus din nou la comisariat și să fiu închis în celula aceea mică și hidoasă.

Am privit pe fereastră. Marea se întindea ca o pînză mare de iarbă albastră, unduind sub bătaia soarelui. Era cumplit de calmă. În adîncurile ei reci, un om n-ar mai avea temeri, nici îndoieli și nici neliniști. Aș fi putut să cobor pe plajă, să intru apoi în apă și să înot în larg, pînă dincolo de golf. Aș fi putut înota pînă cînd brațele mi-ar fi fost prea obosite ca să mă mai ducă înapoi spre țărm. Mișcările brațelor ar deveni mai slabe și mai greoaie. Apoi m-aș opri și m-aș scufunda. Apa mi-ar pătrunde repede în plămîni. M-aș lupta, dorința de viață ar reveni – viață cu orice preț! Dar mi-aș fi făcut pregătirile, astfel încît să nu mă mai întorc. Ar fi existat un moment sau două de suferință, apoi aș fi lunecat treptat, în uitare. Și după aceea?

Ieri, la St. Gatien, în timp ce înota, unui cetățean iugoslav cu numele de Josef Vadassy (ar fi ortografiat greșit numele) i s-a făcut rău. Toate încercările de salvare au eșuat. Corpul său n-a fost găsit. Altceva nimic? Nu, nimic. Asta-i tot. Trupul putrezea.

Mi se stinsese țigara. Am aruncat-o pe fereastră, am trecut apoi la oglinda dulapului și m-am privit în ea. „Te distrugi”, am mormăit. „Ai face mai bine să te stăpînești. Acum o clipă te sinucideai și acum îți vorbești singur. Revino-ți. Și nu mai fi atît de sensibil. N-are niciun rost să-ți umfli pieptul, ca și cum te-ai pregăti pentru un concurs de

haltere. Mușchii nu-ți folosesc la nimic. Ai nevoie de puțină inteligență. Toată povestea asta nu-i probabil chiar atît de serioasă pe cît crezi. Și înțelege aceasta, pentru numele lui Dumnezeu! E aproape trei. De acum pînă la noapte trebuie să descoperi cine are aici un aparat fotografic Contax. Asta-i tot. Nu-i greu, nu-i așa? N-ai decît să intri în camerele lor. Începe acum cu Schimler. El pare cel mai indicat. Folosește un nume fals. Spune că-i elvețian, cînd în realitate e german. E îngrijorat și a stabilit o anumită înțelegere cu Köche. Trebuie să mai ții seama și de faptul că Köche poate fi implicat în această taină. Poate că ăsta-i motivul pentru care-i dornic să scape de tine, fără să anunțe poliția. Asta-i o idee, nu-i așa? Nu ești încă înfrînt. Dar fii atent. Procedează cu mai multă chibzuință. Ai fost prins o dată, vezi să nu ți se întîmple din nou. Dacă el este individul, trebuie să fii deștept ca să-l prinzi. E periculos. El ți-a aplicat ieri seară lovitura care ți-a pricinuit durerea aceea grozavă de cap. Doar știi numărul camerei lui. Ți l-a dat fata. E numărul paisprezece și se află pe cealaltă parte a coridorului. Dar mai întîi află unde se găsește acum. *Trebuie să fii atent!* Și acum, pune-te pe lucru!”

M-am întors de la oglindă. Da. Acum trebuie să mă pun pe lucru. Trebuie să știu unde se află Schimler. De obicei, stătea singur pe terasă. Să încerc mai întîi acolo. Am ajuns în sala cea mare fără să întîlnesc pe cineva și m-am îndreptat spre fereastră, în vîrfurile picioarelor. Iată-l: era acolo, citind, ca de obicei, cu pipa în gură, cu capul plecat deasupra cărții, într-o atitudine de concentrare. Am rămas un moment privindu-l. Avea un cap distins. Nu părea posibil ca acest om să fie un spion.

Dar de astă-dată mi-am oțelit inima. La lucru! Probabil că nimeni nu dă impresia că ar fi spion pînă cînd nu afli cu certitudine că este. Oricum, era în joc libertatea mea sau a

altuia. Nu mai încăpea îndoială că Schimler era o persoană suspectă. Atunci, foarte bine!

Am urcat din nou. M-am oprit în fața camerei mele. Ce căutam? O armă? Prostii! Această chestiune nu necesită o armă; tot ce aveam de făcut era să percheziționez în liniște camera, atîta tot. Inima îmi bătea cu furie. Trecînd de camera mea, am străbătut coridorul. Apoi m-a cuprins iarăși teama. Să presupunem că mă întîlnesc cu cineva! Să zicem cu Skeltonii sau cu soții Vogel! Cum le-aș fi putut explica prezența mea aici? Ce-aș fi putut să caut acolo? Am trecut apoi prin fața unei uși cu o tăbliță: *Salle de bain**. La nevoie puteam să intru acolo și să pretind că mă duc să fac o baie. Dar nu m-am întîlnit cu nimeni. Peste cîteva momente mă aflam în fața camerei cu numărul paisprezece.

A trece peste abisul dintre gîndire și acțiune este adeseori un proces foarte greu. E ușor să te gîndești cum se percheziționează camera cuiva – stand în fața oglinzii, nu avusesem remușcări la acest gînd – dar în momentul cînd treci efectiv la acțiune, intrarea în cameră nu-i deloc ușoară. Nu te reține doar teama de a fi descoperit. Este în joc sentimentul violării unei intimități. Este o ușă străină, o clanță străină și dincolo de ea, o parte din viața altei persoane. A deschide ușa pare o indiscreție de neiertat ca și spionarea unei perechi de îndrăgostiți.

Am rămas acolo două-trei secunde, luptînd ca să înlătur sentimentul de vinovăție, înlocuindu-l pe cale rațională cu tot felul de obiecții minore. Poate că Mary Skelton să fi greșit; poate că numărul camerei nu-i exact. Trecuse prea puțin timp după dejun, ar fi trebuit să-i las mai mult timp lui Schimler să se stabilească pe terasă. Era o pierdere de vreme; desigur că ascunsese aparatul fotografic. Poate că ușa e încuiată și cineva

* Baie. (fr.) (n. tr.)

ar putea trece pe acolo tocmai în momentul cînd încerc eu s-o deschid! Poate că cineva ar putea...

Nu există decît o singură cale de a trata o chestiune ca asta. Nu trebuia să intru pe furiș. Dacă încăperea ar fi fost ocupată sau m-ar fi văzut cineva, aș fi spus că am greșit ușa. *Monsieur Skelton* mă rugase să trec pe la el, cînd aș avea chef de înot. Am greșit camera? Vă rog să mă scuzați. Mă voi retrage. Asta numai în cazul că nu va trece pe acolo unul dintre Skeltoni. Dar dacă mi-aș pierde timpul zăbovind mult în fața ușii, voi fi oricum văzut.

Respirînd adînc, am bătut ușor în ușă, am apucat și am apăsat clanța. Ușa era descuiată. Stînd nemișcat în prag, am împins și am deschis ușa. Camera era goală. Am așteptat o clipă, apoi am intrat și am închis ușa după mine. Faptul se consumase.

Am privit de jur-împrejur. Camera era mai mică decît a mea și dădea deasupra aripii dependențelor unde se aflau bucătăriile. Un grup de chiparoși tineri din apropierea ferestrei răpeau o bună parte din lumină. Stînd cît mai departe posibil de fereastră, am căutat valiza lui Schimler. N-am pierdut mult timp să constat că n-avea niciuna. Poate că mutase conținutul în dulap și că depusese valiza la magazie! Am cercetat sertarele. Afară de cel de sus, toate erau goale. Cel de sus conținea o cămașă albă, de multe ori spălată, o cravată gri, un pieptănaș de buzunar, o pereche de șosete cu găuri mari la călcîie, un set de lenjuri de corp, curate dar mototolite, un pachet cu fulgi de săpun și o cutie de tutun franțuzesc. Nu era niciun aparat fotografic. M-am uitat pe eticheta cravatei. Purta numele și adresa unui fabricant din Berlin. Lenjeria de corp era de proveniență cehoslovacă. Cămașa era de fabricație franceză. M-am dus spre chiuveță. Briciul, săpunul de bărbierit, peria și pasta de dinți erau toate de fabricație franceză. Apoi am trecut la dulap.

Era lat și adînc, cu un rînd de cuiere de haine atîrnate pe o bară de metal și un raft pentru pantofi. În dulap se afla un rînd de haine și o manta de ploaie, neagră. Nimic altceva. Costumul era de culoare gri închis și ros la coate. Mantaua avea o ruptură triunghiulară aproape de marginea de jos.

Aceasta era deci, împreună cu conținutul sertarelor, garderoba lui *Herr* Heinberger. Foarte ciudat! Dacă omul acesta avea destui bani ca să șadă la „Réserve”, ar fi trebuit, desigur, să aibă o garderobă mai bogată.

Dar asta nu mă privea. Eu căutam aparatul fotografic. Am cercetat sub saltea, dar n-am reușit altceva decît să mă zgîrii la mîna cu vîrfurile unui arc ieșit afară. Odaia începu să mă calce pe nervi. Dădusem greș, crezînd că găsesc ceea ce căutam. Era timpul să plec. Totuși, mai rămăsese ceva de făcut.

M-am dus din nou la dulap, am scos costumul de pe cuier și am scotocit prin buzunare. După cîte am constatat, două dintre ele erau goale, dar în cel de la piept degetele mi s-au lovit de ceva care mi se păru a fi o carte subțire acoperită cu o hîrtie. Am scos-o. Nu era o carte, ci două, și ambele pașapoarte: unul german și unul ceh.

L-am examinat mai întîi pe cel german. Fusese eliberat în 1931, pe numele de Emil Schimler, gazetar, născut la Essen, în 1899. Faptul în sine era surprinzător. Apreciasem că vîrsta lui Schimler era mult peste patruzeci de ani. Am deschis la filele unde se pun vizele. Cele mai multe erau necomplete. Existau, în schimb, două vize pentru Franța, datate din 1931, și o serie de vize sovietice datînd din 1932. Stătuse două luni în Uniunea Sovietică. Mai era și o viză elvețiană pentru decembrie trecut și una franceză pentru luna mai a aceluiași an. M-am întors apoi la pașaportul cehoslovac. Conținea o fotografie ireproșabilă a lui Schimler, eliberată pe numele de Paul Czissar, reprezentant comercial, născut la Brno în 1895. Data de eliberare era 10 august 1934. Purta un mare număr de

ștampile ale unor vize germane și cehe. Părea că *Herr* Czissar călătorise mult pe ruta Berlin-Praga. După oarecare străduință, am reușit să descifrez ultima dată a ștampilei. Era 20 ianuarie a anului curent, adică tocmai cu opt luni în urmă.

Am fost atît de absorbit de aceste descoperiri însemnate, că n-am auzit pașii decît abia atunci cînd practic se opriseră în fața ușii. Chiar dacă i-aș fi auzit, mă îndoiesc că aș fi putut face mai mult. Așa cum a fost, n-am avut decît timpul să vîr pașapoartele înapoi în buzunare și să arunc la împlinire costumul în dulap, înainte să se fi mișcat clanța ușii.

În puținele fragmente de secunde ce au urmat, mintea și trupul meu păreau că amorfesc. Stăteam și priveam prosteste la clanța ușii. Voiam să strig, să mă ascund în dulap, să sar pe fereastră sau să mă ascund sub pat. Dar n-am făcut nimic din toate astea, am rămas doar cu gura căscată.

Apoi ușa s-a deschis și Schimler a intrat în cameră.

CAPITOLUL 13

O clipă nu mă văzu.

Cînd intră pe ușă, aruncă o carte pe pat și făcu o mișcare ca și cum voia să se îndrepte spre scrin.

În acel moment, ochii ni s-au întîlnit.

L-am văzut tresărind. Se mișcă din locul unde se afla, apoi foarte încet își continuă drumul spre scrin și scoase cutia cu tutun. Începu să-și îndese pipa.

Tăcerea era aproape insuportabilă. Părea o greutate care îmi apăsa pieptul, sufocîndu-mă. Sîngele îmi zvîcnea în cap. Fascinat, priveam cum degetele lui îndeasă mereu tutun în pipă.

Cînd începu, în sfîrșit, să vorbească, glasul îi era perfect egal, avea chiar un ton banal:

— Mă tem că n-o să găsești nimic de valoare aici.

— N-am cău... am început cu vocea cam răgușită, dar el, cu pipa în mînă, îmi făcu semn să tac.

— Scutește-mă de proteste. Crede-mă că te simpatizez. Oamenii cu profesiunea dumată trebuie forțamente să riște. Trebuie să fie exasperant să constăți că ai riscat fără niciun folos. Mai ales, adăugă el, aprinzîndu-și pipa, atunci cînd

riscul te duce la închisoare. Suflă un nor de fum. Spune-mi: ai prefera să-l vezi pe director aici sau în biroul lui?

— Nu vreau să-l văd deloc pe director. N-am furat nimic.

— Știu. Nici n-aveai ce fura. Trebuie să-ți amintesc că te afli nepoftit în camera mea.

Îmi reveni prezența de spirit pe care o pierdusem.

— De fapt... am reluat eu, dar, înainte de a continua, el mă întrerupse.

— Ah! Mă așteptam la asta. Consider că atunci când cineva face o declarație care începe cu „de fapt”, declarația este întotdeauna o minciună. Totuși, continuă, te rog. La ce fapt te referi?

Mă făcui foc de mînie.

— Faptul este că azi de dimineață mi s-au furat din valiză anumite obiecte de valoare. Am bănuir că dumneata ești autorul. Cum domnul Köche n-a luat chestiunea în serios, am hotărît să mă ocup eu însumi de ea.

El zîmbi cam înțepat.

— Oh, înțeleg. Cea mai bună apărare este atacul. Te ameninț și dumneata mă ameninți. Spre ghinionul dumitale, am discutat întîmplător cu domnul Köche despre plîngerea pe care ai făcut-o. Lăsa o pauză semnificativă. Cred că nota dumitale de plată este achitată.

— Părăsesc hotelul protestînd.

— Și vizita aceasta face oare parte din protestul dumitale?

— Poți s-o interpretezi cum dorești. Oricum, îmi dau seama că am dat greș. Nu ești dumneata vinovatul. Nu pot decît să-ți cer iertare, în mod cu totul deosebit, pentru că am căutat să aplic legea așa cum am înțeles eu.

Am făcut un pas spre ușă. El se mișcă încet ca să mă oprească.

— Mi-e teamă, spuse grav, că așa ceva nu mă satisface. În

împrejurările de față, ar fi poate mai bine dacă ai rămîne aici și am să-l rog pe domnul Köche să vină la noi.

Se duse la sonerie și sună. Inima mi se opri.

— Doar n-am luat nimic. Nu te-am păgubit cu nimic. Nu mă poți acuza deci de nimic.

Glasul mi se înăsprise.

— Dragă domnule Vadassy, zise el cam obosit, ești cunoscut la poliție. Asta-i de ajuns. Dacă te amuză să pălăvrăgești, continuă. Dar te rog să lași asta pentru comisar. Ai intrat aici cu scopul de a fura. Detectivilor poți să le dai orice explicație la care te gîndești.

Eram disperat. Am aruncat o privire în jurul meu, ca să găsesc o portiță de scăpare. Dacă Köche ar fi venit acum, peste o jumătate de oră m-aș fi aflat la comisariat. Nu-mi mai rămăsese de spus decît un singur lucru. Și l-am spus:

— Și cine va depune plîngerea? am întrebat sec. Domnul Heinberger, domnul Emil Schimler din Berlin sau domnul Paul Czissar din Brno?

Mă așteptam ca dezvăluirea mea să provoace o reacție, dar proporția pe care o luă m-a surprins. Se întoarse încet și mă privi în față. Obrajii săi subțiri deveniră palizi, iar expresia ironică a ochilor i se transformă într-una de ură rece. Veni spre mine. Fără să vreau, m-am dat un pas înapoi. El se opri.

— Așadar, pînă la urmă, nu ești un șoarece de hotel.

Toate astea fuseseră exprimate pe un ton surprinzător de blind, aproape mirat, totuși cu un sarcasm care mă înfricoșa rău.

— Ți-am spus că nu sînt hoț, am zis eu degajat.

Deodată, înaintă un pas, mă apucă de pieptul cămășii și mă trase spre el, pînă cînd fața mea se află la cîteva centimetri de a lui. Am fost atît de uluit, că am uitat să-i opun rezistență. Mă zgîlții încet pe cînd îmi vorbea:

— Nu, nu ești un pungaș, nu ești un hoț de hotel, ci un

mic spion murdar. Dar și viclean. Își încreți buzele disprețuitor. Față de lumea de afară, ești un profesor de limbi străine timid și inocent, cu o înfățișare oarecum romantică și cu ochi melancolici de maghiar, care l-ar înșela pe un pictor. De când practici această meserie, Vadassy, sau cum îți spune? Te-au angajat ca slujbaș sau ai avansat din celulele unde se biciuiește?

Mă îmbrînci violent, încît m-am împleticit și m-am lovit de perete. Se îndreptă cu pumnul încheștat spre mine, cînd deodată se auzi o ciocănitură la ușă.

O clipă ne-am privit țintă și tăcuți, apoi își îndreptă spatele, se duse la ușă și o deschise. Era unul dintre chelneri.

— Ați sunat, domnule? l-am auzit întrebînd.

Schimler păru să șovăie. Apoi spuse:

— Regret, am sunat din greșeală. Poți pleca.

Închise ușa și, sprijinindu-se de ea, mă privi.

— A fost o întrerupere fericită pentru dumneata. De mulți ani nu mi-am pierdut cumpătul în halul ăsta ca acum. Era cît pe aci să te omor.

M-am silit să-mi stăpînesc tremurul glasului.

— Și-acum, că ți-ai regăsit stăpînirea de sine, vom reuși poate să vorbim rezonabil. Cu puțin înainte, ai remarcat că atacul este cea mai bună metodă de apărare. Mi se pare că a mă numi pe mine spion e un mod naiv de a traduce această tactică în fapt. Nu ești de acord?

Tăcu. Începui să-mi recapăt calmul.

Lucrurile păreau să se rezolve mai ușor decît am crezut. Esențial era să descopăr acum ce a făcut cu aparatul meu fotografic. Apoi îl voi chema din nou pe chelner, ca să-i telefoneze lui Beghin.

— Dacă ai ști ce suferințe mi-ai pricinuit, te-ai arăta mai îngăduitor, am continuat eu. Mai resimt și acum lovitura în cap pe care mi-ai dat-o aseară. Și dacă n-ai stricat cele două

rolfilme, aş dori să mi le înapoiezi înainte de a veni poliția. Știi, mi s-a spus că pînă cînd nu se vor lămuri lucrurile, nu voi fi lăsat să plec la Paris. Totuși, acum că lucrurile s-au clarificat, cred că te vei dovedi rezonabil. Apropo, ce-ai făcut cu aparatul fotografic?

El mă măsura încruntat, dezorientat.

— Dacă asta-i o cursă pe care vrei să mi-o întinzi... încep, apoi se opri. N-am nici cea mai mică idee despre ce vorbești, încheie el.

Am ridicat din umeri.

— Te comporți prosteste. Ai auzit vreodată de un om cu numele de Beghin?

Clătină din cap.

— Mă tem că vei afla imediat. E un membru al Siguranței Generale, detașat la Serviciul de Informații al Marinei din Toulon. Oare asta nu-ți sugerează nimic?

Înaintă spre mijlocul camerei. Mă pregăteam să mă apăr. Vedeam cu coada ochiului soneria. Doar cîtiva pași și o puteam atinge. În clipa cînd ar mai fi făcut o mișcare, dintr-o săritură aş fi ajuns la clopoțel. Dar el rămase liniștit.

— Am o bănuială, Vadassy, că vorbim fiecare despre altceva.

Am zîmbit.

— Nu sînt de aceeași părere.

— Atunci, mă tem că nu te înțeleg de loc.

Am oftat nerăbdător.

— Ce rost are să negi? Fii rezonabil, te rog. Ce-ai făcut cu aparatul fotografic?

— Nu cumva asta-i o glumă grosolană?

— Nu-i așa și vei afla curînd. Dîndu-mi seama că nu procedez cum trebuie, începui să mă enervez. Sînt de părere să chem poliția. Ai ceva împotrivă?

— Poliția? Dar deloc. Te rog chiar s-o chemi.

Poate că atitudinea lui era un bluf, dar mă simțeam cam jenat. Dacă nu aveam dovada că aparatul e la el, eram complet dezarmat. Am hotărât să schimb tactica. Timp de o secundă sau două, l-am privit în ochi, apoi am rînjit acru:

— Știi, am spus timid, am nefericita bănuială că am săvîrșit o greșeală.

Privirea lui o căută pe a mea precaut.

— Sînt foarte sigur că ăsta-i cazul.

Am oftat.

— Ce mai, regret foarte mult că ți-am pricinuit toată această neplăcere. Mă simt foarte prost. *Monsieur* Duclos ar fi amuzat.

— Cine?

Întrebarea sună ca o împușcătură de revolver.

— *Monsieur* Duclos este un bătrîn agreabil, e drept, puțin cam vorbăreț, dar simpatic.

Am văzut că face o efortare ca să se stăpînească. Se apropie de mine. Glasul îi deveni primejdios de calm.

— Cine ești și ce vrei? Ești de la poliție?

— Am legături cu poliția. M-am gîndit că asta era destul de clar. Îmi cunoști numele. Tot ce doresc este o simplă informație. Ce-ai făcut cu aparatul fotografic?

— Și dacă îți spun încă o dată că habar n-am despre ce vorbești?

— O să te dau pe mîna poliției, ca să te ancheteze. Și mai mult încă – l-am privit cu atenție – am să fac cunoscut ceea ce dorești să ții secret, faptul că numele dumitale nu este Heinberger.

— Poliția știe acest lucru.

— Știu. Îmi pare rău, dar trebuie să-ți spun că n-am nicio încredere în inteligența poliției locale. Acum știi despre ce vorbesc.

— Nu.

Am zîmbit și am trecut pe lîngă el spre ușă. Mă apucă de braț și mă răsuci pe loc.

— Ascultă, prostule, zise el furios. Nu știu ce-i cu dumneata, dar se pare că ți-ai făcut o anumită idee despre mine. Orice ar fi, pari să privești faptul că mă străduiesc să-mi ascund identitatea ca un fel de dovadă că presupunerea dumitale e corectă. Am dreptate?

— Aproximativ.

— Foarte bine, atunci. Motivele pentru care folosesc numele Heinberger n-au nicio legătură cu dumneata. Köche le cunoaște. Poliția are numele meu exact. Dumneata, care habar n-ai ce rațiuni sînt în joc, îți propui să fii de o indiscreție zeloasă, numai ca să-ți dau o informație pe care n-o posed. Nu-i așa?

— Mai mult sau mai puțin. Presupunînd, firește, că nu deții acele informații.

Se prefăcu că nu înțelege această ultimă observație și se așeză pe pat.

— Nu înțeleg cum ai aflat. Probabil că te-a informat poliția de aici și pașapoartele acelea din dulap. În orice caz, trebuie să opresc răspîndirea mai departe a acestor știri. Vezi, voi fi cît se poate de sincer cu dumneata. Trebuie să te oprești. Singura cale cu ajutorul căreia pot face asta e să-ți explic motivele. Nu sînt deloc ciudate. Cazul meu nu-i unicul.

Se opri, ca să-și aprindă pipa. Ochii ni se întîlniră pe deasupra pipei. Îi reveni expresia ironică.

— Vezi, Vadassy, dai impresia că nici acum nu crezi niciun cuvînt.

— Nu știu dacă-i așa.

Stinse chibritul.

— Bine, vom vedea. Dar trebuie să-ți amintesc un singur lucru: am încredere în dumneata. N-am, firește, altă

alternativă decît să procedez astfel. Nu te pot convinge să ai încredere în mine.

Pauza care urmă acestei observații implica o interogație. O clipă am șovăit, dar numai o clipă.

— N-am încredere în nimeni.

Oftă.

— Foarte bine. Povestea este însă cam lungă. Începe în 1933. Eram redactorul-șef al unei gazete social-democrate din Berlin, *Telegraphblatt*. Ridică din umeri. Nu mai există. Nu era un ziar prost. Aveam cîțiva gazetari deștepți, care lucrau pentru mine. Gazeta era proprietatea unui fabricant de cherestea din Prusia Orientală. Era un om cumsecade, un reformator stăpînit de o admirație adîncă pentru liberalii englezi din secolul al XIX-lea, Godwin și John Stuart Mill și alții de talia lor. A purtat doliu după moartea lui Stresemann*. Obișnuia să-mi trimită uneori articole de fond despre înfrățirea între oameni și necesitatea de a înlocui lupta dintre capital și muncă prin cooperatie bazată pe doctrina lui Christos. Trebuie să-ți spun că era în cei mai buni termeni cu funcționarii săi, dar aveam impresia că pierdea bani cu fabrica lui de cherestea. Apoi veni 1933. Nenorocirea cu social-democrația germană postbelică era că susținea cu o mîină ceea ce încerca să dărîme cu cealaltă. Ea credea în libertatea capitalistului individual de a-l exploata pe muncitor și în libertatea muncitorului de a-și organiza sindicatul și de a-l combate pe capitalist. Marea sa iluzie era credința în posibilitățile nelimitate ale compromisului. Credea că poate să construiască Utopia în cadrul Constituției de la Weimar, că singura concepție politică sublimă era reforma, că structura economică putredă a lumii ar putea fi cîrpită la temelie cu

* *Gustav Stresemann*, ministru german al Afacerilor Externe între 1923 și 1929. (n. tr.)

material luat din vîrf. Dar cel mai mare rău din toate era că-și închipuia că forța poate să fie înfruntată cu bunăvoință, că modul de a trata un cîine turbat era să-l mîngîi. În 1933, social-democrația germană fu mușcată și intră în agonie.

Telegraphblatt a fost una dintre primele gazete ce a trebuit să-și înceteze apariția. A fost de două ori obiectul unor razii. A doua oară, sala de mașini a fost distrusă cu grenade de mînă. Dar am supraviețuit, totuși. Am avut norocul să găsim un tipograf care putea și era dispus să tipărească un fel de gazetă pentru noi. După trei săptămîni însă a refuzat să mai tipărească gazeta. Îl vizitase poliția. În aceeași zi, am primit o telegramă de la proprietarul fabricii de chereștea, prin care ne încunoștința că, din cauza unor pierderi în afaceri, fusese obligat să vîndă gazeta. Cumpărătorul era un funcționar nazist și, întîmplător, am aflat că prețul a fost plătit cu polițe emise asupra unei bănci din Detroit. În noaptea următoare, am fost arestat la domiciliu și închis în celulele poliției.

Am fost reținut acolo timp de trei luni. N-am fost învinovățit de nimic. N-am fost nici măcar anchetat. N-am putut afla altceva de la ei, decît că mi se va cerceta cazul. Prima lună a fost cea mai grea, pînă ce m-am obișnuit cu ei. Polițiștii ăia nu erau oameni răi. Unul dintre ei mi-a spus chiar că citise, din cînd în cînd, articolele mele. Dar, peste trei luni, am fost mutat într-un lagăr de concentrare aproape de Hanovra.

Se opri o clipă. M-am așezat pe scaun, lîngă fereastră.

— Cred că ai auzit o mulțime de lucruri despre lagărele de concentrare, continuă el. Cei mai mulți oameni știu despre ele, dar ideile lor sînt în mare parte greșite. Cînd auzi pe cineva vorbind, ți-ai putea închipui că toată ziua deținuții sînt bătuți cu bastoanele de cauciuc, li se rup dinții, li se dă cîte un picior în burtă, li se sfarmă degetele cu patul puștilor și că nu se întîmplă nimic altceva. Nu-i chiar așa, cel puțin în

lagărul în care mă aflam eu. Brutalitatea naziștilor este mult mai puțin umană. Ei vor să-ți zdruncine mintea. Dacă ai fi văzut vreodată un om care a ieșit după ce a stat închis timp de două săptămîni într-o celulă întunecoasă ca noaptea, ai ști ce înseamnă asta. Teoretic, poți trăi într-un lagăr de concentrare nu mai prost ca în oricare altă închisoare – teoretic vorbind. Cred însă că în realitate nimeni n-a trăit vreodată astfel. Disciplina este fantastică. Ți se dă de lucru: să cari grămezi de pietre dintr-un loc într-altul și apoi înapoi, iar dacă te-ai oprit din lucru, doar ca să-ți îndrepti o clipă spatele, te pomenești cu o lovitură de bici pentru neexecutare de ordin și ești zvîrlit la carceră timp de o săptămîină. Nu te lasă nicio clipă să răsuflă. Gărzile sînt mereu schimbate, ca să nu se obosească păzind. Te pun să mășăluiești în jurul lagărului, păzit de o mitralieră. Ești hrănit cu lături și coceni de varză fierți în apă și, în timp ce mănînci porcăria asta, ești păzit de o mitralieră. Unul dintre oameni era așa de impresionat de mitralieră, încît cum termina de mîncat, vomita. Unii dintre ei erau în asemenea hal de anemiere, încît nu mai puteau sta în picioare. Cînd erai nou-venit, opuneai rezistență. Ei erau pregătiți pentru asta. Aveau metode sistematice ca să te frîngă moralicește. Bătăile repetate cu biciul și perioadele lungi de singurătate în carceră își îndeplineau în curînd rolul. Atît timp cît rezistai, îți dădeai seama că, treptat-treptat, îți pierzi mințile. M-am prefăcut că mă supun. Nu era deloc ușor. Vezi, ei sînt în stare să te cunoască după ochi. Dacă îi lași să simtă că-i privești, văd că mintea îți mai funcționează, nu ca a unui animal, ci ca aceea a unei ființe umane, și atunci s-a sfîrșit cu tine. Trebuie să-ți ațintești privirea în pămînt, să nu-ți privești niciodată gardianul care ți se adresează. Devenisem aproape expert în această meserie, ajunseseam așa de expert, încît începusem să cred că poate mă înșel singur și

că în realitate nu eram mai pricopsit ca toți ceilalți. Am trăit doi ani în lagărul acela.

Pipa i se stinse. O ciocăni meditativ de palma mîinii.

— Într-o zi am fost dus la biroul comandantului. Mi s-a spus că dacă semnez un act de renunțare la cetățenia germană, declarînd că voi părăsi Germania și că nu mă voi înapoia, voi fi lăsat liber! La început am crezut că-i vorba, pur și simplu, de un alt truc al lor ca să mă facă să cad în capcană. Dar nu era un truc. Nici grozavul lor Tribunal popular nu putuse găsi ceva ca să mă condamne. Am semnat hîrtia. Aș fi fost în stare să semnez orice, numai să scap. Apoi a trebuit să aștept trei zile pînă să sosească permisul. În răstimpul ăsta, am fost ținut izolat de ceilalți deținuți. În loc să muncesc împreună cu ei, am fost pus să curăț latrinele. Dar noaptea eram dus în același dormitor. Și după aceea s-a întîmplat ceva curios.

Conversațiile între deținuți erau interzise și restricția era aplicată cu atîta strășnicie, încît măsura de a sta cu ochii pironiți în pămînt se aplica la fel între deținuți, ca și între deținuți și gardieni. Dacă cineva se uita la alt deținut, își puteau închipui că te-ai gîndit să vorbești. Rezultatul era că nu-ți recunoșteai vecinul după față, ci după umeri și forma picioarelor. În ultima mea noapte acolo, pe cînd mășăluiam spre dormitor, am avut un șoc cînd am văzut că vecinul meu încerca să-mi prindă privirea. Era un om de o statură robustă, cu o față cenușie, cam de vreo patruzeci de ani. Nu fusese în lagăr decît șase luni și, după cum îl alegeau mereu ca să fie biciuit, am dedus că-i vorba de un comunist.

Lîngă noi era un gardian și-ți mărturisesc sincer că eram îngrozit să le dau un motiv ca să-mi anuleze permisul. M-am suit pe prici cît am putut de repede și stăteam culcat, liniștit.

Era ceva obișnuit ca deținuții să aibă coșmaruri. Uneori bolboroseau, dar alteori strigau sau țipau înspăimîntător în

somn. Cum începea vreunul să strige, unul dintre gardieni lua o găleată cu apă și-i turna în cap. Niciodată nu dormisem prea mult acolo, dar în noaptea aceea n-am dormit deloc. Eram frământat de gîndul că în ziua următoare voi pleca. Stăteam culcat de vreo două ore în beznă, cînd omul de lîngă mine începu să mormăie ceva în somn. Unul dintre gardieni veni și-l privi, dar murmurul încetase. Cum se îndepărtă gardianul, el începu să mormăie din nou, de astă-dată însă ceva mai tare, așa c-am putut auzi ce spunea. Mă întreba dacă sînt treaz. Am tușit puțin, m-am răsucit agitat, ca el să înțeleagă că sînt treaz. Apoi începu să mormăie din nou și l-am auzit spunîndu-mi să mă duc la o anumită adresă din Praga. N-a apucat să-mi spună decît o singură dată, că gardianul, care începu să suspecteze ceva, se și înființă. Omul se întoarse brusc, începu să-și deschidă brațele cu sălbăticie, strigînd ajutor. Gardianul îi dăte un picior și, cînd omul simulă că se deșteaptă, îl amenință cu găleata cu apă dacă nu se liniștește. Nu l-am mai auzit spunînd nimic. În ziua următoare, am căpătat permisul și am fost îmbarcat într-un tren cu destinația Belgia.

Nu voi încerca să-ți descriu cum m-am simțit din nou în libertate. La început îmi era teamă. Nu puteam scăpa de mirosul lagărului care-mi stăruia în nări și adormeam în cursul zilei fără rost și la diverse ore, visînd că mă aflu din nou acolo. Dar, după puțin timp, angoasa dispăru și am început să gîndesc din nou ca o ființă omenească. Am petrecut o lună sau două la Paris, îndeletnicindu-mă cu gazetăria, dar dificultatea ce întîmpinam din cauză că nu cunoșteam bine limba făcea ca șederea mea acolo să devină aproape imposibilă. Eram silit să plătesc ca să mi se traducă materialul ca lumea. În cele din urmă, m-am hotărît să-mi încerc norocul la Praga. Pe atunci nu intenționeam să mă duc la adresa care îmi fusese dată. Aproape că și uitasem de ea. Apoi, aflînd ceva

de la un alt neamț pe care l-am întâlnit la Praga, m-am hotărât să cercetez. Adresa s-a dovedit a fi a cartierului general al organizației clandestine a comuniștilor germani.

Se opri o clipă, ca să-și aprindă iarăși pipa, după aceea continuă.

— După un timp oarecare, cînd au fost siguri de mine, am început să activez în ilegalitate. Activitatea principală era să transmit știri în Germania, știri reale. Am publicat o gazetă – titlul ei n-are nicio importanță – pe care o treceam, în mod clandestin și în cantități mici, peste graniță. Era tipărită pe o hîrtie foarte subțire de India, fiecare exemplar era împăturit într-un fel de pliculeț, pe care un om putea să-l poarte în palmă. Pentru introducerea clandestină a gazetei, se foloseau tot felul de procedee, unele dintre ele chiar foarte ingenioase. Exemplarele erau împachetate pînă și în săculețe de hîrtie pergament și îndesate în cutiile osiilor roților trenurilor Praga-Berlin. Un revizor de vagoane le aduna apoi la stația terminus Berlin, dar peste puțin timp Gestapoul l-a prins și atunci a trebuit să ne gîndim la un alt sistem. S-a sugerat atunci ca unul dintre noi să încerce să obțină un pașaport ceh, dîndu-se drept voiajor comercial, și să ia cu el gazetele împreună cu mostrele. M-am oferit voluntar pentru această misiune și cu oarecare greutate am reușit.

În anul acela, am trecut în Germania de peste treizeci de ori. Nu era prea riscant. Existau doar două pericole. Unul dintre riscuri era să fiu recunoscut și denunțat. Celălalt era ca omul care îmi prelua ziarele ca să le treacă organizației de distribuie să devină suspect. Și, într-adevăr, a fost suspectat. N-a fost arestat imediat, dar a fost urmărit. De obicei ne întîlneam în sala de așteptare a unei stații suburbane și apoi ne urcam împreună în tren. Înainte de a ieși, lăsam pachetul cu gazeta în plasa de bagaje. El îl ridica. Pînă cînd, într-o zi, trenul care de-abia părăsise stația se opri brusc și o grupă de

soldați SS se urcară. Nu eram siguri dacă ne urmăreau sau nu pe noi, așa că ne-am așezat liniștiți în compartimente separate. Am auzit cum l-au arestat și așteptam să-mi vină și mie rîndul. Dar nu făcură altceva decît să-mi cerceteze pașaportul și-și continuară drumul prin tren. De-abia în ziua următoare, pe cînd eram aproape de Praga, mi-am dat seama că eram și eu urmărit. Norocul a fost că am avut precauția să nu mă întorc la cartierul general. Mai bine zis, a fost norocul tovarășilor mei. Eu am fost mai puțin norocos. Cînd au văzut că nu-i conduc spre persoanele pe care le căutau, au hotărît că cea mai bună cale ar fi să mă aducă înapoi în Germania și, folosindu-se de mijloacele lor de constrîngere, să obțină informații. Înțelegi, ziarul meu începuse să-i îngrijoreze, iar eu eram singurul indiciu real ce-l aveau la îndemînă ca să-i conducă la persoanele aflate în umbră. Sarcina celei germane a organizației era doar difuzarea ziarului. Ei urmăreau să-i descopere pe conducători. A trebuit s-o șterg pe ascuns din Cehoslovacia, deoarece poliția cehă fusese informată că, în realitate, eu eram un infractor german, urmărit pentru furt, și că pașaportul cu numele de Paul Czissar fusese eliberat în urma unor date false.

În Elveția au căutat să mă răpească. Mă aflu pe malul lacului Constance și mă împrietenisem cu doi oameni, care pretindeau că-și petreceau concediul la pescuit. Într-o zi m-au invitat să ieșim împreună. Eram plictisit. Le-am spus că voi veni. Întîmplător am aflat tocmai la timp că nu sînt elvețieni, ci germani, și că barca lor fusese închiriată pe malul german al lacului. După aceea, am plecat la Zürich; știam că o să fiu urmărit, dar nu mai puteau să mă răpească la o asemenea distanță de frontieră. N-am stat însă prea mult acolo. Într-o dimineață, am primit o scrisoare din Praga, prin care eram prevenit că Gestapoul aflate, într-un fel sau altul, că numele meu e Schimler. Ei știau, desigur, mai dinainte că Paul Czissar

nu era ceh, ci german, dar de vreme ce acum îmi cunoșteau numele adevărat, nu mai era nevoie să mă răpească, spre a mă readuce în Germania.

De atunci am fost mereu pe drumuri. De două ori era gata să cad în mâinile lor. Elveția mișună de agenți ai Gestapoului. M-am hotărît să încerc să trec în Franța. Cei din Praga m-au trimis la Köche. E unul de-al lor.

A fost un prieten minunat. Am sosit aici fără niciun ban și el mi-a dat haine și mă ține de atunci pe gratis. Acum însă nu mai pot fugi. N-am bani și Köche nu poate să-mi dea, deoarece nici el n-are. Hotelul este proprietatea soției lui și el nu poate face altceva decît s-o convingă să îngăduie șederea mea aici. M-am oferit să lucrez, dar ea a refuzat. E geloasă și vrea să-l țină din scurt. Va trebui să plec, deoarece și aici sînt acum în pericol. Cu cîteva săptămîni în urmă, am aflat că un agent al Gestapoului a fost trimis în Franța. Este uimitor cum reușesc ei să descopere totul. Atunci cînd ești urmărit, ți se dezvoltă un simț aparte. Începi să percepi momentul cînd te afli în pericol. Am reușit să-mi schimb înfățișarea destul de bine, dar am impresia că am fost identificat. Cred, de asemenea, că l-am identificat și eu pe agentul trimis. Dar acesta nu va acționa decît atunci cînd va fi sigur. Singura mea șansă este să-l trag pe sfoară. Dumneata m-ai derutat. La un moment dat, credeam că am greșit. Köche însă te-a calificat drept un găinar mărunt. Ridică din umeri. Nu știu cine ești, Vadassy, dar tot ce ți-am spus e adevărat. Acum ce vei face?

L-am privit.

— Sincer vorbind, nu știu, am spus eu. Poate că aș fi crezut povestea asta, cu excepția unui lucru. Nu mi-ai explicat de ce ți s-a înrăutățit situația, după ce au aflat că numele dumitale e Schimler. Dacă nu te-au putut constrînge să te înapoiezi cînd te-au cunoscut ca Czissar, de ce ar fi în stare să te oblige acum, cînd ți-au aflat numele adevărat?

Ochii lui se ațintiră într-ai mei și am văzut cum colțurile gurii i se contractă. Era singurul semn de emoție pe care îl trădase. Vocea lui, pe cînd răspundea, era uniformă și moale:

— E foarte simplu, zise el încet, soția și copilul meu se află încă în Germania. Înțelegi, continuă după un scurt timp, cînd m-au expulzat din Germania, nu m-au lăsat să-mi văd familia. N-o văzusem de peste doi ani. Înainte de a fi trimis în lagăr, aflasem că soția mea luase copilul și-l dusese în casa tatălui ei, în afara Berlinului. I-am scris din Belgia și de la Paris și aranjasem ca, imediat ce voi putea să mă stabilesc în Franța sau în Anglia, să ne întîlnim și să fim împreună. În curînd însă mi-am dat seama că la Paris de-abia eram în stare să-mi duc zilele. La Londra ar fi fost același lucru. Nu eram decît încă un refugiat german. La Praga am întîlnit un om care mi-a spus că comuniștii aveau căi și mijloace de a intra și a ieși din Germania fără să fie descoperiți. Doream cu disperare să-mi văd soția, să-i vorbesc, să-mi văd băiatul. Dorința aceasta aprigă m-a îndemnat să mă duc la adresa care îmi fusese dată în lagăr. Povestea cu posibilitatea de intrare și de ieșire din Germania era desigur absurdă. În curînd mi-am dat seama de asta, dar atunci cînd mi s-a oferit ocazia, am profitat de ea. În cursul călătoriilor mele cu pașaport ceh, m-am întîlnit de trei ori în taină cu soția mea.

Ea a încercat în mod stăruitor să mă convingă s-o iau cu mine la Praga, împreună cu copilul, dar am refuzat. Mijloacele mele de trai erau în mod practic egale cu zero, în timp ce cu tatăl ei puteau să trăiască în condiții comode, iar copilul putea să meargă la școală. M-am gîndit deci că cel mai bun lucru era să-l las să-și continue acest fel de viață.

Cînd am primit prima lovitură, mi-a părut bine că am fost atît de judicios. Gestapoul n-are decît să mă prindă, dacă va putea! Nu că le-ar fi de vreun folos, deoarece partidul știe că oricît de loial ar fi un om, atunci cînd e prins și torturat, e

silit, pînă la urmă, să vorbească. Cînd am fost urmărit la Praga, cartierul general se mutase. Nu știu unde se află acum. Adresa lor e *poste restante*, Praga. Dar Gestapoul este circumspect. Mă vor îndărăt. Iar eu îi subestimasesem. Era foarte periculos să mă mai folosesc de pașaportul ceh, așa că mă folosesc de vechiul meu pașaport german, pe care soția mea îl ținea ascuns în siguranță și pe care mi l-a adus atunci cînd ne-am întîlnit. Probabil că acest pașaport i-a pus pe urma mea.

Cînd am aflat, m-am îngrozit. Soția și fiul meu reprezintă pentru ei niște ostatici. Va trebui să mă înapoiez, căci altfel soția va fi închisă în locul meu. M-am gîndit la toate aspectele. Pînă își vor da ultimatumul, ea va fi probabil în siguranță, sub supraveghere, bineînțeles, dar totuși în siguranță. Nu-mi rămîne altceva de făcut decît să stau ascuns pînă cînd voi avea vești de la ea. Dacă nu i s-a întîmplat nimic și mai e încă împreună cu tatăl ei, aș continua să stau ascuns pînă cînd ei vor obosi poate căutîndu-mă și atunci aș putea obține un alt pașaport, cu care s-o pot scoate de acolo.

Privea fix pipa veche pe care o ținea în mînă.

— Au trecut patru luni de cînd tot aștept, fără să fi aflat ceva. Eu nu pot să scriu, de teama cenzurii germane. Köche are o adresă convențională în Toulon și a încercat să obțină acolo scrisori. Dar n-a primit nimic. N-am altceva de făcut decît să aștept. Dacă mă vor descoperi aici, n-am încotro. Și, oricum, dacă nu primesc foarte curînd vești de la ea, va trebui să mă întorc. Asta-i tot ce-mi rămîne de făcut.

Urmă un moment de liniște. Apoi mă privi și zîmbi foarte vag:

— Pot să am încredere în dumneata, Vadassy?

— Desigur.

Aș fi vrut să spun mai multe, dar nu eram în stare. Se înclină, mulțumind. M-am sculat și m-am îndreptat spre ușă.

— Și acum ce mai e cu spionul dumitale, prietene?
mormăi el peste umăr.

Am șovăit. Apoi am spus:

— Da, trebuie să-l caut în altă parte, domnule Heinberger.

În momentul când închideam ușa după mine, l-am văzut cum își ridică încet mâinile și-și acoperă fața. Am plecat repede.

Pe când ieșeam, am auzit în apropiere închizându-se o altă ușă. N-am dat nicio importanță. N-aveam niciun motiv să mă tem că sînt văzut părăsind camera domnului Heinberger. Odată intrat în camera mea, am scos lista lui Beghin și am privit-o o clipă. Apoi am șters trei nume de pe ea: Albert Köche, Suzanne Köche și Emil Schimler.

CAPITOLUL 14

În după-amiaza zilei de 18 august, la ora patru și jumătate, m-am așezat cu o coală de hîrtie cu antetul hotelului în fața mea, ca să rezolv o problemă.

Am privit multă vreme la hîrtia albă. Apoi am ținut-o în sus, ca să citesc filigranul. În cele din urmă, am scris pe ea, foarte încet și clar, următoarea frază:

„Dacă unui om îi trebuie trei zile ca să înlătore trei suspecti, cît timp îi va trebui ca să înlătore încă opt suspecti, ceilalți factori rămînînd constanți?”

Am analizat-o puțin. Apoi am scris dedesubt: „*Răspuns: opt zile*” și am subliniat.

După aceea, am desenat o spînzurătoare cu un cadavru atîrnat de ea. Am etichetat cadavrul „spion”. Pe urmă am adăugat o burtă umflată, plină cu broboane de sudoare și am schimbat eticheta în „Beghin”. La urmă, am șters burta și am adăugat o grămadă de păr și cearcăne la ochi și l-am botezat „Vadassy”. Am încercat să-l schițez, dar fără curaj, pe călău.

Opt zile! Și eu nu mai aveam decît opt ore! Afară de cazul, firește, în care Köche mi-ar fi îngăduit să-mi prelungesc șederea.

Schimler era prietenul lui și dacă el i-ar fi spus că nu sînt

un escroc... Dar Schimler știa oare că nu sînt într-adevăr un escroc? Poate că ar fi trebuit să mă înapoiez în camera lui și să-i explic. Dar la ce bun? Efectiv, nu mai aveam niciun ban. Nu-mi mai puteam permite să mai stau la „Réserve”, chiar în cazul că mi s-ar fi admis prelungirea. Asta era altă eventualitate, pe care Beghin omisese s-o prevadă. Beghin! Incompetența și stupiditatea acestui om erau monumentale.

Pînă cînd am rupt foaia de hîrtie, pe care îmi mîzgălisem fanteziile, și luasem alta, se și făcuse cinci. Mă uitai pe fereastră. Soarele stătea să apună, așa că acum marea părea un lac imens, licărind ca metalul lichid. Dealurile de dincolo de golf străluceau roșiatic deasupra copacilor. Plaja se umplea treptat de umbră.

„Ce bine ar fi să mă aflu acum la Paris”, mă gîndeam eu. Arșița de după-amiază a orașului va fi trecut. Ar fi o plăcere să stai sub copaci în grădina Luxemburgului, sub copacii aceia din apropierea teatrului de marionete. Acum e liniște acolo. N-am fi decît unul sau doi studenți citind. În locul acela ai putea asculta foșnetul frunzelor, fără să te mai gîndești la truda oamenilor care muncesc sau la civilizația care se îndreaptă cu pași repezi spre distrugere. Acolo, departe de marea aceea de aramă și de pămîntul roșu ca sîngele, puteai contempla nemișcat tragedia secolului XX; nemișcat decît de mila pentru omenirea care luptă să se salveze de emanația primitivă izvorîată din propriul ei subconștient.

Aici nu eram însă la Paris, ci la St. Gatien; la „Réserve”, nu în grădinile palatului Luxemburg, iar eu eram un actor și nu un spectator. Dar și mai rău încă era că în curînd, afară de cazul că aș fi foarte deștept sau foarte norocos, aș putea să nu fiu altceva decît un om pierdut. Mi-am reluat lucrul.

Mă uitam pe listă cu o mutră nenorocită: Skeltonii, soții Vogel, Roux și Martin, Clandon-Hartley și Duclos. În primul rînd, Skeltonii! Ce știam despre ei? Nimic altceva decît că

părinții lor urmau să sosească săptămîna viitoare pe vaporul „Conte di Savoia”. Doar asta și că voiajau pentru prima oară în străinătate. Trebuie desigur scoși din cauză imediat. Apoi m-am oprit. De ce „desigur”? Însemna oare aceasta o examinare calmă, rece, a tuturor factorilor disponibili? Nu, nu era. Nu știam altceva despre Skeltoni decît ceea ce îmi spusese ei. Pentru același motiv îi exclusesem poate, puțin cam prea repede, pe Schimler și pe Köche. Dar, afară de asta, la Schimler mai fusese și chestiunea pașapoartelor, precum și discuția dintre el și Köche, pe care o surprinsesem trăgînd cu urechea și care confirma ceea ce spusese. În cazul Skeltonilor însă, nu exista nimic care să le confirme povestea. Trebuie deci cercetați.

Dar soții Vogel? Eram ispitit să-i elimin și pe ei. Niciun spion nu putea arăta în mod mai grotesc la antipodul unui spion decît Vogel. Dar trebuie să-i chestionez și pe ei în mod discret.

Roux și Martin? Afară de faptul că Roux vorbea cam urît franceza și că femeia era excepțional de afectuoasă cu el, n-aveau nimic deosebit care să reclame o atenție specială. Cu toate acestea, trebuiau cercetați.

Soții Clandon-Hartley păreau mai interesați. Știam destule despre ei. Nu fusese, desigur, nimic confirmat, dar erau interesați! Și mai era ceva foarte sugestiv. Maiorul rămăsese în pană de bani. Încercase de două ori să se împrumute. De altfel, după spusele lui Duclos, el aștepta să-i vină niște bani, care încă nu-i sosiseră. Să fi fost vorba de plata fotografiilor? Era o posibilitate. După cum susținuse Duclos, maiorul era într-o situație disperată. Ei, și asta era posibil. Iar doamna Clandon-Hartley era italiancă. Totul se potrivea foarte bine.

Bătrînul Duclos nu era în niciun caz un martor în care să te poți încrede. Imaginația lui, după cum știam foarte bine,

era extrem de bogată. El, personal, cu greu putea fi clasificat ca suspect. Părea prea puțin probabil. Dar, la o ultimă analiză, toți erau improbabili. Ce știam eu despre Duclos? Nimic altceva decât că era sau părea să fie un mic industriaș, care avea darul de a trăncăni și de a-și înșela prietenii la jocuri. La ce concluzie ajunsesem? La niciuna.

Și după aceea am făcut, după părerea mea, o mare descoperire. Oricare altul, afară de un redus mintal, ar fi făcut-o mai înainte. Am hotărât că nu-mi folosea la nimic să studiez comportarea normală a acestor persoane; nimic mai ușor decât să joci un anumit rol, câtă vreme toată lumea te ia drept ceea ce pretinzi a fi. Trebuia să pornesc de la bănuiala că fiecare dintre ei era un mincinos și să-i silesc pe toți să-și dea arama pe față. Să nu mă arăt prietenos, să mă cert cu ei. Să discut în contradictoriu. Nu trebuia să accept cu calm propriile lor aprecieri despre ei înșiși, ci să-i interoghez și să-i analizez. În toată această chestiune, mă arătasem umil față de ei. Sosise momentul să adopt o politică agresivă.

Dar cum puteam adopta o politică agresivă în atari împrejurări? Urma, oare, să colind întregul teren al hotelului „Réserve” ca un dulău înfometat, agățându-mă în mod supărător de oricine îmi ieșea în cale? Nu, ceea ce trebuia să fac era, pur și simplu, să pun întrebări, să fiu indiscret și apoi, când aș fi ajuns la limitele politeții obișnuite, să le depășesc.

Trebuia să calc cu amabilitate, dar necruțător, peste sentimentele oamenilor, pînă ce se vor trăda. Mi-am făgăduit apoi să mă năpustesc ca un uliu asupra nemernicului vinovat. La cinci și douăzeci și cinci am scris două nume pe o bucată de hîrtie, am închis ochii, mi-am rotit creionul și l-am înfipt la întîmplare. Deschizînd apoi ochii, am văzut că soții Vogel erau primele mele victime. M-am pieptănat și am coborît în căutarea lor.

Ca de obicei, erau pe plajă, împreună cu Duclos, Skeltonii

și perechea de francezi. Cum am apărut, *monsieur* Duclos sări de pe șezlongul lui și se grăbi să mă întâmpine. Mi-am amintit prea târziu că omisese să mă înarmeze cu explicația rezonabilă a recuperării lucrurilor ce-mi fuseseră furate.

Eram gata să mă întorc și s-o iau la fugă. Dar în timp ce șovăiam, mi-am dat seama că era prea târziu ca s-o șterg. Duclos se și repezea la mine. Încercai să trec pe lângă el cu o înclinare amabilă a capului, dar el execută la repezeală o mișcare prin flanc, astfel că, la un moment dat, mă văzui mergînd alături de el spre ceilalți.

— Ne-am așteptat să aflăm mai devreme, spuse el cu răsufarea tăiată. A fost chemată poliția?

Am dat din cap.

— Nu. Din fericire n-a mai fost nevoie.

— Obiectele de valoare au fost găsite?

— Da.

O luă la fugă înainte, să anunțe faptul.

— Hoțul a fost prins, l-am auzit spunînd. Obiectele furate au fost înapoiate.

Cînd am sosit la locul unde se aflau ceilalți, se strînsesă cu toții în jurul meu, plini de emoție, întrebîndu-mă:

— E cumva unul dintre servitori?

— Maiorul englez, cu siguranță...

— Grădinarul?

— Șeful chelnerilor?

— Vă rog. Ridicai mîna, invitîndu-i să facă liniște. Nu-i vorba de niciun vinovat. Obiectele de valoare n-au fost furate.

Părea că nimeni nu respiră.

— Toată povestea, am spus cu o veselie cam jenată, a fost o greșeală... Cum să vă spun, o greșeală stupidă. Se pare... Mi-am canonit mintea ca să găsesc ceva să ies din încurcătură. Se pare că atunci cînd s-a făcut curățenia camerei, cutia a fost împinsă sub pat.

Explicația suna cam neconvingător.

Roux își făcu loc între soții Vogel.

— Cum s-a întâmplat atunci că încuietorile valizei au fost forțate? întrebă el triumfător.

— A, da, zise domnul Vogel.

— Da, într-adevăr! răsună vocea soției sale.

— Ce spune? întrebă Skelton.

Ca să câștig timp, am tradus.

— Nu știu despre ce vorbește, am adăugat eu.

El mă privi uimit.

— N-au fost forțate încuietorile valizei? Credeam că așa ai spus.

Am dat ușor din cap. Îmi veni o idee.

Roux asculta și urmărea tot timpul conversația cu o nerăbdare surprinzătoare. Mă întorsei spre el.

— Îi explicam, *monsieur*, că ați interpretat greșit. Nu știu de unde v-ați cules informația, dar cu siguranță n-a fost niciodată vorba ca încuietorile valizei să fi fost forțate. Am discutat, într-adevăr, faptul în mod confidențial cu domnul Duclos, care e aici, dar n-am pomenit nimic despre încuietori. Dacă cineva, am continuat cu severitate, a pus în circulație zvonuri false, fără să cunoască faptele reale, s-a creat o situație cât se poate de neplăcută. Dumneavoastră ați avut impresia, *Herr Vogel*, că încuietorile valizei au fost forțate?

Vogel clătină grăbit din cap.

— Nu, într-adevăr! completă *Frau Vogel*.

— *Monsieur Roux*, am continuat eu aspru, presupun că dumneavoastră...

Dar el mă întrerupse:

— Ce înseamnă prostiile astea? întrebă el iritat. Bătrînul de colo – arătă cu degetul spre Duclos – ne-a spus tuturor.

Privirile se întoarseră către *monsieur Duclos*. Acesta se ridică.

— Eu, domnilor, zise el cu ton sever, sînt un om de afaceri cu o îndelungată experiență. Eu n-am obiceiul să trădez confidențe.

Roux rîse zgomotos și neplăcut.

— Vreți să negați că ne-ați spus lui Vogel și mie despre furt și că ați declarat că încuietorile au fost forțate?

— Confidențial, *monsieur*, confidențial!

— Auzi! Roux se întoarse către domnișoara Martin: Confidențial, l-ai auzit, *ma petite*?

— *Oui, chéri*.

— Recunoaște în mod confidențial, desigur! Îl luă în rîs. Dar a admis că a inventat povestea cu încuietorile.

Monsieur Duclos se răsti:

— Asta, *monsieur*, nu-i adevărat!

Roux rîse și-i scoase foarte nepoliticos limba. Începuse să-mi pară rău de *monsieur* Duclos. La drept vorbind, eu îi spuseseam că încuietorile fuseseră forțate. Dar începuse de-acum să se pună în defensivă. Își împinse furios barba înainte.

— Dacă aș fi fost tînăr, *monsieur*, te-aș fi lovit!

— Poate că am putea discuta chestiunea cu mai mult calm, spuse Vogel îngrijorat.

Își mai ridică bretelele cu încă un centimetru și puse mîna pe umărul lui Roux. Acesta i-o înlătură cu mînie.

— Nu avem niciun motiv să discutăm ceva cu acest bătrîn imbecil, declară Roux cu glas ridicat.

Monsieur Duclos răsuflă adînc.

— Sînteți un mincinos, domnule, zise el apăsător. Dumneavoastră ați furat obiectele de valoare de la *monsieur* Vadassy. Altfel de unde ați ști că încuietorile au fost forțate? Eu, Duclos, vă denunț. Hoț și mincinos!

Un moment se făcu o liniște adîncă, apoi Skelton și Vogel săriră pe Roux, care se înfuriase și se repezise asupra acuzatorului; îi prinseră brațele.

— Lăsați-mă! strigă Roux furios. Îl sugrum!

Cum Vogel și Skelton tocmai de asta se temeau, îl țineau strâns. *Monsieur* Duclos continua să-și mîngîie barba calm și-l urmărea cu interes pe Roux, cum se zbate să iasă din strînsoarea lor.

— Hoț și mincinos! repetă el, ca și cum nu l-ar fi auzit prima oară.

Roux urla ca un turbat și încercă să-l scuiepe.

— Cred, *monsieur* Duclos, am zis eu, că ați face mai bine să vă duceți sus.

El luă o atitudine fermă.

— Voi părăsi plaja, *monsieur*, numai după ce Roux își va cere scuze.

Mă pregăteam tocmai să discut și să susțin că, dacă i se cuveneau cuiva scuze, apoi acela era Roux, cînd domnișoara Martin, care făcuse o criză de isterie undeva în spatele nostru, creă o diversiune, înlănțuind gîtul iubitului cu brațele și îndemnîndu-l să-l omoare pe bătrînul Duclos. Doamna Vogel și Mary Skelton o îndepărtară, cu ochii scăldați în lacrimi. Între timp însă, Roux își dădu drumul la gură, rostind fel de fel de înjurături și insulte.

— Maimuțoiule!

Monsieur Duclos își pierdu calmul. Își dădu și el drumul.

— Țap impotent! îi zvîrli el înfierbîntat.

Domnișoara Martin vocifera. Roux, stîrnit, își concentra încă o dată atenția asupra dușmanului său.

— Ești un dromader bolnav! se stropși el.

— Bastard cretin! urlă *monsieur* Duclos.

Roux își linse buzele și înghiți greu. La un moment dat credeam că fusese înfrînt. Apoi am văzut cum își adună forțele să-i dea lovitura de grație. Buzele i se mișcau. Răsuflă adînc. După aceea, timp de o fracțiune de secundă, se făcu

din nou tăcere. Deodată, își dădu drumul glasului și îi strigă, din adâncul plămînilor, domnului Duclos în față:

— Bolșevicule!

În anumite împrejurări, aproape orice cuvînt indicînd o credință politică sau religioasă poate deveni o insultă mortală. La conferința unor demnitari musulmani, cuvîntul „creștin” poate fi folosit cu un efect dezastruos. La o adunare a unor ruși albi, de vîrstă mijlocie, cuvîntul „bolșevic” ar fi fost socotit probabil o insultă virulentă. Dar asta nu era o adunare de ruși albi.

Deocamdată nu se mai auzi nimic. Apoi cineva chicoti. Cred că era Mary Skelton. A fost de ajuns ca să rîdem și noi. *Monsieur* Duclos, după ce aruncă o privire năucită, se alătură și el, cu toată convingerea, veseliei noastre. Numai Roux și Odette Martin nu rîdeau. Pentru moment, Roux ne aruncă o privire aprigă. Apoi se smulse din mîinile lui Vogel și ale lui Skelton și porni de-a curmezișul plăjii, cu un mers arogant, îndreptîndu-se spre trepte. Ea îl urma. Cînd îl ajunse, se întoarse și ne amenință cu pumnul.

— Toate bune, zise Skelton, nu știu prea bine despre ce-a fost vorba, dar e sigur că la „Réserve” e mare animație.

Monsieur Duclos luă un aer patetic: Ulise după căderea Troiei. Strînse mîna tuturor celor din jurul său.

— Un tip periculos! comentă el cu glas tare.

— Un tip de gangster! zise domnul Vogel.

— Da, într-adevăr.

Spre ușurarea mea, păreau să fi uitat ce anume provocase scandalul. Nu însă și Skeltonii.

— Am urmărit aproape toată disputa, zise fata. Bătrînul francez avea dreptate, nu-i așa? Dumneavoastră ați pomenit că încuietorile au fost forțate.

Se uită curios la mine.

Am simțit că roșesc.

— Nu. Cred c-ați înțeles greșit.

— Cu alte cuvinte, spuse Skelton încet, a fost unul dintre pasageri.

— Nu vă înțeleg.

— În regulă. Am prins mișcarea. Rînji. Din moment ce lucrurile au fost înapoiate, n-are niciun rost să mai punem alte întrebări. Nu mai spun nimic.

— Vorbește pentru tine, Warren. Spuneți-ne drept, domnule Vadassy, ca între prieteni, a fost sau nu cineva din personalul de serviciu?

Am dat din cap cu o mutră nenorocită. Mă aflu într-o situație foarte delicată.

— Nu cumva vreți să spuneți că a fost cineva dintre oaspeți?

— N-a fost nimeni.

— Nu sînteți deloc convingător, domnule Vadassy.

Puteam să înțeleg perfect acest lucru. Din fericire, *monsieur* Duclos alege acest moment ca să anunțe, pe un ton strident, că va depune direcției o plîngere categorică.

M-am scuzat față de Skeltoni și l-am luat deoparte pe Duclos.

— V-aș fi foarte recunoscător, *monsieur*, dacă n-ați mai pomeni nimic despre această chestiune. Toată povestea a fost cît se poate de neplăcută și, într-un anumit fel, eu sînt răspunzător. Doresc deci să fie uitată. Aș aprecia ca pe o favoare personală dacă ați trece cu vederea această nefericită întîmplare.

Își mîngîie barba și-mi aruncă o scurtă privire pe deasupra ochelarilor.

— Dar omul ăsta m-a insultat, *monsieur*. Și încă în public.

— Da, așa-i. Am văzut însă cu toții cum ați încheiat discuția cu el. El a ieșit foarte prost din toată treaba. Nu-mi pot stăpîni impresia că vă veți pierde demnitatea prelungind

discuția. Astfel de indivizi trebuie tratați cu indiferență. Asta-i, cred, cel mai bun lucru.

Duclos reflectă asupra celor spuse de mine.

— Poate că aveți dreptate. Dar n-avea niciun drept să susțină că încuietorile fuseseră forțate, când eu îi spuseseam destul de clar că nu putea fi vorba de violență.

Ochii săi se întâlniră cu ai mei, fără să clipească. Ar fi trebuit să te încline în fața unei asemenea agerimi mintale dezastruoase.

— Comportarea lui dovedește că și-a dat perfect de bine seama că n-avea dreptate, am convenit eu.

— Adevărat. Foarte bine, *monsieur*, în urma rugăminții dumneavoastră nu voi mai persista în această chestiune. Accept asigurarea dumneavoastră că onoarea mi-a fost respectată.

Se înclină și se întoarce spre ceilalți.

— La rugămintea acestui domn, anunță el în mod impresionant, am consimțit să nu mai fac niciun demers în această afacere. S-a terminat.

— O hotărîre înțeleaptă, zise Vogel cu gravitate și-mi făcu cu ochiul.

— Da, într-adevăr.

— Roux ăsta să-și bage însă mințile în cap, adăugă *monsieur* Duclos cu ton amenințător. Nu-i voi tolera alte insulte. E un tip josnic, care nu-i vrednic decît de dispreț. Ați observat că nu-i căsătorit cu *mademoiselle*. Biata copilă! Un individ ca ăsta s-o abată de pe drumul virtuții.

— Da, așa-i.

Herr Vogel își ridică pantalonii, îmi făcu cu ochiul și se îndepărtă, urmat de Duclos.

— Un tip josnic, l-am putut auzi pe bătrîn spunînd, un tip foarte josnic!

Skeltonii se ungeau unul pe altul cu ulei protector

împotriva razelor solare. Mă culcai pe nisip și mă gândii la Roux.

Un om arțăgos și antipatic, totuși îți puteai da seama de ce-l găsea atrăgător femeia aceea. Mișcările lui aveau o precizie felină: erau în același timp de o agresivitate masculină și de o subtilitate feminină. Era probabil un amant priceput.

Dădea impresia că-i înzestrat cu șiretenia unui șobolan, dar și cu simplitatea lui. O minte îngustă, vioaie, dar și primejdioasă. Numai când acționa îți puteai da seama ce gândește. Da, desigur, putea fi periculos. Era și foarte puternic, cu un corp uimitor de suplu. Îți amintea de un copoi.

Copoi! Cuvântul ăsta îl folosise Schimler: „E într-adevăr surprinzător cum izbutesc copoi să descopere lucrurile”. Parcă îl auzeam spunînd: „Am aflat că un agent al Gestapoului a fost trimis în Franța.” Prostul de mine! Trebuia să mă fi gândit la asta mai înainte. Agentul Gestapoului, omul care fusese trimis în Franța ca să „convingă” un neamț să se întoarcă în Germania, omul pe care Schimler credea că-l identificase, omul care n-ar fi acționat decît în cazul că era sigur de prada sa, era Roux. Limpede ca lumina zilei.

Am închis ochii zîbind.

— La ce glumă te gîndești, domnule Vadassy? mă întrebă Mary Skelton.

Am deschis ochii.

— La niciuna. Mă gîndeam, pur și simplu.

— Trebuie să fie vorba de ceva destul de plăcut.

Da, așa-i, fusese plăcut. Îmi venise o altă idee.

CAPITOLUL 15

Plaja rămăsese pustie mai devreme ca de obicei. Se stîrnise un vînt rece și era prima oară de cînd părăsisem Parisul cînd vedeam cerul acoperit cu nori groși. Marea își schimbase culoarea într-un cenușiu închis. Stîncile roșcate nu mai străluceau. Părea că, odată cu apusul soarelui, apusese și viața localității.

Pe cînd urcam la mine ca să-mi îmbrac haine mai groase, i-am văzut pe chelneri așezînd mesele în sufrageria de la etajul întîi. În camera mea se auzeau primele picături de ploaie, răpăind printre frunzele plantelor agățătoare din fața ferestrei.

După ce m-am schimbat, am sunat să vină îngrijitoarea.

— Care e numărul camerei domnului Roux și a domnișoarei Martin?

— Nouă, *monsieur*.

— Vă mulțumesc, atîta am vrut să știu.

Închise ușa în urma ei. Am aprins o țigară și m-am așezat să-mi alcătuiesc planul de acțiune, astfel ca să fie totul bine pregătit înainte de a porni la lucru. Mi-am spus în sinea mea că acest plan e foarte simplu de aplicat. Era doar vorba de un agent al Gestapoului, care-l urmărea pe un om numit

Schimler. Ba mai mult, existau toate probabilitățile că reușise să-și îndeplinească misiunea. Asta însemna, după cât se pare, că acest agent a căutat stăruitor și a obținut informații despre oaspeții de la „Réserve”, care ar putea fi extrem de prețioase pentru mine. Dacă aș putea să capăt de la el acele informații, dacă aș putea să-l îndemn să vorbească, poate că aș obține și adevărata cheie de care aveam nevoie. Ar fi fost un noroc. Dar era nevoie să procedez cu multă precauție. Roux nu trebuia să bănuiască nimic. Nu trebuia să mă arăt curios. Va trebui să-i storc informațiile, să le smulg cu foarte mult tact, să fac să pară ca și cum aș asculta, reținându-mi protestul. Trebuia să știu să mă stăpînesc. De astă-dată nu trebuia să greșesc.

M-am ridicat și am pornit-o de-a lungul coridorului, spre camera numărul nouă. Dinăuntru se auzea un murmur de voci. Am bătut la ușă. Glasurile amuțiră. Se produse o foială. Se auzi scîrțîind ușa unui șifonier. Apoi femeia strigă: *Entrez!* Am deschis ușa.

Domnișoara Martin, înfășurată într-un capot bleu deschis semitransparent, își făcea manichiura. Am dedus că-l scosese la repezeală din șifonier. Roux se bărbiera în fața chiuvetei. Ambii mă priviră țintă, neîncrezători.

Deschisesem gura ca să-mi scuz prezența neplăcută, dar Roux mi-o luă înainte:

— Ce doriți? spuse scurt.

— Trebuie să vă cer iertare că am dat buzna în felul ăsta. În realitate am venit să vă prezint scuzele mele.

Ochii lui clipiră, privindu-mă bănuitor.

— Pentru ce?

— Aveam impresia că într-un fel oarecare, sînt răspunzător că Duclos v-a insultat azi după-amiază.

El se întoarse și începu să-și șteargă săpunul de pe față.

— De ce vă simțiți răspunzător?

— În definitiv, eu sînt vinovat că s-a creat această neînțelegere.

Aruncă prosopul pe pat și i se adresează femeii:

— Am spus eu vreun cuvînt despre acest om de cînd am părăsit plaja?

— *Non, chéri.*

Se întoarce spre mine:

— V-am dat răspunsul.

Nu m-am dat bătut.

— Cu toate acestea, mă simt oarecum răspunzător. Dacă n-aș fi fost atît de nesocotit, nu s-ar fi întîmplat nimic.

— S-a terminat acum, zise el cam iritat.

— Din fericire, da! Am făcut un efort disperat să-i zgîndăresc vanitatea. Dacă îmi dați voie să vă spun așa, cred că v-ați purtat cu demnitate și stăpînire.

— Dacă nu-mi țineau brațele, cred că l-aș fi strîns de gît.

— E indiscutabil că ați fost provocat.

— Desigur.

Îmi dădui seama că tot trîncănind așa nu voi ajunge să aflu nimic. Încercai din nou.

— Rămîneți aici încă mult timp?

Mi-a aruncat o privire bănuitoare.

— De ce vreți să știți?

— Oh, fără vreun motiv deosebit. Mă gîndeam că am putea juca împreună biliard, ca să ștergem orice animozitate.

— Sînteți un jucător bun?

— Nu prea.

— Atunci, probabil că o să vă bat. Eu sînt un jucător foarte bun. L-am bătut pe american. Nu joacă prea bine. Nu-mi place să joc cu jucători proști. Pe american l-am găsit cam plicticos.

— E, totuși, un tînăr simpatic.

— Poate că da.

Am insistat.

— Fata-i drăguță.

— Nu-mi place. E prea grasă. Prefer femeile slabe. Nu-i așa, *chérie*?

Domnișoara Martin rîse ușor. El se așează pe pat, se aplecă și o trase spre el. Se sărutară cu patimă. Apoi o îndepărtă. Ea mă privi cu un zîmbet triumfător, își aranjă părul și-și văzu mai departe de manichiură.

— Vedeți, spuse el, e slăbuță, îmi place.

M-am sprijinit intenționat de brațul scaunului.

— Doamna e fermecătoare.

— Nu e rău deloc. Își aprinse o țigară de foi, cu aerul cuiva care e deprins cu astfel de succese, și suflă un rotocol de fum spre mine. De ce ați venit aici, domnule? mă întrebă el brusc.

Sării să spun:

— Ca să vă cer scuze, firește. V-am explicat...

Clătină capul nerăbdător.

— V-am întrebat de ce ați venit aici, la hotelul ăsta.

— Ca să-mi fac concediul. O parte l-am petrecut la Nisa, apoi am venit aici.

— V-ați distrat bine?

— Desigur. Nu mi-am terminat încă vacanța.

— Când vă gândiți să plecați?

— Nu m-am hotărât încă.

Pleoapele grele îi coborîră peste ochi.

— Spuneți-mi, ce părere aveți despre acest maior englez?

— Nimic deosebit. Un tip obișnuit de maior englez.

— I-ați împrumutat ceva bani?

— Cum așa? Nu. V-a cerut și dumneavoastră?

Rîse cam sardonice.

— Da, mi-a cerut.

— Și l-ați îndatorat?

— Mă credeți oare atît de prost?

— Atunci ce v-a îndemnat să mă întrebați despre el?

— Va părăsi hotelul mîine dis-de-diminează. Și l-am auzit pe cînd îl ruga pe director să-i rezerve o cabină pe vaporul ce vine de la Marsilia, cu destinația Algeria. A găsit probabil un fraier.

— Cine ar putea să fie?

— Dacă aș ști nu v-aș fi întrebat. Lucrurile acestea mă interesează. Își molfăi țigara de foi ca să-i umezească vîrfurile între buze. Acum, însă, mă interesează alt lucru. Cine-i acest Heinberger?

Pusese întrebarea fără niciun fel de afectare, întrebarea unui om hotărît să găsească un subiect de oarecare interes, într-o conversație cam indiferentă.

Fără să-mi dau seama, am simțit furnicăături de teamă pe șira spinării.

— Heinberger? am repetat eu.

— Da, Heinberger. De ce stă mereu singur? De ce nu intră niciodată în apă? V-am văzut acum cîteva zile stînd de vorbă cu dînsul.

— Nu știu nimic despre el. Pare să fie elvețian, nu-i așa?

— Nu știu. De aceea vă și întreb.

— Atunci mă tem că nu știu.

— Despre ce vorbeați împreună?

— Nu-mi reamintesc. Probabil despre vreme.

— Ce pierdere de timp! Cînd vorbesc cu cineva, îmi place să aflu cîte ceva de la el. Îmi place să cunosc deosebirea între ceea ce-ți spun oamenii și ceea ce gîndesc.

— Firește! Socotiți că este totdeauna o deosebire?

— Invariabil. Toți bărbații sînt mincinoși. Femeile spun uneori adevărul. Bărbații însă niciodată. N-am dreptate, *ma petite?*

— *Oui, chéri.*

— *Oui, chéri*, repetă el pe ton cam batjocoritor. Ea știe că dacă o prind cu minciuni, îi frîng gîtul. Ascultați-mă ce vă spun, prietene: toți bărbații sînt lași. Nu pot accepta un fapt decît atunci cînd este în așa măsură învăluit în minciuni și sentimente, încît colțul lui ascuțit nu poate răni. Cînd un om spune adevărul, credeți-mă pe mine, este un om primejdios.

— Trebuie să socotiți foarte obositor acest fel de a vedea lucrurile.

— Dimpotrivă, mă amuză dragul meu domn. Oamenii sînt foarte interesați. De pildă, pe dumneavoastră vă găsesc interesant. Vă dați drept profesor de limbi străine. Sînteți ungur cu pașaport iugoslav.

— Sînt sigur că n-ați aflat toate astea vorbind cu mine, am replicat eu glumind.

— Țin urechile deschise. Directorul i-a spus lui Vogel. Vogel era curios să știe.

— Înțeleg. E foarte simplu.

— Nu-i deloc simplu. E foarte enigmatic. Îmi pun întrebări. De ce oare, mă întreb eu, un ungur cu un pașaport iugoslav locuiește în Franța? Ce înseamnă cursa aceea scurtă și misterioasă pe care o faceți în fiecare dimineată în sat?

— Aveți un pronunțat simț de observație. Locuiesc în Franța deoarece lucrez în Franța. Cred, de altfel, că nici drumurile pe care le fac în sat n-au nimic misterios în ele. Mă duc la poștă ca să-i telefonez logodnicei mele la Paris.

— Așa? Atunci serviciul telefonic s-a îmbunătățit. De obicei, ca să obții o legătură trebuie să aștepți o oră. Ridică din umeri. Dar asta nu-i nimic. Mai sînt alte chestiuni la care-i mai greu de răspuns.

Își suflă scrumul din vîrfurile țigării de foi.

— De ce, bunăoară, încuietorile valizei domnului Vadassy au fost forțate în cursul dimineții și nu după-amiază?

— Iarăși foarte simplu. Deoarece domnul Duclos are memorie proastă.

Își ridică privirea de la vârful țigării spre mine.

— Exact. O memorie proastă. El nu putea să-și amintească exact ceea ce spusese. Mincinoșii proști nu-și pot aminti astfel de lucruri. Mințile le sînt înăbușite de propriile lor minciuni. Sînt totuși curios. Încuietorile valizei au fost într-adevăr forțate?

— Am crezut că povestea a fost tranșată. Nu, n-au fost forțate.

— Firește că nu. Te rog să fumezi. Nu-mi place să fumez singur. Odette vrea să fumeze. Dă-i o țigară, Vadassy. Am scos un pachet din buzunar. El ridică sprîncenele. N-ai tabacheră? Denotă o neglijență din partea dumatăle. Cred că pentru siguranță, ar fi trebuit s-o ții în buzunar. Cum am putea ști dacă Heinberger sau maiorul englez n-o fură în clipa asta? Oftă. Ei, ei! Odette, *chérie*, vrei o țigară? Știi că nu-mi place să fumez singur. Nu-ți va strica dantura. I-ai observat dinții, Vadassy? Sînt frumoși.

Se trînti brusc de-a curmezișul patului, trase femeia spre el și-i ridică buza în sus, astfel ca să i se vadă dinții. Ea nu încercă de loc să se împotrivească.

— Sînt buni, nu-i așa?

— Da, foarte.

— Vezi, asta-i ce-mi place mie. O blondină slabă cu dinți frumoși.

Îi dădu drumul. Ea se sculă, îl sărută pe lobul urechii și luă una dintre țigările mele. Roux îi aprinse un chibrit. Sufîindu-l, se uită din nou la mine:

— Ai avut de-a face într-o zi cu poliția, nu-i așa?

— S-ar părea că toată lumea a aflat despre asta, am răspuns încet. Nu prea le-a plăcut pașaportul meu.

— Dar ce-i cu el?

— Am uitat să-l reînnoiesc.

— Cum ai intrat atunci în țară?

Am râs.

— Îmi amintiți de poliție, *monsieur*.

— Ți-am spus că eu socot oamenii interesați. Se sprijini în cot. Am descoperit un lucru. Că toți oamenii, mincinoși sau nu, au ceva comun. Știi ce?

— Nu.

Se aplecă deodată, mă prinse de mână și-mi ciocăni palma cu degetul arătător.

— Setea de bani, zise ușor. Îmi dădu drumul mâinii. Dumneata, domnule Vadassy, ești fericit. Ești sărac și-ți plac foarte mult banii. N-ai niciun fel de credințe politice care să-ți zăpăcească mintea. Ai ocazia să faci parale. De ce nu profiți de ea?

— Nu vă înțeleg. Și, în realitate, deocamdată chiar nu-l înțelegeam. Despre ce ocazie vorbiți?

Tăcu o clipă. Am observat că femeia nu-și mai pilea unghiile, rămăsese cu pila pe vârful degetului, ascultînd.

— Ce zi e azi, Vadassy?

— Azi? Sîmbătă, firește.

El își clătină ușor capul.

— Nu, nu-i așa, Vadassy. E vineri.

Am izbucnit într-un rîs mirat.

— Dar vă asigur, *monsieur*, că-i sîmbătă, își clătină iarăși capul.

— Vineri, Vadassy. Ochiul îi deveni mai mic. Se aplecă înainte. Vadassy, dacă aș obține o informație precisă, pe care cred că ai putea să mi-o dai, aș fi dispus să pariez pe cinci mii de franci că azi e vineri.

— Dar veți pierde.

— Precis. O să pierd cinci mii de franci, pe care îi vei câștiga dumneata. În schimb, însă, aș câștiga mica informație.

În clipa aceea, mi-am dat seama despre ce-i vorba: voia să mă mituiască.

Îmi trecu prin minte o frază a lui Schimler: „Nu va acționa decît atunci cînd este sigur.” Omul acesta m-a văzut vorbind cu Schimler. M-a văzut poate chiar cînd am intrat în camera lui. Mi-am amintit deodată de zgomotul unei uși ce se închisese după ce părăsisem camera nr. 14. Era evident că el mă credea un confident al lui Heinberger și era dispus să cumpere o mărturie despre adevărata lui identitate. M-am uitat la el cu indiferență.

— Nu pot înțelege ce fel de informație aş putea să vă dau, *monsieur*, care să compenseze pierderea dumneavoastră de cinci mii de franci.

— Nu? Ești absolut sigur?

— Da. Mă sculai în picioare. În orice caz, nu pariez pe certitudini. Pentru un moment, *monsieur*, am crezut că sînteți serios.

El zîmbi:

— Poți fi sigur, Vadassy, că eu nu permit niciodată ca o glumă să meargă prea departe. Unde te duci după ce vei pleca de aici?

— Înapoi la Paris.

— Paris? De ce?

— Locuiesc acolo. M-am uitat lung în ochii lui. Iar dumneavoastră vă veți întoarce, bănuiesc, în Germania.

— De ce crezi, oare, Vadassy, că nu sînt francez? Glasul îi slăbi puțin. Pe față îi mai plutea încă un zîmbet, un zîmbet foarte antipatic. Am văzut cum mușchii picioarelor i se încordează, ca și cum ar fi vrut să facă un salt.

— Aveți un ușor accent. Nu știu de ce, dar mi-am închipuit că sînteți neamț.

Dădu din cap.

— Sînt francez, Vadassy. Te rog să nu uiți că un străin ca

dumneata nu poate distinge accentul francez adevărat cînd îl aude. Te rog să nu mă insulti.

Pleoapele grele îi coborîră peste ochii bulbucați pînă ce se închiseră aproape.

— Scuzați-mă, cred că-i timpul să iau un aperitiv. Nu vreți să veniți și dumneavoastră cu doamna?

— Nu, nu vom bea cu dumneata.

— Sper că nu v-am ofensat.

— Dimpotrivă, ne-a făcut plăcere să stăm de vorbă cu dumneata, o mare plăcere chiar.

Glasul, cam tulburat, avea o nuanță de cordialitate exagerată.

— Mă bucur să aud asta din gura dumneavoastră. Am deschis ușa.

— *Au'voir, monsieur, au'voir, madame**.

— *Au'voir monsieur*, răspunse ironic.

Nu se sculă.

Am închis ușa. Pe cînd ieșeam, în spatele meu răsună în cameră rîsul său puternic și antipatic.

Am coborît scările, dîndu-mi seama că am ieșit cam prost din toată povestea asta. În loc să fiu destul de dibaci și să scot vreo informație mai valoroasă, am fost forțat să adopt o poziție defensivă, răspunzînd la întrebări la fel de supus ca și cum aș fi fost la bara martorilor. În cele din urmă, mi s-a oferit o mită. Omul și-a dat, desigur, seama că simulasem furtul. A presupus, ca și Köche, că eram un mic escroc. Un specimen grozav în felul său. Bietul Schimler nu avea prea multe șanse să înșele un om ca ăsta. Ca de obicei, am început să mă gîndesc la cuvintele zdrobitoare pe care ar fi trebuit să le spun. Marele inconvenient, însă, era că mintea îmi lucra prea încet. Eram un neghiob, un imbecil.

* La revedere, domnule, la revedere, doamnă (fr. incorect).

În hol am fost acostat de un chelner.

— Ah, *monsieur*, am încercat să vă găsim. Sînteți chemat la telefon. Vă cheamă Parisul.

— Pe mine? Ești sigur?

— Foarte sigur, *monsieur*.

M-am dus în birou și am închis ușa după mine.

— Alo!

— Alo, Vadassy!

— Cine-i acolo?

— Comisarul de poliție.

— Chelnerul mi-a spus că sînt chemat de la Paris.

— Așa l-am rugat eu pe operator să spună. Ești singur?

— Da.

— Ai aflat dacă pleacă azi cineva de la „Réserve”?

— Perechea de englezi pleacă mîine dimineată.

— Altcineva nimeni?

— Da. Eu plec mîine.

— Ce vrei să spui? Vei pleca atunci cînd ți se va spune.

Cunoști doar instrucțiunile lui Beghin.

— Mi s-a spus să plec.

— Cine ți-a spus?

— Köche.

Mi-a răbufnit toată amărăciunea pe care nenorocirile zilei o adunaseră în mine. Pe scurt, dar cu multă indignare, am descris rezultatul celor întîmplate de dimineată, ca urmare a executării instrucțiunilor lui Beghin.

El ascultă în tăcere. După aceea îmi spuse:

— Ești sigur că nu pleacă altcineva afară de englezi?

— E posibil, dar nu știu nimic despre asta.

Urmă o altă tăcere. În sfîrșit, spuse:

— Foarte bine. Atît deocamdată.

— Dar ce trebuie să fac?

— Vei primi la timp instrucțiuni suplimentare.

Închise telefonul.

Privii cu o mutră nenorocită telefonul. „Vei primi la timp instrucțiuni suplimentare.” Deci, nu mai aveam încotro. Fusesem înfrânt.

CAPITOLUL 16

Pendula bătută ora nouă. Era un sunet subțire, pițigăiat și foarte domol.

Pot să văd și acum foarte limpede scena. Imaginea din amintire nu are contur cețos. Niciun amănunt nu-mi scapă din vedere. Am impresia că privesc printr-un stereoscop o reproducere perfect colorată a camerei și a oamenilor aflați în ea.

Ploaia a încetat și briza e din nou blândă și caldă. În sufragerie e cald și un aer îmbăcsit, deși ferestrele sînt larg deschise. Frunzele plantelor agățătoare de afară sclipesc în lumina „lumînărilor electrice”, înfipite în aplicile lor rococo de pe perete. Dincolo de balustrada de piatră a terasei, luna începe să răsară printre brazi.

Skeltonii și cu mine stăm aproape de fereastră la o masă joasă, cu resturile de cafea în fața noastră. La capătul celălalt al odăii, Roux și domnișoara Martin joacă biliard rusesc. El se sprijină de ea mînuind tacul și, pe cînd îi privesc, ea își lipește corpul de al lui, uitîndu-se repede în jur, ca să vadă dacă n-a observat-o cineva. În colțul opus, aproape de ușa ce duce în hol, sînt două mici grupuri. *Monsieur* Duclos își mîngîie barba

cu *pince-nez*-ul, vorbindu-i franțuzește doamnei Vogel, care îl ascultă cu atenție încordată. Domnul Vogel îi spune ceva într-o italienească stricată doamnei Clandon-Hartley, neobișnuit de animată, în timp ce maiorul ascultă cu un zîmbet abia perceptibil pe buze. Doar Schimler și, bineînțeles, Köche cu doamna lipsesc.

Îmi amintesc că Skelton îmi spunea ceva despre Roux și Duclos, care se prefăceau că se ignoră unul pe altul. De-abia îl auzeam. Îmi plimbam acum privirea prin cameră, căutînd să le văd chipurile. Nouă dintre ei erau aici. Discutasem cu fiecare, îi observasem, îi ascultasem în convorbiri și acum – acum nu știam nimic în plus despre ei decît în ziua, care mi se părea cu un veac în urmă, cînd venisem la „Réserve”. *Nimic în plus?* Nu era chiar adevărat. Aflasem cîte ceva despre viața unora dintre ei. Dar ce știam eu despre gîndurile lor, despre mintea care se frămînta îndărătul acestor măști? Felul în care-și înfățișează un om propriile acțiuni este, ca și expresia ce o poartă de obicei pe față, nimic mai mult decît o expresie, declararea unei atitudini. Pe un om nu-l poți înțelege niciodată în întregime, așa cum nu poți cuprinde cu privirea cele șase fețe ale unui cub. Mintea e o figură geometrică cu un număr infinit de dimensiuni, un fluid în neconținută mișcare, insondabil, imprevizibil.

Pe buzele maiorului mai flutura încă un zîmbet vag. Soția lui, agitîndu-și ușor mîinile, pe cînd îi spunea ceva lui Vogel, părea pentru prima oară mai vioaie. Desigur, cineva le împrumutase bani. Cine ar putea fi? Cunoșteam atît de puține despre ei, încît nici nu puteam să construiesc o ipoteză inteligentă.

Duclos își pusese ochelarii pe nas și o asculta, cu capul înălțat într-o atitudine condescendentă, pe doamna Vogel, vorbind în franceza ei guturală. Roux, ațintind o privire

sticloasă asupra bilelor, demonstra o lovitură. Mă uitam la toți fascinat. Era ca și cum aș fi privit la niște dansatori printr-o fereastră care stăvilea muzica. În mișcărilor lor, plutea o solemnitate dementă.

Skeltonii izbucniră în râs. M-am răsucit, simțindu-mă cam nătîng.

— Vă rog să mă iertați, zise el, m-am tot uitat la fața dumneavoastră, domnule Vadassy. Se lungea din ce în ce mai mult. Aveam impresia că erați gata să izbucniți în plîns.

— Mă gîndeam tocmai cît de mult ne identificăm cu alți oameni și, cu toate acestea, cît de departe sîntem unii de alții. Vedeți, mîine dimineață plec.

Consternarea lor era atît de evidentă, încît o clipă am avut impresia că s-ar putea să regrete realmente plecarea mea. Am fost străbătut de un val de emoție, fără îndoială mila de mine însumi. M-am străduit să ies din starea aceasta.

— Îmi pare rău că plec, am zis. Mai rămîneți încă mult timp?

Înainte ca să-mi răspundă, urmă o pauză aproape imperceptibilă și am văzut că ea îi aruncă în treacăt o privire.

— Oh, zise el cu oarecare indiferență, cred că mai rămînem un timp.

Apoi fata se înclină înainte și zise:

— Ca să fiu exactă, încă vreo trei luni, și-l privi din nou. De ce să nu-i spunem domnului Vadassy adevărul. Oricum sînt sătulă de mascarada asta.

— Ascultă, Mary... începu el s-o prevină și deodată am simțit că mi se face rău.

— Oh, ce importanță are? Ea îmi zîmbi ușor. Noi nu sîntem frate și soră, domnule Vadassy. Sîntem veri și trăim împreună în păcat.

— Felicitările mele, am zis.

Mă mai simțeam încă rău, dar proasta mea dispoziție era de altă natură. Eram indispus din cauza geloziei. Ea îmi zîmbi.

— Acum ai face bine să-i vorbești și despre mistificare, zise iubitul ei cam posomorît. Nu prea e obiceiul în Franța ca oameni în situația noastră să se plimbe, pretinzînd că sînt frate și soră.

Ea ridică din umeri.

— Totul e într-adevăr atît de absurd. Cînd am venit aici, am cerut camere separate, dar, din cauza numelor de pe pașapoarte și a formelor pe care trebuie să le completezi și a tuturor formalităților, ne-au luat drept frate și soră. Ei, și atunci cînd și-au dat seama că am putea, de fapt, să ne descurcăm cu o singură cameră, însemna ori să ne mutăm la alt hotel, ori să rămînem aici în aceeași cameră.

— Sau să fim socotiți incestuoși, formulă el nefericit.

— Deci, cum din motive sentimentale ne simțeam oarecum legați de acest hotel, am rămas aici. Știți, nu ne putem căsători decît peste trei luni, căci, dacă Warren se însoară înainte de împlinirea vîrstei de douăzeci și unu de ani, am pierde cincizeci de mii de dolari din partea bunicului Skelton, ceea ce ar fi o nebunie, nu-i așa?

— Da, am zis eu, dar ei se priveau unul pe altul și acum știam ce-i făcea să pară atît de atrăgători. Erau îndrăgostiți.

— Nebunie curată, zise el zîbind.

După aceea, *monsieur* Duclos, fiind părăsit de doamna Vogel sau părăsind-o el pe ea, se apropie de mine.

— Americanii ăștia, zise el, sînt o pereche încîntătoare.

— Da, foarte.

— Tocmai asta-i spuneam și doamnei Vogel. E o femeie foarte inteligentă. Știți, domnul Vogel este directorul companiei elvețiene de electricitate. E un om important. Desigur, am mai auzit înainte despre el. Birourile sale din Berna reprezintă una dintre atracțiile orașului.

— Credeam că-i din Constance.

Își așează atent ochelarii.

— Mai are și o vilă mare la Constance. Este o frumusețe. M-a invitat să stau la el.

— Ce plăcut trebuie să fie pentru dumneavoastră.

— Da, firește, mă aștept să discutăm multe chestiuni de afaceri.

— Natural.

— Când oamenii de afaceri se întâlnesc ca să petreacă, prietene, conversația lor se învîrtește totdeauna în jurul afacerilor.

— Așa-i.

— S-ar putea de asemeni să fim în stare să ne facem unul altuia servicii, înțelegeți? Să colaborăm. În afaceri asta-i o chestiune de foarte mare importanță. Tocmai asta le spun eu muncitorilor din fabricile mele. Dacă ei vor colabora cu mine, eu voi colabora cu ei. Dar mai întâi ei trebuie să colaboreze cu mine. Colaborarea nu poate fi unilaterală.

— Desigur că nu.

— Despre ce vorbiți? întrebă Skelton. Am auzit cuvîntul *colaborare* de zece ori.

— Spune că este un lucru important colaborarea.

— Splendid.

— Ați știut, continuă *monsieur* Duclos, că maiorul și doamna Clandon-Hartley pleacă mîine?

— Da.

— E clar că le-a împrumutat ceva bani. Nu vi se pare curios? Eu unul nu i-aș împrumuta bani maiorului. Mi-a cerut zece mii de franci. Un fleac de sumă. Nu i-aș simți lipsa. Dar este o chestiune de principiu. Sînt un om de afaceri.

— Mi s-a părut că era vorba de două mii de franci. Atît mi-ați spus mai înainte.

— Și-a mărit cererea, replică el binevoitor. Un tip de criminal, cu siguranță.

— Eu unul n-aș crede asta.

— Un om de afaceri trebuie să recunoască un criminal. Din fericire, criminalii englezi sînt totdeauna oameni simpli.

— Da-a?

— O știe toată lumea. Criminalul francez este un șarpe, cel american un lup, iar criminalul englez este un șobolan. Șerpi, lupi și șobolani. Șobolanul este un animal foarte simplu. Luptă doar cînd e încolțit. În alte împrejurări, se mulțumește să ronțăie.

— Și dumneavoastră credeți într-adevăr că maiorul Clandon-Hartley este un criminal englez?

Încet și cumpătat, cu gesturi subliniate, *monsieur* Duclos își scoase *pince-nez*-ul de pe nas și mă lovi ușor pe braț cu el.

— Priviți-l bine în față, zise el, și veți vedea șobolanul. Mai mult, adăugă triumfător, chiar el mi-a mărturisit-o.

Asta era fantastic.

Skeltonii, obosiți de a mai încerca să urmărească franceza rapidă a domnului Duclos, găsiseră un exemplar al revistei „L'Illustration” și desenau cu creionul mustăți pe fețele reproduse în ea. Rămăsesem să discut singur cu *monsieur* Duclos. El își trase un scaun lângă mine.

— Desigur, continuă el accentuat, tot ce vă spun e confidențial. Maiorului englez nu i-ar fi plăcut să știe că identitatea lui a fost descoperită.

— Care identitate?

— Nu știți?

— Nu.

— Ah! Își mîngîie barba. Atunci e mai bine să nu mai spun nimic. El are încredere în discreția mea.

Se sculă, îmi aruncă o privire semnificativă și se îndepărtă. L-am văzut pe Köche intrînd în cameră împreună cu

Schimler. *Monsieur* Duclos se grăbi spre ei să-i întâmpine. L-am auzit anunțându-i că a încetat ploaia. Köche se opri politicos, dar Schimler îi ocoli și veni spre mine. Arăta groaznic de bolnav.

— Am auzit că pleci mâine, Vadassy.

— Da, asta-i tot ce-ați aflat?

El clătină din cap.

— Nu; cred că ar fi utile unele lămuriri. Lui Köche îi e teamă că în hotelul lui se întâmplă ceva despre care el nu știe. Este îngrijorat. Se pare că dumneata ai putea să ne lămurești lucrurile.

— Mă tem că nu. Dacă Köche își dă osteneala să se prezinte la comisariat...

— Acum am înțeles! Ești de la poliție.

— Dintre ei, dar nu de la ei. Și încă un lucru, domnule Heinberger. V-aș sfătui să nu stați mult de vorbă cu mine. Azi după-amiază, am fost văzut ieșind din camera dumneavoastră și un anumit domn m-a interogat despre acest lucru.

Zîmbetul lui era înspăimântător. Privirile ni se încrucișară.

— Și i-ai răspuns la întrebare?

— Sper că am mințit în mod convingător.

— Frumos din partea dumată, zise el cu un ton blînd.

Mă salută, cît și pe Skeltoni, și se îndreptă spre Köche.

— Arată de parcă-i gata să se năruie, zise Skelton.

Dintr-un motiv oarecare, acest comentariu mă enervă.

— Sper că odată o să vă pot povesti ceva despre acest om, am spus grăbit.

— Nu vreți să ne spuneți chiar acum, domnule Vadassy?

— Regret, dar nu pot.

— V-ați făcut-o cu mîna dumneavoastră, zise el, nu veți mai avea acum liniște. Privește dragă, echipa Roux și-a terminat partida. Facem și noi una? N-aveți nimic împotrivă, domnule Vadassy?

— Dar deloc. Pofțiți, dați-i drumul!

Se sculară și se duseră la masa de biliard. Fusesem lăsat singur, să gîndesc.

Asta-i mi-am zis eu, după toate probabilitățile, ultima mea noapte de libertate. Aceștia sînt oamenii de care îmi voi aminti. Aceasta e scena pe care o voi revedea: soții Vogel și Clandon-Hartley discutînd cu Duclos, care ascultă mîngîindu-și barba, așteptînd momentul prielnic ca să intervină în conversația lor; Köche vorbind cu Roux și Odette Martin; Schimler, stînd singur și întorcînd alene paginile unei gazete; cei doi Skeltoni aplecați deasupra mesei de biliard. Și împreună cu ei toți, noaptea caldă și mirosul ei specific, picăturile de apă pe terasă, foșnetul domol al mării lovindu-se de stînci, stelele și lumina lunii ce pătrundea printre copaci. Totul părea atît de liniștit. Și totuși nu exista liniște.

Afară, în grădină, monștrii din regatul insectelor se tîrau pe ramurile tulpinilor umede, în căutarea hranei; vigilente, încordate, pîndind și fiind pîndite. În întunericul nopții, se desfășurau drame. Nimic nu se odihnea, nimic nu era neclintit. Noaptea pulsa, însuflețită de tragedie, în timp ce înăuntru...

Deodată am simțit o mișcare în colțul opus al camerei. Doamna Vogel se sculase în picioare și stătea zîmbind neîncrezătoare în fața celorlalți. Soțul ei părea că încearcă s-o convingă să facă un lucru oarecare. L-am văzut pe Köche întrerupîndu-și conversația cu Roux și îndreptîndu-se spre doamna Vogel.

— Noi toți v-am fi recunoscători, l-am auzit spunînd.

Ea dădu din cap cam nehotărîtă. Apoi, spre uimirea mea, l-am văzut pe Köche conducînd-o la pianul de lîngă perete, pe care îl deschise. Doamna Vogel se așeză cam țeapănă și-și trecu în grabă degetele scurte și groase pe clape. Skeltonii se întoarseră surprinși s-o privească. Schimler își întrerupse

lectura, Roux se afundă cam nerăbdător într-un fotoliu și o trase pe domnișoara Martin pe genunchi. Vogel își roti triumfător privirea prin cameră. Duclos își scoase ochelarii și așteptă.

Doamna Vogel începu să cînte o baladă de Chopin.

L-am văzut pe Schimler aplecîndu-se cu un aer straniu pe față, în timp ce privea silueta țeapănă și butucănoasă, cu volănașele de șifon ridicate, agitate de mișcările rapide ale mâinilor și brațelor.

Era clar că doamna Vogel avusese cîndva talent. În cîntecul ei era ceva ce amintea de o curioasă strălucire apusă, ca aceea a unei cataramă garnisite cu strasuri, într-un maldăr de rochii vechi de bal. După aceea, am uitat-o pe doamna Vogel și am ascultat muzica.

După ce termină, în cameră se așternu un moment de liniște, apoi izbucniră aplauze. Pe jumătate întoarsă spre pian, ea se îmbujoră la față și aruncă o privire nervoasă spre Köche. Era gata să se scoale, dar soțul ei o invită să cînte din nou și doamna se înfundă iar în fotoliu. O clipă păru gînditoare, apoi mâinile apăsară clapele și, deodată, răsună ușor în cameră „Isus, bucuria năzuinței omului” de Bach.

Uneori, după munca unei zile, mă înapoiam în camera mea și, fără să mă deranjez să aprind lumina, mă afundam în fotoliu și rămîneam acolo, fără să mă mișc, destins, savurînd durerea aceea plăcută care ți se răspîndește în membre, atunci cînd te simți foarte obosit. Aceasta mi s-a întîmplat și în seara aceea, pe cînd o ascultam pe doamna Vogel cîntînd la pian. Numai că acum nu trupul, ci mintea mi se relaxa recunoscătoare. În loc să-mi simt membrele străbătute de o durere domoală și plăcută, în conștiința mea se depăna melodia unui preludiu coral. Ochii mi se închiseră. Numai de-ar continua. Numai de-ar continua. Numai...

La început nu mi-am dat seama cînd își întrerupse

cîntecul. Se auzi un murmur de voci în hol, cineva ridică glasul și invită lumea să facă liniște, un scaun scîrțîi pe dușumea. Am deschis ochii tocmai la timp ca să văd cum Köche dispăre repede pe ușa care se închise ușor în urma lui. Peste cîteva clipe, am auzit-o deschizîndu-se din nou cu zgomot.

Totul păru că se întîmplă într-o clipită, dar prima indicație că ceva nu era în regulă mi-o dădu faptul că *Frau Vogel* se opri brusc, în mijlocul unei măsuri. Instinctiv mă uitai mai întîi la ea. Stătea pe scaun cu mîinile deasupra clapelor, privind fix peste pian, ca și cum văzuse o stafie. Apoi mîinile îi căzură pe claviatură, scoțînd o ușoară disonanță. Îmi îndreptai apoi privirea spre ușă. În pragul ei, stăteau doi agenți de poliție în uniformă.

Își roteau amenințători privirile prin cameră. Unul din ei făcu un pas înainte.

— Care dintre dumneavoastră e Josef Vadassy?

Mă sculai încet, prea uluit ca să pot vorbi.

Ei se îndreptară prin încăpere spre mine.

— Ești arestat. Ne vei însoți la comisariat.

Frau Vogel scoase un țipăt slab.

— Dar...

— Niciun fel de dar. Hai.

Mă apucară strîns de ambele brațe.

Monsieur Duclos se repezi.

— De ce-i acuzat?

— Nu vă privește, replică scurt agentul-șef. Mă împinse spre ușă.

Ochelarii domnului Duclos tremurau.

— Sînt cetățean al Republicii, declară el furios. Am dreptul să știu.

Agentul se uită în jurul lui.

— Ești curios, ei? rînji el. Foarte bine, acuzație de spionaj.

Printre dumneavoastră s-a aflat un om periculos. Hai, Vadassy, mișcă-te!

O clipă i-am văzut pe Skeltoni, soții Vogel, Roux, *mademoiselle* Martin, soții Clandon-Hartley, Schimler, Duclos, Köche, cu fețele lor albe și neclintite, îndreptate spre mine. Apoi am ieșit pe ușă. În urma mea, o femeie, *Frau* Vogel cred, țipa isteric.

Primisem instrucțiunile.

CAPITOLUL 17

Am fost dus la comisariat de un al treilea agent, într-un autoturism închis.

Presupun că acest fapt ar fi trebuit să mă surprindă. De obicei, oamenilor arestați nu li se oferă luxul unui autovehicul ca să fie transportați la postul de poliție, situat doar la o distanță de o jumătate de kilometru. Totuși, nu m-am mirat. Nu m-ar fi surprins decît o primire oficială făcută de primărie și de întreaga comunitate din St. Gatien. Ceea ce știusem de mult în adîncul inimii că se va întîmpla se întîmplase. Eram din nou arestat. Îmi fusese retrasă libertatea pe cuvînt de onoare. Acesta era deci sfîrșitul. Ce-i drept, nu mă așteptasem la o astfel de plecare dramatică de la „Réserve”, dar privind lucrurile în ansamblul lor, probabil că era mai bine că se întîmplase așa – fusesem cel puțin scutit de încă o noapte de nesiguranță. Era aproape o ușurare să simt că nu trebuia să gîndesc cu capul meu, că sarcasmele domnului Mathis nu mă mai puteau atinge, că nu puteam face nimic altceva decît să aprob.

Eram curios să știu ce părere aveau Skeltonii despre toate astea. Trebuie să le fi produs o impresie penibilă. Cu siguranță că Duclos și-o fi ieșit din fire de emoție. Probabil avea să le

spună celorlalți că el știuse de la început toate astea despre mine. Schimler? Asta într-adevăr m-a îngrijorat puțin. Aș fi dorit ca el să cunoască adevărul. În privința celorlalți... Köche n-ar fi fost surprins. În schimb, maiorul va fi îngrozit. El m-ar fi apărut probabil, ordonînd unui grup de soldați să tragă. Nu mă îndoiesc că Roux va rîde în felul său neplăcut. Soții Vogel vor plescăi din limbă și vor lua un aer solemn. Și totuși, unul dintre ei se va gîndi cu preocupare, unul dintre ei va ști că nu sînt nici spion și nici periculos. Omul acela, omul care a trîntit ușa sălii de corespondență, care mi-a percheziționat camera și care mi-a luat cele două rolfilme, acela care m-a lovit și m-a trîntit la pămînt, acela care mi-a scotocit buzunarele, se va plimba liber și nevătămat, în timp ce eu voi putezi în închisoare. Ce gîndește el? E triumfător? Ce importanță are? Ce importanță are ce gîndește fiecare dintre ei? Niciuna. Cu toate acestea, ar fi interesant de știut care dintre ei era într-adevăr spionul – foarte interesant. Ei bine, voi avea destul timp ca să construiesc ipoteze.

Cauciucurile scrișniră pe piața acoperită cu pietriș din fața comisariatului. Am fost dus în sala de așteptare cu bănci de lemn. Ca și înainte, mă păzea un agent. De astă-dată, n-am încercat să vorbesc. Așteptam. Înainte ca ușa să se deschidă și să intre Beghin, limbile ceasului din cameră ajunseseră la zece și jumătate.

După cîte am putut constata, Beghin era îmbrăcat cu același costum crem pe care-l purtase cu trei zile în urmă. În mîna ținea aceeași batistă mototolită. Transpira tot atît de exagerat. Mă surprinse doar un singur lucru. Mi se părea mai mic decît mi-l închipuisem. Pentru prima oară, mi-am dat seama ce monstru creaseră gîndurile mele din el. În închipuirea mea, crescuse pînă la dimensiunile unui căpcăun, un mîrșav corupt, un colos plămădit din răutate, pîndindu-i pe nevinovații care-i ieșeau în cale – un diavol. Acum vedeam

în fața mea un om gras și grosolan, care nădușea, totuși un om.

O clipă, ochii lui mici cu pleoape grele mă fixară, ca și cum nu-și puteau reaminti cine sînt. Apoi îi făcu un semn agentului. Acesta salută, ieși din cameră și închise ușa în urma lui.

— Ei, Vadassy, ți-ai petrecut bine această scurtă vacanță?

Glasul lui strident mă surprinse iarăși. Îl privii și eu, dar cu oarecare răceală.

— Carevasăzică, pînă la urmă tot eu rămîn țaful ispășitor?

Se aplecă, trase una dintre băncile de la perete și se așeză în fața mea. Lemnul trosni sub greutatea lui. Își șterse mîinile în batistă.

— A fost o zi caldă, spuse el și-mi aruncă apoi o privire. Ce-au spus cînd ai fost arestat?

— Cine, agenții?

— Nu, vecinii dumitale de hotel.

— N-au spus nimic.

Mi-am auzit glasul înăsprindu-se. Într-un fel sau altul eram pe jumătate conștient că-mi pierd stăpînirea și că nu mă mai puteam înfrîna.

— N-au spus nimic, am repetat. Ce v-ați fi așteptat de la ei? Duclos voia să știe care erau capetele de acuzare. Doamna Vogel țipa. Ceilalți priveau. Presupun că nu sînt obișnuiți să vadă oameni arestați. (Simțeam cum fierb de mînie.) Deși îmi închipui că dacă ar sta un timp mai lung la St. Gatien, s-ar deprinde cu asta. Data viitoare cînd se va îmbăta vreun pescar și-și va bate nevasta, veți ordona poate arestarea lui Vogel. Sau asta ar fi prea periculos? Consulul elvețian ar avea ceva de spus! Poate că da. Și serviciul de spionaj al ministrului Marinei ar avea destulă clarviziune ca să-și dea seama de acest lucru. Știi, Beghin, cînd mi-ai vorbit în urmă cu trei zile în celula aceea, am crezut într-adevăr că, deși s-ar putea să fii un

polițist tiranic și asupritor, se putea totuși să ai și puțin bun-simț. Am crezut chiar că, deși m-ai amenințat și mi-ai pus întrebări de om dement, știai cel puțin pentru ce o faci. De atunci încoace m-am convins însă că n-aveam dreptate. Nu ai pic de bun-simț și nici nu știi ce faci. Ești un prost. Ai greșit de atâtea ori, că nici nu mai pot ține socoteală. Dacă n-aș fi avut eu puțină judecată ca să interpretez instrucțiunile dumitale în felul meu, ele...

El mă ascultă glacial; apoi se ridică, cu pumnul încheștat, ca și cum ar fi fost gata să mă lovească.

— Cum, dacă n-ai fi *ce?* strigă sălbatic.

Nu m-am clintit din loc. Eram indiferent și vindicativ.

— Văd că nu-ți place adevărul. Am spus că dacă n-aș fi interpretat instrucțiunile dumitale în felul meu, prețiosul dumitale spion s-ar fi înfricoșat și ar fi șters-o. Mi-ai spus să-i chestionez pe oaspeți despre aparatele fotografice. Chiar și un nebun și-ar fi dat seama că asta a fost o greșeală fantastică.

Se așează din nou.

— Ei bine, și ce-ai făcut? zise el sardonice. Ai născocit informațiile pentru mine?

— Nu, m-am lăsat condus de o oarecare judecată. Vezi, am spus cu amărăciune, în simpla mea nevinovăție, m-am gândit că dacă aș fi putut obține informațiile de care aveai nevoie, fără să risc șansele de a-l prinde pe spion odată identificat, m-aș fi bucurat de oarecare credit în fața organelor poliției. Dacă aș fi știut exact cât de rău aveai să încurci treaba care-ți revenea, mă îndoiesc că mi-aș mai fi bătut capul. Am obținut informațiile despre aparatele fotografice folosindu-mi pur și simplu ochii. Când s-a descoperit că furtul e trucat, cum era și inevitabil, am reușit să restabilesc situația, zăpăcindu-i într-un așa hal pe ceilalți, încât să-i fac – sau, în orice caz, pe o mare parte dintre ei – să accepte povestea că toată întâmplarea a fost provocată de o

greșeală. Acum, desigur, lucrurile s-au precipitat. De astădată, nu mai am cum să repar greșeala dumitale. Ai tras semnalul de alarmă. Soții Clandon-Hartley pleacă oricum mâine. Presupun că, după întâmplarea asta, nimeni nu se va gândi să mai rămînă. I-ai pierdut pe cei suspectați. Totuși, am continuat eu, ridicînd din umeri, nu pot crede că-ți pasă... Comisarul va fi mulțumit. Va trebui să condamnați pe cineva. Asta-i tot ce doriți dumneavoastră, polițiștii, nu-i așa? M-am ridicat în picioare. Ei, acum s-a terminat. Voiam să-mi descarc sufletul de povara asta. Dacă n-ai nimic împotriva și ai terminat de pufnit, aș prefera să fiu încuiat în celula mea. În primul rînd, pentru că această cameră e îmbîcsită; în al doilea rînd, pentru că noaptea trecută n-am dormit aproape deloc. Mă doare capul și mă simt obosit.

El scoase un pachet cu țigări.

— Nu vrei o țigară, Vadassy?

Am rînjit.

— Ultima oară cînd mi-ai oferit una, mi-am spus că clocești o poveste murdară. Acum ce dorești, o mărturisire semnată? Căci dacă dorești așa ceva, n-o vei avea. Refuz categoric, înțelegi, refuz categoric.

— Ia o țigară, Vadassy. Nu te duci încă la culcare.

— Oh, înțeleg. Gradul trei*, nu-i așa?

— *Sacré-chien*†, țipă el. Ia o țigară.

Luai o țigară. El și-o aprinse pe a lui și-mi aruncă cutia cu chibrituri.

— Acum, spuse el, suflînd un nor de fum în aer, trebuie să-ți cer scuze.

* Gradul cel mai mare de pedeapsă, în care bănuitul sau acuzatul este supus unui interogatoriu foarte strîns, însoțit de diverse torturi fizice și morale.

(n. tr.)

† Cîine blestemat. (fr.). (n. tr.)

— Oh! Am accentuat cât am putut această exclamație.

— Da, scuze. Am comis o greșeală. Am supraestimat inteligența dumitale și am subestimat-o în același timp. Ambele.

— Splendid! Și ce urmează să mai fac, *monsieur* Beghin? Să izbucnesc în plîns și să semnez declarația, acum?

El se încruntă:

— Ascultă-mă.

— Ascult fascinat.

Își trecu batista peste partea dinăuntru a gulerului.

— Limbuția asta a dumitale, Vadassy, o să te bage într-o zi în încurcătură. Nu ți-ai dat seama că-i cam neobișnuit ca un deținut să șadă acolo unde șezi acum în loc să stea în celulă?

— Da. Mă întreb care-i trucul.

— Nu-i niciun truc, prostule, se răsti el cu glas mînios. Ascultă. Primul lucru pe care trebuie să-l știi e că fiecare dintre instrucțiunile ce ți s-au dat a avut un obiectiv, anume să-l facă pe spion să părăsească „Réserve”. Cercetările pe care urma să le faci, în urma instrucțiunilor primite, în legătură cu aparatele fotografice aveau tocmai acest scop. Voiam să-l alarmăm. Când asta a dat greș – și acum îmi dau seama de ce a dat greș – ți-am spus să raportezi despre furtul trucat.

Individul ți-a percheziționat camera, tot el ți-a scotocit prin buzunare. Accentuez că voiam să-l alarmăm, nu chiar în asemenea măsură încît să-i provocăm fuga – asta-i și motivul pentru care noi ne-am ținut departe de „Réserve” – dar suficient cât să-l facem să creadă că riscă dacă mai rămîne.

Iarăși am dat greș. Prima dată n-am prevăzut raționamentul pe care ai să-l faci dumneata, pe baza faptelor ce-ți erau cunoscute. A fost vina mea. Îmi scăpase din vedere cât de puțin știi. A doua oară am dat iarăși greș, nesocotind lipsa dumitale de experiență. Köche te-a descoperit prea repede.

— Dar, am protestat eu, pentru numele lui Dumnezeu,

cum te-ai așteptat să prindeți în felul ăsta un spion? Care a fost ideea dumitale? Să arestezi pe primul om care își face bagajele și părăsește „Réserve”? Dacă așa-i, ar fi cazul să-l arestați pe maiorul Clandon-Hartley. Este primul care pleacă mâine dimineată. Dacă așa vreți să prindeți un spion, apoi Domnul să ajute Franța.

Spre surprinderea mea văzui cum îi apare un zîmbet în colțul gurii. Trase adînc în piept fumul din țigară, zvîrlindu-l afară pe nas.

— Mai e însă un lucru, dragă Vadassy, zise el cu blîndețe, dumneata nu cunoști toate faptele. În special, ignori unul foarte important și anume că noi descoperisem identitatea spionului înainte să fi plecat dumneata de aici, acum trei zile, și că am fi putut să-l arestăm în orice clipă am fi dorit.

Mi-a trebuit un moment sau două să înțeleg. Apoi mintea îmi fu cuprinsă cînd de speranță, cînd de deznădejde. L-am privit în ochi.

— Atunci, cine este spionul?

Se așeză, lăsîndu-se pe spate, privindu-mă cu un deosebit interes. Ridică o mîină.

— Oh, ajungem și acolo mai tîrziu.

Am înghițit greu.

— Țsta-i alt truc?

— Nu, Vadassy, nu este.

— Atunci, am rostit eu din nou scos din fire, vrei să-mi explici de ce naiba mă torturezi astfel? Dacă ai ști prin cîte am trecut în ultimele trei zile, n-ai sta aici ca un trîndav gras, mulțumit de sine, rînjind, ca și cum ar fi vorba de o glumă bună. Știi ce rău mi-ai făcut? Îți dai seama, fir-ai blestemat să fii? Tu... tu!

Mă lovi ușor pe genunchi.

— Liniștește-te, Vadassy! Pierdem timpul. Știi că sînt gras, dar nu sînt deloc mulțumit de mine. Nici trîndav nu sînt.

Ceea ce am făcut era de datoria mea să fac, după cum vei vedea, dacă îmi dai voie să-ți explic, în loc să te înfurii.

— De ce m-ai arestat? De ce mă ții aici?

El dădu din cap în semn de protest.

— Acum, taci, dragul meu Vadassy, și ascultă-mă. De emoție, ți-ai rupt țigara. Uite alta.

— Nu vreau nicio țigară!

Cu inima plină de ură rece, l-am privit cum își aprinde o altă țigară. După ce și-o aprinse, stătu o clipă privind-și chibritul.

— Am fost cât se poate de sincer, atunci când mi-am cerut scuze, zise el în cele din urmă. Trebuia să îndeplinesc o misiune. Vei vedea.

Mă pregăteam tocmai să vorbesc, dar îmi făcu semn să tac.

— Cam cu nouă luni în urmă, continuă el, unul dintre agenții noștri din Italia a inclus în raportul său relatarea despre un zvon că Serviciul Secret Italian și-ar fi stabilit o nouă bază la Toulon. În munca noastră desigur că auzim multe zvonuri și pe atunci aproape că n-am dat nicio importanță acestuia. Ulterior însă, am fost obligat să-l iau în serios. Informații despre sistemul de apărare al coastelor noastre parveneau în Italia cu o regularitate deconcertantă. Așa, de pildă, agentul nostru din Spezia raporta despre amănuntele unor schimbări secrete în sistemul nostru de fortificații de pe o insulă aproape de Marsilia, pe care ofițerii de marină italieni le discutau în mod liber, doar la trei zile după ce fuseseră făcute. Ceea ce era și mai grav însă, e că n-aveam absolut niciun indiciu despre sursa acestor informații. Eram foarte îngrijorați. Când farmacistul acela a venit la noi cu negativele cunoscute, ne-am folosit din plin de prilejul oferit.

Mîinile lui grase, ca acelea ale unui copilaș, se contractau în mod dramatic, ca și cum ar fi strîns un obiect imaginar.

— Cum era firesc, ai fost suspectat. Cînd însă am constatat faptele întîmplate, și anume schimbarea aparatului fotografic, te-am scos din cauză ca lipsit de importanță. Ca să-ți mărturisesc adevărul am fost pe punctul să te eliberăm chiar atunci pe loc. Din fericire, adăugă el cu amabilitate, ne-am hotărît să așteptăm cîteva ore pînă la primirea raportului despre aparatul fotografic.

— Raportul despre aparatul fotografic?

— Oh, da. Vezi, ăsta-i încă un amănunt despre care nu știi nimic. Cum am aflat despre schimbul de aparate fotografice, le-am telefonat fabricanților, întrebîndu-i ce magazin cumpărase aparatul purtînd numărul de serie respectiv. Răspunsul a fost că fusese livrat unui detailist din Aix. Negustorul din Aix își amintea foarte bine faptul. Norocul a făcut că era un comerciant modest și fusese singurul aparat fotografic de asemenea valoare vîndut de el în ultimii doi ani. A trebuit să-l comande în mod special și a fost în măsură să ne dea numele cumpărătorului. Numele corespundea cu acela al unui client de la „Réserve”. Între timp un expert a procedat la examinarea fotografiilor. El a fost în stare să ne spună că, după poziția umbrelor, fotografiile fuseseră luate la ora șase și jumătate dimineata, printr-un dispozitiv al teleobiectivului, dintr-un anumit unghi. Harta pe care am cercetat-o și faptul că în unele fotografii erau vizibile porțiuni din frunziș demonstau că fotografiile nu putuseră fi luate decît dintr-un singur loc. Locul era un mic promontoriu înalt, aproape inaccesibil din alte puncte decît dinspre mare.

I-am întrebat pe pescarii din port. Da, omul despre care era vorba luase cu o zi înainte, la cinci dimineata, barca cu motor a lui Köche. Spusese că se duce la pescuit. Unul dintre pescari își amintea fiindcă, de obicei, cînd Köche sau

pasagerii lui se duc la pescuit, îi însoțește el, ca să pună momelile și să supravegheze motorul. Pasagerul acesta special preferase să pescuiască singur.

Deci îl aveam la mână pe omul nostru. Puteam să-l arestăm. Comisarul era nerăbdător s-o facă! Dar nu l-am arestat. De ce? O să-ți reamintești, desigur, că atunci când îți vorbeam în celulă, am spus că nu mă interesează spionii, ci acei care se folosesc de ei. Țasta era adevărul. Nu mă interesa omul acesta. Aflasem mai înainte despre el, și din dosarul lui rezulta că fusese întotdeauna un funcționar. Pe mine mă interesa cartierul său general din Toulon. Pe el îl puteam aresta oricând doream, dar mai întâi voiam să mă ducă la șefii lui. Ca să pot face asta trebuia, într-un mod sau altul, să-l forțez să părăsească „Réserve”, dar în același timp să-l las să creadă că el personal, era în afara oricărei bănuieli.

— Îmi închipui că atunci v-ați gândit la mine?

— Exact. Dacă dumneata începeai să întreprinzi cercetări despre aparatele fotografice, el ar fi știut ce s-a întâmplat cu fotografiile lui, și-ar fi dat seama că ai bănuieli și ar fi plecat înainte ca dumneata să apelezi la poliție. Apoi, noi l-am fi urmărit. Singura dificultate era să te convingem să procedezi astfel fără să te trădezi. Norocul ne-a favorizat. Pașaportul dumitale nu era în regulă. Nu aveai nicio cetățenie. Restul a fost ușor.

— Da, am zis cu amărăciune, a fost ușor. Dar ați fi putut să-mi spuneți, cel puțin, cine era spionul.

— Imposibil. Acest lucru ar fi slăbit poziția noastră în fața dumitale și ai fi fost mai greu de manevrat. În al doilea rând, nu ne puteam permite să ne bizuim pe discreția dumitale. Poate că dumneata te-ai fi destăinuit altcuiva. Comportarea dumitale față de omul acela ar fi fost nefirească. Din păcate, însă, acționând în ceea ce presupuneai a fi în interesul dumitale personal, ai încălcat instrucțiunile noastre. Ceea ce

ne-a îngrijorat și mai mult, însă, decît nesocotirea instrucțiunilor, a fost mai ales faptul că ți se percheziționase camera și, în al doilea rînd, atacul asupra dumitale din noaptea trecută. Asta dovedea, după părerea noastră, că individul nu se lasă ușor speriat. Cu siguranță, trebuie să fi descoperit schimbarea aparatelor fotografice. Și știa, de asemenea, că aparatul lui fotografic este la dumneata. Trebuie să te fi văzut cu un aparat identic. Inconvenientul era, acum îmi dau seama, că el credea că dumneata nu știi despre fotografii. Sau, mă privi viclean, ai făcut ceva despre care eu nu știu nimic?

Am șovăit. Mă vedeam în gînd stînd în sala de corespondență a hotelului și ascultînd ticăitul ceasului, tot privind într-o oglindă, pînă cînd ușa se trîntea brusc și o cheie se învîrtea în broască. Privirile mi se încrucișară cu ale lui Beghin.

— Nu-i nimic important despre care să nu știi.

Beghin oftă.

— Ei bine, poate că n-are nicio importanță. Acum a trecut. Ajungem la raportul despre furt. Sincer vorbind, dragă Vadassy, mi-a părut rău de dumneata. Ai avut de îndeplinit o sarcină neplăcută. Dar era necesară. Omul care ți-a scotocit camera și ți-a luat cele două rolfilme știa că n-a luat nimic altceva. Plîngerea dumitale despre furtul unor obiecte de valoare îl va uimi. Va deveni bănuitor. Dar situația s-a înrăutățit prea repede. A trebuit să luăm măsuri mai drastice. Asta explică arestarea dumitale de astă-seară.

— Vreți să spuneți că, în realitate, nu sînt arestat?

— Dacă ar fi fost așa, Vadassy, n-ai fi stat, după cum ți-am mai spus, de vorbă cu mine. Vezi, bunul meu prieten, am fost nevoiți să-i forțăm mîna. Trebuia să procedăm însă cu multă precauție. Agentului care te-a arestat i s-a cerut să explice în mod clar motivul arestării dumitale. Dacă Duclos n-ar fi

întrebat, agentul tot ar fi anunțat că ești acuzat de spionaj. Acum pune-te în locul omului acelaia. Știi că fotografiile făcute de dumneata au căzut din întâmplare în mâinile altei persoane. Ce-ai face? Ai încerca să le obții înapoi. Dînd greș și bănuind că persoana aceea pune la cale un joc, te-ai hotărî să aștepți. Apoi persoana aceea e arestată de poliție și învinuită de spionaj. Ce gîndești? Ce-ți trece prin minte? În primul rînd, că poliția a descoperit fotografiile; în al doilea rînd, că acea persoană, apărîndu-se, ar putea să pună poliția pe urmele dumitale. A sosit deci timpul s-o întinzi. Dar ceea ce este și mai important încă, e că n-ai timp de pierdut. Ai înțeles?

— Da, înțeleg. Dar presupunînd că nu pleacă? Ce se întîmplă?

— Problema asta nu se pune. A și plecat.

— Ce?

Privi ceasul de perete.

— Zece și douăzeci și cinci. A părăsit „Réserve” acum zece minute, într-o mașină pe care a închiriat-o de la garajul din sat. A pornit spre Toulon. Îi vom acorda cîteva minute. O mașină îl urmărește. Ne va sosi foarte curînd un raport. Își aprinse a treia țigară și aruncă chibritul pe jos. Între timp am unele instrucțiuni pentru dumneata.

— Nu zău?

— Da. Din motive evidente nu este de dorit să se facă deocamdată vreo acuzație de spionaj. Ziarele nu trebuie să fie prea indiscrete. Propun ca arestările să se facă în baza unei acuzații de furt – furtul unui aparat fotografic Zeiss Contax, în valoare de patru mii cinci sute de franci, înțelegi?

— Vreți ca eu să identific aparatul?

— Exact. Mă privi fix. Poți s-o faci, nu?

Am șovăit. N-aveam încotro. S-ar fi convenit să cunoască adevărul.

— Ei bine? zise el cu nerăbdare.

— L-aș fi putut identifica. Simțeam cum roșesc. Există, însă, o dificultate. Aparatul fotografic ce se află acum în camera mea de la „Réserve” este al meu. Aparatele au fost din nou schimbate.

Spre surprinderea mea, el dădu liniștit din cap.

— Când s-a întîmplat asta?

I-am spus. Din nou zîmbetul acela slab îi încreți colțurile gurii.

— M-am gîndit eu.

— Ce te-ai gîndit?

— Dragul meu *monsieur* Vadassy, nu sînt un prost și dumneata ești dureros de transparent pentru mine. Azi-dimineață, cînd mi-ai telefonat, era foarte evident că ocoleai cu grijă să vorbești despre aparatele fotografice.

— Nu m-am gîndit...

— Desigur că nu. Oricum, după cum ai și constatat, aparatele fotografice sînt foarte asemănătoare. Ar fi deci o greșeală lesne explicabilă dacă vei identifica aparatul pe care îl vom găsi la Toulon drept proprietatea dumitale, nu-i așa?

M-am grăbit să mă declar de acord.

— Și, desigur, dacă greșeala va fi descoperită mai tîrziu, îți vei cere scuze în mod satisfăcător.

— Firește.

— Foarte bine, s-a aranjat și această chestiune. Se ridică. Și acum, adăugă cu voioșie, dacă totul va merge bine, nu văd ce motiv ar fi să nu poți pleca mîine la Paris și să fii la timp, luni, pentru exigentul dumitale domn Mathis.

Un moment nu mi-am dat seama ce spune, apoi, cînd am început să înțeleg sensul, m-am auzit bîlbîind mulțumiri incoerente. Aveam impresia că mă trezesc dintr-un coșmar. Încercam aceeași copleșitoare senzație îmbinată din ușurare și teamă: ușurare că era, la urma urmei, numai un coșmar;

teamă că ar putea fi, totuși, realitate și că deșteptarea era doar un vis. Frînturi din coșmar stăruiau încă. Mi-era teamă, teamă să mă încred în puterea judecății mele. Țasta era poate, un alt truc al lui Beghin, o cursă, un mijloc de a-mi cîștiga încrederea. Mulțumirile mi se stinseră pe buze. Mă privea curios.

— Dacă-i adevărat ce-mi spui, am zis răspicat, dacă într-adevăr gîndești chiar ceea ce spui, de ce nu mă lași să plec acum? De ce să nu pot pleca decît mîine? Dacă nu există nicio acuzație împotriva mea, nu mă poți ține aici. N-ai niciun drept s-o faci.

Oftă obosit.

— Niciunul. Dar ți-am mai spus că avem nevoie de ajutorul dumitale pentru identificare.

— Să presupunem însă că refuz?

Dădu din umeri.

— Nu te pot obliga. Trebuie să ne descurcăm fără dumneata. Mai sînt însă firește și alte considerente, adăugă gînditor. Ai menționat, mi se pare, că ai depus o cerere pentru obținerea cetățeniei franceze. Atitudinea dumitale în această chestiune ar putea contribui în mare măsură la acceptarea sau la respingerea cererii dumitale. Cetățeanul francez are obligația să ajute poliția, dacă i se cere asta. Un om care să aprecieze atît de puțin obligațiile cetățenești, încît să refuze ajutorul...

— Înțeleg, un șantaj în plus!

Își sprijini una dintre mîinile sale grăsulii pe umărul meu.

— Bunul și scumpul meu Vadassy, n-am întîlnit niciodată pe cineva care să răstălmăcească cuvintele așa cum o faci dumneata.

Își retrase mîna de pe umărul meu, o băgă în buzunarul hainei și scoase din el un plic.

— Privește! Ai stat trei zile în plus la „Réserve”, în urma

cererii noastre și pentru o chestiune care ne privește. Vrem să fim loiali. Aici sînt cinci sute de franci. Îmi vîrî plicul în mînă. Suma asta va acoperi mai mult decît cheltuielile extraordinare pe care le-ai avut. Acum, te rugăm să ne dăruiești o oră din timpul ce ți-a mai rămas, ca să ne ajuți să-i arestăm pe cei răspunzători de toate necazurile dumitale. Nu-i rezonabil?

L-am privit în ochi.

— Ai evitat întrebarea chiar acum. Întreb din nou: cine e spionul?

Își mîngîie gînditor dubla bărbie și-mi aruncă o privire cu coada ochiului.

— Mi-e teamă, zise încet, că intenționat m-am reținut de a-ți spune. Mi-e teamă, de asemenea, că nici acum n-am intenția să-ți spun.

— Înteleg. Foarte inteligent. Va trebui să vin cu dumneata și să văd cu ochii mei. Și apoi presupun că așteptați cu toții să fac identificarea falsă a aparatului de fotografiat. Asta-i?

Dar, înainte ca el să poată răspunde, cineva bătu puternic la ușă și un agent intră, se înclină cu respect în fața lui Beghin și ieși din nou.

— Asta înseamnă, spuse Beghin, că omul nostru a și trecut prin Sanary. E timpul s-o pornim. Se îndreaptă spre ușă și se uită înapoi.

— Vii și dumneata, Vadassy?

Am băgat plicul în buzunar și m-am ridicat.

— Desigur, am spus eu și l-am urmat pe cînd ieșea din cameră.

CAPITOLUL 18

În seara aceea, la zece și patruzeci și cinci, un *Renault* mare de lux ieși dintr-o străduță laterală ce ducea de la comisariat și goni spre răsărit pe șoseaua principală de pe coastă.

În mașină, afară de Beghin și de mine, mai erau doi oameni în haine civile. Unul conducea. Pe celălalt l-am recunoscut când s-a așezat în spate, lângă mine. Era prietenul meu cu limonada gazoasă. Refuză categoric să-și aducă aminte de mine.

Norii se împrăștiaseră. Sus, pe cer, luna arunca o lumină care făcea ca razele farurilor mașinii să pară palide. Pe când lăsam în urmă periferiile orașelului St. Gatien, zumzetul motorului își amplifică sunetul ascuțit și cauciucurile scrișniră pe șoseaua umedă, în timp ce viram pe serpentinele de dincolo de promontoriul hotelului „Réserve”. Mi-am sprijinit spatele pe perne, încercînd să-mi adun gîndurile confuze.

Iată-mă acum aici, eu, Josef Vadassy, un om care, cu două ceasuri în urmă, se resemnase la gîndul că-și va pierde slujba, libertatea și speranțele, șezînd calm pe locul din spate al unei mașini a poliției franceze, pe cale de a prinde un spion. Calm? Nu, nu prea era adevărat. Numai calm nu eram. Aveam chef

să cînt. Și totuși, nu prea eram sigur de ce anume voiam să cînt. Era, oare, sentimentul că mîine, peste douăzeci și patru de ore, voi fi în tren aproape de Paris? Sau că în curînd, încă în noaptea asta, urma să obțin răspunsul la o întrebare, că problema mea urma să fie rezolvată de alții fără creion și fără hîrtie? Chibzuiam asupra acestor alternative.

Cred că toate astea erau reacția organismului meu la tensiunea prin care trecusem în ultimele trei zile. Toate mărturiile se îndreptau spre această concluzie. Stomacul îmi chiorăia continuu. Mi-era tare sete. Continuum să aprind țigară după țigară, pe care le aruncam apoi pe fereastră, înainte de a le fuma. Mai aveam și sentimentul curios – și asta era lucrul cel mai important – că am uitat ceva la St. Gatien, ceva de care aș fi avut nevoie. Toate erau, însă, prostii. Nu uitasem la St. Gatien nimic care să-mi fie de cel mai mic folos în noaptea asta la Toulon.

Mașina continua să zumzăie pe bulevardele cu pomi, luminate de lună. Apoi am lăsat copacii în urmă și cîmpia deveni mai deschisă. Erau plantații de măslini, iar frunzele de un cenușiu argintiu luceau în lumina farurilor. Treceam ca fulgerul prin sate. Am ajuns apoi într-un orașel. Un om din piață strigă furios, pe cînd îl ocoleam ca glonțul. „În curînd, voi fi la Toulon”, gîndeam eu. Mi se trezise brusc dorința să schimb cîteva vorbe cu cineva. M-am întors spre omul de lîngă mine.

— Prin ce localitate am trecut?

Își scoase pipa din gură.

— La Cadière.

— Știi pe cine trebuie să arestăm?

— Nu.

Își puse din nou pipa în gură și se uită drept înainte.

— Îmi pare rău de limonadă, am zis.

— Nu știu despre ce vorbești, mormăi el.

Renunțai. *Renault-ul* coti la dreapta și accelerează pe o stradă dreaptă. Mi-am ațintit privirea spre capul și umerii lui Beghin, pe care i le conturau luminile farurilor. L-am văzut cum își aprinde o țigară. Apoi, întorcându-se pe jumătate spre mine, rosti:

— N-are niciun rost să cauți să-l tragi pe Henri de limbă. Este discreția personificată.

— Da, văd asta.

Aruncă chibritul pe fereastră.

— Ai stat patru zile la „Réserve”, Vadassy. N-ai deloc idee pe cine urmează să arestăm?

— Deloc.

Chicoti poznaș.

— Nici măcar nu bănuiești?

— Nici măcar atît.

Henri se agită.

— Ai fi un detectiv prost.

— Cred sincer asta, am răspuns eu cu indiferență.

El mormăi ceva. Beghin rîse din nou.

— Ia seama, Henri, domnul are o limbă cam ascuțită și mai e încă supărat pe poliție. Se întoarce spre șofer. Oprește la postul de poliție Ollioules.

Peste cîteva minute intrarăm în orașul menționat și ne oprirăm în fața unei clădiri mici din piață. Un agent în uniformă aștepta la ușă. Veni spre noi, salută și se aplecă prin fereastra mașinii.

— *Monsieur* Beghin?

— Da.

— Sînteți așteptat la joncțiunea șoselei principale cu șoseaua dinspre Sablettes, *monsieur*. Mașina de la garajul St. Gatien s-a înapoiat acum cinci minute.

— Bine!

Ne-am continuat drumul. După cinci minute, am văzut

lampa „stop” a unei mașini ce staționa în fața noastră. *Renault*-ul își încetini mersul și se opri în spatele ei. Beghin cobori.

Un om înalt și slab stătea lângă mașina din față. Veni spre Beghin și-și strînseră mîna. O clipă sau două statură de vorbă, apoi omul cel înalt se duse la mașina lui, iar Beghin se înapoie la *Renault*.

— Este inspectorul Fournier de la poliția docurilor, îmi explică Beghin, pe cînd se urca în mașină. Mergem spre teritoriul lui. Trînti ușa și spuse adresîndu-i-se șoferului: Țin-te după mașina inspectorului. Pornirăm din nou. În curînd, șirurile de copaci de la Ollioules, prin fața cărora gonea mașina noastră, se răriră și trecurăm pe lângă două-trei fabrici. Cotirăm în sfîrșit pe o stradă strălucitor luminată, cu linii de tramvai ce-i străbăteau centrul și cafenele pe trotuare. Făcurăm la dreapta și am văzut numele „Boulevard de Strasbourg” pe clădirea din colț. Eram la Toulon.

Cafenelele gemeau de lume. Cete de marinari francezi se plimbau pe trotuare. Erau multe fete. O femeie de culoare, frumoasă, avînd o pălărie ca din poză și o rochie neagră strînsă pe corp, trecu nepăsătoare strada prin fața noastră, obligîndu-l pe șofer să frîneze brusc și să înjure. Un bătrîn se plimba de-a lungul rigolei cîntînd la mandolină. Văzui un om oacheș și gras oprind un marinar și spunîndu-i ceva; fu îmbrîncit și căzu peste o femeie ce ducea în mîini o tavă cu dulciuri. Ceva mai departe, în josul străzii, am întîlnit o patrulă a Marinei, care intra și ieșea din cafenele, înștiințîndu-i pe marinari că-i timpul să coboare la bărcile ce-i așteptau, ca să se înapoieze pe vasele de război. Apoi trecurăm pe lângă o parte a bulevardului mai puțin aglomerată, iar mașina din față își încetini mersul, cotind spre dreapta. Peste o clipă sau două, ne croiam drum cu atenție printr-o rețea de străduțe înguste și întunecoase mărginite de case și prăvălii cu obloane de fier. Apoi casele se răriră din ce în ce și apărură străzi

întregi, de-a lungul cărora nu se întindeau decît zidurile înalte, albe, ale antrepozitelor. Ne-am oprit, în sfîrșit, pe una dintre aceste străzi.

— Coborîm aici, zise Beghin.

Era o noapte caldă, dar am început să tremur stînd pe pavajul umed. Poate din cauza emoției, dar, mai degrabă, cred că de frică. Zidurile acelea albe aveau ceva straniu în ele.

Beghin îmi atinse brațul.

— Hai, Vadassy, acum facem o mică plimbare pe jos.

În fața noastră așteptau inspectorul și alți trei oameni.

— Totul e foarte liniștit, am observat eu.

Mormăi:

— La ce te poți aștepta la ora asta din noapte printre antrepozite? Rămii în urmă cu Henri și nu faceți niciun zgomot.

Se alătură inspectorul și cei trei oameni îl urmară imediat. Henri și cu mine încheiam ariergarda. Șoferii rămaseră la posturile lor.

La capătul zidurilor, am luat-o pe o stradă care șerpuia la cîțiva metri mai încolo și se pierdea din vedere. În partea dreaptă se afla zidul marginal al antrepozitului de-a lungul căruia erau aliniate mașinile. În stînga era un șir de case vechi. Antrepozitele aveau trei etaje și în cea mai mare parte erau întunecate. Ici și colo fișii de lumină licăreau însă prin obloanele trase. Luna împrăstia porțiuni de umbre difuze de-a lungul pereților de stuc cu tencuiala crăpată. Într-una din camerele de la etaj, un aparat de radio transmitea cîrîitor un tango.

— Și ce se va întîmpla acum? am întrebat.

— Nu facem decît o vizită, șopti Henri. Una foarte politicoasă. Ține-ți gura acum sau dau de bucluc. Ne apropiem.

Strada se îngustase și mai mult. Pe cînd coteam, simțeam

cum pavajul se înclina în pantă. Bîjbîind, am putut vedea că pe ambele părți se înălțau iarăși ziduri goale, întărite cu niște contraforturi de beton. În umbra unui astfel de contrafort, am văzut deodată ceva mișcîndu-se.

Inima îmi sări din loc. Îl apucați pe Henri în mînă.

— E cineva acolo!

— Ține-ți gura, mîrîi el. E unul dintre oamenii noștri. Am înconjurat toată clădirea.

Mai înaintarăm cîțiva metri. Strada deveni din nou netedă. Văzui apoi o gaură în zidul din dreapta. Părea un fel de intrare a unuia dintre antrepozite, un drum de camioane. Oamenii din față dispărură în umbră. Pe cînd mergeam, simțeam cum pavajul se schimbă în zgură. M-am oprit cam nesigur.

— Dă-te la o parte, strigă Henri, spre stînga.

M-am supus cu precauție și mîna mea întinsă întîlni un zid. În față, nu se mai auzea nicio mișcare. Am privit în sus. Zidurile se înălțau ca povîrnișurile unei prăpăstii adînci, pînă la marginea cerului înstelat. Raza unei lanterne electrice spintecă bezna din față și-i văzui pe ceilalți stînd înaintea unei porți de lemn, în zidul din partea stîngă. Am înaintat. Lanterna lumina suprafața ușii. Pe ea erau zugrăvite cuvintele:

AGENCE MARITIME F.P. METRAUX

BEGHIN APUCĂ MÎNERUL UȘII ȘI-L RĂSUCI UȘOR. UȘA SE deschise înăuntru. Henri mă împinse din spate, așa că am luat-o înainte după ceilalți.

Pătrunserăm într-un coridor scurt, ce se termina cu o scară înclinată, cu trepte de lemn, neacoperite. Sus, la intrare, un singur bec electric reflecta o lumină rece pe tencuiala

scorojită a zidului. „Agence Metraux” nu părea să fie prea înfloritoare.

Treptele scării scîrțîiră cînd Beghin începu să urce. Pe cînd îl urmam, am observat că Henri, care venea chiar în urma mea, scosese un revolver mare din buzunar. Era evident că vizita nu părea să fie chiar una de „politețe”, cum anunțase Henri. Inima îmi bătea îngrozitor în piept. Undeva în această clădire posacă, mirositoare și sinistră, se afla un om pe care-l cunoșteam. Doar cu o jumătate de ceas înainte urcase el aceste trepte, pe care călcam eu acum. Peste o clipă sau două, îl voi întîlni din nou. Tocmai de asta mi-era teamă. Nu putea să-mi facă niciun rău și, totuși, mi-era teamă. În clipa aceea, aș fi vrut să-mi pot masca figura. Stupid, ce-i drept.

După aceea, începui să mă întreb cine ar putea fi? Le-am văzut chipurile pe cînd stăteau și mă priveau în momentul arestării mele: îngrozite, scandalizate. Totuși, unul dintre ele, unul dintre ele...

Henri mă împinse din nou din spate și-mi dădu a înțelege să țin pasul cu omul din fața mea.

La primul palier, Beghin se opri înaintea unei uși grele și-i încercă mînerul. Se deschise cu ușurință și lumina făcu să apară o cameră goală, a cărei podea era presărată cu bucăți de tencuială, căzute din tavan. Se opri ca să-și șteargă nădușeala ce-i lucea pe frunte și pe gît și continuă apoi să urce scările.

Ajunsesese aproape sus, pe scara etajului doi, cînd se opri iarăși, făcîndu-ne semn să așteptăm. După aceea, atît el, cît și inspectorul pășiră pe platformă și dispărură.

În tăcerea mormîntală puteam auzi tic-tacul ceasului de pe mîna omului dinaintea mea. Apoi, pe măsură ce tăcerea se intensifica, am prins cu urechea un murmur slab de voci. Mi-am reținut răsufarea. Peste o clipă, capul și umerii inspectorului apărură peste grilajul balustradei de sus, iar el ne făcu semn să urcăm.

Palierul de sus era aidoma celui de sub el. În schimb, nu era lumină. Oamenii se înșiruiră, foarte încet și fără zgomot, în fața ușii. Mă văzui presat de peretele de lângă ușă. Glasurile deveniră mai tari acum și cu toate că vorbele rostite erau prea neclare spre a fi identificate, am auzit că persoana care vorbea – un bărbat – se exprima în italiană.

Văzui cum mîna lui Beghin se întinse spre clanță, șovăi o clipă, apoi o apucă cu hotărîre și apăsă. Ușa era încuiată, dar zăngănitul ușor al mînerului fusese auzit de cei dinăuntru. Glasurile amuțiră brusc. Beghin blestemă, respiră greu și ciocăni puternic în ușă. În cameră, o liniște mormîntală. Beghin așteptă o clipă, apoi se întoarse repede spre Henri. Agentul îi dădu revolverul cu patul înainte. Beghin dădu din cap și-l luă. Întorcîndu-se din nou spre ușă, el ridică cocoșul armei, puse țeava pieziș în fața găurii cheii și apăsă apoi trăgaciul. Zgomotul exploziei fu asurzitor. O clipă, ușa rezistă. Pe urmă, detectivii se năpustiră, împingînd-o cu trupurile, și ușa cedă, trosnind. Cu vîjieli în urechi, mă poticni de ei.

Era o cămăruță mobilată ca un birou, avînd totuși un pat de fier într-un colț. Nu era nimeni în ea, însă mai exista încă o ușă. Cu un strigăt, inspectorul se repezi spre aceasta și cu o lovitură, o deschise.

Odaia mai îndepărtată era cufundată în întuneric, dar cînd ușa se deschise, lumina lămpii din birou se revărsă pe o fereastră aflată în peretele din fund. O femeie țipă în beznă. În clipa următoare un om se repezi spre fereastră și o deschise foarte repede, escaladînd prichiciul. Totul se petrecu într-o clipită. Omul ajunse la fereastră înainte ca inspectorul să-și recapete echilibrul. L-am văzut cu coada ochiului pe Beghin ridicînd repede revolverul. În același timp omul de la fereastră se întoarse și trase. Se produse o scăpărare și un vuiet. Am auzit cum glonte pătunde cu un zgomot surd în

umărul inspectorului, cu o clipită înainte ca Beghin să tragă. Geamurile zăngăniră și femeia țipă din nou. Apoi fereastra se trînti. Omul dispăruse. Dar, în momentul cînd se întorsese ca să tragă, îi văzusem fața și-l recunoscusem.

Era Roux.

L-am văzut pe inspector sprijinindu-se de ușorul ușii, cu fața schimonosită de durere. Apoi m-am repezit după ceilalți în camera mai îndepărtată.

Domnișoara Martin, cu fața albă, zăcea ghemuită într-un colț, plîngînd înăbușit. Lîngă ea, cu mîinile ridicate deasupra capului, stătea un omuleț trupeș și chel, protestînd mînios și într-o italiană repezită, că el era un om de afaceri cinstit, un prieten al Franței, că nu săvîrșise niciun fel de faptă criminală și că deci poliția n-avea dreptul să intervină.

Beghin se duse direct la fereastră. Glonteale său făcuse țândări un geam, dar nici urmă de Roux. Am zărit, peste umărul lui Henri, acoperișul unei clădiri învecinate, mai joasă cu doi metri.

Beghin se întoarse repede.

— A fugit pe acoperișuri. Duprat, Maréchal, aveți grijă de ăștia doi de aici. Mortier, dumneata du-te jos în stradă și înștiințează-i pe oameni să păzească acoperișurile și să tragă în oricine ar vedea. Apoi vă înapoiati și vă îngrijiți de Fournier: e rănit. Henri, vino cu mine! Și dumneata, Vadassy, ne poți fi de folos.

Transpirînd și înjurînd, se ridică peste prichici și sări pe acoperișul de dedesupt. Pe cînd Henri și cu mine îl urmam, l-am auzit pe inspector îndemnîndu-l cu glas slab pe detectivul Mortier să nu stea acolo ca un gură-cască, ci să coboare în stradă așa cum i se spusese.

M-am trezit stînd pe un parapet jos, care înconjura pe toate cele patru laturi un acoperiș plat, avînd în centru un luminator de forma unui castravete. În jurul lui se înălțau

zidurile goale ale antrepozitelor învecinate. În umbrele ce le desena luna, acoperișul părea să n-aibă niciun fel de ieșire. Dar Roux dispăruse fără urmă.

— N-ai vreo lanternă? îl întreabă Beghin în șoaptă pe Henri.

— Da, *monsieur*.

— Atunci nu te mai învîrți fără rost. Treci la luminator și vezi dacă nu se deschide cumva din partea asta. Și pentru numele lui Dumnezeu, grăbește-te.

Pe cînd Henri executa ordinul sărind jos pe marginea acoperișului, Beghin porni să înconjoare parapetul. Puteam să-l aud bombănind tot felul de blesteme, în timp ce mergea. Apoi mi-am dat seama încotro se îndreaptă. În umbră, în colțul îndepărtat al acoperișului, era o crăpătură îngustă între zidurile convergente. În timp ce-și îndrepta lampa într-acolo, Henri strigă că-i imposibil ca un om să se fi strecurat prin luminator. La o secundă după ce vorbise, o flăcăruie spintecă noaptea, se auzi un ecou în beznă și un glonț se înfipse perfid în zidul de cărămidă din spatele meu.

Beghin ingenunche și se lăsă în jos spre burlane. Îl urmării pas cu pas. Încovoiat, Henri se grăbi spre noi, ieșind din umbră.

— E după colț, între cele două ziduri, *monsieur*.

— Știi asta, imbecilule. Stai culcat acolo unde ești, Vadassy. Henri, lipește-te de zid și înaintează ferit spre crăpătura dintre ziduri. Dacă-l vezi, îndreaptă lumina spre el. L-am încolțit.

Henri se grăbi, iar Beghin, cu revolverul ridicat, porni încet, de-a lungul jgheburilor, spre crăpătură. Un norișor întunecă luna o clipă sau două, moment în care nu l-am mai putut vedea. Imediat țîșni fișia de lumină a unei lămpi electrice și puțin după asta răsunară două împușcături, trase una după alta. Fasciculele de lumină veneau din colțul de lîngă

crăpătură. În timp ce ecoul împuşcăturilor se stinge, l-am auzit pe Beghin spunându-i lui Henri să nu se mai îndepărteze.

Neputînd rezista mai mult timp tentaţiei, l-am urmat. Cînd am ajuns la colţ, era cît pe-acî să dau peste Beghin, care cerceta precaut cu privirea crăpătura neagră ca păcura dintre pereţi.

— L-ai văzut? am şoptit eu.

— Nu. El m-a văzut. Înapoiază-te la locul dumitale, Vadassy.

— Prefer să stau aici, dacă n-ai nimic împotriva.

— Atunci, dacă vei fi împuşcat, să nu te plîngi. Se află acum pe o scară de incendiu din fier, la vreo douăzeci de metri de-a lungul zidului de după colţ. Este calcanul unui antrepozit de pe strada paralelă cu aceea pe care am venit. Henri, înapoiază-te şi spune-le cîtorva oameni din stradă să urce pe acoperişul antrepozitului. Dacă paznicul doarme, spune-le să intre spărgînd poarta. Vreau să-l prindeţi din spate. Dar ai grijă să-i îndemni să se grăbească.

Henri o şterse. Noi am aşteptat în linişte. În depărtare, se auzea un tren făcînd manevre şi răsunau maşinile de pe boulevard. Aici era o tăcere mormîntală.

— Ce-ar fi dacă ne-ar scăpa înainte... am rostit eu în sfîrşit.

Îmi prinse braţul:

— Taci şi ascultă!

Ascultam. Nu puteam auzi nimic, apoi îmi ajunse la urechi un uşor rîciit. Era un sunet ciudat, găunos şi metalic. Beghin îşi reţinu cu greu respiraţia. L-am văzut cum se apleacă spre colţul zidului. M-am aplecat şi eu, înaintînd pînă cînd am putut să văd peste parapet. Raza lanternei sale ţîşni în întuneric, trecu peste beton pe partea opusă crăpăturii, apoi se opri şi am văzut scara de incendiu.

Roux se apropia de capul scării. Când lanterna îl prinse în raza ei, își roti repede privirea și ridică revolverul. Fața îi era albă și lumina îl făcu să clipească. Apoi arma lui Beghin bubui. Glonțul lovi scara, făcînd-o să zăngănească și ricoșă în spațiu. Roux lăsă arma în jos și se căzni să ajungă la capul scării. Beghin trase din nou și alergă înainte, de-a lungul crăpăturii dintre ziduri, pînă la partea de jos a scării de incendiu. Am șovăit puțin înainte de a-l urma. Când ajunsesen la scara de incendiu, el și urcase jumătate din ea. Îi puteam vedea trupul profilîndu-se pe cer, o umbră mișcîndu-se încet peste zid. Mă luai după el. După o clipă am regretat gestul ăsta, căci am zărit o mișcare.

Beghin se opri și-mi strigă în jos să mă întorc. În aceeași clipă, glonțul lui Roux lovi balustrada, aproape de picioarele mele. Beghin ripostă, dar Roux nu mai era vizibil. Omul cel gras mai urcă și ultimele trepte. Când l-am ajuns, își înălță ușor capul peste creasta cornișei, care înconjură acoperișul. Blestema cu glas încet.

— Să fi scăpat oare?

Nu-mi răspunse și trecu peste cornișă spre acoperiș.

Acoperișul acesta era lung, îngust și plat. În apropierea noastră se afla un rezervor de apă. În capătul îndepărtat era o structură triunghiulară, încadrînd ușa care ducea în jos. Între ele, o pădure de tuburi de ventilație din oțel. Beghin mă trase în umbra rezervorului.

— Trebuie să așteptăm întăriri. N-o să-l găsim niciodată printre acoperișurile astea și dacă am încerca s-o facem, ne-ar nimeri.

— Dar între timp poate să scape.

— Nu. E încolțit. De pe acoperișul ăsta nu există decît două căi de ieșire: scara de incendiu și ușa aceea de colo. Probabil că va căuta să scape prin împușcături. Ai face mai bine să rămii aici, pînă cînd sosesc oamenii.

Dar mai era o cale de coborît de pe acoperiș și Roux avea s-o ia.

N-a trebuit să așteptăm mult. Nici nu apucă Beghin să termine vorba, că prin ușă și apărură pe acoperiș gărzile mobile înarmate cu puști. Beghin le strigă să se împrăstie și să înainteze spre noi. Ei executară prompt ordinul. Șirul începu să se miște. Așteptam cu răsuflarea tăiată.

Nu știu exact ce așteptam să se întîmple, dar ceea ce s-a întîmplat în realitate a fost neprevăzut. Șirul de oameni ajunsese aproape de ultimul rînd de ventilatoare și eu începusem să mă gîndesc că, în cele din urmă, Roux ne scăpase, cînd, pe neașteptate, văzui pe cineva repezindu-se ca o săgeată din spatele ventilatoarelor și îndreptîndu-se spre cornișa din fața noastră. Unul din gardieni strigă și o porni la fugă după el. Beghin i-o luă înainte. Roux se urcă pe cornișă și rămase în echilibru pentru un moment.

Abia atunci am înțeles. Între acoperișul pe care ne aflam și acela al antrepozitului învecinat era un spațiu de vreo doi metri. Roux se pregătea să sară peste el.

Îl văzui ghemuindu-se ca să-și ia avînt. Gardianul cel mai apropiat se afla la vreo douăzeci de metri de el, pregătindu-și arma pe cînd alerga. Beghin era și mai departe. Apoi, Beghin se opri și ridică revolverul.

Trase tocmai în momentul cînd Roux își îndrepta corpul. Glonteale îl nimeri în brațul drept, căci l-am văzut cum și-l prinse cu cel stîng. Apoi își pierdu echilibrul.

Era îngrozitor. O clipă încercă să se salveze. După aceea, cînd își dădu seama că-i gata să se prăbușească, izbucni într-un strigăt.

Strigătul se transformă în urlet, în timp ce se făcu nevăzut, urlet care încetă brusc odată cu zgomotul înspăimîntător al trupului ce se lovea de pămînt.

L-am observat pe Beghin cum se îndreaptă spre cornișă și

privește în jos. Atunci, pentru a doua oară în douăzeci și patru de ore, mi s-a făcut îngrozitor de rău.

Cînd au ajuns la Roux, murise.

— NUMELE LUI ADEVĂRAT, ZISE BEGHIN, ERA VERRUE.

Arsène Marie Verrue. Îl cunoșteam de ani de zile. El este – a fost – francez, dar mama lui era italiancă. S-a născut la Briançon, aproape de frontiera italiană. În 1924, a dezertat din armată. Nu după multă vreme, am aflat că activa ca agent italian la Zagreb. După aceea a plecat în Germania, probabil din nou pentru Italia. A venit aici cu acte false. Mai vrei să știi ceva?

Ne aflam din nou în biroul de la „Agence Metraux”. Inspectorul Fournier fusese luat cu o ambulanță. Detectivii erau ocupați cu transportarea tuturor hîrtilor, dosarelor și registrelor din birou într-un camion, care fusese chemat în acest scop. Un om scotea tapițeria de pe scaune. Altul desfăcea scîndurile podelei.

— Dar cu domnișoara Martin ce s-a întîmplat?

Inspectorul ridică indiferent din umeri.

— Oh! Nu era decît metresa lui. Era, desigur la curent cu activitatea lui. Zace acum leșinată la postul de poliție. O vom ancheta mai târziu. Cred că o să-i dăm drumul. Omul pe care sînt mulțumit c-am pus mîna e Maletti, sau Metraux, sau cum i-o fi spunînd. El este adevăratul creier al întregii afaceri. Roux n-a fost o persoană importantă, doar un slujbaș. Pe ceilalți îi vom prinde în curînd. Aici se găsesc toate informațiile.

Se îndreptă spre omul care lucra la podea și începu să examineze un teanc de hîrtii, care fuseseră găsite sub scîndură. Am fost lăsat singur.

Așadar, Roux fusese. Acum știam de ce mi se părea atît de

cunoscut accentul lui. Era același cu al colegului meu Rossi, italianul de la Școala de limbi străine Mathis. Acum știam la ce s-a referit Roux, când mi-a oferit cinci mii de franci pentru o informație. Voia să cunoască locul unde fuseseră ascunse fotografiile. Acum mi-am dat seama cine era acela care mă lovide în cap, care îmi percheziționase camera, care trântise și încuiase ușa biroului. Acum știam, dar părea că nu mai are nicio importanță că știam. În urechi îmi suna țipătul acela de agonie. Cu ochii minții, o mai vedeam încă pe domnișoara Martin și pe spionul mort stînd în fața mesei de biliard rusc. O vedeam cum se lipea de el. Dar Roux nu fusese niciodată o figură importantă... doar un slujbaş... ea nu era decît metresa lui... Da, desigur. Așa trebuiau privite lucrurile.

Un agent intră în cameră cu un pachet în mînă. Beghin își lăsa deoparte hîrtille și deschise pachetul. Conținea un aparat fotografic Zeiss Contax și un teleobiectiv mare. Beghin îmi făcu semn să mă apropii.

— Au fost găsite în buzunarele lui, zise el. Vrei să-i vezi numărul?

Am privit aparatul din mîna lui. Lentilele și mecanismul obturatorului erau turtite lateral.

Am dat din cap:

— Am încredere acum în cuvîntul dumitale, domnule Beghin.

El își înclină capul în sens afirmativ.

— Nu mai există niciun motiv ca dumneata să rămîi aici. Henri e jos. Te va duce cu mașina înapoi la St. Gatien.

După aceea începu să se ocupe iar de hîrtille lui.

Am șovăit.

— Mai e ceva, domnule Beghin. Poți să-mi explici de ce și-a prelungit șederea la „Réserve”, încercînd să intre din nou în posesia filmului?

Aruncă o privire cam iritată. Ridică din umeri.

— Nu știu. Era probabil plătit după rezultatele obținute...
După părerea mea, avea nevoie de bani. Noapte bună,
Vadassy.

Coborîi în stradă.

— Avea nevoie de bani.

Suna ca un epitaf.

CAPITOLUL 19

Era aproape unu și jumătate noaptea, cînd am sosit din nou la „Réserve”.

Pe cînd pășeam obosit pe drumul carosabil, am observat că în birou mai ardea încă lumina. Am simțit cum mi se oprește inima. După indicațiile lui Beghin, poliția din St. Gatien îi explicase lui Köche situația și-l pregătise pentru înapoierea mea; totuși, nu puteam înfrunta perspectiva de a discuta cu cineva toată povestea asta. Am căutat să mă strecor nevăzut, trecînd prin fața ușii ce ducea spre scări, și tocmai pusesem mîna pe balustradă, cînd am auzit o mișcare în birou. M-am întors. Köche stătea în ușă, zîmbindu-mi cam somnoros.

— Te-am așteptat, *monsieur*. Comisarul m-a vizitat puțin mai înainte. Printre altele, mi-a spus că te vei întoarce.

— Da, înțeleg. Sînt foarte obosit.

— Da, firește. Vînătoarea unui spion este un sport foarte obositor. Zîmbi din nou. Credeam că vei fi bucuros să fi primit cu un sandviș și un pahar de vin. Sînt pregătite aici în birou.

Mi-am dat imediat seama că un sandviș și puțin vin erau exact ceea ce doream. I-am mulțumit. Am intrat în birou.

— Comisarul, zise el, pe cînd deschidea sticla de vin, a fost bombastic, dar cam evaziv. Am înțeles că-i de importanță capitală să nu se facă niciun caz de adevărata activitate a lui Roux. Totodată e necesar, desigur, să explici motivul pentru care domnul Vadassy a fost arestat ieri, sub învinuirea de spionaj, și totuși s-a înapoiat acum, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Am mușcat din sandviș.

— Asta-i treaba comisarului, am zis liniștit.

— Firește. Îmi turnă puțin vin și se servi și el. Cu toate astea, adăugă, dumneata personal va trebui să răspunzi mîine dimineață la unele întrebări neplăcute.

Nu m-am lăsat totuși tras de limbă.

— Fără îndoială. Dar asta va fi mîine dimineață. Acum nu mă gîndesc la altceva decît să dorm.

— Natural. Trebuie să fii foarte obosit. Îmi zîmbi brusc. Sper că te-ai hotărît să uiți întrevederea noastră de după-amiază.

— Am și uitat-o. N-a fost deloc greșeala dumitale. Poliția îmi dăduse ordine. Trebuia să le execut. Cred că-ți poți închipui că le-am executat împotriva voinței mele, dar n-am avut nicio alegere. Am fost amenințat cu expulzarea.

— Oh, înțeleg acum. Comisarul nu mi-a explicat asta.

— Nu, nu putea s-o facă.

Luă unul dintre sandvișurile mele și-l mestecă în tăcere cîtva timp. Apoi spuse preocupat.

— Aceste cîteva zile din urmă mă îngrijorează.

— Oh, da?

— Cîndva am lucrat la Paris într-un mare hotel ca director adjunct. Directorul era unul cu numele de Pilevski. Poate c-ai auzit de el. În felul lui, era un geniu. Era o plăcere să colaborezi cu el și am învățat multe de la dînsul.

„Restauratorul, ca să aibă succes, obișnuia să spună, trebuie

să-și cunoască clienții. Trebuie să știe cu ce se ocupă, ce gândesc și ce venit au. Și, cu toate astea, el nu trebuie să pară niciodată indiscret.” Mi-am întipărit bine în minte acest lucru. Pentru mine devenise un lucru instinctiv. Dar, în ultimele zile, mi-am dat seama că aici se întâmplă ceva despre care n-aveam habar și asta mă îngrijora. Mă simțeam ofensat în sensibilitatea mea profesională, cred că înțelegi ce vreau să spun. Frământarea era provocată de o anumită persoană. La început credeam că-i poate englezul. Mai întâi a fost incidentul ăla de pe plajă și apoi azi-dimineață am aflat că încerca să se împrumute cu bani de la ceilalți.

— Și cred că a reușit.

— Oh, da. Tînărul acela american i-a împrumutat două mii de franci.

— Skelton?

— Da, Skelton. Sper că-i dă mîna să facă asta. Nu cred c-o să-i mai vadă vreodată. Se opri, apoi adăugă. Mai era și *monsieur* Duclos.

Am rîs.

— Într-adevăr, la un moment dat și eu l-am suspectat pe *monsieur* Duclos că-i spion. Dumneata știi doar, e un bătrîn cam periculos. Este cel mai grozav mincinos și un palavragiu înrăit. Cred că de aceea e un atît de excelent om de afaceri.

Köche ridicîndu-și sprîncenele întrebă:

— Om de afaceri? Așa ți-a spus?

— Da. Se pare că-i proprietarul cîtorva fabrici.

— *Monsieur* Duclos, zise Köche apăsător, este funcționar la serviciul sanitar al unei mici municipalități, aproape de Nantes. Cîștigă două mii de franci pe lună și vine în fiecare an să-și petreacă aici concediul de două săptămîni. Am auzit că a stat, cu cîțiva ani în urmă, șase luni la ospiciul de nebuni. Eu cred că în curînd va trebui să se înapoieze acolo. Acum e cu mult mai rău ca ultima dată. Boala i s-a dezvoltat într-altă

direcție. Născocoște cele mai fantastice povești despre oameni. Zile întregi m-a bătut la cap să caut să-l pun în cătușe pe maiorul englez. Spunea că-i un criminal notoriu. E foarte agasant.

Mă obișnuisem, însă, cu surprizele. Terminasem ultimul sandviș și m-am sculat.

— Bine, domnule Köche, îți mulțumesc pentru sandvișuri, îți mulțumesc pentru vin, îți mulțumesc pentru amabilitatea dumitale și – noapte bună. Dacă mai rămân în biroul dumitale, îmi voi petrece toată noaptea aici.

El zîmbi.

— Și atunci, desigur, nu vei mai avea prilejul să eviți întrebările lor.

— Ale lor?

— Ale clienților, *monsieur*. Se aplecă pe fotoliu și luă o atitudine serioasă. Ascultă-mă, *monsieur*. Acum ești obosit. Nu vreau să te mai plictisesc. Dar te-ai gândit ce le vei spune mâine dimineață oamenilor acelora curioși?

Clătinai din cap.

— N-am niciun fel de idee. Presupun că trebuie să le spun adevărul.

— Comisarul...

— Comisarul n-are decît să se spînzure! am replicat eu cam răstit. Poliția a creat situația. Ea trebuie să accepte consecințele.

Se sculă:

— Un moment, *monsieur*. Mai e totuși ceva despre care cred că trebuie să afli.

— Nu cumva vreo altă surpriză?

— *Monsieur*, azi-noapte, cînd a venit comisarul, perechea de englezi, americanii și Duclos erau încă în vestibul, discutînd arestarea dumitale. După plecarea lui, mi-am permis să inventez o explicație despre arestarea dumitale,

care urma să înlăture orice bănuială despre o activitate criminală și să le satisfacă totodată curiozitatea. Le-am spus, în mod cît se poate de confidențial, că dumneata ești în realitate domnul Vadassy de la Serviciul de Contraspionaj al Biroului II și că arestarea dumitale n-a fost altceva decît un simplu truc, o parte dintr-un plan special, despre care nici poliția nu știe ceva precis.

Eram scos din fire. Am căscat gura.

— Și te aștepți ca ei să înghită aiureala asta? l-am întrebat în cele din urmă.

El zîmbi.

— De ce nu? Au dat doar crezare poveștii dumitale cu furtul tabacherei și al acului de cravată cu diamant.

— Dar aia era cu totul altceva.

— De acord cu dumneata. Cu toate astea, au crezut-o și au crezut și asta. Vezi, voiau s-o creadă. Americanii te-au simpatizat și n-au vrut să creadă că ești un criminal, un spion. Graba cu care ei au acceptat povestea i-a convins pe toți ceilalți.

— Dar Duclos ce spunea?

— Pretindea că știuse toate astea, fiindcă i le-ai spus dumneata.

— Da, ar fi în stare să pretindă așa ceva. Dar..., l-am privit deschis – ce scop ai avut cînd le-ai îndrugat această poveste? Nu înțeleg ce ai cîștigat cu asta?

— M-am gîndit, zise el amabil, pur și simplu să te scutesc de griji și supărări, *monsieur*. Apoi continuă în mod convingător. Dacă te vei odihni bine la noapte, dacă vei sta în camera dumitale dimineața, dacă vei lăsa totul în seama mea, îți pot promite că nu va trebui să răspunzi la nicio întrebare și nici nu vor fi necesare explicații. Nu va fi nici măcar nevoie să vezi pe careva dintre ei.

— Acum, ascultă-mă...

— Știu, completă el repede, c-a fost cît se poate de impertinent din partea mea să le spun toate astea fără să fi avut în prealabil asentimentul dumitale, dar ținînd seama de împrejurări...

— Da, ținînd seama de împrejurări, l-am întrerupt eu cam înțepat, un furt, o arestare și o moarte violentă, petrecute toate într-o singură zi, ar fi stricat reputația hotelului, așa că ai inventat o poveste fără cap și coadă, că aș fi agent al contraspionajului. Roux a fost dat în mod politicos uitării. Poliția este fericită. Eu mă aflu între două focuri. Ori va trebui să continui cu minciunile, ca un soldat prost, și să explic rolul unui faimos agent al contraspionajului atunci cînd se înapoiază la „Réserve”, sau va trebui să mă strecor fără să mă vadă cineva. Frumoasă treabă!

Köche ridică din umeri.

— Asta-i un fel de a vedea lucrurile. Aș dori totuși să-ți pun o întrebare. Ai prefera să-ți născocești singur explicația?

— Aș prefera să spun adevărul.

— Dar poliția?

— Blestemată să fie poliția!

— Da, desigur. Tuși timid. Trebuie să-ți mai spun ceva, mă tem că a lăsat un mesaj comisarul pentru dumneata.

— Unde-i?

— A fost verbal. Mi-a spus să-ți amintesc că un cetățean francez trebuie să fie oricînd gata să ajute poliția în toate ocaziile ce se ivesc. A mai adăugat că speră să ia în curînd legătura cu Biroul de Naturalizare.

Respirai adînc.

— Presupun, am spus încet, că în niciun caz n-ai discutat cu comisarul această poveste.

Se roși la față.

— Da, am discutat, cred, în treacăt. Dar...

— Înțeleg. Ați pus-o la cale amîndoi, între voi... M-am

oprit. Mă cuprinsese pe neașteptate un sentiment de neputință. Eram obosit, foarte obosit, indispus în ultimul grad toată această poveste blestemată. Simțeam o durere în membre, mi se părea că-mi plesnește capul.

— Mă duc să mă culc, am spus hotărât.

— Și ce să le spun oamenilor de serviciu, *monsieur*?

— Servitorilor?

— Când îi vei chema, *monsieur*. Au primit instrucțiuni că în mod oficial nu mai ești aici, că micul dejun ți se va servi în mod discret în camera dumată, că în momentul când va veni mașina să te ia la Toulon, ca să prinzi la timp trenul pentru Paris, niciunul dintre ceilalți oaspeți nu trebuie să te vadă că pleci. Să schimb aceste instrucțiuni?

Am rămas tăcut câteva momente. Așadar, totul fusese aranjat. În mod oficial, nu mai eram la „Réserve”. Bine. Ce importanță mai avea? M-am văzut plimbându-mă pe terasă în dimineața următoare, auzind exclamațiile de surpriză, strigătele de mirare, explicațiile mele, alte întrebări, alte explicații, minciuni și alte minciuni. Asta era cea mai ușoară cale. Köche o știa, desigur. Avea dreptate și eu n-aveam. Doamne, cât de obosit mă simțeam!

El mă privea drept în față.

— Ei bine, *monsieur*? zise în sfârșit.

— În regulă, numai să ai grijă ca micul dejun să nu mi se servească prea devreme.

Zîmbi.

— Poți fi sigur de asta. Noapte bună, *monsieur*.

— Noapte bună. Oh, apropo! M-am întors la ușă și am scos plicul lui Beghin din buzunar. Mi l-a dat poliția. Conține cinci sute de franci pentru acoperirea cheltuielilor acestor ultime zile. N-am cheltuit nimic. Aș dori să-i înmînez plicul domnului Heinberger. Cred că i-ar putea fi de folos, nu-i așa?

Se uită lung la mine. O clipă am avut ciudata impresie că

priveam un actor, care cu o mișcare își ștersese machiajul de pe față, un actor care jucase rolul unui director de hotel. Clătină încet capul.

— E foarte generos din partea dumitale, Vadassy. Acum nu mi se mai adresa cu *monsieur*. Emil mi-a spus că a discutat cu dumneata. Mă tem că lucrul acesta m-a iritat. Văd acum că am greșit. Oricum, el nu mai are nevoie de bani.

— Dar...

— Acum cîteva ore, ar fi fost poate bucuros să-i aibă. Dar așa cum stau lucrurile, se înapoiază dimineața în Germania. S-a aranjat aseară devreme ca ei să plece din Toulon cu trenul de nouă.

— Ei?

— Vogel cu soția lui vor pleca împreună cu el.

Am tăcut. Cred că nu mai aveam nimic altceva de spus. Am luat plicul de pe masă și l-am băgat din nou în buzunar. Distrat, Köche își mai turnă puțin vin în pahar. Îl ridică la lumină și apoi mă privi.

— Emil spunea totdeauna că ăștia doi rîdeau prea mult, zise el. Ieri i-am demascat. Tocmai primiseră o scrisoare. Spuneau că este din Elveția, dar purta un timbru german. Cînd au ieșit din cameră, am aruncat o privire pe scrisoare. Era foarte scurtă. Scia că dacă voiau mai mulți bani, trebuiau să prezinte imediat o dovadă că au nevoie de ei. Și așa au făcut. Emil are dreptate. Ei rîd, sînt grotești. Nimeni nu bănuiește că sînt și obsceni. Asta-i secretul. Goli paharul și-l puse cu un gest cam brusc pe masă. La Berlin, cu ani în urmă, zise el, am auzit-o pe doamna Vogel dînd un recital. Pe atunci se numea Hilde Kremer; nu mi-am amintit-o decît în seara asta, cînd a cîntat la pian. Mă întrebam adeseori ce se întîmplase cu dînsa. Știu. Se măritase cu Vogel. Foarte ciudat, nu-i așa? Îmi întinse mîna. Noapte bună, Vadassy! Ne-am strîns mîna.

— Și, am adăugat eu, sper să mai revin la „Réserve”.

Se înclină.

— „Réserve” te așteaptă.

— Vrei să spui că nu vei mai rămîne aici?

— Îți spun confidențial. Voi pleca luna viitoare la Praga.

— Te-ai hotărît astă-seară?

Dădu din cap.

— Chiar așa.

Pe cînd mă urcam încet în camera mea, am auzit ceasornicul din birou bătînd ora două. Peste un sfert de oră adormisem.

ÎN ZIUA ACEEA, LA PRÎNZ, AM BĂUT RESTUL DE CAFEA RĂMAS de la micul dejun, am strîns curelele valizei și m-am așezat la fereastră, așteptînd.

Era o zi superbă. Soarele își împrăștia razele pretutindeni și nimic nu se mișca deasupra pragului de piatră al ferestrei, însă marea era ușor agitată din cauza brizei. Stîncile roșcate străluceau. În grădină greierașii cîntau. Jos pe plajă puteam să văd două perechi de picioare bronzate ieșind de sub o umbrelă mare de soare, dungată. Pe terasa de jos, *monsieur* Duclos se adresa unor noi sosiți, o pereche de vîrstă mijlocie, în costume de voiaj. Pe cînd vorbea, își mîngîia barba și-și aranja ochelarii. Perechea îl asculta cu atenție.

Auzii o ciocănitură la ușă. Era un chelner.

— Mașina vă așteaptă, *monsieur*. E timpul să plecați.

Am plecat. Mai târziu, din tren, am zărit dintr-o scurtă privire acoperișul hotelului „Réserve”. Eram surprins să constat cît de mic părea printre copaci.

POSTFAȚĂ

Apariția romanului polițist, în secolul al XIX-lea, a fost explicată în mod destul de satisfăcător de către Howard Haycroft. „Este clar, spunea el, că dacă n-ar fi existat detectivi, n-ar fi putut exista nici romane polițiste. Și detectivii nu au apărut decît prin secolul al XIX-lea.”

Apariția tîrzie a romanului de spionaj este mai greu de explicat.

Prostituția este poate cea mai veche profesiune din lume, dar nici aceea a spionajului nu poate fi cu mult mai nouă. Cu mult înainte ca Moise să fi trimis spioni în Canaan (să ne amintim că aceasta s-a întîmplat în urma sugestiei lui Iehova), și ca agenții lui Iosua să fi fost ascunși de Rahab în Ierihon, conducătorii sumerieni din Mesopotamia, care prosperaseră cu o mie de ani sau cam așa ceva înainte de data tradițională a nașterii lui Adam, trimiteau agenți clandestini ca să-i bage pe dușmani în sperieți. De fapt, în analele istorice nu pare să fi existat nicio perioadă în care agenții secreți să nu fi jucat un rol în afacerile politice și militare.

Totuși, nu ne putem gîndi la vreun roman de spionaj mai important scris cu cincizeci de ani în urmă, înainte ca scandalul „afacerii Dreyfus” să fi oferit un stimulent. Romanul

polițist își poate afirma înaintașii literari onorabili în operele lui Edgar Allan Poe și Wilkie Collins. Din aburii gotici care învăluie romanele lui Horace Walpole și ale Annei Radcliffe și din întunecata fumegare a lui Sheridan Le Fanu, pînă și povestirile de „groază” pot pretinde respectabilitate. Romanul de spionaj, însă, e discreditat. Și aceasta nu numai din cauză că multe dintre povestirile de spionaj au fost de calitate proastă. Unii critici au declarat, de pildă, că *Agentul secret* este cel mai bun roman al lui Joseph Conrad, dar *Biographical Dictionary of English Literature**, pe care-l am în față, nici nu-l pomeniște măcar printre lucrările sale. Într-adevăr, atitudinea multor critici literari față de romanele de spionaj este în mod ciudat aceeași cu a multor generali și oameni de stat față de spionii din viața reală. Napoleon a fost acela care a spus că un spion la locul potrivit prețuiește cît douăzeci de mii de oameni pe cîmpul de luptă. El se referea la propriul spion, un oarecare Schulmeister, un om de un curaj uimitor, iscusit și leal. Atunci cînd a venit însă timpul ca Schulmeister să fie răsplătit pentru serviciile sale, același Napoleon i-a refuzat Legiunea de Onoare pentru care fusese propus, opinînd că banul este singura plată potrivită pentru un spion.

În cele mai multe dintre făpturile umane, ideea de a spiona și a fi spionat atinge niveluri adînci și sensibile ale mecanismului fanteziei. De aceea nu este surprinzător să constatăm că romanul de spionaj din perioada edwardiană e mult îndepărtat de realitate și plasat pe fundalul simplu, sigur, zugrăvit în negru și alb, al rivalităților anglo-germane. În această perioadă, în special, William Le Queux și imitatorii lui au creat obișnuitele elemente stereotipe ca: mantaua și pumnalul, seducătoarea îmbrăcată în catifea neagră, eroul

* *Dicționarul biografic al literaturii engleze*, Editura Everyman, 1938. (n. tr.)

imbecil al Serviciului Secret britanic, atotputernicul maestru spion. E. Phillips Oppenheim a fost un povestitor mai bun, lumea sa din saloanele diplomatice și hotelurile cosmopolite și intrigile fine, suave, ale celor cu cămăși scrobite au fost mai atrăgătoare. Dar romane de spionaj, ca să spunem așa, bune n-au existat decît puține. *Ghicitoarea de pe plajă* al lui Erskine Childer (publicată în 1903) nu este numai o povestire bună despre spionaj, ci și una dintre cele mai bune povești de navigație pe mici ambarcațiuni ce au fost scrise vreodată. *Agentul secret* (1907) al lui Conrad, *Cele treizeci și nouă de trepte* (1915) a lui John Buchan, *Ashenden* (1928) a lui W. Somerset Maugham sînt, deși nu toate de aceeași calitate, cărțile care îmi par că demonstrează cel mai bine posibilitățile acestui gen. Unele persoane mai imaginative ar putea adăuga acestei liste și romanul lui W.E Morris, *Bretherton*.

Am scris *Epitaf pentru un spion* în 1937 și n-a fost decît o încercare modestă de a contura o povestire realistă. Eroul principal este un apatrid (lucru cam neobișnuit pe atunci), în roman nu există bandiți profesioniști, iar singurul britanic din această poveste nu-i deloc vînjos. Îmi plac, totuși, unele fragmente din carte.

Recenzînd ediția britanică a cărții, o publicație comunistă intitulată *Challenge* observa următoarele: „Trebuie să ne revizuim ideile despre spionii străini”, scria criticul literar cam timid. „Domnul Ambler ne convinge că nu trebuie să le mai asociem numele cu favoriți mătăsoși, rînjete, ricanări și ha-ha-uri prelungite. Sînt oameni care călătoresc în străinătate alături de noi, lucrează cu noi și ne pîndesc dintr-o mie de ciudate unghere familiare. Pentru un preț oarecare, ei sînt în stare să ne trădeze dușmanilor noștri. Trebuie să-i urmărim și, o dată găsiți, să-i pedepsim. Nu crimă pentru crimă, ci evitarea crimei este mijlocul cel mai bun de pedepsire severă a vinovaților!”

POSTFAȚĂ

Dar asta a fost, desigur, în 1938.

Londra, 1951

Eric Ambler

DESPRE AUTOR

Eric Ambler (1909-1998), prozator britanic, e considerat unul dintre pionierii thrillerului politic. O temă recurentă în romanele sale de spionaj este cea a amatorului care ajunge, fără voia lui, printre criminali înrăiți sau printre spioni și care, în ciuda lipsei de experiență, trebuie să găsească o soluție pentru a rezolva o intrigă cu repercusiuni politice complicate.

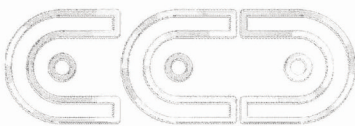
Ambler a publicat 19 romane sub numele său și a mai scris alte câteva cărți sub pseudonimul Eliot Reed. În tinerețe a jucat pe scenele *music hall*-urilor, a urmat cursuri de inginerie la London University, a scris piese de avangardă și a fost, pentru o vreme, directorul unei agenții de publicitate londoneze. Multe dintre romanele sale au fost ecranizate: printre ele, *Topkapi* (1964), o adaptare după *Lumina zilei* (1962), a fost un succes comercial, iar primul film din celebra serie *Pantera roz* a apărut ca o parodie a acestei pelicule.

Ambler a câștigat, ca romancier, câteva premii prestigioase, printre care Pumnalul de Aur și Pumnalul de Diamant, din partea British Crime Writers Association, și Premiul Edgar acordat de The Mystery Writers of America. În 1981 a devenit Ofițer al Ordinului Imperiului Britanic.

Epitaf pentru un spion (1938) consacră rețeta de succes a lui Ambler, în care un personaj inocent este acuzat de spionaj și e prins în mijlocul unei încheștări între două blocuri politice adverse. Romanul a fost ecranizat în 1944 sub titlul *Hotel Réserve*, cu James Mason și Lucie Mannheim în distribuție.

Printre titlurile cunoscute ale lui Ambler se numără și *The*

Dark Frontier (1936), *Un sicriu pentru Dimitrios* (1939), *Journey into Fear* (1940) *Judgment on Deltchev* (1951), *Passage of Arms* (1959), *A Kind of Anger* (1964), *The Levanter* (1972), *Doctor Figo* (1974), *The Care of Time* (1981). Memoriile sale au apărut, în 1981, sub titlul *Here Lies Eric Ambler*.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

